

Karacadağ

BÖLGESEL KALKINMA

Yıl :2
Sayı:2
Mart 2012
ISSN: 2146-4766

Turizm ve Kalkınma

Antakya'dan Mardin'e
İnanç Yolu

52

Türkiye
Turizm Stratejisi 2023

81

Turizmde Sosyal Yaklaşım:
Yoksul Yanlısı Turizm

86

Özel Dosya : DİKA

69

Değerli Okurlarımız,

Dergimizin ikinci sayısı ile karşınızdayız.

Amatör bir ruhla hazırladığımız ilk sayımızda, siz değerli okuyucularımızdan çok olumlu geri bildirimler ile değerli yapıcı ve yönlendirici eleştiriler aldık. Bu geri bildirimler ve eleştiriler doğrultusunda, çalışmalarımızı sürdüreceğiz.

Bildiğiniz gibi, küreselleşme ve artan rekabet ortamında, bölgelerin önemi ön plana çıkmaya başlamış ve bölgesel kalkınma yaklaşımı da değişmiştir. Yukarıdan aşağıya planlama yaklaşımı yerine, çok aktörlü ve aşağıdan yukarı planlama yaklaşımı benimsenmeye başlamıştır.

Kalkınma ajanslarının ülkemizde kuruluşuyla birlikte, bölgelerin potansiyellerinin araştırılarak ortaya çıkarılması ve bunun katılımcı ve stratejik bir planlama yaklaşımıyla harekete geçirilmesi için bölge planlarını yapma görevi yerele devredilmiş ve Ajansların koordinasyonunda bölge planları hazırlanmaya başlamıştır.

26 bölge için hazırlanan planlara baktığımızda, bütün planlarda “turizm”ın öncelikli sektörler arasında yer aldığını görüyoruz.

Bu nedenle, dergimizin bu sayısını “turizm ve kalkınma” konusuna ayırdık.

Gerçekten bütün dünyada turizmin hızla geliştiği, ülkelerin ve bölgelerin kalkınma ve gelişmesinde önemli bir rol oynadığı görülmektedir. Yapılan bilimsel araştırmalar, turizm sektörünün, yaklaşık 48 sektör veya alt sektörü etkilediğini veya tetiklediğini ortaya koymaktadır. Ayrıca, son yıllarda, turizmin yoksullukla mücadelenin bir aracı olarak da kullanılmaya başlandığını görüyoruz.

Bölgemizde de doğal, tarihi ve kültürel değerlerin korunma ve kullanma dengesi içerisinde turizme kazandırılması yönünde çok büyük çalışmalar yapılmakta ve projeler yürütülmektedir. Dergimizde, Diyarbakır ve Şanlıurfa Valilerimiz ve Belediye Başkanlarımızla bölgede yürütülen turizm projelerini konuştuk.

Dergimizin amaçlarından biri de, kalkınma ajanslarımızın değerli çalışanlarının bölgesel kalkınmaya ilişkin bilimsel çalışmaları ile tecrübelerine yer vermektir. Bu sayımızda, Kuzeydoğu Anadolu (KUDAKA), Doğu Akdeniz (DOĞAKA), Güney Ege (GEKA) ve İpek Yolu (İKA) Kalkınma Ajanslarından uzman arkadaşlarımızın güzel çalışmalarını sizlerle paylaşıyoruz. Katkıları için kendilerine teşekkür ediyoruz ve diğer ajans çalışanlarımızın da yazılarını beklediğimizi belirtmek istiyoruz.

Bu sayıdan itibaren, Dergimizde “Özel Dosya” olarak kalkınma ajanslarını tanıtacağız. İlk olarak, şartları zor bir bölgede kurulmasına rağmen, kısa zamanda çok önemli başarıları imza atan Dicle Kalkınma Ajansı'na (DİKA) yer veriyoruz. Gerçekten, DİKA ile birlikte, ülkemizin Ortadoğu'ya açılan kapısı Dicle Bölgesi'nde “değişim başladı”.

Dergimizin her sayısında yeni bir ülkeyi ve bu ülkenin Türkiye ve Bölgemizle ekonomik ve ticari ilişkilerini ele alıyoruz. Bu sayımızdaki ülke “İspanya”.

Dergimizin bu sayısında da, Ajansımız tarafından mali destek verilen projeler tanıtılıyor; bölgemizden haberlere yer veriliyor ve kitap tanıtımları yapılıyor.

Sizlerin eleştiri ve önerileriyle nitelik kazanacak dergimizin, ülkemizdeki bölgesel kalkınma çabalarına katkı sağlamasını diliyoruz; kalkınma ajanslarımızın değerli çalışanlarının bölgesel kalkınmaya ilişkin bilimsel çalışmaları ile tecrübelerini, kalkınma konusunda çalışan akademisyen ve uzmanların yazılarını dergimizde yayınlanmak üzere beklediğimizi bir kez daha ifade etmek istiyoruz.

Saygılarımla...

Dr. İlhan KARAKOYUN
Genel Sekreter

İçindekiler

04

DIYARBAKIR'IN YENİ FIRSATLARI TARİHİNDE YATIYOR

Mustafa TOPRAK ♦ Diyarbakır Valisi

8

UNUTULMAYA YÜZ TUTAN YAPILAR ONARILYOR
TURİZM TEKRARDAN CANLANIYOR

13

TURİZM AYNI ZAMANDA BİR BARIŞ PROJESİDİR

Av. Osman BAYDEMİR ♦ Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanı

19

DIYARBAKIR SİVİL MİMARISİNİN NADİDE ÖRNEĞİ:
CEMİL PAŞA KONAĞI

Nevin SOYUKAYA

24

ŞEHRİN YENİ 'ORTAK AKLI': **DIYARBAKIR TURİZM PLATFORMU**

Hüseyin AKDOĞAN - M. Adnan AKSOY

29

DIYARBAKIR'IN ZENGİNLİKLERİ TURİZMLE DÜNYAYA AÇILMALI

Seçim AYDIN

32

DOĞU İLE BATI'NIN BULUŞTUĞU NOKTA: **ŞANLIURFA**

Celalettin GÜVENÇ ♦ Şanlıurfa Valisi

35

ŞANLIURFA'NIN TOPRAĞINDAN FIŞKIRAN TARİH
GÜNÜMÜZE TAŞINIYOR

41

GÖBEKLİTEPE DÜNYANIN İLK YERLEŞİM YERLERİNDEN

Prof. Dr. Klaus SCHMIDT

45

DÜNYADAKİ İLKLERİN BAŞKENTİ: **ŞANLIURFA**

Dr. A. Eşref FAKIBABA ♦ Şanlıurfa Belediye Başkanı

52

ANTAKYA'DAN MARDİN'E **İNANÇ YOLU**

Yrd. Doç. Dr. A. Cihat KÜRKCÜOĞLU

58

ADİYAMAN'DA KALKINMA VE TURİZM

Osman SERT - Mustafa EKİNCİ

64

GAP BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI'NIN
KÜLTÜR VE TURİZME YAKLAŞIMI VE ÇALIŞMALARI

Sadrettin KARAHOCAGİL ♦ GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanı

69

ÖZEL DOSYA: **DIKA**

Karacadağ Kalkınma Ajansı Yönetim
Kurulu Adına Sahibi
Genel Sekreter Dr. İlhan KARAKOYUN

Genel Yayın Yönetmeni
Mehmet ÖZTEK

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Ömer ARVASI

Hukuk Danışmanı
Veysi DANIŞMAN

Yayın Kurulu
Dr. İlhan KARAKOYUN
Adnan TUZCU
Ayşegül ÖZBEK
Hasan MARAL
Hülya ÖZÖNEN AKGÜL
Hüseyin AKDOĞAN
Mehmet ÖZTEK
Ömer ARVASI

Editörler
Armağan TANRIKULU
Diyadin İNAN
Emine ARSLAN
Erhan DEMİRCAN
Eser Çağlar YILMAZ
Hikmet DENİZ
Mehmet Adnan AKSOY
Mehmet Fatih ESLEMEZ
Mustafa BALTACI
Selman DELİL

Adres: Selahattini Eyyubi Mah. Urfa Bulvarı
No: 15/A Bağlar-Diyarbakır/Türkiye
Tel: 0 412 237 12 16-17
Faks: 0 412 237 17 14
www.karacadağ.org.tr

Karacadağ Bölgesel Kalkınma Dergisi'nin tüm yayın hakları Karacadağ Kalkınma Ajansı'na aittir. Dergideki yazı ve fotoğraflar, Ajans'tan izin alınmadan, eğitim ve tanıtım amaçlı kısmi alıntılar hariç olmak üzere, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılmaz ve yayınlanamaz. Yazıların dergide yayınlanmış olması, yazarlara ait kişisel görüşlerin Ajans tarafından paylaşılması anlamına gelmez. Yazılar ancak kaynak gösterilmek suretiyle iktibas edilebilir.

Grafik Tasarım Baskı
Agrafik |0412 237 27 07

Diclekent Bulvarı 83. Sk. Şeker Apt. Altı
Kayapınar/DİYARBAKIR

Web Tasarım
Sevin Demirbaş

73

"BÖLGEDE TURİST OLMAK GEZİSİ" SONUÇLARININ
ERZURUM ÖRNEĞİNDE İNCELENMESİ

81

TÜRKİYE TURİZM STRATEJİSİ 2023 VE EYLEM PLANI
2007-2013 KAPSAMINDA TERMAL TURİZM
Ceren AKSU

86

TURİZMDE SOSYAL YAKLAŞIM:
YOKSUL YANLISI TURİZM
Ayşegül ÖZBEK

90

DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE TURİZM
Armağan TANRIKULU

96

KALKINMA AJANSLARI SADECE
HİBE DAĞITAN KURULUŞLAR DEĞİLDİR
Oğuz ALİBEKİROĞLU

99

LAVLARIN VE KÜLLERİN TURİZME ARMAĞANI:
KAPADOKYA
Mustafa BALTACI

102

KİTAP TANITIMI

105

TARİHİNİ TURİZMİN HİZMETİNE SUNAN ÜLKE: İSPANYA
Yunus ÇOLAK - Hikmet DENİZ

108

ŞANLIURFA'NIN YOK OLAN TARİHİ DEĞERLERİ
KURTARILYOR
Diyadin İNAN

109

TARİHİ ERGANİ HÜKÜMET KONAĞI
TURİZME KAZANDIRILYOR
Diyadin İNAN

110

AJANSTAN HABERLER

114

BÖLGEDEN HABERLER

117

KÜRESEL EKONOMİK VERİLER
Ömer ARVASI

DIYARBAKIR'IN YENİ FIRSATLARI TARİHİNDE YATIYOR

Mustafa TOPRAK
Diyarbakır Valisi

Dergimizin ikinci sayısında Diyarbakır Valisi Sayın Mustafa Toprak ile son dönemde turizmde hak ettiği yeri almaya çalışan Diyarbakır'daki değişim hakkında konuştuk. Vali Mustafa Toprak, Diyarbakır'ın gelişimine tarihi zenginliğinin önemli katkı sağlayacağını söyledi.

Sayın Valim yaklaşık 1,5 yıldır Diyarbakır'da görev yapmaktasınız. Diyarbakır ile ilgili gözlemlerinizi bizimle paylaşabilir misiniz?

Bildiğiniz gibi, Diyarbakır, tarihte "Bereketli Hilal" olarak bilinen bölgede, Dicle ve Fırat arasındaki verimli

toprakların üzerinde bulunan, tarihi 11.500 yıl öncesine dayanan, onlarca medeniyete, kültüre ve inanca ev sahipliği yapan ve halen cazibesini koruyan, "yaşayan" bir kenttir. Malatya, Elazığ, Bingöl, Muş, Mardin, Şanlıurfa, Batman ve Adıyaman illeriyle sınır komşusu olan Diyarbakır, güneyden ve doğudan gelen kavimlerin Anadolu'ya geçiş yolu üzerinde bulunması sebebiyle çok sayıda medeniyete ev sahipliği yapmıştır.

Diyarbakır, ülkemizde en fazla göç veren ve en fazla göç alan illerimizden biri olduğu gibi, aynı zamanda, en yüksek doğurganlık oranına sahip illerin başında gelmektedir. Bu açıdan bölgede, durağan değil, genç ve dinamik bir nüfus yapısı mevcuttur. Bölgenin nüfusu oldukça genç olup, yaklaşık % 60,5'i 25 yaşın altındadır. 25-65 yaş arası nüfus toplam nüfusun % 36'sını ve 65 yaş üstü nüfus toplam nüfusun % 3,5'ini oluşturmaktadır. Genç nüfusu ile önemli bir potansiyele sahip olan ilimiz, aynı zamanda, işsizlik oranlarının en yüksek olduğu iller arasında yer almaktadır.

Özellikle 1980'li yıllardan beri Bölgede asayiş ve terör sorunları nedeniyle, nüfustaki mekânsal hareketlilik artmış, gerek bölge dışına doğru, gerekse bölge içinde yoğun bir göç yaşanmıştır. Yüksek göç hızına paralel olarak kentsel altyapı ve konut üretimi aynı hızla sürdürülemediği için çarpık ve sağlıksız kent merkezleri ortaya çıkmıştır. Asayiş ve terör sorunu ile oluşan olumsuz imaj, hem bölge dışından bölgeye yönelik sermaye

akışını önlemiş, hem de bölgedeki sermayenin bölge dışına kaymasına sebep olmuştur. Bunun sonucu olarak, bölgede istihdam olanakları azalırken, işsizlik ve yoksulluk artmıştır.

Bütün bu olumsuz koşullara rağmen, sahip olduğu doğal, tarihi, kültürel ve yer altı zenginlikleri, jeostatejik konumu, geçmişten bugüne bulunduğu bölgede çok önemli bir kültür, inanç ve ticaret merkezi olması, genç nüfusu, GAP'ın yarattığı sinerji ve hükümetimizin bölgeye yönelik yürüttüğü projeler ve komşu ülkelerle geliştirdiği olumlu ilişkiler Diyarbakır için büyük potansiyel ve tarihi fırsatlar yaratmaktadır. Bu potansiyel ve fırsatlar iyi değerlendirildiği takdirde, Diyarbakır'ın hızla kalkınması ve gelişmesi ile gerek GAP Bölgesi'nin ve gerekse Ortadoğu'nun sanayi, ticaret, finans, kültür ve turizm merkezlerinden biri olması mümkündür.

Sürekli terör ve asayiş olayları ile basında yer almasına karşın, Diyarbakır son 5 yılda hem ekonomik hem de sosyal alanlarda çok önemli bir gelişme ivmesi yakalamış durumda. Diyarbakır'daki ekonomik ve sosyal kalkınma sürecinin dinamikleri ve bundan sonraki dönemde izleyeceği seyri konusunda neler söylemek istersiniz?

Diyarbakır'ın en güçlü yönü, sahip olduğu stratejik coğrafi konumudur. Diyarbakır, tarihten beri önemli ticaret yollarının kavşak noktasında yer almıştır. Günümüzde de, Diyar-

bakır, doğudan batıya, güneyden kuzeye uzanan yolların kesiştiği noktadadır. Özellikle Ortadoğu pazarlarına yakın olması, bu pazarlara yönelik mal ve hizmet ihracatında Diyarbakır için ticari olarak bir avantaj sağlarken, Türkiye'nin güney komşularından gelebilecek yatırımlar için de Diyarbakır'ın uygun bir yapıda olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Bunun yanında, Türkiye'nin en büyük kalkınma projesi olan Güneydoğu Anadolu Projesi'nden (GAP) en fazla yararlanacak iki ilden biri Diyarbakır'dır. Nitekim GAP kapsamında sulanacak arazi bakımından Şanlıurfa'dan sonra Diyarbakır ikinci sırada yer almaktadır. Geniş tarım arazileri ve artan sulama olanakları ile Diyarbakır ve bölgede çok ciddi bir tarımsal üretim artışı gözlemlenmektedir. Hâlihazırda, pamuk, mercimek, buğda gibi tarımsal ürünlerin üretiminde en önde gelen illerden biri Diyarbakır'dır. Yapımı devam eden sulama projeleri ve arazi toplulaştırma çalışmalarının tamamlanmasıyla, Diyarbakır, modern tarım yapıldığı ve birim arazide en yüksek verimin elde edildiği bölgelerden biri olacaktır.

Aynı zamanda, başta madencilik, inşaat ve yapı elemanları, sulama ve yenilenebilir enerji olmak üzere, Diyarbakır'ın yerli ve yabancı yatırım çekmek için önemli bir potansiyele sahip olduğunu belirtmek gerekir. GAP, sadece yurt içinden değil, aynı zamanda, yurt dışından doğrudan yabancı yatırımı (FDI) çekebilecek bir fırsattır. Özellikle tarıma dayalı sanayinin gelişmesi bölgeye yabancı yatırımcının gelmesini teşvik edebilir. Bölge ülkeleri ile son yıllarda geliştirilen iyi siyasi ve ekonomik işbirlikleri, bölgedeki sektörel gelişmelere katkı sağlayabilir.

Bütün bu olumsuz koşullara rağmen, sahip olduğu doğal, tarihi, kültürel ve yer altı zenginlikleri, jeostratejik konumu, geçmişten bugüne bulunduğu bölgede çok önemli bir kültür, inanç ve ticaret merkezi olması, genç nüfusu, GAP'in yarattığı sinerji ve hükümetimizin bölgeye yönelik yürüttüğü projeler ve komşu ülkelerle geliştirdiği olumlu ilişkiler Diyarbakır için büyük potansiyel ve tarihi fırsatlar yaratmaktadır.

Son yıllarda eğitimden sağlığa, kültür ve turizmden sosyal hizmetlere, Diyarbakır'da çok önemli ve büyük alt yapı yatırımları gerçekleştirilmekte ve projeler uygulanmaktadır. Bunun sonucu olarak, önümüzdeki dönemde Diyarbakır'da yakalanan muazzam sosyal ve ekonomik kalkınma dinamizminin artarak devam edeceği kolaylıkla öngörülebilir.

Cumhuriyetimizin 100. Yılı olan 2023 Vizyonu için tüm kurumlar yoğun olarak çalışmalarını sürdürmektedir. Diyarbakır'ın 2023 Vizyonuna ilişkin yürütmekte olduğunuz çalışmalarınız hakkında bilgi verebilir misiniz?

Diyarbakır'a hem karayolu, hem hava ve demiryolu ile ulaşım sağlanabilmektedir. Diyarbakır ile Ankara ve İstanbul arasında her gün düzenli uçak seferleri yapılmaktadır. Diyarbakır il merkezi, bölge karayollarının

kavşak noktasındadır. Kentten hemen hemen Türkiye'nin her yerine otobüs seferleri mevcuttur. Demiryolu bulunan tüm hatlarda Diyarbakır'dan tren seferleri bulunmaktadır. Ayrıca Ortadoğu ülkelerine taksi ile yolcu taşımacılığı da yapılmaktadır.

Diyarbakır, tarihin birçok döneminde büyük uygarlıkların, tarihi ve ekonomik hareketlerin merkezi olmasının ve sahip olduğu zengin kültürel mirasın doğal sonucu olarak büyük bir turizm potansiyeline sahiptir. Farklı medeniyetlerin bıraktığı tarihi ve kültürel birikimi içerisinde barındıran bölge, aynı zamanda, dili, dini ve etnik kökeni farklı insanların hoşgörü içinde yaşadığı, dünya kültür mirasının önemli merkezlerindedir.

Cumhuriyetimizin 2023 vizyonu çerçevesinde, Diyarbakır'ımızı ekonomik, sosyal ve kültürel olarak kalkınmış, refah ve sosyo-ekonomik göstergeleri yüksek, işsizlik ve yoksulluğun asgari düzeyde olduğu, insanların geleceklerine güvenle baktığı bir kent olarak görmek istiyoruz. Bu arzu doğrultusunda, stratejik bir yaklaşımla çaba ve gayretlerimizi seferber ediyoruz.

Bu amaçla, ilçeleriyle birlikte Diyarbakır'ın fiziksel altyapısını geliştirmek için KÖYDES, BELDES, duble yollar gibi çok önemli projeleri titizlikle uyguluyoruz. Özellikle göçle birlikte, Diyarbakır kent merkezinde çok ciddi yerleşim ve ulaşım sorunları mevcut. Bu sorunların çözümüne yönelik TOKİ ve Büyükşehir Belediyesi ile birlikte Suriçi Bölgesi'nde kentsel dönüşüm projeleri uyguluyoruz. Karayolları Bölge Müdürlüğü'nce çevre yol çalışmaları ile kent içi köprülü kavşak çalışmaları yürütülüyor. Eğitim ve sağlık ile sosyal hizmetlerde çok büyük yatırımlar söz konusu.

Bunların yanında, sahip olmakla

övünç duyduğumuz çocuklarımız ve gençlerimize yönelik önemli projeler yürütüyoruz. Çocuklarımıza, gençlerimize, kadınlarımıza yönelik merkezler oluşturuyoruz. Yeni istihdam alanları oluşturmak için işletmelerimize çeşitli hibe ve kredi destekleri sağlıyoruz. Çünkü bölgemizin gelişmesi ve kalkınması için “beşeri sermayemizi” geliştirmemiz gerekiyor. Çocuklarımız ve gençlerimiz, bizim geleceğimizdir. Onları en iyi şekilde yetiştirmek birincil görevimiz. Bu amaçla, SODES başta olmak üzere çeşitli projeler uyguluyoruz.

Dünyanın en kadim şehirlerinden bir olan ve onlarca medeniyete ev sahipliği yapan Diyarbakır'ın turizm sektöründe hak ettiği yeri alması için Valiliğinizin yürüttüğü çalışmalar ve uyguladığı projeler hakkında bilgi verebilir misiniz?

Dünyanın en kadim şehirlerinden bir olan ve onlarca medeniyete ev sahipliği yapan Diyarbakır'ın turizm sektöründe hak ettiği yeri aldığını söyleyemeyiz.

Diyarbakır, tarihteki en eski yerleşim yerlerinden biri. Dolayısıyla, dünyanın hemen her bölgesinde yaşayan insanların Diyarbakır'da görebileceği kendine ait değerler söz konusu. Bu değerleri ortaya çıkarıp bütün insanlığa tanıtabilirsek, Diyarbakır'ın turizmde çok büyük bir sıçrama yaşayacağını öngörmek hiç de zor olmayacaktır.

Bu nedenle, Valilik ve İlimizdeki bütün kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, üniversitemiz ve sivil toplum kuruluşları olarak çeşitli çalışmalar yapıyor ve projeler uyguluyoruz. Aynı zamanda, turizm ile ilgili bütün yerel dinamiklerin yer aldığı “Diyarbakır Turizm Platformu” başkanlığında faaliyetlerini sürdürüyor.

Platform olarak, Diyarbakır için 5 yıllık bir perspektifle “Turizm Stratejisi ve Eylem Planı”nı hazırladık.

Kültür ve Turizm Bakanlığı, Vakıflar Genel Müdürlüğü, İl Özel İdaresi, Karacadağ Kalkınma Ajansı, kaymakamlık ve belediyelerimiz, turizm ile ilgili önemli çalışmalar yürütüyorlar. Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı kapsamında Diyarbakır'a tahsis edilen ve 2012-2013 yıllarında tahsis edilecek kaynakların % 90'ından fazlasını tarihi ve kültürel eserlerimizin restorasyon ve turizme kazandırılması çalışmalarına ayıracağız.

Cumhurbaşkanımız Sayın Abdullah GÜL, Diyarbakır ziyaretinde, Diyarbakır ve Surları'nı himayelerine aldıklarını açıkladı. Bu açıklama bizlere büyük güç verdi. Diyarbakır ile ilgili çalışmaların en üst düzeyde takip ve koordinasyonu, çalışmalarımızın kısa sürede meyvelerini vermesini sağlayacaktır.

Diyarbakır'ın ekonomik ve sosyal açıdan kalkınması ve gelişmesi için “turizme” özel bir önem verildiğini biliyoruz. Turizm sektörü neden Diyarbakır için çok önemli?

Yapılan bilimsel çalışmalar, turizm sektörünün, doğrudan veya dolaylı olarak 48 sektörü etkilediğini ve tetiklediğini ortaya koymuştur. Dolayısıyla, Diyarbakır'da turizmin gelişmesi, diğer sektörleri de etkileyecek ve yeni istihdam olanakları yaratarak işsizlik ve yoksulluk ile diğer sosyal sorunların azalmasına katkıda bulunacaktır.

Turizmden başka bir beklentimiz daha var. Daha önce de ifade ettiğim gibi, özellikle 1980'li yıllardan beri Bölgede yaşanan asayiş ve terör sorunları nedeniyle, Diyarbakır başta olmak üzere, bölgeye yönelik oluşan olumsuz bir imaj ve algı söz konusu.

Bu durum, hem bölge dışından bölgeye yönelik sermaye akışını önlemekte, hem de bölgedeki sermayenin bölge dışına kaymasına sebep olmaktadır. Bunun sonucu olarak, bölgede istihdam olanakları azalırken, işsizlik ve yoksulluk artmaktadır. Dolayısıyla, Diyarbakır'da turizmin gelişmesi, daha fazla insanın Diyarbakır'a gelmesi, Diyarbakır'ın değerlerini ve güzelliklerini görmesi, bu olumsuz imajın düzelmesine katkıda bulunacaktır. Olumsuz algı ve imajın düzelmesi de, bölgeye yönelik yatırımlar konusunda insanlarımızı daha cesaretli yapacak ve bölgeye daha fazla özel sektör yatırımı çekilebilecektir. Bu durum da beraberinde yeni iş ve istihdam olanakları getirecektir.

Diyarbakır'da başta İçkale olmak üzere, Ulucami, Hazreti Süleyman Camisi, Mesudiye Medresesi, Keçi Burcu, Dağkapı Burcu, 82 nolu burç... gibi eserlerin restorasyonları devam etmektedir. Aynı şekilde ilçelerden Eğil'de peygamber kabirleri ziyaret alanları ve baraj gölü çevresinde turizm altyapısına olanak sağlayan konaklama, yeme-içme alanları düzenlenmektedir. Silvan'da Malabadi Köprüsü restore edilmekte ve Hasuni Mağaraları turizme kazandırılmaktadır. Ergani'de de Makam Dağı, Çayönü ve Hilar Mağaraları'nda aynı şekilde çevre düzenlemeleri devam etmektedir. Sizce Diyarbakır ve İlçelerinde hepsini sayamadığımız tüm bu turizme kazandıran çalışmalar bittiğinde turizmden alınacak pay ne olacaktır?

Diyarbakır'da son yıllarda çok büyük turizm projeleri uygulanmakta ve çok sayıda tarihi eser restore edilmektedir. Bu anlamda, Diyarbakır, adeta bir “şantiye” görüntüsünde. Ancak, bu projeler tamamlandığında, Diyarbakır, tamamen farklı bir görü-

nüme kavuşacaktır.

Sadece Diyarbakır merkezde değil, ilçelerimizde de çok önemli projeler yürütüyoruz. Eğil İlçemiz, peygamberler ve krallar şehri olarak inanç turizmi açısından büyük bir potansiyele sahip olduğu gibi, Dicle Barajı ile de önemli bir su ve doğa sporları merkezi olmaya aday. Benzer şekilde, Ergani İlçesi Hilar Mağaraları ile Çayönü ve Silvan İlçesi'nde bulunan Hasuni Mağaraları, Malabadi Köprüsü, camiler, ender turizm varlıklarımızdır. Termal turizm açısından Çermik Kaplıcaları son derece önemli.

Planlı ve stratejik bir yaklaşımla bu varlıklarımızı değerlendirdiğimizde, Diyarbakır'ın ilçeleriyle birlikte çok önemli bir turizm destinasyonu olacağına ve turizmden hak ettiği payı alacağına inanıyorum.

Sayın Valim, geçtiğimiz günlerde "Osmanlı Belgelerinde Diyarbakır", "Medeniyetler Mirası Diyarbakır Mirası" ve "Nebiler, Sahabeler, Azizler ve Krallar Kenti Diyarbakır" kitaplarının tanıtımını yapmıştınız. Diyarbakır'da alanında ilk defa çıkarılan bu kitaplara Valiliğimiz öncülük etti. Valiliğimizin Diyarbakır tarih, kültür ve turizmine yönelik bu çalışmalarını değerlendirebilir misiniz?

Evet. Diyarbakır, adeta keşfetmeyi bekleyen bir hazine. Bizlere düşen görev ise, bu hazinenin her bir değerini ortaya çıkarmak, insanlığa kazandırmak ve tanıtmak. "Osmanlı Belgelerinde Diyarbakır", "Medeniyetler Mirası Diyarbakır Mirası" ve "Nebiler, Sahabeler, Azizler ve Krallar Kenti Diyarbakır" kitapları da bu amaca yönelik yaptığımız çalışmalardan bazıları. Bu faaliyetler, Diyarbakır'ın çok yönlü yapısını ve değerini ortaya çıkarmak ve tanı-

mak açısından son derece önemlidir diye düşünüyorum. Üniversitemiz ile birlikte yaptığımız bu çalışmaların yayın haline getirilmesinde, GAP Bölge Kalkınma İdaresimiz de katkı sağladı ve Diyarbakır'ın sahip olduğu zenginlikler bu kitaplarla insanlığın hizmetine sunuldu. Bu vesileyle, Diyarbakır'da kültür ve turizm konusundaki katkılarından dolayı emeği geçen herkese teşekkür ediyorum.

Sayın Valim, son olarak, Diyarbakır ile ilgili duygularınızı alabilir miyiz?

Her zaman ifade ettiğim gibi, Diyarbakır şehrimizin "SEVGİ ŞEHİRİ", "SUR ŞEHİRİ", "KARPUZ ŞEHİRİ" olması yanında, "GÜL ŞEHİRİ" olma özelliğinin de ön plana çıkarılması gerekmektedir. Çünkü Diyarbakır'da gül yetiştirme ve gülle özdeşleşmenin geçmişi 4.600 yıl öncesine kadar gitmektedir.

Bu nedenle yakın geçmişe kadar, tipik Diyarbakır evlerinin avlularında çeşit çeşit güllerin yetiştirildiği, havuz kenarlarında, suyun sesi ile bir bütünlük içerisinde, insanı dinlendiren gül saksılarının yer aldığı, Diyarbakır'da 25 çeşit gül yetiştirildiği, hatta yetiştirilen güllerin sergilendiği gül festivallerinin düzenlendiği bilinmektedir. Tabi ki kökü binyıllara uzanan Diyarbakır gülünün 24 - 25 çeşidinin bulunması da şaşırtıcı değildir aslında.

Sevgi dolu, sıcak gönüllü, misafirperver insanları, tıpkı Surları'n şehri kucakladığı gibi sizi kucaklıyor. İşte böyle güzelliklerin, birliklerin, beraberliklerin ve hoşgörünün şehri olan Diyarbakır'ın, insanların birbiriyle kardeşlik duyguları içinde güzellikleri ortaya çıkarıp birlikte yaşadıkları ve tüm bu güzellikleri coşkuyla ifade eden ve bundan sadece ülkemize değil, tüm dünya milletlerine buradan haykıran bir şehir olması gerekiyor. ■

Cumhurbaşkanımız Sayın Abdullah GÜL, Diyarbakır ziyaretinde, Diyarbakır ve Surlarını himayelerine aldıklarını açıkladı. Bu açıklama bizlere büyük güç verdi. Diyarbakır ile ilgili çalışmaların en üst düzeyde takip ve koordinasyonu, çalışmalarımızın kısa sürede meyvelerini vermesini sağlayacaktır.

UNUTULMAYA YÜZ TUTAN YAPILAR ONARILYOR TURİZM TEKRARDAN CANLANIYOR

Diyarbakır İçkale Projesi

Kültür Turizm alanı olarak kullanılması planlanan İçkale projesinin 1. Etabının (Artuklu Kemerinin İçinde Kalan Alan) uygulama çalışmaları, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından başlatılmış bulunmaktadır. Bu alanda yer alan kilise sanat galerisi, Artuklu Kervansarayını (son dönemlerde cezaevi olarak kullanılıyordu) ve 6 tarihi yapı Diyarbakır Müze Kompleksi, geriye kalan 2 yapı ise Diyarbakır Müze Müdürlüğü hizmet binası olarak işlevlendirilmiştir. Projenin 2. Etabını oluşturan alanda ise öncelikle Arkeolojik kazılar yapılarak bu alanda antik kaynaklarda var olduğu belirtilen Antik Tiyatro ile Roma Hamamı ve olası diğer antik yapıları açığa çıkararak bu alanın Arkeolojik park olarak turizme açılması planlanmıştır.

Bu kapsamda yapılan çalışmalar şunlardır:

- Diyarbakır İçkale 2004-2005 Yılları Yapı ve Alan Temizliği
- Diyarbakır İçkale Yapı Alan Araştırması ve Restorasyonu

- İçkale Tescilli Taşınmazların Revize Restorasyonu, Teşhir-Tanzim, Makina Tesisatı, Elektrik Tesisatı ve Çevre Düzenleme Projeleri Yapımı
- İçkale Eski Cezaevi Restorasyonu
- Diyarbakır İçkale St. George Kilisesi Restorasyonu
- Diyarbakır İçkale Adliye A, Eski Komutanlık ve Cephanelik Binaları Restorasyonu
- Diyarbakır İçkale Adliye B Binası Restorasyonu İşleri
- Diyarbakır İçkale Atatürk Müzesi, Eski Jandarma ve Cezaevi Binaları Restorasyonu (İhale karar aşamasında)
- Diyarbakır İçkale Surları Rölöve - Restorasyon ve Restitüsyon Projeleri Yapılması 2011-2012 Yıllara Sari İşleri (İhale karar aşamasında)

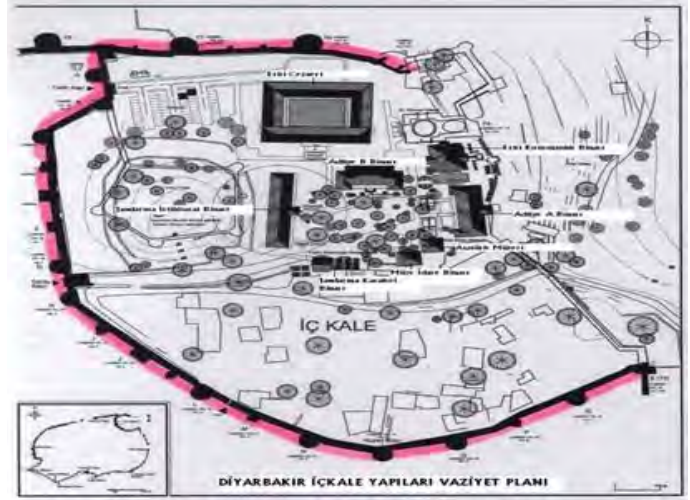
Devam eden çalışmalar:

- Cezaevi olarak kullanılmış olan Artuklu Kervansaray'ın yapısını 1. Etap restorasyon çalışmaları başlatılmıştır.

- Müze yapılarının çevre düzenlemesi, alt yapı ve rölöve, restorasyon, restitüsyon projeleri tamamlanmıştır.
- Tarihi İçkalede bulunan taşınmazların Proje ve Restorasyon işi için 20.09.2011 tarihine kadar Kültür ve Turizm Bakanlığında 8.699.000,00 TL ödenek gelmiş olup, bahse konu ödeneye ilaveten Diyarbakır Surlarının Restorasyon ve Proje işlerine ait bütçeden aktarılan 2.367.342,39 TL ile birlikte toplam 11.066.342,39 TL ödenekten bugüne kadar Restorasyon ve Proje işleri için 8.198.310,42 TL ödeme yapılmış ve bakiye 2.868.031,97 TL ödenek mevcuttur.
- Ayrıca, 16 burç ve 4 kapıdan oluşan Diyarbakır İçkale Surları Rölöve, Restorasyon ve Restitüsyon Projelerinin Yapılması 2011-2012 Yıllara Sari İşinin İhale çalışması 04.01.2012 tarihinde Diyarbakır Rölöve Anıtlar Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilmiştir.

İç Kale Yapıları Vaziyet Planı

- Diyarbakır İçkale Projesi tamamlandığında;
- Eski Cephanelik: Müze Müdürlüğü Eğitim Binası
- Komutan Atatürk Müzesi: Atatürk Müzesi ve Diyarbakır ile ilgili Bilgi ve Toplama Merkezi
- Adliye A Binası: Kazı Eserlerinin Sergileme Alanı
- Eski Kolordu: Müze Cafe ve Restoran
- St. George Kilisesi: Sanat Merkezi
- Adliye B Binası: Valilik Kabul Salonu ve Kent Müzesi
- Eski Cezaevi: Müze Eser Deposu ve Bölge Laboratuvarı
- Jandarma Binası: Tematik Sergileme Geçici Sergi Salonu
- Eski Cumhuriyet Savcılığı Binası: Müze İdare Binası olarak işlevlendirilecektir.

Proje öncesi Adliye A Binası

Proje sonrası Adliye A Binası

Proje öncesi Adliye B Binası

Proje sonrası Adliye B Binası

PROJELER

Proje öncesi Kolordu Binası

Proje sonrası Kolordu Binası

Proje öncesi Atatürk Müzesi

Proje sonrası Atatürk Müzesi

Proje öncesi St George Kilisesi

Proje sonrası St George Kilisesi

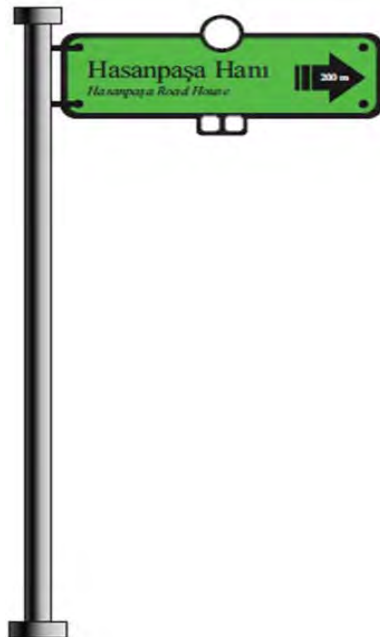
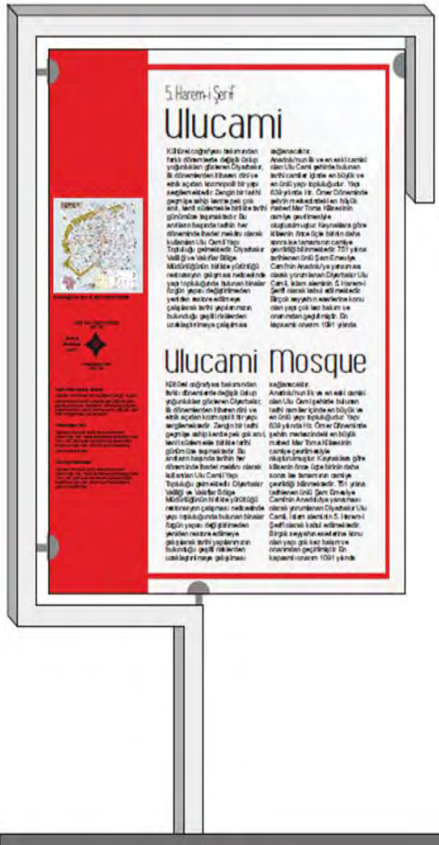

Proje öncesi Cephanelik

Proje sonrası Cephanelik

Kent Kimliğini Taşıyan Yönlendirmeler, Özel Tasarımlı Tarihi Mekân Bilgi Tabelaları Projesi

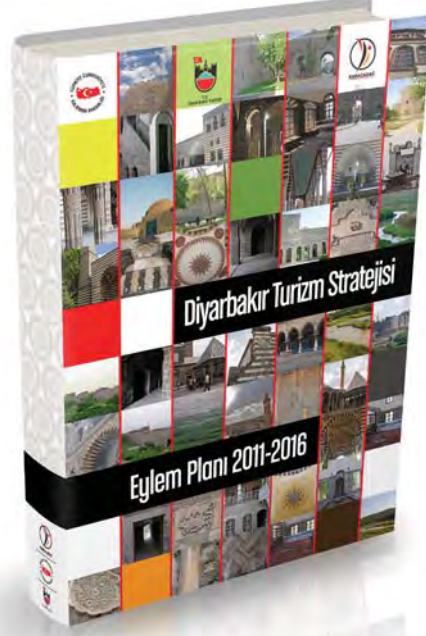

- İlin 4 ana girişi olan Urfa, Mardin, Batman ve Elazığ karayolları üzerine ilin tarihi ve turistik mekanlarını tanıtan totemlerin yerleştirilmesi,
- Elektronik bilgi ekranı kurulması ve bu ekranda ili tanıtım filmleri ile diğer önemli kültür aktivitelerinin yayınlanması,
- Surlarda bulunan yazıtların en doğru şekilde doğu ve batı dillerinde tercüme edilerek yazıtın hemen alt kısmında yazıtlara ait özel tasarımı tabelaların yerleştirilmesi,
- Tarihi mekanlara mekan tanıtan çok dilli tanıtım tabelalarının yerleştirilmesi amaçlanmıştır.
- Proje kapsamında; yönlendirme tabelaları, bilgilendirme levhası, dijital tanıtım ekranları ve tanıtım totemleri için ihale süreci tamamlanmış olup yüklenici ile sözleşme yapılmıştır.

PROJELER

Diyarbakır Turizm Strateji ve Eylem Planı

- Diyarbakır Turizm platformu üyelerinin katkılarıyla il için gerekli turizm stratejisi ve eylem planının hazırlanması,
- Kültürel mirasa dönük yapılacak Rölöve, restorasyon diğer çalışmalar için zemin hazırlamak ve farkındalık yaratmak,
- Diyarbakır'ın turizm alanında marka kentler arasına alınması yolundaki çalışmalara hız vermek,
- Turizm alanında detaylı bir SWOT çalışma yapmak ve ilin bu sektördeki tüm yönlerini araştırarak yeni çok yıllık bir yol haritası oluşturmak amaçlanmıştır.
- Proje kapsamında çalıştay gerçekleştirildi, turizm stratejisi ve eylem planı hazırlandı, kitap basım aşamasındadır.

Cahit Sıtkı Tarancı ve Ziya Gökalp Müzesi Teşhir Tanzim ve Onarım Projesi

Proje ile Cahit Sıtkı Tarancı ve Ziya Gökalp Müzeleri teşhir ve tanziminin yeniden çağdaş müzecilik normlarına uygun olarak onarılması; müzelerin yeniden teşhir bölümleri düzenlenerek gerekli onarım çalışmalarında bulunması; 19. Yüzyıl Diyarbakır yaşamını tasvir edecek şekilde sanat tarihçileri ve müze uzmanlarından oluşan bir ekip çalışmasıyla yeniden tanıtım hizmetine sunulması amaçlanmıştır.

Bu kapsamda;

- Müze olarak kullanılan evlerin bakımsızlıktan kaynaklanan nemlenme, duvarlarda dökülme, ahşapta kırılmalar gibi sorunları çözüldü.
- Evlerin güçlendirilmesi için onarımının gerçekleştirilmesi teşhir ile tanzim şeklinin değiştirilmesi için çalışmalar yapılmaktadır.

TURİZM

AYNI ZAMANDA BİR BARIŞ PROJESİDİR

Av. Osman BAYDEMİR

Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanı

Kentimiz Diyarbakır'ın gelişme potansiyeline bakıldığında, sürdürülebilir bir kalkınmanın ancak turizm sektörü ile mümkün olduğu görülecektir. Tarihi, kültürel ve doğal varlıkların yoğunluğu bunu göstermektedir.

Dünyada yaklaşık 1 trilyon dolarlık turizm pastası bulunuyor. Türkiye bu pastanın 21 milyar dolara varan bölümü kadar bir pay almaktadır. Turizm açısından kentimiz Diyarbakır ise büyük bir potansiyeli bulunmasına karşın henüz hak ettiği yerde değildir. Bunun başlıca nedeni; tarihi, kültürel ve doğal varlıkların görünür ve erişilebilir olmaktan uzak olması, altyapıdaki yetersizlikler, sektörün gelişimini sağlayacak mekanizmaların bulunmamasıdır.

Temiz içilebilir su, şehir içi ulaşım, koruma amaçlı imar planı yapılması, tarihi ve kültürel varlıkların görünür ve erişilebilir hale getiren peyzaj düzenlemeleri gibi sektörün altyapısını hazırlamaya yönelik pek çok çalışmamız oldu. Sur diplerinin temizlenmesi, Melikahmet Caddesi, Yenikapı Sokak, Gazi Caddesi, Dağkapı Meydanı düzenlemeleri, tarihi Ongözlü Köprü'nün yükünü taşıması için Mervani Köprüsü'nün yapılması, Surp Giragos Kilisesi'nin onarımı, Cemilpaşa Konağı'nın onarımı ve Kent Müzesi haline getirilmesi gibi çalışmalar bunlardan bir kaçını oluşturuyor.

Bununla birlikte otel-restoran gibi hizmet sektörünün yetersizliği, kalifiye işgücünün azlığı, tarihi yapıların restorasyondan yoksun oluşu ve tanıtım yetersizliği gibi sektöre dinamizm kazandıracak alanlarda daha çok mesafe alınması gerekiyor.

Tam da bu noktada 3 Ocak'ta Diyarbakır Surları başta olmak üzere kentimizin sosyo ekonomik gelişimini, ekonomik ve sosyal kalkınmasını sağlayacak kimi konularda Cumhurbaşkanlığı makamına yaptığımız sunuş, kent in bu alandaki gelişimi için hayati önemdedir. Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği Başkanlığında 12 Ocak'ta yüksek bürokratların katıldığı toplantıda 21 talep ve önerinin koordinasyonu yapıldı.

Öncelikle Surların restorasyonu, Sur içindeki anıtsal yapıların etrafındaki yüksek katlı binaların kamulaştırılması, 2013'ün Diyarbakır Surları

Yılı ilan edilmesi, üniversite bünyesinde Restorasyon Bölümü ile Turizm ve Otelcilik Meslek Yüksek Okulu'nun açılması gibi pek çok öneri ve projenin kurumlar arası eş güdümlü yapılması öngörülmüyor. Diyarbakır'daki doğal, tarihi ve kültürel alan ve yapıların iyileştirilmesi, görünürlük ve erişilebilirliğinin artırılması, turizme uygun işlevler kazandırılması kent in kalkınmasına muazzam bir katkı sunacaktır. Kabul edilir ki bunun için kent in bütün dinamiklerinin bütüncül bir perspektifle eşgüdüm içinde, ama aynı zamanda işbölümü yaparak turizm sektörünün gelişimi için çaba göstermesi gerekiyor.

Bölgeden, Türkiye'nin batı yakasından, Ortadoğu ve Avrupa başta olmak üzere her yerden turist çekecek bir Diyarbakır, ülke barışına ve önyargıların ortadan kaldırılmasına da büyük katkı sunacaktır. Unutulmamalıdır ki gelişecek turizm, yurttaki olduğu gibi dünyada da barışı besleyen bir sektördür. Turizme yapılacak yatırım, aynı zamanda barış çabalarına yapılan yatırımdır. Farklılıkları çatıştıran değil merak ve tanınmasını sağlayan bir sektördür.

Zira farklılıkların görünerek bir zenginlik olarak kabul edilmesi, doku olarak, hissederek tanınmanın çelişki ve çatışmaları törpülenmesinde önemli bir zemin sunmaktadır. Bu anlamıyla turizm bir barış projesidir.

O halde tarihe, kültüre ve doğaya saygının ve ödevin bir görevi olarak haydi el birliği ile çalışmaya. Yolumuz açık olsun. ■

Tarihi Diyarbakır Surları Çevre Düzenleme Projesi

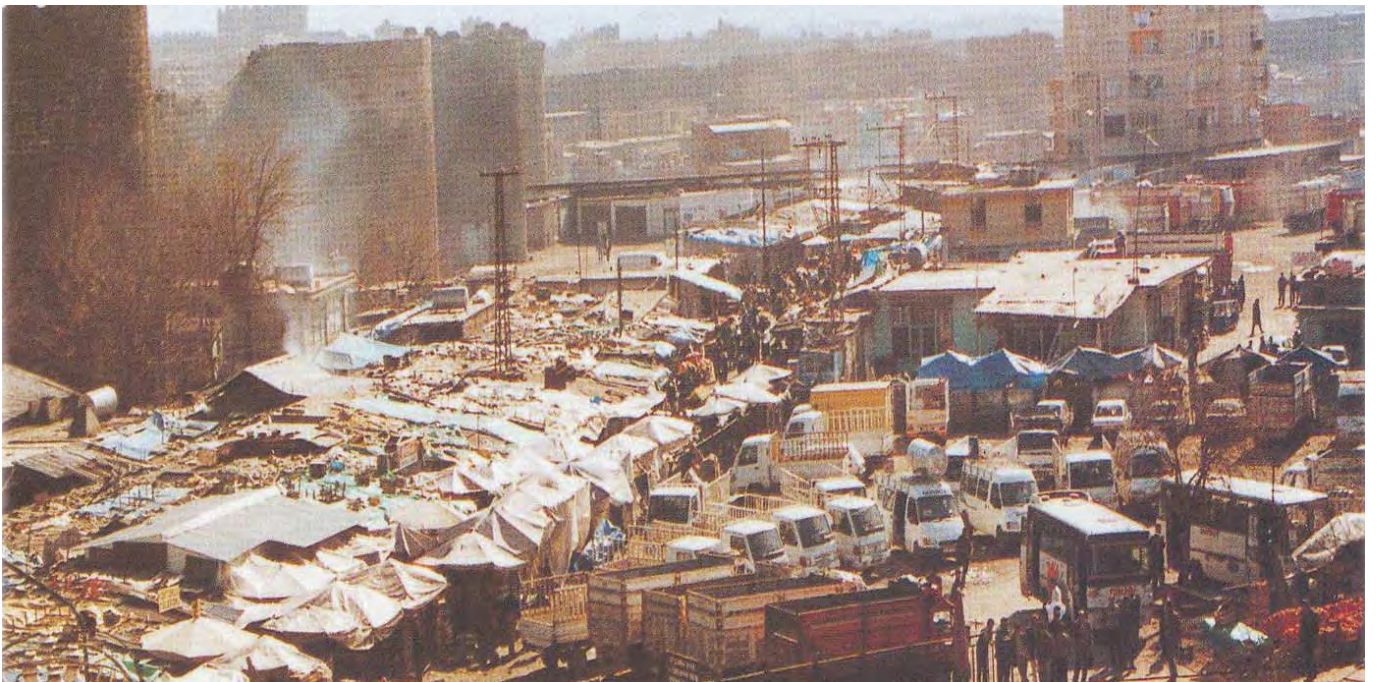
- Proje kapsamında Fiskaya-Mardinkapı arasında kalan Diyarbakır surları koruma kuşağında yer alan metruk yapılar temizlenerek çevre düzenleme projeleri hazırlanmış ve uygulaması yapılmıştır.
- Tarihi Diyarbakır Surları Çevre Düzenleme Projesi 3,5 km'lik uzunluk ve 123.570 m²'lik bir alan ile 6 adet kapıyı kapsamaktadır.
- Projenin uygulama alanı içerisinde kaçak olarak inşa edilmiş 500 adet işyeri (lokantalar, çay bahçeleri, otoparklar, büfeler vb.) ile 10 adet konut bulunmaktadır.

Bu projenin devamı niteliğindeki sur etrafı boşaltma ve çevre düzenlemesi projesi kapsamında;

- Mardinkapı-Saraykapı arası ve Dağkapı Meydanı Fiskaya Bölgesi olarak iki alanda çalışma yürütülmüştür. Çalışma sonucunda birçok yapı tespit edilmiştir. Yapıların kamulaştırma ve yıkım çalışmaları devam etmektedir.

Proje sonrası surlardan bir görüntü

Proje öncesi surlardan bir görüntü

Suriçi Gazi Caddesi ve Yenikapı Sokak Sağlıklaştırma ve Cephe Rehabilitasyon Projesi

Proje, Diyarbakır'ın tarihi merkezi olan Suriçi'nde 1 km'lik alanı kapsamaktadır. Tescilli yapıların çoğunlukta olduğu ve kent içi yaya trafiğinin en yoğun bölgesi niteliğindeki proje alanında, özgün tasarım prensipleriyle kent donatılarına yer verilmiş, bütün tescilli-tescilsiz yapıların rehabilitasyonuna yönelik cephe yenileme çalışmaları ile eski-yeni entegrasyonu yapılmıştır.

Gazi Caddesi'nde nitelikli bir kentsel çevre yaratılarak tarihi ve kültürel dokunun canlandırılması ve turizme kazandırılması projesi sonrasında;

- Tarihi yapıları tahrip eden ve algılanabilirliğini önleyen aykırı müdahaleler ortadan kaldırıldı.
- Hedef kitlelerin rahatlıkla alışveriş yapabileceği kaliteli bir kentsel çevre yaratıldı.
- Caddedeki işyeri sahipleri ve sakinlerine verilen eğitimler (tarihi, kültürel ve çevre koruma bilincine yönelik) ile kültürel mirasın korunmasının sürdürülebilir kılınmasına katkı sağlandı.
- Yerli ve yabancı turistlerin tarihi yapılar ile ilgili tanıtıcı bilgilere kolaylıkla ulaşabilmesi sağlandı.
- Gazi Caddesi Projesi'nin bir devamı niteliğinde olan Yenikapı sokak projesinde sokağın yeniden düzenlenerek nitelikli bir kentsel çevre yaratılması, tarihi ve kültürel dokunun canlandırılması ve turizme kazandırılması amaçlanmıştır. Proje çerçevesinde tarihi eserlerin özgün yapılarını bozan ve algılanabilirliğini engelleyen faktörler ortadan kaldırılmış, sokak, tarihi dokuya uymayan, tarihi dokunun zarar görmesine neden olan sektörlerden arındırılmış, turizme yönelik sektörler teşvik edilmiş, rahatlıkla dolaşılacak nitelikli kentsel mekanlar oluşturulmuş, proje sahasındaki işyeri sahipleri ve sakinlerine eğitimler verilmiş ve tarihi yapılar ile ilgili tanıtıcı bilgilerin erişimi sağlanmıştır.

Proje sonrası Gazi Caddesi'nden bir görüntü

Proje öncesi Gazi Caddesi'nden bir görüntü

Surp Giragos Ermeni Kilisesi'nin Restorasyonu Projesi

- Proje ile Ortodoks Ermenilere ait Ortadoğudaki en büyük kilisenin restorasyonunun yapılması amaçlanmıştır. 1515 yılında yapılan kilise, 1. Dünya savaşında Alman subaylarının karargahı, 1960 yılına kadar da Sümerbank'ın bez deposu ve benzeri farklı amaçlar için kullanılmıştır. Geçmişte, aynı Ahtamar Adasındaki Surp Haç Kilisesi gibi piskoposluk merkezi olan Surp Giragos Kilisesi'nde ana kilisenin dışında papaz evi, toplantı salonu, şapel, yemekhane ve okul bulunmaktadır.
- Bu kapsamda; tarihi kilise aslına uygun bir şekilde restore edildi. Ana ibadet mekanının restorasyonu bitmiş olup diğer mekanlarla ilgili restorasyon çalışması devam etmektedir.

Proje öncesi Surp Giragos Kilisesi'nden bir görüntü

Proje sonrası Surp Giragos Kilisesi'nden bir görüntü

Cemil Paşa Konağı Restorasyonu ve İşlevlendirilmesi Projesi

- Ali Paşa Mahallesi Köylü Sokakta bulunan konak, Diyarbakır'ın en büyük sivil mimari örneklerinden biridir. Osmanlı valisi Ahmet Cemil Paşa tarafından 1888-1902 yılları arasında yaptırılmıştır. Harremlik ve selamlık bölümlerinden oluşan Cemil Paşa Konağı'nda, bütün Diyarbakır evlerinde olduğu gibi mekanlar geniş avlu etrafında dizilidir.
- Bu proje kapsamında tarihi mekanın restorasyonu ve kent müzesi olarak işlevlendirilmesi planlanmaktadır.

Dengbej ve Dengbej Geleneği Projesi

Sözlü Kürt edebiyatının en önemli parçası olan "Dengbejlik Kültürü"nü yazılı halde saklanması ve arşivlenmesi; böylece gelecek kuşaklara somut öğelerin ulaşması hedeflenmiştir.

Proje sonunda 2.000 adet Dengbej Antolojisi, 4.000 adet Diyarbakır Dengbejleri CD'si, 3.000 adet tanıtım broşürü ve Diyarbakır-İstanbul'da gerçekleştirilen Dengbej Divanları gibi somut çıktılar elde edilmiştir.

Fiskaya Şelale Kafe ve Gölet Projesi

Proje ile tarihi Fiskaya Şelalesinin canlandırılması ve kentin doğal, sosyal, turistik, ticari hayatına katılması hedeflenmektedir. Kentsel altyapıyı geliştirerek turizm altyapısının ve sektörünün gelişimine katkıda bulunmak amacıyla eskiden de şelale olduğu ileri sürülen kayalık alana şelale yapılması, kayalıkların üst kısmında şehir balkonu yapılması ve kayalıkların alt kısmında ise Kafe ve Gölet yapılması planlanmaktadır.

Projenin inşaat aşaması tamamlandı. Çevre düzenleme ve peyzaj çalışmaları devam etmektedir. Projenin 1 ay içerisinde tamamlanması düşünülmektedir.

Proje öncesi Fiskaya Şelalesi'nden bir görüntü

Proje sonrası Fiskaya Şelalesi bölgesi bir görüntüye sahip olacak

DIYARBAKIR SİVİL MİMARİSİNİN NADİDE ÖRNEĞİ: CEMİL PAŞA KONAĞI

“ Ben yirmi bir yaşına gelinceye kadar Cemil Paşa Konağı denilen bir saray, bir şato belki de bir kışla görünümünde olan muazzam bir konakta yaşadım. Bu muazzam konağın dairesinde yirmiden fazla hanım, yirmi kadar hizmetçi ve işçi, otuzdan fazla çocuk vardı. (Ekrem Cemil Paşa)

”

Nevin SOYUKAYA | Diyarbakır Müze Müdürü

İnsanların öncelikle barınma ihtiyaçlarını karşılamak için yapılan evler, doğaldır ki işlevine, ihtiyaca, ekonomik ve sosyal duruma göre yapılırken, bu genel etkinin yanı sıra yerel özelliklerin etkisiyle özgün kimliklerini bularak şekillenirler. Diyarbakır evlerine baktığımızda, evlerin planlarını etkileyen üç önemli etkeni; iklimi, eski kenti sınırlayan surları ve kaynağını, sönmüş bir yanardağ olan Karacadağ'dan alan bazalt taş malzeme görürüz. Diyarbakır evlerinin ve sokaklarının şekillenmesinde önemli etken olan surlar, kentin genişlemesini sınırladığı için sur içindeki alanda yoğunlaşma olmuş, evler birbirine bitişerek sokaklar oldukça daralmıştır. Evler yüksek duvarlarla sokaklardan ayrılmış, dışa kapalı bir durum göstermiştir. Yan evlerden de yüksek duvarlarla ilişkisi kesilen evlerde, hayat avluda geçmektedir. Yazların çok sıcak, kışların soğuk geçtiği Diyarbakır'da iklimin etkisiyle evlerde yazlık, kışlık ve mevsimlik bölümler karşımıza çıkmaktadır.

Diyarbakır'ın anıtsal yapılarından evlerine kadar mimarisinde kullanılan malzeme, kuşkusuz bazalttır ve evlerin şekillenmesinde malzeme önemli etkenlerden biri olmuştur. Son derece dayanıklı olan bu taşın mimaride kullanılması, bunca tahribe rağmen eski yapıların günümüze kadar ulaşması-

nı sağlamıştır. Bazaltın yanında beyaz kalker taşına da yer verilmiştir. Ancak yörede bulunması güç olduğundan az kullanılmış, yerine bazaltın yüzü "cıs" ile beyazlatılıp yapma olarak aynı izlenim vermeye çalışılmış ve yine "cıs" adı verilen sönmüş kireçten yapılmış beyaz renkli bezemelere de yer verilmiştir. Düz toprak damlı olan evlerin, horasan sıva ile kaplı döşemelerinin altında sıkıştırılmış toprak kullanılmıştır.

Cemil Paşa Konağı

Bir dönemin Diyarbakır'ının sosyo-ekonomik düzeyini en iyi şekilde yansıtan Diyarbakır'ın eski evlerine, yerel ev mimarisinin tüm özelliklerini bünyesinde taşıyan Cemil Paşa Konağı, güzel bir örnek oluşturmaktadır. Konak, Mardin Kapısına yakın, Ali Paşa Mahallesi, Köylü Sokakta bulunmaktadır. Cemil Paşa tarafından yaptırılmıştır.

Cemil Paşa'nın torunlarından ve konağın varislerinden olan Felat Cemiloğlu'ndan, Cemil Paşa'nın 23 yıl Yemen'deki valilik, daha sonra Siirt'te mutasarrıflık yaptığını, Yemen'deki valiliği sırasında konağı yaptırdığını ve 1902 yılında bu konakta öldüğünü öğreniyoruz.

Konağın selamlık bölümünün sokağa açılan giriş kapısı üzerinde yağmurlu veya güneşli günlerde kapıda bekleyeni korumak için yapılmış örtmeyi taşıyan

konsollardan birinin üzerinde alt alta (hicri 1305, M. 1887) ve (hicri 1306, M.1888) tarihleri görülmektedir. Yine aynı girişin ahşap kapı kanatlarının üstte kemere yakın yerinde çerçeve içinde iki satır halinde olmak üzere üst satırda Arapça harflerle sene 1306 (M. 1888), alt satırda ise sene 1320 (M. 1902) tarihleri yer almaktadır. Bu durumda taş konsol üzerindeki 1305-1306, tarihleri konağın yapım tarihini, ahşap kapı üzerindeki 1306 konağın inşasının bitiş tarihini, 1320 ise, Cemil Paşa'nın ölüm tarihini vermekle birlikte ahşap kapı üzerindeki bu tarihlerin, Cemil Paşa öldükten sonra kapıya işlenmiş olduğunu akla getirmektedir.

Yapının planına bakacak olursak; haremlik ve selamlık bölümlerinden oluşan konak, 2000 m² lik bir alanı kaplamaktadır. Selamlık bölümünün tamamı, haremlik bölümünün ise doğu kesimi iki katlı olarak düzenlenmiştir. Haremlik bölümünün güney kanadı da büyük oranda yıkılmış olmasına karşın iki katlı olduğuna dair izler göstermektedir.

Selamlık

Selamlık bölümünün kuzey ve güneyindeki sokaklardan birer, haremlik bölümünden de bir olmak üzere üç ayrı girişi bulunmaktadır. Kuzeyde sokağa açılan çift kanatlı büyük ahşap kapıdan

selamlığa girilir. Girişin önünde sokak arası olarak tabir edeceğimiz küçük bir bölüm yer almaktadır. Girişin doğusunda birbirine bitişik iki tuvalet, hemen batı yanında ise kapıları avluya açılan ahır bulunmaktadır. Geçitten hemen sonra ortasında bahçesi bulunan büyükçe bir avluya geçilmektedir. Selamlığa ait tüm kapalı mekânlar avlunun güneyinde yer almaktadır. Zemin katla birlikte iki katlı olan selamlığın alt katında, iki yandaki odaların hizasından oldukça dışa taşkın, önden iki kemerle avluya açılan, ortasında havuzu bulunan eyvan bulunmaktadır. Eyvanın arkasında, iki yan kanatta odalar yer almaktadır. Eyvanın hemen arkasındaki kâhya adasının yanından merdivenlerle üst kata çıkılmaktadır. Merdivenin başında sokağa doğru çıkıntı yapan bir tuvalet bulunmaktadır. Eyvanın tam üstünde kalıntılardan ve elimize geçen eski bir fotoğraftan oldukça ihtişamlı olduğu anlaşılan kabul odası bulunmaktadır. Bu büyük mekânın ağırlığını, altındaki eyvanın avluya açılan iki kemerine paralel uzanan ve iki kemerin açıklığını kapsayacak ölçüde olan (7 metre) son derece basık, neredeyse düz bir hatlı izlenimi veren siyah-beyaz taşlarla örülü bir kemer taşımaktadır. Kemerin büyük açıklıklı ve neredeyse düz bir hatlı şeklinde inşa edilmiş olması mimari açıdan önemli bir özellik taşımaktadır. Kabul adasının iki yanında ve arkada iki köşede odalar bulunmakta, hemen arkasında ise üst kata çıkışı sağlayan merdivenlerin bulunduğu ve bütün oda kapılarının açıldığı, ev ortası yer almaktadır. Üst katta hareme bitişik arka köşedeki odanın harem bölümüne geçişi sağlayan küçük bir kapısı bulunmaktadır. Avlunun kuzeyinde sonradan eklendiği anlaşılan ahır kısmı yer almaktadır.

Harem

Cemil Paşa Konağının harem bölümüne, selamlık girişine göre daha

küçük olan bir kapıdan girilmekte ve ilk girişte sokak arası denilen bir bölüm ile karşılaşılmaktadır. Girişin hemen solunda selamlığa geçişi sağlayan bir kapı, onun yanında da selamlığa yiyecek vs aktarmakta kullanılan döner bir dolap bulunmaktadır. Girişin sağında tuvalet ve hemen yanında dama çıkışı sağlayan merdiven yer alır. Sokak arasını geçince ortasında havuzu ve büyükçe bir bahçesi bulunan, dört bir tarafı haremın değişik bölümleriyle çevrili, oldukça büyük bir avluyla karşılaşırsınız. Dişi bazalt taşla döşeli avlunun dört bir tarafı mekanlarla çevrelenmiştir. Diyarbakır evlerinin genel özelliklerine uygun olarak burada da avlunun güneyinde yer alan, kuzeye yönelik olarak düzenlenmiş ve kalıntılardan büyük ayvanı olduğu anlaşılan yazlık kısmı, karşısında güneye yönelik düzenlenmiş kışlık kısmı, doğu ve batıda ise mevsimlik bölümler yer almaktadır.

Yazlık bölümünün büyük bir kısmı yıkılmış olmasına rağmen kalıntılar ve benzeri diğer evlere bakarak, yazlık bölümünün, önde, ortada büyükçe bir ayvanı, yanlarda ve arkada ise odaların sıralanmış olabileceğini söyleyebiliriz. Kışlık bölüm, çift kemer açıklıklı ayvanın iki yanında yer alan birer odadan

oluşmaktadır. Mevsimlik bölümler ise ortada bir kemerle avluya açılan ayvanın, iki yanına odaların yerleştirilmesiyle benzer plan içermektedirler. Kışlık bölümün ayvanı eski resimlerde de görüldüğü gibi, diğerlerinden farklı olarak cemeânla avluya kapatılmıştır.

Avlunun kuzey-batı köşesinde "L" biçimli ayvan görünümünde olan mutfak yer almaktadır. Mutfağın, üç büyük ocağı ve sonradan eklenmiş olan dört musluklu büyük çeşmesi ile oldukça kalabalık nüfuslu bir aileye hizmet verdiği, anlaşılmaktadır. Kışlık ve batıdaki mevsimlik bölümün arasında bulunan mutfağın, mevsimlik bölümü tarafındaki küçük bir kapıdan alttaki zerbembe olarak adlandırılan erzakların depolandığı kilere geçilebilmektedir. Diyarbakır evlerinin vazgeçilmez unsurları olan zerbembeler burada da kışlık ve mevsimlik bölümlerinin alt katlarını boydan boya çevirmekte, kalın duvarlı, bol pencereli ve yarıya kadar yeraltında oldukları için yaz-kış aynı sıcaklığı korumaktadırlar. Bu nedenle de her türlü yiyecek buralarda rahatlıkla depolanabilmektedir. Kışlık bölümün her iki tarafında kapıları avluya açılan birer tuvalet ve batı tarafındaki tuvaletin hemen yanında işçi oda-

sı yer almaktadır. Batıdaki mevsimlik kısmın her iki yanındaki merdivenlerle dama çıkışı sağlanmaktadır. Avlunun güney-doğusunda mutfağın tam karşısındaki köşede yine "L" biçimli bir ayvan bulunmaktadır, "L"nin uzun kolunun arkasında bir oda, kısa kolun arkasında ise üst kata çıkan merdivenler yer almaktadır. Konağın bugünkü durumuna göre sadece doğu bölümü iki katlıdır. Yazlık bölümün üstü yıkık olmakla birlikte, izlerden iki katlı olabileceği düşünülmektedir.

Üst katta merdiven çıkış yeri ayvan olarak düzenlenmiş olup, avluya bakan yüzleri kemer açıklıklıdır. Ayvanın her iki yanında odalar sıralanmaktadır. Üst katın güney-doğu köşesinde selamlığın ikinci katındaki odalara geçişi sağlayan kapı bulunmakta, geçişin hemen arkındaysa tuvalet yer almaktadır. Yine ayrı bir merdivenle kuzey-doğu köşedeki ayvana çıkılmakta, buradan şahnişli odaya ve küçük balkondan tuvalete, tuvaletin arkasındaki bölümde küçük bir açıklıkla dama geçiş sağlanmaktadır. Şahnişli odadan tuvaletin hemen üstünde yer alan, koltuk odasına ahşap bir merdivenle çıkış sağlanmaktadır. Odanın şahnişli ise bugün yıkık durumdadır.

Konak'ta yaşam

Konakla ilgili yazılı ve sözlü kaynaklardan öğrendiğimize göre, konakta yemek, temizlik, çocuk bakımı gibi işleri gören kadın ve erkek birçok hizmetli yaşamakta idi. Ancak konağın bugünkü durumuna baktığımızda bu kadar çok kişinin kalabileceği herhangi bir yere rastlanmamaktadır. Selamlığın sokak girişinin solundaki tuvaletlerin hemen yanında yer alan sonradan örülmüş bir kapı görülmektedir. bu kapının arkasında ise bugün müstakil bir ev olarak kullanılan bir bölüm bulunmaktadır. Buranın tam bir plan vermeyişi ve konakla bağlantılı oluşu, hizmetlilerin burada kalabileceklerini akla getirmektedir.

Diyarbakır'ın diğer evlerinde olduğu gibi bu konakta da bazaltın koyu ağır görünümünü hafifletmek için avluya ve eyvanlara bakan yüzeyler sönmüş kireçle yapılan beyaz renkli çiçekli "cıs" adı verilen motiflerle süslenmiştir. Büyük, sivri kemerli pencereler, siyah bazalt ve beyaz kalker taşlarla örülü kemerlerle hareketlilik artırılmıştır.

Odaların zemini horasan döşeme ile kaplı, tavanlar ise ahşap olup, kirişler, genellikle kavak ağacından yapılmıştır. Odanın önemine göre tavan kirişleri düz olarak boyandığı gibi oyma veya boya ile eşsiz güzellikte desenlerle de bezendiği görülmektedir. Odaların içlerinde baca diye tanımlanan nişlerin yanı sıra alçı bezemeli büyük beşgen nişler ve işlemeli ceviz kapaklı dolaplarla hareketli, ihtişamlı bir görüntü izlenmektedir. Düz ve toprakla örtülü damların sokağa bakan kenarlarına, biriken yağmur sularını akıtmak için dişi bazalttan oyularak yapılmış çörtlenler yerleştirilmiştir.

Her yönüyle Diyarbakır ev mimarisinin tüm özelliklerini, ekonomik duruma paralel olarak daha bir ihtişamla yansıtan Cemil Paşa Konağı uzun yıllardır kullanılmamasına paralel bakımsız ve harap haline rağmen, görkemini hissettirebilmektedir. Selamlık ise daha uzun bir süre boş kaldığından, üst örtüler tamamen çökmüş, bazı duvarları ise tamamen yıkılmıştır.

Konak'ın ihtişamı

Konak'ın asıl sahiplerinin yaşadığı dönemdeki ihtişamını Cemil Paşa'nın torunlarından Ekrem Cemil Paşa anılarında şöyle anlatmaktadır:

"Ben yirmibir yaşıma gelinceye kadar Cemil Paşa Konağı denilen bir saray, bir şato belki de bir kışla görünümünde olan muazzam bir konakta yaşadım. Bu muazzam konağın dairesinde yirmiden fazla hanım, yirmi kadar hizmetçi ve işçi, otuzdan fazla çocuk vardı. Selamlık dairesinde de yirmiden fazla hizmetçi vardı: Kahveci, oda hizmetçileri, sofrta hizmetçileri, çıraklar.

Harem ve selamlık dairelerinin çiçek bahçesinde; akasya, leylak gibi süs ağaçlarından başka kırk elli kadar da elma, armut, kayısı, şeftali ve dut türünde meyva ağaçları vardı. Her dairede suyu gece gündüz akan havuz ve çeşmeler vardı. Biz çocuklar ilk yüzmeyi bu havuzlarda öğrendik. Yine biz çocuklar üç grup idik. Benim iştirak ettiğim grup onbir oğlan ve üç kızdı. Bizden dört beş yaş büyüklerin küçük grubu vardı. Küçüklerin grubu daha kalabalık idi. Kucakta, beşikte ve birçok küçük çocuk

daha vardı. Her kişi kendi yaş grubu ile kalkar, oturur ve oynardı. Tabii küçükler dainlarının (dadı) nezaretinde idiler. Birçok günler, bilhassa Cuma günleri, bu kalabalık çocuk kafesine, çok akraba ve komşu çocukları da karışırıldı.

Ders saatlerinden sonra, oyun saatlerinde Cemil Paşanın bir sürü yavruları, çok sevinçli çok eğlenceli vakitler geçirirlerdi. Yaşı onun üstünde olanlar ağaçlara tırmanma hakkına sahip idiler. Ağaçlardan meyve toplarlar, yerler, ninelerine, annelerine, kardeşlerine ve kendilerine nezaret eden hizmetçilere takdim ederlerdi. Çocukların yaşları ilerledikçe oyunları, eğlenceleri de ilerledi. Sekiz yaşından itibaren çocuklara binicilik öğretmek için çeşitli boyutlarda Şam eşekleri alınmıştı. Selamlık dairesinin bir ahırlık bölümü vardı. Bu bölümde avlu, akrabalık, samanlık ve çeşitli genişliklerde ahırlar vardı.”

Restorasyon ve İşlevlendirme Çalışmaları

Uzun yıllardır kullanılmayan ve harap durumda olan konağın, Büyükşehir Belediyesiince korunmasına yönelik çalışmalar başlatılmış, öncelikle mülk sahipleriyle yapılan görüşmeler sonucunda, kamulaştırma işlemleri yapılmış ve hemen akabinde de projelendirilerek restorasyon çalışmaları başlatılmıştır. Onarım sonrası Kent Müzesi olarak işlevlendirilecek olan konak, yeni işlevi ile hem kendini hem de Diyarbakır'ın belleğini geleceğe taşıyarak çok önemli bir görevle var olmaya devam edecektir.

Diyarbakır Sivil Mimarisinin en güzel örneklerinden biri olan Cemil Paşa Konağı, mimari özelliklerinin yanı sıra, Kent Müzesi olarak Diyarbakır'ın ve yakın çevresinin kültürel birikimlerinin sergilenip yaşatıldığı, bir sosyal uzlaşma mekanı işlevini de yüklenmiş olacaktır.

Konağın, Kent Müzesi olarak yeni işleviyle yeniden kentle buluşmasını, Diyarbakırlılar heyecanla beklemektedirler. ■

Kaynakça

SÖZEN, Metin (1971), Diyarbakır'da Türk Mimarisi, İstanbul. / BEYSANOĞLU, Şevket (1987), Anıtları ve Kitabeleriyle Diyarbakır Tarihi I, Ankara. / ERGİNBAŞ, Doğan (1953), Diyarbakır Evleri, İstanbul. / TUNCER, O. Cezmi (1999), Diyarbakır Evleri, Ankara.

ŞEHRİN YENİ 'ORTAK AKLI': DİYARBAKIR TURİZM PLATFORMU

Hüseyin AKDOĞAN | Diyarbakır Yatırım Destek Ofisi Koordinatörü

Mehmet Adnan AKSOY | Karacadağ Kalkınma Ajansı Uzmanı

Dicle ve Fırat Nehirleri arasında yukarı Mezopotamya'nın bereketli toprakları üzerinde yerleşik olan Diyarbakır, onlarca devlet ve uygarlığa ev sahipliği yapmış; tarihi, sosyal ve ekonomik birçok hareket ve değişimin merkezi olmuştur. Bunun yarattığı tarihi ve kültürel birikimin sonucu olarak bugün Güneydoğu Anadolu Bölgesi ve Diyarbakır büyük bir turizm potansiyeline sahiptir.

Bilindiği gibi, dünyada son yıllarda turizm eğilimleri değişmekte ve çeşitlenmektedir. Deniz, kum ve güneş turizmi dışında tarih, kültür, inanç, spor, fuar, deneyim turizmi gibi yeni ve farklı tu-

rizm alanları hızla gelişmektedir. Bunun yanında, ulaşım altyapısının gelişmesi ve vatandaşlarımızın gelir düzeyindeki artışa paralel olarak iç turizmde de büyük bir hareketlilik yaşanmaktadır.

Dünya tarihinde önemli bir yeri olan ülkemiz ve bölgemizde de bu turizm türlerine hitap edebilecek önemli değerler mevcuttur. Nitekim ülke genelinde olduğu gibi, bölgemizde de son yıllarda dikkate değer çalışmalar yapıldığı ve turist sayısında ciddi artışlar olduğu gözlenmektedir. Gaziantep, Mardin ve Şanlıurfa İllerinin son 15-20 yılda turizmde yaptığı çalışmalar ve elde ettiği sonuçlar; bölgedeki diğer illeri de turizm yatırımları ve çalışmalarına daha

fazla ağırlık vermeye sevk etmektedir.

Son birkaç yılda Diyarbakır'da da tarihi ve kültürel varlıkların turizme kazandırılması yolunda, Diyarbakır'daki bütün kurum ve kuruluşlar tarafından önemli adımlar atılmakta ve yatırımlar yapılmaktadır. Belli bir strateji çerçevesinde yapılacak turizm yatırımları ve turizme hizmet eden kuruluşların kapasitelerini arttırmaya yönelik çalışmaların, Diyarbakır'ın Güneydoğu Anadolu Turizm Destinasyonunun önemli bir parçası olmasını sağlayacağı değerlendirilmektedir. Zaten, Diyarbakır'ın yer almadığı bir Güneydoğu Anadolu Turizm Destinasyonu eksik olacaktır.

Platformun 2011 Yılı ikinci toplantısı Diyarbakır Valisi Mustafa Toprak başkanlığında Ajans Hizmet Binası'nda gerçekleştirildi

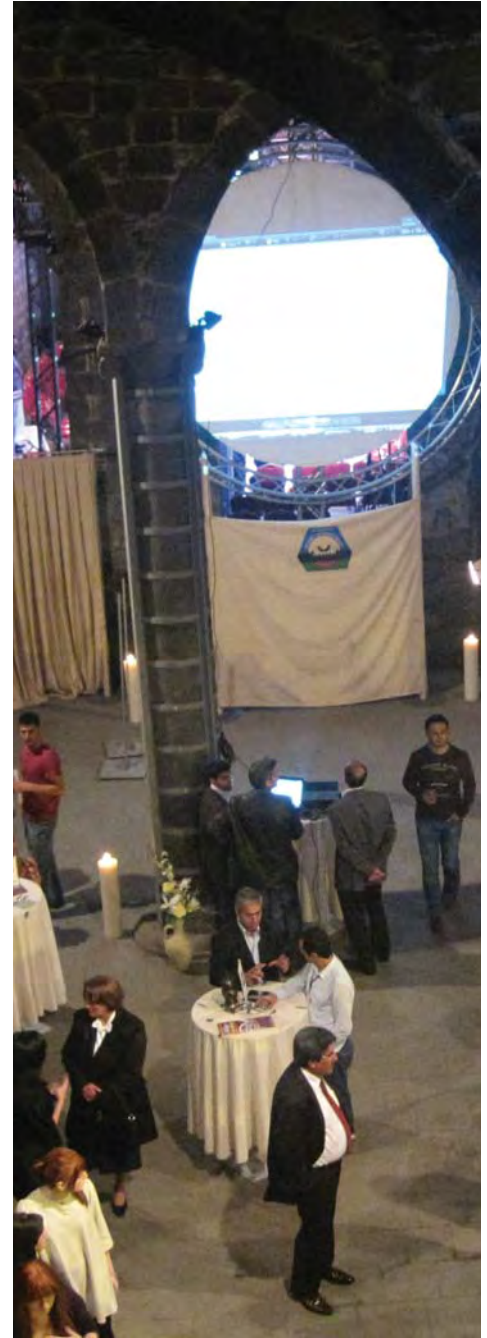
DIYARBAKIR TURİZMİ VE YAŞANAN SORUNLAR

Karacadağ Kalkınma Ajansı'nın desteğiyle Diyarbakır Valiliği'nce yürütülen "Diyarbakır Turizm Stratejisi ve Eylem Planı Projesi" kapsamında Diyarbakır turizminin mevcut durumu ile ilgili şu tespitler yapılmaktadır:

- Diyarbakır ve bölgesi, kültür turları kapsamında tercih edilmekte ve özellikle üst gelir grubundaki kesimlerce ziyaret edilmektedir.
- Bölgeye düzenlenen turlarda sadece Diyarbakır merkezi programa dâhil edilmekte ve ilçeler ziyaret edilmemektedir.
- Diyarbakır'ın efsanevi hikâyeleri, müziği, folkloru ve sosyal yaşamı, turistlerde ilgi uyandırmaktadır.
- Tur şirketleri, özellikle çevre iller içinde en fazla Mardin'in popülaritesinden bahsetmektedir.
- Şehrin temizliği ve hijyen sorunları turizm açısından acilen çözülmesi gereken sorunların başında gelmektedir.
- İldeki hırsızlık ve kapkaç olayları turistleri huzursuz etmekte ve olumsuz etkilemektedir.
- Otel fiyatlarının yüksekliği ve kaliteli konaklama imkânlarının kısıtlılığı, Diyarbakır'da yapılan geceleme sayısını düşüren en önemli faktörlerdendir.
- Diyarbakır'da akşam yapılacak aktivitelerin kısıtlı olması, ilde konaklamayı düşüren diğer bir etkidir.

- Diyarbakır'da güvenlikle ilgili yaşanan olaylar ve medyaya yansıyan haberler turistleri olumsuz etkilemektedir.
- Park alanı ve trafik sorunu, turizmin önündeki engellerden bir diğeridir.
- Yabancı hükümetlerin bölge hakkındaki görüş ve yayınları, yurt dışı pazarları doğrudan etkilemektedir.
- Görüşülen kesimler, sorunların iletilmesi ve çözülmesinde yetkili bir merci bulunamamasından ve erişilen kanalların çözüm üretmesinden duydukları sıkıntıyı dile getirmişlerdir.
- Diyarbakır'ın tanıtımına yönelik çalışmalar yetersizdir.

Diyarbakır turizminin belli başlı sorun alanları olarak değerlendirebileceğimiz bu tespitlerden hareketle, ildeki kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, üniversite, STK'lar ve turizm ile ilgili kişi ve kurumların işbirliğiyle belirlenecek bir strateji ve buna uygun bir eylem planının koordineli bir şekilde uygulanmasıyla, Diyarbakır'da turizm sektörünün hızla gelişerek yeni istihdam olanakları yaratması ve işsizliğin azaltılmasına katkıda bulunması sağlanabilir. Turizm, aynı zamanda, Diyarbakır'ın dıştaki algısının değişmesine katkıda bulunarak bölgeye yönelik özel sektör yatırımlarını da teşvik edecektir.

TURİZM PLATFORMU ÇALIŞMALARI

Neden Platform?

Turizm sektörü dinamik ve çok boyutlu bir alandır. Bu nedenle, turizm konusunda yapılacak çalışmalar, sadece bir kurum ve kuruluşa havale edilemeyecek kadar çok ve çeşitlidir. Diyarbakır turizminin belli başlı sorun alanları olarak be-

lirttiğimiz yukarıdaki tespitlerden de anlaşılacağı gibi, bu sorunların çözümü için ildeki kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, üniversite, STK'lar ve turizm ile ilgili kişi ve kurumlara düşen çok büyük ve önemli görevler mevcuttur. İlgili kişi ve kuruluşların yapacağı çalışmalar-

da işbirliği ve koordinasyon sağlanması hayati önem taşımaktadır. Aksi takdirde, belli bir strateji ve koordinasyondan yoksun olarak yapılacak münferit çalışmalar ve alınacak tedbirler istenen sonuçları doğuramayacaktır.

Bu nedenle, zengin bir tarihi ve kül-

türel geçmişe sahip olan Diyarbakır'ın bu potansiyelinin harekete geçirilerek turizmin geliştirilmesi ve bunun bölgenin ekonomik ve sosyal refahına katkıda bulunması için ilgili aktörlerin işbirliği yapmasına ve çalışmalarını katılımcı bir yaklaşımla belirlenen bir strateji ve eylem planı çerçevesinde koordine edilmesine ihtiyaç vardır. Diyarbakır Turizm Platformu bu ihtiyacı karşılamak düşüncesiyle, İldeki kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, üniversite, STK'lar ve turizm ile ilgili kişi ve kurumların katılımıyla 2010 yılında oluşturulmuştur.

Platformun Amacı

- Diyarbakır'ın kültür ve turizm potansiyelini ortaya çıkarmaya yönelik çalışmalar yapmak,
- Diyarbakır için turizm stratejisi ve eylem planı hazırlamak,
- Diyarbakır'da turizm altyapısını geliştirmeye yönelik planlanma, örgütlenme ve tanıtım çalışmalarını koordine etmek,
- Diyarbakır'da turizm altyapısının geliştirilmesinde niteliksel bir anlayış geliştirmek ve turizm altyapısına nitelik kazandırmak,
- Diyarbakır'da turizm sektöründe işgücü niteliğini ve yeteneklerini geliştirmek,

- Diyarbakır'da turizm sektörüyle ilgili kamu ve özel sektör kuruluşları ile STK'lar arasında etkin bir iletişim, işbirliği ve koordinasyon sağlamak,
- Diyarbakır'da turizmin geliştirilmesi, çeşitlendirilmesi ve sürdürülebilir kılınmasına yönelik ürün geliştirme ve tanıtım faaliyetlerini organize etme amacıyla stratejiler geliştirmek ve eylem planları hazırlamak,
- Diyarbakır'da turizmin gelişmesinde yenilikçi yöntem ve stratejiler belirlemek ve Diyarbakır'ın uluslararası, ulusal ve bölgesel ölçekte bir marka olması amacıyla çalışmalar yürütmek ve organizasyonlar gerçekleştirmek,
- Diyarbakır'da turizmin geliştirilerek yerel ekonomik kalkınmada öncü bir sektör olması ve bölgede işsizliğin azaltılarak yaşam kalitesinin iyileştirilmesine katkı sağlaması için çalışmalar yapmak,
- Diyarbakır'da turizmin gelişmesiyle bağlantılı olarak yeni iş olanakları yaratmak ve bu olanaklara kolay erişimi sağlamak,
- Turizm konusunda hazırlanan ulusal, bölgesel ve yerel plan ve stratejilerin uygulanmasını takip ve koordine etmek,
- Diyarbakır'ı, GAP Bölgesi'ndeki diğer

- illerle birlikte önemli bir turizm destinasyonu ve merkezine dönüştürmek,
- GAP Bölgesi'nde Adıyaman-Gaziantep-Şanlıurfa-Mardin-Batman-Diyarbakır Turizm Koridorunun geliştirilmesine katkı yapmak,
- Diğer bir turizm koridoru olarak Malatya-Elazığ-Diyarbakır-Batman-Siirt-Bitlis-Van Turizm Koridorunun geliştirilmesine katkı sağlamak.

Platformun Üyeleri

Diyarbakır'ın sahip olduğu kültür ve turizm potansiyelini ortaya çıkararak değerlendirmek ve turizmin çeşitlendirilmesini sağlayacak sürdürülebilir ve bütünlük bir turizm yaklaşımı geliştirmek amacıyla taşıyan Platform, kamu kurum ve kuruluşları, Dicle Üniversitesi, yerel yönetimler, kültür ve turizm ile ilgili sivil toplum kuruluşları ve özel sektör kuruluşu toplam 101 temsilciden oluş-

maktadır. Platform, ayrıca, kültür ve turizm konusunda Diyarbakır'da çalışan bütün kamu ve özel sektör kuruluşları ile STK'lara açıktır.

Platformun Organizasyonu

Platform aşağıdaki organlardan oluşmaktadır:

- 1- Yürütme Kurulu,
- 2- Alt-Çalışma Komiteleri,
- 3- Sekreteryası.

Platform Yürütme Kurulu aşağıdaki üyelerden oluşur:

- Vali
- Büyükşehir Belediye Başkanı
- Dicle Üniversitesi Rektörü
- İl Özel İdaresi Genel Sekreteri
- Karacadağ Kalkınma Ajansı Genel Sekreteri
- İl Kültür ve Turizm Müdürü
- DTSO Başkanı
- DESOB Başkanı
- DİSİAD Başkanı
- Diyarbakır Turizm ve Tanıtma Derneği Başkanı

Yürütme Kurulu'nun görevi; Diyarbakır'ın turizm altyapısı ve potansiyelinin geliştirilmesi ile ilgili olarak Platform tarafından alınan kararların uygulanmasını takip etmek ve yapılan çalışmalarını gözden geçirmektir.

Diyarbakır'da turizmin geliştirilmesi, turizm ile ilgili strateji ve eylem planları ile projelerin hazırlanması ve uygulanması amacıyla Alt-Çalışma Komiteleri olarak Planlama ve Altyapı Komitesi ile Tanıtım ve Bilinçlendirme Komitesi oluşturulmuştur. Bu komitelerde yer alacak kişi, kurum ve kuruluş temsilcilerini belirlemeye Yürütme

Kurulu yetkilidir. Ayrıca, ihtiyaç duyulması halinde, Yürütme Kurulu'nun kararıyla yeni Alt-Çalışma Komiteleri oluşturulabilir.

Platformun sekreteryası görevi, Karacadağ Kalkınma Ajansı'na bağlı Diyarbakır Yatırım Destek Ofisi (YDO) tarafından yürütülmektedir.

Sekreteryanın görevleri şunlardır:

- Platformun toplantılarını organize etmek,
- Yürütme Kurulu toplantılarını organize etmek,
- Alt-Çalışma Komitelerinin çalışmalarına destek vermek,
- Platform ve Yürütme Kurulu tarafından alınan kararların uygulanmasını takip etmek,
- Diyarbakır'ın turizminin geliştirilmesi ve rekabet gücünün artırılması için ilgili kamu ve özel sektör kuruluşları ve STK'larla işbirliği yaparak araştırma ve incelemeler yapmak veya yaptırmak,
- Turizm yatırımlarını takip etmek ve ilgili mercileri bilgilendirmek.

Platformun Çalışma Esas ve Usulleri

Diyarbakır Valisi Platformun doğal başkanıdır. Valinin bulunmadığı durumlarda kültür ve turizm faaliyetlerinden sorumlu Vali Yardımcısı Platforma başkanlık yapmaktadır.

Platform, yılda en az iki kez toplanır. Ayrıca, Platform Başkanının çağrısıyla her zaman toplantı yapılabilir.

Platformun aldığı kararlar bağlayıcı nitelikte olmayıp ilgili kişi kurum ve kuruluşlar için tavsiye niteliğindedir.

Yapılan Çalışmalar

Diyarbakır Turizm Platformu, ilk olarak resmi olmayan bir şekilde Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası'nın koordinesinde oluşturulmuş ve ilk faaliyet olarak 2-3 Mayıs 2010 tarihinde geniş katılımlı bir Turizm Konferansı organize edilmiştir.

Turizm Konferansı sonrası yakalanan olumlu havanın devam ettirilmesi düşüncesiyle 28 Mayıs 2010 tarihinde Karacadağ Kalkınma Ajansı Seminer Salonunda, geniş katılımlı Turizm Platformu Toplantısı gerçekleştirilmiştir. Toplantıya, Valilik, Büyükşehir Belediyesi, Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası, ilgili STK'lar, Kaymakamlıklar, turizm yatırımcıları katılmıştır. Toplantı sonunda Turizm Platformu sekreteryası görevinin Karacadağ Kalkınma Ajansı Diyarbakır Yatırım Destek Ofisi'ne verilmesi oybirliği ile kararlaştırılmıştır.

Platforma bir kimlik kazandırılması ve süreklilik kazandırılması amacıyla, Platform için çalışma esas ve usulleri belirlenmiştir.

Turizm Platformu Yürütme Kurulu ilk toplantısını Temmuz 2010 içinde gerçekleştirerek, Diyarbakır'ın Turizm Stratejisinin belirlenmesi için; Tanıtım ve Bilinçlendirme Komitesi ile Planlama ve Altyapı Komitesinin oluşturulması kararlaştırılmıştır. Bu doğrultuda Diyarbakır YDO tarafından konu ile ilgili 21 kurum ve kuruluşa, komitelerde görev yapmak üzere temsilci görevlendirilmesi için davet yazısı gönderilmiş olup kurum ve kuruluşlardan gelen yazılar doğrultusunda komiteler oluşturulmuştur. Aralık ayında her iki komitenin toplantısı da gerçekleştirilmiştir. Bu toplantılar sonu-

cunda Diyarbakır Turizm Stratejisi ve Eylem Planının hazırlanması kararlaştırılmıştır.

Yürütme Kurulunda alınan karar gereği, 2008 yılından beri EMITT Fuarı'na katılmayan Diyarbakır'ın stant açılarak ilin tanıtımının yapılması istenmiş, bu doğrultuda 2011 ile 2012 yılında düzenlenen EMITT fuarlarına katılım sağlanmıştır. 20 Nisan 2011 tarihinde yapılan Platform Toplantısına "uzman konuşmacı" olarak Anadolu Turizm İşletmecileri Derneği Yönetim Kurulu Başkanı ve Türkiye Otelciler Federasyonu Yöne-

tim Kurulu Üyesi Seçim AYDIN davet edilmiştir.

Karacadağ Kalkınma Ajansı'nın mali desteğiyle Diyarbakır Valiliği'nce yürütülen "Diyarbakır Turizm Stratejisi ve Eylem Planı Projesi" kapsamında Diyarbakır Turizm Stratejisi ve Eylem Planı hazırlanarak Platformun onayına sunulmuştur.

Karacadağ Kalkınma Ajansı Diyarbakır Yatırım Destek Ofisinin koordinasyonu ile Platform için bir internet sitesi (www.diyarbakirturizmplatformu.org) yayına hazırlanmıştır.

SONUÇ

Karacadağ Kalkınma Ajansı'nın koordinesinde katılımcı bir yaklaşımla hazırlanan 2011-2013 yıllarına ait Bölge Planında, turizm sektörü öncelikli sektörlerden biri olarak belirlenmiştir.

Son yıllarda ülkemiz turizm sektörü ile ilgili çok büyük yatırımlar yapılmakta ve sektörde ciddi bir hareketlilik yaşanmaktadır. Ancak, Diyarbakır'ın, sahip olduğu potansiyele rağmen turizmde istenen payı aldığını söyle-

mek mümkün değildir.

Diyarbakır'ın turizmde arzu ettiği geliri elde etmesi ve bu sektörde istihdam yaratarak işsizliği azaltması için katılımcı bir yaklaşımla belirlenen bir strateji çerçevesinde ilgili bütün tarafların işbirliği yapması ve koordineli çalışması gerekmektedir.

Bu işbirliği ve koordinasyon için Turizm Platformu'nun aktif olarak çalışması son derece önemlidir.

Turizm ile ilgili aktörlerin işbirliği ve güç birliği yapan Diyarbakır Turizm Platformu, Diyarbakır'ın sahip olduğu kültür ve turizm potansiyelinin tespiti, harekete geçirilmesi, tanıtılması, bu alanda yeni istihdam olanakları oluşturulması, bölgenin olumsuz imajının iyileştirilmesi ve bölgeye yönelik yatırımların teşvik edilmesine çok önemli katkılar sağlayacağı değerlendirilmektedir. ■

Turizm Platformu'nun çalışmaları doğrultusunda Diyarbakır'ın 2011 ile 2012 EMITT Fuarları'na katılımı sağlandı

DİYARBAKIR'IN ZENGİNLİKLERİ TURİZMLE DÜNYAYA AÇILMALI

Seçim AYDIN

Anadolu Turizm İşletmecileri Derneği Başkanı
Türkiye Otelciler Federasyonu Yön. Kur. Üyesi

Arkeoloji dünyasının, uygarlığın doğum noktası olarak kabul ettiği Anadolu topraklarındaki tüm yerleşimlerini, birer kültür başkentidir. Diyarbakır bu özellikleri fazlası ile taşımaktadır. Binlerce yıllık tarihsel birikimin sahibi olan, Diyarbakır'da, turizm sektörünü nasıl ayağa kaldırabilir ve Diyarbakır'ı, turizmde nasıl marka bir değer haline getirebilir, konuşuyor olmamız ve eylem planları için çözümler aramamız üzerinde durulması gereken önemli bir oluşumdur. Çünkü Diyarbakır sadece Diyarbakır'da doğanların, Diyarbakır'da yaşayanların değil; zenginlikleri ve ayrıcalıklarıyla bütün Türkiye'nin, bütün insanlığın sahibi

olduğu, yaşamayı ve paylaşmayı hak ettiği bir kenttir.

Turizm sektörünün, Diyarbakır'da arzu edilen düzeye ulaşmasıyla Diyarbakır'ın otantik varlıkları ve zenginliklerinden insanlığın mahrum kalması dönemi de sona ermeye başlayacaktır. Dünyada ilk yerleşimlerin, uygarlığın temelini oluşturan yörelerimizin unutulmaması gerekir.

Turizm hükümetlerin öteden beri ilgi gösterdiği ve desteklerin esirgenmediği sektörlerden biridir. Kalkınma Ajansları ve Turizm Platformlarını siyasi partilerimizin TBMM'ne taşımakta özen göstermediği sektörümüzün temsil gücünün İl Genel Meclisleri, Belediye Meclisleri ve Kalkınma Kurulu Üyeliklerinden başlayan bir hareketle yukarılara taşınmasının öncüsü olarak değerlendiriyorum. Temsil gücümüz arttığı sürece oluşumlara katkılarımızın da aynı ölçüde yapıcı ve yaratıcı olacağı şüphesizdir. Turizm yatırımlarında ağırlığın kıyılardan iç kesimlere ve özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu illerimize dönmesi sınır ülkelerle izlenen doğru politikalarla sağlanan bir sonuçtur. Ekonomik ve siyasi konularda elde edilen başarılı ilişkilerin sonuçları, turizmde doğrudan yansımaktadır. Bu gelişme Sayın Başbakanımızın TÜROFED Genel Kurulu sırasında bizlere verdiği turizmin ve turizm yatırımlarının Anadolu'ya yayılması görevinin, isabetini ortaya koymaktadır. Turizm yatırımlarına sağlanan imkânların en üst düzeyde kullanılacağı Diyarbakır ve Anadolu'daki diğer illerimizde gördüğümüz gelişmeler ise verilen görevin yerindeliğini kanıtlamaktadır.

Sekiz yıl önce Anadolu'nun teşvikli turizm yatırımlarındaki payı % 25 iken, son 3 yıllık dönemde tam tersi bir gelişme göstererek % 70'lere çıkmıştır. Yerel oluşumların turizmin gelişimi için sağladığı katkıları, desteklediğimiz EMITT Fuarında ve uluslararası etkinliklerde fazlası ile görmekteyiz. Geçen yıl katılmadığımız, Diyarbakır'daki moda etkinliği gibi yöresel faaliyetler ise, bu yatırımları tamamlayıcı ve destekleyici birer nitelik taşımaktadır.

Turizmde önemli bir sivil toplum kuruluşu olan TÜROFED üyesi ATİD adına, belirtmek istediğim bir husus da sivil toplum kuruluşu olarak, ilk örgütlenme hareketlerinde, konaklama işletmelerinin bu alanda da bir öncülüğe sahip olmalarıdır. Zaman içerisinde, yasaların sağladığı imkânları kullanarak, bu yapılanmayı devam ettiren konaklama sektörü öncülüğünde birleşen turizmcilerin oluşturduğu, 13 yerel derneğin temsil edildiği Federasyonumuz TÜROFED, tüm Anadolu'yu kucaklayan bir yapıya ulaşmıştır.

İzlenen turizm politikaları nedeniyle, kıyı yörelerimizde yoğunlaşan turizm yatırımlarının son 5 yıl içinde Anadolu'ya da yönlendirilmiş olmasını, özellikle 59 ilin temsil edildiği Başkanı olduğum Anadolu Turizm İşletmecileri Derneği, ATİD adına memnuniyetle karşılıyorum. Görev bölgemizdeki tüm işletmelerimizin üye olması ile Anadolu'nun sesi turizmde daha çok duyulacak ve üyelerimiz, sağlanan imkânlardan yararlanma imkânına sahip olacaklardır. Bunlar, sondan başlasak, KDV indirimi, elektrik ücretlerinde indirim, telif haklarında sağlanan kolay-

lıklar ve gürültü yönetmeliğindeki değişiklikler gibi ekonomik sonuçları olan imkânlardır.

Üyelerimizin coğrafi genişliği yayıldıkça, temsil güçleri de artmaktadır. Söz gelimi, Derneğimizin son genel kurulu sırasında Van'da üye olan bir işletmemizin temsilcisi yönetim kurulumuza girmiştir. Üyelerimiz, Bakanlık Sınıflandırma Kurullarına da üye olarak katılabilmektedir. Derneğimiz, görev bölgesindeki tüm kuruluşlarla AB ve kamu destekli projeler bazında işbirliği imkânı olan, üyeleri için çeşitli kurslar ve seminerler düzenleyen bir yapıya da sahiptir.

Doğu Anadolu, GAP Bölgesi ve tüm Anadolu, dünyanın yeni turizm destinasyonu olarak hızla gelişiyor. Tüm illerimizde destek vermekten mutlu olduğumuz yerel yönetimler ve kalkınma ajansları, profesyonelce projeleri birer birer hayata geçiriyor. İç turizm ise, ulaşımın sağladığı kolaylıklarla, gelişmiş ülkelerdeki seviyelere ulaşıyor.

Diyarbakır Gelişmelere Hızlı Cevap Veriyor

Beş bin yılı aşan geçmişi ve son yıllarda artan kaliteli konaklama kapasitesi ile Diyarbakır'ın, bir turizm destinasyonu olarak, gelişimi sağlayabilecek değerleri taşımaktadır. Yörenin ve insanların hızlı gelişmelere cevap vermeye ve içinde kendini bulduğu gelişmelere açık bir yapılanma içinde olduğunu izliyorum. Dicle kıyılarına uzanan, Kral Kızı Efsanesi başta olmak üzere, pek çok öykünün kaynağı olan, büyük coğrafyanın desteğinde, düşünce ve edebiyat tarihimizde yeri olan Ziya GÖKALP, Ahmet ARİF, Cahit Sıtkı TARANCI gibi kişilerin yetiştiği bu kentimizde, turizm yaşamına cevap verebilecek bir planlama ile başarılı sonuçlar alınacaktır.

Kültür kentlerinin en önemli özelliklerinden biri, yürüyerek gezilebilirleridir. Bu amaçla, çeşitli renklerle belirlenen cadde ve sokaklardan tanımlanan

Türkiye turizm endüstrisine, bölgesel kalkınmaya ve bölgedeki istihdama önemli katkılar sunacaktır. Bunun için Diyarbakır'ın ezber haline gelen potansiyelleriyle yetinmeyerek, saklı kalmış değerlerini ve motiflerini gün ışığına kavuşturmalıyız.

noktalara (müzeler yolu, sanatçılar caddesi, kale gibi) kolaylıkla ulaşılabilir. Çin Seddi'nden sonra dünyanın en büyük suru olma özelliğini taşıyan ve her bir burcu için ayrı bir öyküsü olan Diyarbakır Kalesi; köprülerin, müzelerin, kutsal mekânların (camilerin; kiliselerin) ve hanların gece gezilebilecek şekilde ışıklandırılması gerekecektir. Kentin seyahat acenteleri, tur otobüsleri gibi imkânların sunulduğu bir turizm merkezi ve kente, yöreye özgü gezi ve eğlence imkânlarının yer aldığı paketleri olmalıdır.

Diyarbakır; turizm değerlerini tanıtmak açısından, son yıllarda önemli mesafeler almaya başlamıştır. Turizmde Diyarbakır gerçeği ve bu gerçeğin dünyaya tanıtılması noktasındaki hazırlıkları fuarlarda görmeye başlamamız, son derece memnuniyet vericidir. Bu yöndeki gelişmeleri yeni işbirliği alanlarıyla desteklemek ve karşılıklı işbirlik kurumlarını oluşturmak, bölgenin yenilenmesine en büyük desteği verebilecek turizm sektörünün ihtiyacı olan sıçramayı gerçekleştirmedi son derece öncelikli ve önemli bir adım olarak ele alınmalıdır.

Kentlerin, turizm potansiyellerinin turizm ekonomisine kazandırılmasında algıları besleyecek ve talep oluşturacak bir markalaşma gereklidir. Bu markalaşma, kentlerin bir isimle, marka değerini ekonomik değere taşıyacak bir isimlendir-

meyle mümkün olabilecektir. Bu çerçevede; kültür şehri, efsaneler kenti, termal merkez, edebiyat veya sanat kenti gibi kentin ruhunu ve potansiyellerini yansıtan, kentin rengini oluşturan ve dıştan görülecek Diyarbakır'ın tablosunu ifade edecek bir çatı isim gerekecektir. "Anadolu Tarihinin Taşlara Yazıldığı Kent" teması ile kentsel anlamdaki gelişmenin bir tanımı oluştuğunu görüyoruz. Bu tanımlamanın geliştirilmesi, zenginleştirilmesi, içinin doldurulması; bir bakıma turizm endüstrisi sahasına giren her ürünün ambalajlanıp sahneye sürülmesi sürecine süratle geçilmesi gerektiğine dikkatleri çekmek isterim. Yani, Diyarbakır'ın özellikleri, çevresini körleştirmemeli, tam tersi çevresel imkânları ve ayrıcalıkları da Avrupadaki örnekleri gibi Diyarbakır'ı da destekleyen ve zenginleştiren birer ürüne dönüştürülmelidir.

Destinasyon anlamında turizmde klasik mekânlar elbette vardır. Ancak turizm gibi dinamik bir sektör, sürekli ürün ve mekân zenginliği arayan ve bunu da arza dönüştürebilen bir sektördür. Yani, turizm sektörü, ezberleri olmayan bir sektördür. Statükoyu barındırmayan, yeni algılamalara hitap eden bir sektördür. Her kültüre, her algıya ve her seviyedeki ekonomik güce hitap edebilen ve seçenekler sunabilen, kendini aşabilen bir endüstri-dür. 50 yıl öncesinin turizm çeşitliliği ile günümüz arasında uçurumlar ve büyük farklar vardır. Bu çeşitlenme bundan sonra da devam edecek; Diyarbakır gibi kentlerimiz, turizm endüstrisinin yeni ve gözde mekânları arasında yerini alacaktır.

Saklı Kalmış Değerler Gün Yüzüne Çıkartılmalı

Türkiye turizm endüstrisine, bölgesel kalkınmaya ve bölgedeki istihdama önemli katkılar sunacaktır. Bunun için Diyarbakır'ın ezber haline gelen potansiyelleriyle yetinmeyerek, saklı kalmış değerlerini ve motiflerini gün ışığına kavuşturmalıyız. Her ürün, rekabet ede-

bilirliği de düşünülerek tasarlanmalıdır. Diyarbakır ve çevresine yönelik turizm planlaması yapılırken markalaşma, ürün oluşturma ve ürün çeşitliliğini dikkate alma gibi temel prensipleri de göz ardı etmeden çalışmak durumundayız.

Dünya turizminin toplumsal talepler ve beklentilerin okunmasıyla oluşan yeni turizm trendleri vardır. Bunun son örneklerinden birisi de etik turlardır. Dünya, insanlığın değer verdiği her şey anlamında ETİK turlar adıyla yeni bir akımla tanıştı. Etik turların hedefi özellikle UNESCO'nun Dünya Miras Listesine aldığı yerler ve doğal zenginliklerdir. Etik turizmini tercih eden konuklarımızın beklentisi, sindirerek, yoğunlaşarak gezmek, öğrenmektir. Onların bu beklentisini karşılayacak ne kadar çok öge varsa kalış süresi de o kadar uzayacaktır.

Kültür turizmindeki ilkelerden birinin, geçilen değil, kalınan, keşfedilen kentler ve alışkanlıklar oluşturmak olduğunu hepimiz biliyoruz. Günümüzde Turizm sözcüğünü, turlamak yerine; bu yeni anlamında öğretmek, yorumlamak gerekiyor. Almanya'da, arkeoloji gezileri ile bilinen STUDIOSUS isimli tur operatörü, uzun yıllardan sonra Anadolu'yu, tekrar güçlü olarak programlarına almaya başlamıştır. Biz turizme gönül verenler ve profesyonellerinin vizyonu ve misyonu da dünyadaki turizm trafiğinin destinasyonlarımızda durmasını ve zenginliklerimizi keşfetmesini sağlama odaklı olmalıdır.

Diyarbakır, medeniyetler beşiği Anadolu'nun, gözbebeği kentlerinden birisidir. Bu bakımdan, dünya genelinde kültür ve inanç turizmi odaklı turların, ilgi odağı olacağı bir kent olmaya adaydır. Diyarbakır, Sahabeler kentidir. Bu bakımdan, Müslüman ülkeler ve dünyadaki bütün Müslümanlar açısından ziyareti hak eden bir kenttir. Diyarbakır; mutfağı, müziği ve folklorik zenginlikleriyle ayrıcalıklı bir kenttir. Bu nedenle de Diyarbakır, turistler açısından yol üzeri bir kent, kısa süreli uğranılan bir mekân değil; yaşanacak

ve keşfetmeye değer bir kenttir. Bunlar kadar önemlisi, kentin ve bölgenin istihdam sorunlarının çözümünde dinamo görevi görebilecek durumda olan turizm sektörünün gelişimi, sosyal ve kültürel gelişimi de tetikleyecektir. Bütün bu gelişmeler, misafirperver halkımızın varlığı da eklendiğinde, önemli bir ekonomik dinamizm sağlayacaktır. Bana göre Diyarbakır, kültür turizmi açısından, Toledo, Torino gibi Avrupadaki örnekleriyle eş değer olmaya adaydır. Planlı kentleşme, kentsel dönüşüm projeleri, insanları ön plana alan yeni şehircilik akımı ilkeleri dâhilinde gerçekleşirse, kentin doğal ve tarihsel zenginlikleri korunup, gün yüzüne çıkarılırsa, kentin, her potansiyeli birer ürüne dönüştürülürse, turist açısından son derece önemli olan hijyen ve sağlıklı yaşama ortamını, her alanda ve boyutta tesis edebilirsek işte o zaman tanıtılabileceğimiz, marka değer haline getireceğimiz bir kentimiz, bir destinasyonumuz var demektir. Biz turizmciler olarak, kentimizin geçmişine ve geleceğine sahip çıksak, bu irade ve kararlılığı sergileyebilirsek, turizm sektöründe yeni bir marka olarak Diyarbakır'ı ve diğer bölge illerini görebileceğiz demektir.

24 Saat Yaşayan Bir Şehir Şart

Diyarbakır ve bölge illerindeki insanlarımız, korudukları Zengin mirasın nimetlerinden yararlanmayı da hak etmişlerdir. Bunun için de Diyarbakır ve bütün illerimiz 24 saat yaşayan, 24 saat yaşanan ve 24 saat her köşesinde hayatın renklerinin parıldadığı, aydınlatıldığı bir ortama kavuşmak zorundadır. Bölgedeki doğal ve kültürel potansiyeller, bölge insanımızın geçimini sağlamasına fazlasıyla yeterlidir. Bunun için turizm alanında güçlerimizi, fikirlerimizi, vizyonumuzu birleştirerek, güçlü bir başlangıç ve işbirliği ortamı kurulmalıdır.

Turizm alanında kökleşecek her adım, bölge geneline yayılacak ekonomik

sinerjiye dönüşecektir. Çünkü Turizm sektörü, diğer sektörleri de besleyen ve tetikleyen yapısı nedeniyle, bölgedeki geri kalmışlığı da geçmişte bırakacak bir dinamizm alanıdır.

Daha önce, ulaşımın zaman ve maliyet olarak sağladığı kazanımlardan söz etmiştim. Şimdi bu kazanımları yörelere aktarmanın zamanı geliyor. Bugün turlar net günler üzerinden dikkatleri dağılmamış, yolda yorulmamış insanlarla yapılıyor; öncelikle karşılamamız gereken ihtiyaç, konukların günlerini merkezde ve yörede doldurabilmektir.

Karacadağ Kalkınma Ajansında olduğu gibi, kalkınma ajanslarının birkaç il kapsayan görev alanları ile tanımlanmasını, bu açıdan da bir bütünleşme ve uyum şansı olarak görüyorum. Bu aynı zamanda, noktalar ve güzergâhlar bazında gelişen, yeni turizm anlayışı ile de bir uyumun ifadesidir. Bundan sonrası ise özgün ürünler sunmak, tekrar gelmesini sağlayacak bir ortam oluşturmaktan; önemini hala yitirmeyen dudaktan kulağa yapılan tanıtımlara ortam hazırlamaktan; dostlar kazanmaktan geçiyor.

Sağlık, öğrenci turizmi, farkı olan festivaller, özgün haftalar ve film platoları, Diyarbakır açısından değerlendirilebilecek alternatifler arasında görülmektedir. Turizm, sadece bize gelenler için hizmet ve üretim yapmak değildir. Otuz milyon kişinin ziyaret ettiği ülkemizde, ilk uygulamaları bu yörede yapılan mikro ölçekli ekonomilerin gücü, başka ülkelerde üretim yaptırmanın yerine ikame edilebilecektir. Ev ve aile ekonomileri turizm için yan ürünler (el sanatları, pansiyonlar, hediyelik, yöresel ürünler gibi) üretmek amacıyla, harekete geçirebilecek bir yapılanmaya da yönlendirilebilecektir.

Anadolu Turizm İşletmecileri Derneği Başkanı ve Türkiye Otelciler Federasyonu Yönetim Kurulu Üyesi olarak, omuz omuza vermeye, yürek yüreğe çalışmaya hazır olduğumu belirtmek isterim.

DOĞU İLE BATI'NIN BULUŞTUĞU NOKTA: ŞANLIURFA

Celalettin GÜVENÇ
Şanlıurfa Valisi

Şanlıurfa Valisi Celalettin Güvenç ile yaptığımız röportajda Şanlıurfanın dünya tarihi açısından önemine ve dünyanın buluştuğu ender illerden biri olduğuna dikkat çekti. Vali Güvenç, Şanlıurfanın tüm değerlerini dünya ile paylaşmak adına çalışmalarını yürüttüklerini söyledi.

Şanlıurfa, ülkemizde turizm denince akla gelen ilk kentler arasında yer almaktadır. Sizce bundan sonraki süreçte turizm Şanlıurfaya nasıl bir katkı sağlayacaktır?

Bildiğiniz üzere Şanlıurfa için belirlenen kalkınma stratejisi ağırlıklı olarak tarım ve tarıma dayalı sanayidir. Özellikle sulama sistemleri, tarıma dayalı gıda sektörü ve tekstil Şanlıurfa için gelecek vaat eden alanlar olarak tespit edilmiştir. Başta Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) olmak üzere ilimizde yürütülen pek çok proje de bu hedeflere ulaşmak üzere kurgulanmış ve hayata geçirilmiştir. Ancak son yıllarda anlaşılmıştır ki, turizm de Şanlıurfanın kalkınması için öncü olabilecek sektörlerden biridir. Turizm, dünya genelinde 21'inci yüzyılın son yarısında en hızlı büyümenin görüldüğü sektörlerden biridir. Dünya genelinde turizm yükselen bir değer haline gelmiştir. Her geçen gün turist sayısı ve turizmden elde edilen gelirler artmaktadır. Turizm yeni istihdam alanları yaratan, sosyal dönüşümü hızlandıran bir seyir izlemektedir. Başta sadece belli bölgelerde gelişen ve sadece sınırlı sayıda ülkeye gelir getiren turizm sektöründe hızlı bir gelişme yaşanmış ve yeni destinasyonlar oluşmuştur. Gelişmekte olan ülkelerde turizm gelirlerinden pay almaya başlamıştır. Türkiye de bu gelişimden pay alan ülkelerden biri olmuştur.

2009 yılında dünyanın en çok turizm gelinine sahip ilk 10 ülkesi sırala-

ması değişmiş, gelen yabancı turist sayısında Türkiye 7'nci sıraya yükselerek Almanya ve Malezyayı geride bırakmıştır. Bu hızlı gelişmeden İlimizin de hak ettiği payı alması noktasında ortak bir akıl oluşmuştur. Kamu kurumlarından, yerel yönetimlere, sivil toplum örgütlerinden özel girişimciye kadar her kesim kültürel ve turistik değerlerin korunmasına, turizm altyapısının geliştirilmesine ve güçlendirmesine, turizmde hizmet kalitesinin artırılmasına yönelik faaliyetler yürütmektedir. Kurumlarımızın yürütmekte olduğu bu çalışmalarla, Şanlıurfanın hem ekonomik kalkınmasına katkı sağlanmakta hem de sosyal değişim ve dönüşüm desteklenmektedir.

Dünyada "tarih ve kültür turizmi" her geçen gün önem kazanıyor. Şanlıurfa, sahip olduğu tarihsel birikim ve kültür turizmi potansiyeli ile Türkiye'de ve dünyada yükselen destinasyonlardan biri konumundadır. Bu bağlamda Şanlıurfanın turizm potansiyeli ve Valilik olarak İlde yürüttüğünüz/yürütmekte olduğunuz turizm projeleri konusunda okuyucularımızı bilgilendirebilir misiniz?

Şanlıurfa, eski çağlardan beri doğu ile batının buluşma noktalarının en hareketlisi ve en önemlisi olmuştur. Şanlıurfa, kültür ve medeniyetin dünyaya yayıldığı bölge olarak kabul edilen ve arkeoloji literatüründe "Bereketli Hilal" olarak adlandırılan topraklar üzerinde yer alması nedeniyle

medeniyetler beşiğidir. Arkeoloji tarihini değiştirmiş olan “Göbekli Tepe” ile dünyanın ilk tapınağına ev sahipliği yapmaktadır. Halil’ür-Rahman Gölü’nün yanı başındaki savaşçı Amazon Kraliçeleri’nin mozaik resmedilmiş dünyadaki ilk örnekleri olan Haleplibahçe Mozaikleri, mozaik tekniği, sanatı ve 4 mm2 ebadında Fırat Nehri’nin orijinal taşlarından yapılmış olması nedeniyle dünyanın en kıymetli mozaikleridir. Şanlıurfa, 3 semavi dinin atası olarak bilinen Hz. İbrahim’in doğduğu ve tek tanrı inancından dolayı Nemrut tarafından ateşe atıldığı, bu nedenle tüm semavi dinler tarafından kutsal kabul edilen bir inanç merkezidir. Güneydoğu Anadolu’nun Efesi olarak tanımlanan Şuayb Antik Kenti, Harranlıların ay ve gezegen tanrıları için tapındıkları bir kült merkez olan Soğmatarı ile antik kentler şehridir. Eski çarşılarında hala el sanatlarını yaşatan ve gelenekseli bugünle buluşturan hünerli ellerin şehridir. Cumbalı evleri ve kabaltılarıyla sokaklar ve konaklar şehridir. Şanlıurfa tarihi-kültürel zenginliğinin yanı sıra Fırat Nehrine kucak açan Halfeti ve Birecik İlçelerinin zengin flora ve faunası, endemik türleri, kuş gözlem ve su sporları olanakları ile Güneydoğu Anadolu’nun eko-turizm merkezi olma potansiyeline sahiptir. Tüm bu değerlere sahip olan Şanlıurfa, turizm açısından bir hazine niteliğindedir. Bu nedenlerle Türkiye Turizm Stratejisi 2023 belgesinde, GAP Kültür ve Turizm Gelişim Bölgesi içerisinde yer almış ve Marka Kentlerden biri olarak tanımlanmıştır. Tarsuştan başlayarak Hatay, Gaziantep ve Mardin yörelerini kapsayan İnanç Turizmi Koridoru içerisinde yer alan İlimiz, yöresel lezzetleriyle Güneydoğu Gurme Turizm Aksının da önemli merkezlerinden biridir. Biz Şanlıurfa Valiliği olarak tüm bu değerlerimizin farkındayız ve turizme kazandırılması

için pek çok çalışma yürütmekteyiz.

Kalkınma Bakanlığı tarafından finanse edilen Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı için turizmi öncü sektör olarak belirledik ve toplamda 40.000.000 TL bütçeli iki önemli proje yürütmekteyiz.

Kale Eteğinin Turizme Kazandırılması Projesi ile 1. derece sit alanı üzerindeki tarihi yapılar ve mağaraların ortaya çıkarılması, mevcut kale eteği projesinin tamamlanması, kale eteği alanının turizme kazandırılarak mekânsal kalitesinin artırılması; böylelikle yeni iş sahaları ve istihdam olanakları yaratılması amaçlanmaktadır.

Sokak Cephe İyileştirme ve Kültür Adası Projesi ise, Suriçi Bölgesinde 58 Meydanı çevresinde özgün Urfa mimarisinin görüldüğü tarihi sokaklarda ve Culha Sokakla çevrili 296 adada bulunan 14 parseli kapsayan tarihi Urfa evlerinin bulunduğu alanda uygulanmaktadır. Proje kapsamında tarihi sokaklarda cephe iyileştirme çalışmaları yapılacak ve tescilli 12 tarihi ev butik otele dönüştürülecektir. Böylece Şanlıurfada kent merkezinde kültür turizmi açısından önemli bir alan turizme kazandırılmış ve yeni bir tur güzergâhı oluşturulmuş olacaktır.

Haleplibahçede Şanlıurfa Arkeoloji Müzesi, Edessa Mozaik Müzesi, Arkeo Park, Arkeoloji Araştırma Merkezi ve Çok Amaçlı Tanıtım Merkezi, Anfi Tiyatro, Kültür ve Sanat Merkezi ile Rekreasyon Alanı yapılarak Haleplibahçe Açık Hava Müzesi haline dönüştürülecektir. Bu projeler Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğünce takip edilmektedir. Urfa Kalesi ile Tilfindir Tepesi arasında Teleferik Projesi gerçekleştirilerek tepeden şehrin tarihi yerlerine panoramik bir bakış yaratılması planlanmaktadır.

Şanlıurfa şehir merkezinde yer alan tarihi Millet Hanı, 17 dönümlük alan üzerindeki yapıyla yıllardır

kendi kaderine terk edilmiş bir halde bulunmaktaydı. Kültür ve Turizm Bakanlığının ve Valiliğimizin girişimleri sonucu; kurtarılması, gelecek nesillere aktarılması ve turizm amacıyla kullanılması için 2009 yılında özel sektöre onarım karşılığı kullanım hakkı verildi. 3 yıl içerisinde 5 yıldızlı 200 yatak kapasiteli butik otel ve turizm sektöründe faaliyet gösteren yaklaşık 100 işyeri ile hizmete girecektir. Millet Hanı, tarihi dokusu ve kazandırılmak istenilen fonksiyonel yapısıyla özelde Şanlıurfada, genelde Türkiye’deki en büyük tarihi butik olarak hizmete girecektir.

Tarihin derinliklerinden gelen ve kültürümüzün en zengin öğelerinden biri olan el sanatlarımızın araştırılması, derlenmesi, yaşatılması, tanıtılması ve bizden sonraki nesillere kültür mirası olarak aktarılması Şanlıurfa Valiliğinin amaçları ve görevleri arasındadır. Bu amaç doğrultusunda yerli ve yabancı turistlerin yöremize ait geleneksel el sanatlarımızı tanımaları ve bu ürünlerden satın alabilmeleri için Valiliğimizce, Sayganlar Evi olarak bilinen tarihi ev Karacadağ Kalkınma Ajansı’nın 2010 yılı Turizm Altyapısı Mali Destek Programı kapsamında sağlanan hibe desteği ile yeniden dizayn edilerek Şanlıurfa Geleneksel El Sanatları Müzesi ve Satış Merkezine dönüştürülmüştür.

Mülkiyeti İl Özel İdaresine ait, Abacılar Evi olarak bilinen taşınmaz malın rölöve, restitüsyon ve restorasyon projeleri hazırlanmış ve Şanlıurfa Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kurulu tarafından Şanlıurfa Kültür Merkezi olarak onaylanmıştır. Karacadağ Kalkınma Ajansı’ndan finansman desteği sağlanarak restorasyon projesinin uygulanmasına başlanılmıştır. Projenin 2012 yılı içerisinde tamamlanması planlanmaktadır.

İl Özel İdaresince kamulaştırılan ve Sezerler Evi olarak bilinen yapının

restorasyon çalışmaları hizmet alımı usulü ile yürütülmekte olup tamamlanmak üzeredir. Şeyh Saffet Tekkesi Restorasyonu ve Tasavvuf Musikisi Müzesi için Karacadağ Kalkınma Ajansı'nın 2011 yılı Turizm Altyapısı Mali Destek Programı kapsamında gerekli kaynak temin edilmiş olup çalışmalar devam etmektedir.

Kültürel Miras Envanterinin Hazırlanması ve Dijital Ortama Aktarılması Projesine Mart 2011 tarihinde başlanmış ve Haziran 2011 tarihinde tamamlanmıştır. Proje kapsamında Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü, Milli Kütüphane, Şanlıurfa İli Kültür Sanat Eğitim Vakfı (ŞURKAV), Harran Üniversitesi, TRT Genel Müdürlüğü, Şanlıurfa Devlet Türk Halk Müziği Korosu Müdürlüğü, koleksiyoncular, sivil toplum kuruluşları, dernekler ve özel kişilerle temasa geçilerek, İlimizin somut olmayan kültürel miras unsurlarını içeren ses bandı, fotoğraf, slayt, belgesel video bant ve yazılı belgeler bağış ya da satın alma yoluyla Şanlıurfa arşivimize kazandırılmıştır. İlimizde yürütmekte olduğumuz belli başlı turizm projelerimiz bunlardır.

Şanlıurfa, dünyanın ilk tapınağı olan "Göbeklitepe"ye ev sahipliği yapıyor. Turizm alanında Şanlıurfa'nın kendisini tüm dünyaya tanıtmayı için çok büyük bir fırsat olan Göbeklitepe'ye ilişkin Valiliğinizce yürütülen veya hazırlanan projeler hakkında bilgi verebilir misiniz?

Şanlıurfa Valiliği olarak Göbekli Tepenin İlimizi Dünyaya tanıtmak için ne kadar önemli olduğunun bilincindeyiz. Bu önemli arkeolojik alanın hem ülkemiz içerisinde hem de uluslararası düzeyde tanıtımı için çeşitli çalışmalar yürütmekteyiz. Öncelikle Göbekli Tepeyi anlatan Türkçe, İngilizce ve Almanca katalog ve broşürler hazırladık. TRT ile tanıtım filmi çe-

kimleri gerçekleştirdik. Tüm bu materyalleri hem İzmir Travel Turkey ve EMITT gibi ulusal turizm fuarlarında, hem de ITB Berlin gibi uluslararası turizm fuarlarında tanıtım amaçlı kullanacağız. 2012 yılı içerisinde fuarlar dışında hem ulusal hem de uluslararası düzeyde Göbekli Tepe Tanıtım Günleri düzenlemeyi planlamaktayız. Ayrıca Göbekli Tepe arkeolojik alanını ziyaret eden turistlerin dinlenebileceği ve alan hakkında bilgi edinebilecekleri kafeterya, bilgilendirme salonları, hediye satış merkezlerinden oluşan bir sosyal tesis kurulması için gerekli çalışmalar başlatıldı. Yine arkeolojik alana erişimin kolaylaştırılması için oradaki dokuyu bozmayacak şekilde parke taşından yol yapımı gündemimizde. 2012 yılı içerisinde bu çalışmaların tamamlanmasını öngörüyoruz.

Şanlıurfa'nın yeni dönemde büyükşehir olması gündemde. Büyükşehir olma Şanlıurfa'ya nasıl bir katkı sağlayacak, ne gibi değişimleri beraberinde getirecektir?

GAP'ın başkenti ve genç nüfusuyla, Peygamberler Şehri Şanlıurfa, son yıllarda büyük bir gelişme ve kalkınma trendi yakalamış durumda. Bu süreçte, Büyükşehir olma Şanlıurfa'nın gelişme ve kalkınma hamlesine yeni bir ivme kazandıracaktır. Tarih boyunca dünya kültürüne önemli katkıları olan Şanlıurfa coğrafyasında, dünyanın ihtiyacı olan hoşgörü temelli yeni bir medeniyet uyanıyor. Bölgemiz maddi ve manevi varlıklarıyla, düşünce, sanat, bilim, teknoloji, sanayi ve tarım ürünleriyle topyekün hayatın her alanında gelişmeler kaydediyor. Bu topraklar eskiden olduğu gibi bugün de dünyanın gıptayla baktığı, insanların huzur, barış ve kardeşlik içerisinde yaşadığı yerler olma potansiyeline sahiptir.

Bu potansiyelin beraberinde getirdiği tarihi fırsatların iyi değerlendirilmesi gerekiyor. Atılacak adımların "büyük kent" olma vizyonu ile tasarlanması gerekiyor. Yapılacak imar planlamaları ve altyapı çalışmaları ile tarihi doku ile modern yapılaşmayı birlikte meczeden bir kent oluşturmalıyız. Şanlıurfa'nın büyükşehir olması, kentin fiziki ve beşeri altyapısının iyileştirilmesi ve geliştirilmesine büyük katkılar sağlayacaktır.

Cumhuriyetimizin 100. Yılı olan 2023 Vizyonu için tüm kurumlar yoğun olarak çalışmalarını sürdürmektedir. Şanlıurfa'nın 2023 Vizyonuna ilişkin neler söylemek istersiniz?

Altyapıdan eğitime Şanlıurfa'da yapılacak çok iş var. Gençlerimizin eğitimine çok büyük önem vermek ve günün gerektirdiği vasıflarla mücehhez kalifiye bir nesil yetiştirmek durumundayız. Bu süreçte, çocuklarımızı hiçbir zaman yalnız bırakmayıp onlara sahip çıkacağız. Gençlerimizin gelişimine katkı sağlayacak kültür-sanat kurslarına, sosyal ve sportif faaliyetlere ağırlık vereceğiz. Aile kurumunu geliştirerek ve koruyarak kız çocuklarımız ve kadınlarımız başta olmak üzere sağlıklı bireylerden oluşan bir toplum olacağız. Hedefimiz, geleceği ve büyük potansiyeli olan, tarih, kültür, barış ve huzur şehri Şanlıurfa'yı daha ilerilere taşımaktır. Her zaman halkımızın hizmetlerine yetişip memnun etmeye çalışacağız. Vatandaşın hizmetten memnun kalması önemli. Biz de bu konuda elimizden gelen çabayı göstereceğiz. Benim Şanlıurfa valisi olarak öncelikli hedefim; vatandaşla devletin kaynaşması ve bütünleşmesidir. Vatandaşlarımız devlet kurumlarına güven içerisinde, başı dik olarak girip oradan mutlulukla, gururla çıkabilmelidir. El birliğiyle Şanlıurfa'yı bugünkünden daha iyi noktalara taşıyacağız. Böyle önemli bir kentte görev yapma sorumluluğunun farkında olarak çalışacağız. ■

ŞANLIURFA'NIN TOPRAĞINDAN FIŞKIRAN TARİH GÜNÜMÜZE TAŞINIYOR

Kale Eteğinin Turizme Kazandırılması Projesi

Kalkınma Bakanlığı'nın vermiş olduğu destek ile yürütülen projede, 1. derece sit alanı üzerindeki tarihi yapıların ortaya çıkarılması, mevcut kale eteği projesinin tamamlanması, kale eteği alanının turizme kazandırılarak mekânsal kalitenin artırılması ile yeni iş sahalarının ve istihdam olanaklarının yaratılması hedeflenmektedir. Projenin süresi 2 yıldır ve toplam bütçesi 19.522.944 TL'dir. Şanlıurfa Valiliği ve İl Özel İdaresi tarafından yürütülen proje kapsamında Kale eteğinde yapılacak çevre düzenlemeleri ve altyapı hizmetleri ile Edessa Antik Kentine ait kaya mezarları ve kalıntılar ortaya çıkarılacaktır. Bu önemli tarihi alan turizme kazandırılarak

kültür turizmi nedeniyle Şanlıurfaya gelen turistler için yeni bir turistik mekân yaratılmış olacaktır. Mağaraların ve kaya mezarlarının gün yüzüne çıkarılması için bu bölgede turizmi etkileyen arkeolojik sit alanı içerisin-

de kalan 272 adet evin tahliye edilmesi gerekmektedir. Kamulaştırılması planlanan 272 haneden yaklaşık 200 tanesi ile protokol yapılmış olup tapu işlemleri tamamlanarak yıkım işlerine başlanmıştır.

Sokak Cephe İyileştirme ve Kültür Adası Projesi

Proje ile; Zincirli, Hüseyin Paşa, Yorgancı, Culha, Kazancı Bedih, Mumcular, Mahkeme, Mısır, Tuzcu, Hacıban, Kutbettin, Alpan, Burak, Dokumacılar, Güllüoğlu, Hacı Hamza, Hekim Dede, Keçeciler, Mahmut Coşkunes, Mevlevihane, Nabi, Pınarbaşı, Pruz, Rastgeldi, Saraç, Sipahi, Şahap, Şekerci, Şişli, Topçu ve Yaşar adlı tarihi sokaklarda ve Yorgancı Sokak, Güllüoğlu Sokak ve Culha sokakla çevrili 296 adada bulunan 14 parseli kapsayan tarihi Şanlıurfa evlerinin bulunduğu alanda uygulanmaktadır. Bu alan, Şanlıurfa'nın tarihi Suriçi Bölgesinde, özgün Şanlıurfa mimarisinin görüldüğü tarihi sokakları, kabaltıları ve cumbalı evleriyle önemli bir turistik alandır. Proje kapsamında bu tarihi sokaklarda cephe iyileştirme çalışmaları yapılacak ve tarihi 12 ev butik otele dönüştürülecektir.

Belirlenen güzergâhta tarihi dokuya uygun olarak sokak cepheleeri iyileştirilecek, sokak içerisindeki elektrik ile telefon kabloları yer altına çekilerek dokuya uygun ışıklandırılacak, sokaklarda bulunan çeşme, han, hamam, cami, kilise vb. kamusal alanlar vatandaşların ve turistlerin ihtiyaçlarına cevap verebilecek mekânlara dönüştürülecek, uygulama alanındaki hanelerde tarihi dokuya uygun olarak kapı, pencere ve çatı düzenlemeleri ve izolasyon yapılacaktır. Pilot uygulama mekanları oluşturulacak, turizm alanında istihdam yaratılarak ekonominin canlanması sağlanacak, cephe iyileştirmenin yapılacağı alanda yaşayan halka yönelik bilgilendirme ve bilinçlendirme eğitimleri gerçekleştirilecek, bu alanlar hoşgörü ve kaynaşma merkezlerine dönüştürülecektir. Böylelikle Şanlıurfada kent

merkezinde kültür turizmi açısından önemli bir alan turizme kazandırılmış ve yeni bir tur güzergâhı oluşturulmuş olacaktır. Projenin süresi 3 yıldır ve toplam bütçesi 21 Milyon TL'dir.

12 evden 6 tanesi kamulaştırılmıştır, sokak cephe iyileştirme yapılacak alanların projeleri tamamlanmış ve Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'na sunulmuştur.

Balıklığöl, OSB ve Karakoyun Deresi'ne Su Getirme Projesi

Bu projenin amacı, ihtiyaç duyulan suyu Şanlıurfa arıtma tesisleri içerisinde Organize Sanayi Bölgesine tahsis edilen flanşmanlardan alarak Hacıeyyüpler köyündeki ikinci terfiyeye aktarmak ve buradan da OSB ve civarındaki 16 köye su sağlamaktır. Projeden dolayı olarak da Halil-ür Rahman ve Ayn-Zeliha gölünü besleyen direkli havzasının ihtiyacı olan su temin edilecektir. Projenin birinci kısmı 2010 yılında ihale edilmiştir ve 7500 metre terfi hattı bitirilmiştir. İkinci kısmının projelendirme işi de bitmiş olup uygulamaya ilişkin çalışmalar devam etmektedir.

Haleplibahçe Arkeoloji ve Mozaik Müzesi

Haleplibahçede Şanlıurfa Arkeoloji Müzesi, Edessa Mozaik Müzesi, Arkeo Park, Arkeoloji Araştırma Merkezi ve Çok Amaçlı Tanıtım Merkezi, Anfi Tiyatro, Kültür ve Sanat Merkezi ile Rekreasyon Alanı yapılarak Haleplibahçe "Açık Hava Müzesine" haline dönüştürülecektir. Projenin uygulanacağı alan 3 üncü derece sit alanı olduğundan, mühendislik ve mimari projeleri, Şanlıurfa Kültür Tabiat Varlıkları Koruma Bölge Kurulu'nun onayına sunulacak, uygun görüş alındıktan sonra uygulamaya hazır hale getirilecektir. Projeler çizilmiş olup Müzeler Genel Müdürlüğüne teslim edilmiştir. Kurulundan geçtikten sonra uygulama ihalesi yapılacaktır. Bu projelerin finansmanı ve takibi Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından yapılmaktadır.

Millet Hanı-Tarihi Butik Otel Çalışması

Millet Hanı, 17 dönümlük alan üzerinde Şanlıurfa şehir merkezinde yer alan ve kendi kaderine terk edilmiş tarihi bir yapıdır. Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Şanlıurfa Valiliği 2009 yılında bu tarihi hanın kullanım hakkını yapının

korunması, gelecek nesillere aktarılması ve turizm amacıyla kullanılması için özel sektöre devretmiştir. Bu tarihi yapı 3 yıl içerisinde 5 yıldızlı 200 yatak kapasiteli butik otele ve turizm sektöründe faaliyet gösteren yaklaşık 100 işyerinin

hizmet vereceği bir alana dönüşecektir. Millet Hanı, tarihi dokusu ve kazandırılmak istenilen fonksiyonel yapısıyla hem Şanlıurfanın hem de Türkiye'nin en büyük tarihi butik oteli olacaktır.

Şanlıurfa Geleneksel El Sanatları Müzesi ve Satış Merkezi

Tarihin derinliklerinden gelen ve kültürümüzün en zengin öğelerinden biri olan el sanatlarımızın araştırılması, derlenmesi, yaşatılması, tanıtılması ve bizden sonraki nesillere kültür mirası olarak aktarılması Şanlıurfa Valiliğinin amaçları ve görevleri arasındadır. Bu amaç doğrultusunda yerli ve yabancı turistlerin yöremize ait geleneksel el sanatlarımızı tanımaları ve bu ürün-

lerden satın alabilmeleri için Valiliğimizce, Saygılar Evi olarak bilinen tarihi ev Karacadağ Kalkınma Ajansının 2010 yılı Turizm Altyapısı Mali Destek Programı kapsamında sağlanan hibe desteği ile yeniden dizayn edilerek Şanlıurfa Geleneksel El Sanatları Müzesi ve Satış Merkezine dönüştürülmüştür.

Abacılar Evi Restorasyonu

Mülkiyeti İl Özel İdaresine ait, Abacılar Evi olarak bilinen taşınmaz malın rölöve, restitüsyon ve restorasyon projeleri hazırlanmış ve Şanlıurfa Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kurulu tarafından Şanlıurfa Kültür Merkezi olarak onaylanmıştır. Karacadağ Kalkınma Ajansından finansman kaynağı sağlanarak restorasyon projesinin uygulanmasına başlanılmıştır. Projenin 2012 yılı içerisinde tamamlanması planlanmaktadır.

Sezerler Evi Restorasyonu ve Okuma Evi Projesi

İl Özel İdaresince kamulaştırılan ve Sezerler Evi olarak bilinen yapının restorasyon çalışmaları hizmet alımı usulü ile yürütülmektedir. Proje tamamlandığında bu yapı okuma evi olarak kullanılacaktır.

Şeyh Saffet Tekkesi Restorasyonu ve Tasavvuf Musikisi Müzesi

Şanlıurfa kültür ve inanç turizminde dünyada ve Anadolu coğrafyasında müstesna bir yere sahiptir. Şanlıurfa tasavvufun birçok koluna ev sahipliği yapmış, bu bağlamda önemli inanç ve kanaat önderlerini bağrından çıkarmış bir kenttir. Bu tarihi tekkelerden biri olan Şeyh Saffet Tekkesi'nin restore edilmesi ve Tasavvuf Musikisi Müzesine dönüştürülmesi için "Şeyh Saffet Tekkesi Restorasyonu ve Tasavvuf Musikisi Müzesi Projesi" hazırlanarak Karacadağ Kalkınma Ajansı'na sunulmuştur. Proje 2011 yılı Turizm Altyapısı Mali Destek Programı kapsamında desteklenmiştir. Böylelikle proje için gerekli kaynak temin edilmiştir, çalışmalar devam etmektedir.

Kültür Merkezi Projesi

Mülkiyeti hazineye ait 10 dönümlük arsa, 10 yıl önce Kültür Merkezi yapılması için Kültür ve Turizm Bakanlığı'na tahsis edilmiştir ve bu alan için avan projesi hazırlanmıştır. Kültür Merkezi'nde çok amaçlı salonlar, konferans salonları, fuayeler, okuma salonları, sergi salonları, müzik çalışma mekânları, halkoyunları çalışma mekânları, tiyatro çalışma mekânları, kültür-sanat kurs atölyeleri, teknik mekânlar ve hizmet birimleri yer alacak, aynı zamanda Kültür Merkezi yanına açık hava etkinlikleri için 5.000 kişilik bir Anfi Tiyatro yapılacaktır. Kültür Merkezinin mühendislik çizim projeleri Kültür ve Turizm Bakanlığınca ihale edildikten sonra uygulama işine geçilecektir.

Kültürel Miras Envanterinin Hazırlanması ve Dijital Ortama Aktarılması Projesi

Kültürel Miras Envanterinin Hazırlanması ve Dijital Ortama Aktarılması Projesine Mart 2011 tarihinde başlanmış ve Haziran 2011 tarihinde tamamlanmıştır. Proje kapsamında Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim

Genel Müdürlüğü, Milli Kütüphane, Şanlıurfa İli Kültür Sanat Eğitim Vakfı (ŞURKAV), Harran Üniversitesi, TRT Genel Müdürlüğü, Şanlıurfa Devlet Türk Halk Müziği Korosu Müdürlüğü, koleksiyoncular, sivil toplum kuruluşları, der-

nekler ve özel kişilerle temasa geçilerek, Şanlıurfanın somut olmayan kültürel miras unsurlarını içeren ses bantı, fotoğraf, slayt, belgesel video bant ve yazılı belgeler bağış ya da satın alma yoluyla arşive kazandırılmıştır.

GÖBEKLI TEPE

DÜNYANIN İLK TAPINAĞI

Prof. Dr. Klaus SCHMIDT
Göbeklitepe Kazı Ekibi Başkanı

Göbekli Tepeyi dünyaya tanıtan kişilerin başında yer alan Prof. Dr. Klaus Schmidt ile Göbekli Tepeyi, insanlık tarihi için önemi ve kendi yaşamındaki yeri konusunda konuştuk.

Göbekli Tepe ile ilk karşılaşmanız nasıl oldu? Burayı nasıl keşfettiniz, nasıl kazı yapmaya karar verdiniz?

Göbekli Tepeye ilk defa 1994 yılında geldim. Ekip üyesi olarak katılmış olduğum Nevalı Cori kazıları sözkonusu yerleşmenin Atatürk Barajı suları altında kalmasından dolayı bitmişti. Nevalı Coride bugün Göbekli Tepede birçok örneğini bulduğumuz T biçim-

li dikilitaşlar ve hayvan heykelleri gibi neolitik döneme ait büyük boyutlu eserlerin ilk örneklerine rastlamıştık. Nevalı Cori kazısı bittiğinde ben de doçentlik tezimi bitirmiştim, yeni araştırmalarımı şekillendirebilmek için aklımda birkaç soru vardı. Bunlardan birisi Nevalı Coride rasladığımız bu neolitik kültürün bölgede başka temsilcileri olup olamayacağı idi. Daha doğrusu Nevalı Cori'nin tek olmadığından emindim. Diğer benzer neolitik yerleşmelerin nelerde olabileceğini gözden geçirmemiz gerekiyordu.

Bu yolda yapacağım çalışmanın ilk basamağı yüzey araştırması ve kazı yapılan neolitik yerleşmeleri incelemek ve ziyaret etmekle başlıyordu. Böylece yolum Göbekli Tepeye kadar geldi. Çünkü bu alan 1963 yılında yapılan bir yüzey araştırmasında neolitik yerleşme olarak tanımlanmıştı. Ama bu yüzey araştırmasını yapanlar Göbekli Tepenin bugün bildiğimiz önemini ne yazık ki kavrayamamışlardı. Hatta T biçimli dikilitaşların yüzeyde görünen üst kısımlarını, modern mezarlık olarak yorumlamışlardı. O dönemin arkeolojik bilgisi tabii neolitik dönem için anıtsal eserlerin bulunabileceği olasılığını içermiyordu. Sonuçta Göbekli Tepe el değmeden 1994 yılına kadar bekledi. Ben burayı gezmek için geldiğimde kazı yerine yakın tek köy olan Örencik'e gelip çakmaktaşlarının olduğu tepeyi

sorduğumda yaşlılar yanıma bir çocuk verip bana yol gösterdiler ve yüzlerinde nihayet arkeologlar geldi der gibi bir ifade vardı. Tepeyi gördüğümde Nevalı Cori kazısının verdiği tecrübe ile yüzey buluntularının neyi ifade ettiğini anlamam mümkün oldu. Çok büyük çok özel bir arkeolojik buluntu yeri ile karşı karşıya olduğumu anlamıştım. Bundan sonra kazı izni için müracaat ve ödenek bulma işlemleri ile ilgilenip 1995 yılında kazıya başladım.

Kazılara 1995 yılında başladığımızda zorluklar yaşadınız mı ? Projenizin gelişimi nasıl oldu ?

1995 yılında küçük bir ekip ile başladık. Finansmanı Alman Arkeoloji Enstitüsü karşıladı. 1995'ten 2006'ya kadar Şanlıurfa Müzesi ile ortak katılımlı proje statüsünde yaptık çalışmalarımızı. 2007'den itibaren Bakanlar Kurulu Kararlı kazı statüsüne geçtik. Türkiye'de farklı statüler var kazı çalışmaları için. Uzun vadeli büyük projeler Bakanlar Kurulu Kararı ile yapılıyor. Başlangıçtan itibaren Şanlıurfa Müzesi bizim için çok büyük bir destek oldu.

Kazı alanına yakın tek modern köy olan Örencik'in köylüleri başlangıçtan itibaren kazı işçilerimiz oldu. İlk yıllar 20 ya da 30 kişi alabiliyorduk. Şimdi bu sayı 50-60 kişiye çıkabiliyor. Aralarında yaklaşık 20 kişilik bir çekirdek ekibimiz var ki onlar en baştan beri bizimle beraber çalışıyorlar. İlk kazı kampanyalarında önce köylüler ile birbirimizi tanımamız karşılıklı güven geliştirme-

miz gerekti. Onlara arkeolojik kazının nasıl yapılacağını, nasıl çalışmamız gerektiğini göstermemiz gerekiyordu. Bugün kazı kampanyası için Urfaya gittiğimizde lojistik işler hiçbir aksama olmadan hızlı bir şekilde yürüyor ama bu sistemin oluşması uzun yılların sabırlı ve sürekli çalışması sayesinde oldu. Göbekli Tepe kazı çalışmaları teknik olarak diğer neolitik yerlere nazaran oldukça zorlu. Bu nedenle kazı işçilerinin de birer teknisyen gibi çalışmaları gerekiyor.

Kazılara başlamadan önce bugün ulaştığımız zenginliği hayal etmiş miydiniz ?

Önemli ve özel buluntuları bekliyordum ama bugün ulaştığımız anıtsallık ve çeşitliği ben de beklemiyordum. Her yıl bulduğumuz yeni bir kabartma ya da heykel karşısında durup şimdiye kadar bulduğumuz en önemli buluntu bu diye düşünüyoruz ama gelecek sezon diğer başka yeni bir önemli buluntu onu tahtından indirmeyi başarıyor.

Kazılardaki son durum nedir ? Çalışma programınızı nasıl saptıyorsunuz ?

1995 yılından beri çalıştığımız ana kazı alanı güneydoğu yamacında temel çalışmalar bitmek üzere. Bu alan üzerine yapılacak ziyaretçi yollarını da kapsayan koruma çatısı projesi bizim için büyük önem taşıyor. Bu konuda çalışmalarımız devam ediyor. 2011 yılı sonbahar kampanyası sırasında, yani geçtiğimiz günlerde bu alanda kullandığımız çalışma yolunu yenilememiz gerekti. Bu yenileme sırasında yolu ziyaretçilerin de kullanabileceği genişlikte ve sağlamlıkta yaptık. Üst çatı yapılarına kadar geçici bir çözüm olan bu yol vasıtası ile ziyaretçiler eserlere biraz daha yaklaşabilecekler.

Bunlara paralel olarak kuzeybatı tepesinde 2009 yılında başladığımız 2000 m² yeni arkeolojik açmada kazı çalışmaları devam ediyor. Bu arada buluntular üzerinde yapılan analizler de devam ediyor.

Yılda iki defa iki ay Şanlıurfaya geliyoruz ve arazide faal kazı çalışmaları-

mızı yapıyoruz. Ama bu işin görünen küçük bir parçası. Arazi çalışmasının ardından gelen ve aylar süren değerlendirme ve analizler ile topladığımız verileri bilgi haline getiriyoruz ve yayına hazırlıyoruz.

Göbekli Tepede yaptığımız çalışmalar tüm dünyada çok ses getirir oldu. Gösterilen büyük ilgi çalışmalarımızı nasıl etkiliyor?

Tabii ki çalışmalarımıza yönelen geniş ilgi bazı talepleri de beraberinde getiriyor ve bu nedenle araştırma programımıza ayırdığımız zamanın bir kısmını bu yönde harcamamız gerekiyor. Ekip üyelerimizden üç kişi sürekli e-mailler ile üç farklı dilde bize aktarılan soruları cevaplamaya çalışıyorlar örneğin. Tüm bunlara rağmen projemizin ulaştığı tanınmışlık ve çektiği ilginin çok mutluluk ve memnuniyet verici olduğunu söylemek isterim.

Göbekli Tepede bulunan eserler örne-

ğin "T" biçimli dikilitaşlar oldukça büyük, heybetli eserler. Bunları yapan insanlar ise sadece taş aletler kullanan, metal araç-gereçleri, taşıma hayvanları olmayan, çanak-çömlek dahi kullanmaya başlamamış insanlar. Hem ilkel görünen bir yaşam tarzı hem de gelişmiş bir mimari....Göbekli Tepeyi yaratan insanları nasıl düşünmeliyiz? 11500 yıl önce burada nasıl bir organizasyon vardı?

Göbekli Tepe kazıları sonucunda ulaştığımız en önemli bilgilerden biri de bu konu ile ilgili. Göbekli Tepenin karakteristik buluntuları arka planda olması gereken geniş kapsamlı bir lojistik desteğin varlığını gösteriyor. Göbekli Tepe eserlerinin olası yapım süreçlerini gözönüne aldığımızda kapsamlı, gelişkin bir sosyal sistemin izlerini görüyoruz. Yani avcı-toplayıcı türü bir yaşam stiline devam eden dönem insanları, taş devri deyince akla gelen küçük kabileler halinde yaşayan ateşin başında toplanan ve sadece karınlarını doyurabilen insanlar değildi. Bu insanlar büyük

gruplar halinde hareket edebiliyorlar, sistemli çalışabiliyorlardı. Belli konularda uzmanlaşmış insanlar, yöneticiler bulunmaktaydı. Bu neolitik dönemin sosyal sisteminin boyutları Göbekli Tepe kazılarında sonra dikkat çeker hale geldi. Günümüzde hem ekibimiz hem de bölgede neolitik dönem araştırmalarına devam eden meslektaşlarımız konu ile ilgili analizlere devam ediyor.

Göbekli Tepeye 200 kniye kadar uzak mesafeden insanların gelip gittiğini, buranın bir buluşma merkezi olduğunu yayınlamamızda ve röportajlarımızda belirtiyorsunuz. İnsanlar neden özellikle buraya geliyorlardı?

Göbekli Tepe insanlar tarafından ritüel amaçlarla toplanmak için seçilmiş özel bir tepe idi. Burada şöenler-ritüeller için toplanıyorlardı. Bu törenler belki birkaç hafta sürüyordu. Törenlerin bir parçası da T biçimli dikilitaşların, büyük boyutlu heykellerin yapılması, tapınak alanlarının inşası idi. Bu nok-

tada Göbekli Tepenin bulunduğu alanın çevredeki en kaliteli kireçtaşı kaynaklarını barındırdığını ve dönemin insanların bunun bilincinde olduğunu da söylemek gerekir.

Göbekli Tepenin dünyada Stonehenge ya da Malta adaları tapınakları gibi daha çok tanınabilmesi için neler yapılmalı sizce ?

Göbekli Tepede 1995 yılında kazıya başlamamızdan önce buranın bilinmesine, tanınmasına araç olacak yüzeyde görünen herhangi bir eser yoktu. Her şey kazı çalışmaları sonucu ortaya çıktı. Bugün Göbekli Tepeyi buluntularının anıtsallığı nedeni ile Paskalya adası buluntuları ile ya da Stonehenge ile karşılaştırıyoruz. Ama bir önemli fark var. Stonehenge ya da Paskalya adasında ya da Malta adasında bulunan eserler her zaman toprak üzerinde idiler, insanoğlununun belleğinde yer almak için yüzlerce binlerce yıl zamanları vardı. Göbekli Tepe 1995 yılından beri kazılıyor ve bugüne kadar ulaştığı bilinmişlik derecesi bence oldukça yüksek.

Kazı kampanyaları sırasında her gün en az 200-300 kişi -ki çoğu yabancı turist- Göbekli Tepeyi ziyaret ediyor. Artık Şanlıurfa Göbekli Tepe ile ziyaretçi çekiyor. Bu ilgi her geçen gün artıyor ve artacak. Ancak bu konuda biraz da sabırlı davranmak ve ziyaretçilere yönelik üniteler oluştururken Göbekli Tepe'nin korunmasını ön planda tutmak gerekli. Çünkü Göbekli Tepe koruma modelleri oluşturmak açısından da çok güzel fırsatlar veriyor. Diğer birçok arkeolojik buluntu yerinin aksine Göbekli Tepe çevresinde modern yapılaşma yok, en yakın köy 3 km uzaklıkta, baraj yapımı sözkonusu değil sular altında kalma tehlikesi yok, bu durumda arkeolojik SİT alanını yapılaşma tehlikesinden korumak bu konuda titiz davranmak en önemli konulardan biri.

Türkiyede Göbekli Tepe ile ilgili tek ve en büyük kaynak sizin yazdığımız kitap. Son bilgi ve bulgular üzerine yeni basım için çalışmalarınız var mı ? Varsa, yeni kitabınız ne zaman çıkacak ?

Bahsettiğiniz kitabımın farklı dillere tercümesi yapıldı. Rusça ve Lehçeden sonra bu yıl Haziran ayında İtalyancası yayınlandı. Önümüzdeki yılın ilk aylarında güncellenmiş ve İngilizce olarak yayınlanacak. Her yıl makale boyutunda yeni yayınlarım oluyor. Tabii makaleler daha çok akademik çevreye yönelik hazırlanıyor. Daha geniş kitlelere yönelik yayınlarla ilgili hazırlık çalışmaları devam ediyor. ■

DÜNYADAKİ İLKLERİN BAŞKENTİ : ŞANLIURFA

Dr. A. Esref FAKIBABA
Şanlıurfa Belediye Başkanı

2004 yılında Belediye Başkanı seçildikten sonra Urfayı daha iyi tanımaya başladım. Tanıdıkça heyecanlandım ve yüklendiğim sorumluluğun ne kadar önemli olduğunu hissettim. Öyle bir kent ki, uygarlığın beşiği olan Mezopotamya'da tüm kentler yerle bir olmuşken yalnız arkeolojik kalıntılarıyla ve tarihi yapılarıyla değil, o günden bugüne kesintisiz süren kültürel altyapısı ve insan dokusuyla da hala var olan bir kent. Bunun başka bir örneği yok. Urfa bununla da kalmayan, size pek çok ilki sunan bir şehirdir:

- 1- Göbeklitepe'de yapılan kazılar Erken Neolitik Çağa dair bilimsel literatürü değiştirmiş ve 11.500 yıllık tarihiyle bilinen en eski anıtsal yapı olarak kayda geçmiştir.
- 2- M.Ö 2000'de Hz. İbrahim Peygamber burada doğmuş, dünyaya Harrandan ışık yaymaya başlamıştır. Hz. İsmail'in soyuyla yalnız Müslümanların değil, Hz. İshak'ın

soyuyla Yahudilerin ve Hristiyanların da atasıdır. Bu nur dünyaya Urfadan yayılmıştır.

- 3- Urfa, dünyada Hristiyanlığı ilk kabul eden kentlerden biridir. Osrhoene krallarından Abgar Ukomo'nun Hristiyanlığı resmi din olarak kabul eden ilk kral olduğu bilinmektedir. Bu hükümdarın, İsa Peygamberi dinini yaymak üzere Urfaya davet etmesi, İsa Peygamber'in de yüzünü sildiği ve resminin çıktığı mendil ile birlikte Urfayı kutsadığına dair mektubu göndermesi, kentin bugün bile "kutsanmış şehir" olarak anılmasına neden olmaktadır.
 - 4- Dünyanın bilinen en eski eğitim kurumu Harran Üniversitesi'dir.
 - 5- Balıklıgöl civarında bulunan insan figüründeki heykel, Urfa Heykeli olarak adlandırılmış ve dünyanın ilk heykeli olarak kayda geçmiştir.
 - 6- Medeniyetin doğuşu buğdayın ehlileştirilmesine bağlanır. Karacadağ'ın yükseltilerinde kendi kendine yetişen yabancı buğday tarlasına rastlanmış ve türün devamı için koruma altına alınmıştır. Yani medeniyet tam burada, üstüne bastığımız topraklarda yeşermiştir.
 - 7- Haleplibahçede ortaya çıkan mozaikler Amazon Kraliçeleri'nin av sahnelerini betimler ve dört Amazon Kraliçesinin avlanırken adlarıyla birlikte gösterildiği tek örneklerdir.
- Binlerce yıllık sayısız medeniyetlerin izlerini taşıyan böyle bir kentin sokaklarında dolaşırken, insanlığın ortak mirası olan, geçmişin yaşantısını gözler önüne seren, geleceği şekillendiren bu değerlerin korunması ge-

rektiğini anlıyorsunuz. Onlar, bizden önceki nesillere aittiler ve bizler onlara zarar vermezsek gelecek kuşakların malı olacaklardır.

İşte bu anlayışla, Eski Urfa ile ilgilenmek üzere Koruma Amaçlı İmar Birimini kurarak çalışmalara başladık. Öncelikle tarihi dokuda yer alan 14 mahallenin alt yapısı ve üst yapısı yenilendi. Temizliğe özen gösterildi. Tarihi dokudaki aykırı yapılar yavaş yavaş kaldırılmaya başlandı. Kültür varlıklarının sürekli bakımı, orijinal haline göre yenilenmesi ve restorasyonu yapıldı.

Bu süreç içerisinde, başlangıçta parça müdahalelerde bulunurken daha sonra bir Yol Haritası hazırlığına girdik. Bütün kesimlerin tartışarak oluşturduğu ve bütünsel bir bakış açısının ürünü olan Yol Haritasının sonucunda stratejiler, hedefler, eylemler belirlendi, çağdaş projeler üretildi. Kentteki tüm kurum ve kuruluşlar, üniversite, kalkınma ajansı ve sivil toplum kuruluşları bu Yol Haritası'ndaki hedefleri bir bir gerçekleştirme yolunda çaba sarfediyor. Bu çalışmalar tamamlandığında Urfa, surları, sokakları ve su aksı; mutfağı, müziği ve mağaraları; turizmi, ticareti ve tarımı ile hep gündemde olacak, adından söz ettirecek.

Bu yedi yıllık süreç içinde, yapılan çalışmalarda emeği geçen çalışma arkadaşlarıma ve Meclis Üyelerime, destek ve katkı sağlayan, Şanlıurfa Valiliğine, Harran Üniversitesi'ne, İl Özel İdaresine, Kültür Varlıkları Koruma Kurulu'na, Karacadağ Kalkınma Ajansı'na, Sivil Toplum Kuruluşlarına ve hemşehrilerime şükranlarımı sunuyorum. ■

14 Mahallede Altyapı, Zemin Kaplama ve Cephe İyileştirme

Koruma İmar Planı'nda yer alan Kadiođlu, Bıçakçı, Camiikebir, Göller, Tepe, Gümüřkuřak, Kendirci , Pınarbaşı, Türkmeydanı , Kurtuluř, Beykapısı , Hekimdede, Yusufpařa ve yeni mahallelerinde tüm altyapı çalışmaları yöreye özđün olarak bazalt zemin kaplamaları ile tamamlanmış olup cephe iyileştirmeleri de tüm hızıyla devam etmektedir.

Büyükol Caddesi İyileştirme Projesi

Tarihi dokudaki en büyük ve en önemli caddelerden biri olan Büyükol Caddesi 750 metre uzunluğunda olup caddede üzerinde 220 adet ev ve iř yeri bulunmaktadır. Caddede ve buna bağlı so-

kakların dış cepheleri aykırı yapılardan arındırılarak iyileştirilmiştir. Altyapı yenilenerek, elektrik ve telefon hatları yer altına alınmıştır. Cephe üzerindeki işyerlerine ait sundurma ve tabelalar do-

kuya uygun hale getirilmiş, caddeden aydınlatılmıştır. Büyükol Caddesi, önemli bir gezi güzergağı olduğundan kaldırımları genişletilerek yaya ve trafik akışı yeniden düzenlenmiştir.

Demokrasi Caddesi İyileştirme Projesi

Urfânın en işlek caddelerinden biri olan Demokrasi Caddesi, Samsat Meydanından başlayıp, Hanlar Bölgesi ve

Balıkligöle doğru uzanan önemli bir turizm güzergâhıdır. 600 metre uzunluğundaki bu caddenin altyapı ve üstyapı çalışmaları

tamamlanarak, her iki cephesinde yer alan 100 adet ev ve iş yerinin dış cephe ve eklenmeleri aslına uygun olarak ıslah edilmiştir.

Divanyolu Caddesi İyileştirme Projesi

Şehrimizin tarihi, turistik yapılarının ve ticaretinin en yoğun olduğu bölgede bulunan önemli bir caddedir. Yapılan iyileştirme çalışmaları ile yıl-

ların getirdiği yıpranmışlık ve düzensizlik bertaraf edilmiş, tarihi dokuya uygun olarak yeniden düzenleme yapılmıştır. Bu caddede yaya trafiği ön-

planda tutulmuş olup, yapılan düzenlemelerle tarihi çarşılara, hanlar bölgesine, Balıklıgöle ve yeni Urfâya bağlantı daha da kolay hale getirilmiştir.

Haşimiye Meydanı İyileştirme Projesi

Urfânın tarihi hanlar bölgesinde yer alan bu meydanda 20. yüzyıl başlarında Hacıkamilzadelerden Haşim Bey tarafından yaptırılan bir kapalı çarşı ve otel bulunmaktaydı. 1958 yı-

lındaki imar çalışmaları sonucunda yıkılan bu çarşı ve otel alanı meydan olarak bırakılmıştır. Meydana Haşim Bey'in adına izafeten "Haşimiye Meydanı" denilmiştir. Tarihi hanlara ve

çarşılara gidiş bu güzergahtan sağlandığı için Haşimiye Meydanı şehrin en kilit noktasıdır ve belediye tarafından bu meydanda da iyileştirme ve düzenleme çalışmaları gerçekleştirilmiştir.

Balıklıgöl Pazar Yeri İyileştirme Projesi

Konum itibarı ile hem Balıklıgöle hem de Urfa Kalesi'ne yakın olduğundan, bu tarihi mekanları ziyaret eden

yerli ve yabancı turistlerin zaman zaman alışveriş yaptığı bir yerdir. Daha önceleri sıhhi ve görsel kirlilik oluş-

turan pazar yeri yeniden düzenlenerek hem çalışanlar hem de alışveriş yapanlar için uygun hale getirilmiştir.

Türk Meydanı İyileştirme Projesi

Şu an Topçu Meydanı olarak anılan bölge, sur dışında boş bir yer iken, şehre Diyarbakır ve Bozova üzerinden gelen kervanların Samsat kapısından şehre girmeden konaklamaları amacıyla İran Şehbenderi (Ticari Ateşe) Parmaksızzade Hacı Bekir Bey tarafından 1903 yılında yaptırılan Hacı Bekir Bey Hanı ve Hacı Bekir Bey (Şehbenderiye) Camisi ile hareketlenmeye başlamıştır. Hacı Bekir Bey Hanı, Cumhuriyet döneminin başlarında Urfaya gelen Topçu Birliği tarafından karargah olarak kullanıldıktan sonra "Topçu Hanı" olarak anılmaya başlanmış, çevresi ise "Topçu Meydanı" olarak adlandırılmıştır. Şanlıurfanın kurtuluşunda ilk örgütlenmeyi sağlayan, "Onikiler" diye bilinen, 12 vatansever Urfalının yer aldığı bir anıt, meydanın yaya yürüyüş aksına yapılmıştır. Anıtta yer alan rölyeflerin amacı, o tarihte yaşananları yeni kuşaklara aktarmaktır.

Bunun yanı sıra Çarşı bölgesi ile tarihi Urfa sokaklarını birbirine bağlayan, ayrıca ticaretin yoğun olarak yapıldığı bir bölgedir. Bölgede cephe sağlıklaştırmaları, yol, kaldırım, ışıklandırma ve sundurma düzenlemeleri tamamlanmıştır.

Mahmutoğlu Kulesi Restorasyonu

Kentin Doğu cephesine açılan Bey Kapısının burçları olan Mahmutoğlu Kulesi ayakta kalan en önemli tarihi yapılarımızdan biridir. 1500 m2 alana sahip Kule ve çevresindeki 24 ev ve işyeri Belediyemiz tarafından kamulaştırılmış olup, Kule ve çevresindeki surlara ait rö-

leve, restorasyon ve restitüsyon projeleri hazırlanarak Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kurulunca onaylanmıştır. 24 ev ve işyerinin kamulaştırılması Şanlıurfa Valiliği İl Özel İdaresi Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma fonu katkılarıyla yapılmıştır. Karacadağ Kalkınma Ajansı

Turizm Altyapısı Hibe Programı Desteği ile yürütülmekte olan proje ile Mahmutoğlu Kulesi aslına uygun olarak restore edilmektedir. Proje bitiminde Kule "Kent Müzesi" ve "Güvercin Evi" olarak kullanılacaktır.

Doğu Surları Kamulaştırma ve Restorasyon Projesi

Eski Urfa kentinin doğu kısmını oluşturan Doğu Surlarının günümüze kadar ayakta kalmış kısımları eklentilerinden arındırarak restore çalışmaları devam etmektedir.

Surları açığa çıkarılması ve turizme kazandırılması amacıyla 13 ev belediyemiz tarafından kamulaştırılmıştır. Bunun sonucunda sur etrafında bulunan dar yollar genişletilerek trafik akışının

kolaylaşması sağlanmıştır.

Doğu Surları Projesi Restorasyonu Karacadağ Kalkınma Ajansı Turizm Altyapısı Hibe Programı Desteği ile yürütülmektedir.

Harran Kapı Kamulaştırma ve Restorasyon Projesi

Şehir surlarının inşa tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Ancak, M.S. 408'de Harran Kapı yakınına şehit Barlaha anısına Piskopos Diogenus tarafından bir kilisenin yaptırıldığı ve bu tarihten itibaren Harran Kapısının "Barlaha Kapısı" olarak anıldığı kaynaklarda kayıtlıdır. Buradan şehir surlarının V. yüzyıl başlarında mevcut olduğu anlaşılmaktadır. Kentin güney

kapılarından olan bu kapı, düzgün kesme taşlardan yapılmış olup, Şanlıurfada günümüze kadar gelebilmiş tek sur kapısıdır. Bu yüzden Harran Kapı şehrimiz için büyük önem taşımaktadır. Şanlıurfa Belediyesi tarafından Kapı ve çevresindeki yapılar satın alınarak yapının röleve, restitüsyon ve restorasyon projeleri Şanlıurfa Belediyesi KUDEB Birimi ve Mimar Sinan Üniversitesi

işbirliğiyle hazırlanmış olup, Şanlıurfa Tabiat ve Kültür Varlıkları Koruma Kurulunca onaylanmıştır. Yapının restore edilip yeniden tarihe ve turizme kazandırılması kentin gelişimini olumlu yönden etkileyecektir. Harran Kapı ve Müzik Müzesi Projesi Restorasyonu Karacadağ Kalkınma Ajansı Turizm Altyapısı Hibe Programı Desteği ile yürütülmektedir.

İbrahim Tatlıses Müzik Müzesi

Harran Kapının hemen yanında Melikşah tarafından yapılan, mimarisi ile beşik tipi kemerler sınıfına giren ve günümüze kadar "Yasin'in Kahvesi" olarak bilinen bu tarihi mekan Belediyemiz tarafından kamulaştırılarak restorasyonu tamamlanmış olup; Müzik Müzesi olarak hizmete sunulmuştur. Şanlıurfa halkının müziğe olan ilgisi ülke çapında herkes tarafından bilinmektedir. Müziği bir kültür mirası olarak benimsemek ve bu mirasa sahip çıkıp nesilden nesile aktarmak Urfa için büyük önem taşımaktadır. Bu tarihi mekana, şehrimizin ülke çapında tanınmasında büyük katkısı olan değerli hemşehrimiz Sayın İbrahim Tatlıses'in isminin verilmesine Belediye Meclisi tarafından karar verilmiştir. Bu müze, Karacadağ Kalkınma Ajansı Turizm Altyapısı Hibe Programı kapsamında yürütmekte olduğumuz Harran Kapı ve Müzik Müzesi Projesi sonucunda hizmete açılmıştır.

Hacıbanlar Evi Mutfak Müzesi

Geleneksel Urfa mimarisinin seçkin örneklerinden biri olan tescilli Hacıbanlar Evi 2008 yılında Şanlıurfa Belediyesi tarafından kamulaştırılmıştır. Röleve ve restorasyon projeleri Şanlıurfa Belediyesi Koruma Amaçlı İmar Birimi tarafından

hazırlanarak 09.10.2008 tarihinde koruma kurulundan onaylanmıştır. Restorasyon ve müze çalışmaları Şanlıurfa Belediyesinin kendi imkanları ve ekipleri tarafından yapılmıştır. Urfa mutfak kültürünü, ülkemize ve dünyaya tanıtmak için "Mutfak Müzesi" olarak hizmete sunulması amaçlanmıştır. Yemek çeşitlerinin, mutfaklarda kullanılan araç gereçlerin ve eskiden kalan sofr düzeninin tanıtılması ve sergilenmesi hedeflenmektedir.

Kızilkoyun, Karakoyun ve Samsat Meydanı Projeleri

Kızilkoyun Projesi

Batısında Haleplibahçe ve Roma Hamamı kalıntılarının sınırladığı, kuzeyinde Bediüzzaman Mezarlığı, güneyinde Balıklıgöl ve Urfa Kalesinin yer aldığı, doğusunda yerleşim alanlarının bulunduğu yaklaşık 50.000 m²'lik bir alanı kapsamaktadır. Proje alanı, kentsel arkeolojik sit alanı olarak belirlenmiş bölgede yer almaktadır. Kızilkoyun sırtları, bir bölümü yıkık durumda, bir-iki katlı, çoğu mimari kapsamıyla niteliksiz olan, yaklaşık 450 adet yapının bulunduğu bir alandır. Bunlardan 320 adet ev ve işyeri Belediyemiz tarafından kamulaştırılmış olup, yıkım çalışmaları ve kamulaştırmalar devam etmektedir. Konutların bulunduğu alanda, büyük bölümü yapıların altında kalan farklı niteliklerde 78 adet mağara ve sur kalıntıları bulunmaktadır.

“Kızilkoyun Sırtları Fikir Projesi” kapsamında açık alanların ve özgün

doğa alanlarının korunması, kentin tarihsele odaklarının birbirine bağlanması, tarihsel doku ve doğal çevrenin yaşanılan mekanlara dönüşmesi, mağaraların işlevsel kullanımının teraslandırılması çevre dokusuyla bütünleştirilmesi, kentin geçmişiyle ilişki kurması, alan içinde

kullanım çeşitliliğinin yaratılması, ya-ya-araç ulaşım dengesinin sağlanması, ulaşım verilerinin oluşturulması, sosyal grupların farklı gereksinmelerine dönük yaklaşımların değerlendirilmesi planlanmaktadır. Bu alana uygulanacak proje çalışmaları devam etmektedir.

Karakoyun Deresi Fikir Projesi

Proje ile Karakoyun Deresinin temiz suya kavuşturulması, dere üzerinde yer alan tescilli 2 köprünün ortaya çıkarılması ve peyzaj düzenlemesinin yapılarak Urfa'ya kazandırılması hedeflenmektedir. Görüntüsü nedeniyle şehrin imajını zedeleyen ve olumsuz etkiler bırakan Karakoyun deresi, bu proje sayesinde, tarihi doku ile yeni doku arasında önemli bir su aksı oluşturularak kente farklı bir tabiat güzelliği katacaktır.

Samsat Meydanı Fikir Projesi

Bu meydan adını 5. yüzyılda inşa edilen Urfa şehir surlarının, Samsat'a açıldığı için "Samsat Kapısı" olarak adlandırılan, kapısından almaktadır. Kapının hemen kuzeyindeki Karakoyun Deresi üzerinde Bizans dönemine ait Jünstinyen su kemeri ve Samsat köprüsü bulunmaktadır Samsat kapısı 1930'lu yılların sonlarında yıkılmıştır. Kapı bugünkü Demokrasi Caddesinin baş kısmında bulunmaktadır. Meydanın güneyine, şehir surlarının yıkılması-

la Osmanlı döneminde Samsat Kapısı Hanı (Avşaroğlu Hanı) inşa edilmiştir. Bu hanın adının Evliya Çelebi seyahatnamesinde geçmiş olması XVII. yy ortalarında mevcut olduğunu göstermektedir. Kesme taşlardan inşa edilmiş olan hana kuzey cepheden, beşik tonozlu eyvanlı kapıdan girilir. Kare şeklindeki avlunun etrafı tek kat halinde tonoz örtülü dükkanlarla çevrelenmiştir.

Samsat Meydanı, kentin eski ve yeni dokusunu birleştirici nitelikte olan

Karakoyun Deresi üzerinde yer almaktadır. Uygulanacak proje ile Samsat Meydanı; Millet Hanı, Mahmut Nedim Konağı, Avşaroğlu Hanı ve Bediüzzaman Aile Mezarlığı arasını kapsayan alanın ve Karakoyun Deresi üzerindeki tarihi köprülerin açığa çıkmasıyla tarihi kimliğine kavuşacaktır. Samsat Meydanı, bütün bu kurguda kentsel kilit noktasıdır ve kentte bundan sonra yaratılacak yeni soluk alma mekanlarından biri haline gelecektir.

Antakya'dan Mardin'e "İNANÇ YOLU"

Yrd.Doç.Dr.A.Gıhat KÜRKÇÜOĞLU | Harran Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Öğr. Üyesi

Turizm, dünyada önemli bir ekonomik sektör olarak değer kazanmaktadır. Üç tarafı denizlerle çevrili, zengin doğal ve kültürel değerlere sahip olan ülkemiz her geçen yıl turizmde bir geçen yıla oranla daha ileri bir düzeye ulaşmaktadır. 2010 yılında ülkemiz turizmden 21 milyar dolar civarında gelir elde etmiş bulunuyor. Ancak bu gelirin önemli bir bölümünü deniz ve eğlence turizmi oluşturuyor. Gerekli önem verilmesi ve alt yapı eksikliğinin tamamlanması durumunda İnanç Turizmi'nin de toplam turizm geliri içerisinde önemli bir payının olacağı düşünülmektedir.

Günümüzde 7 milyar civarında olan

dünya nüfusu içinde 2 milyar Hıristiyan, 1,5 milyar Müslüman ve 13 milyon da Musevi inancına sahip insan yaşıyor. Bu insanlar inanç değerleri ile ilgili yerleri gezip görmek ve onlarla ilgili bilgiler edinmek amacıyla turizm hareketi içinde yer alıyor.

Kudüs, Mekke, Medine, Vatikan, Antakya, Urfa, Kapadokya, Tarsus, Demre, İznik, İstanbul ve Efes her üç semavi din tarafından dünyadaki inanç merkezleri olarak kabul edilmektedir. Bu merkezlerden sekizinin Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde yer almış olması Türkiye'nin İnanç Turizmi açısın-

dan dünyadaki önemini göstermektedir.

Aslında bu önemli merkezler dışında Anadolu'nun bir çok yöresinde her üç dinin mensuplarının ilgisini çekecek yüzlerce merkez yer almaktadır.

Bu yazımızda dünyadaki sekiz önemli inanç merkezlerinin özelliklerini vurguladıktan sonra GAP Bölgesinde yer alan Gaziantep, Şanlıurfa, Mardin ve Diyarbakır illerine Antakya'yı da ekleyerek oluşturulacak İnanç Turizmi güzergahı tanıtılmaya çalışılmıştır.

Dünyanın sekiz inanç merkezinin sahip olduğu inanç değerlerine kısaca değinmeye çalışalım.

Rumkale, Gaziantep

Kudüs: Museviler, Hıristiyanlar ve Müslümanlar tarafından kutsal kabul edilmektedir.

Mekke: İslamiyetin doğduğu şehirdir. Hz. İbrahim tarafından inşa edilen Müslümanların kiblesi Kâbe bu şehirdedir.

Medine: İslam peygamberi Hz. Muhammed'e kucak açan ilk şehirdir ve Hz. Muhammed'in mezarı buradadır.

Vatikan (Roma): Havarî Petrus ve Hz. İsa'dan sonra Hıristiyanlığın en önemli ismi Havarî Paulus'un öldürüldüğü ve mezarlarının bulunduğu şehirdir. Dünyadaki tüm Katolik kiliselerinin evrensel merkezidir.

Kapadokya: Bu bölgedeki kaya kiliselerinde ve yer altı şehirlerinde gizlilik içerisinde ayinler yapılmış ve Hıristiyanlık yayılmaya çalışılmıştır.

Tarsus: Havarî Paulus'un doğduğu şehir olarak kabul edilmektedir.

Demre (Myra): Havarî Paulus buradan Roma'ya gitmiştir. Aziz Nicola (Noel Baba) IV. yüzyılda bu şehirde piskoposluk yapmıştır.

İznik: M.S. 325 yılında ilk Ekümenlik Konsülünün (kiliseler arası evrensel toplantı) ve daha sonra Yedinci Konsül'ün yapıldığı şehirdir.

İstanbul: Ortodoks Kilisesi'nin mer-

kezi olan bu şehirde ayrıca beş defa Ekümenlik Konsülü yapılmıştır.

Efes: Meryem Ananın, İncil'in Yuhanna bölümünü yazan Havarî Yuhanna ile birlikte Efese 7 km. uzaklıktaki Aladağa (Sosmos) geldiğine ve son günlerini burada geçirdiğine inanılmaktadır. Buradaki bir yapı Meryem Ana Konağı olarak ziyaret edilmektedir. Ayrıca üçüncü Ekümenlik Konsülü Efeste yapılmıştır.

İşte yukarıda adlarını ve sahip oldukları inanç değerlerini kısaca verdiğimiz dünyadaki bu 12 inanç merkezinden sekizine sahip olan Türkiye'nin dünya inanç turizmi içerisinde çok önemli bir yerinin olduğu rahatlıkla anlaşılabacaktır.

ANTAKYA

Efsaneye göre, İsa peygamber, havarilerinden Yuhanna ve Pavlus'u Antakya'ya gönderir. Bu iki elçi Antakya'ya girerken koyunlarını otlatan marangoz Habib Neccar* ile karşılaşır. Neccar, yatalak oğlunun elçiler tarafından iyileştirilmesi üzerine Hz. İsa'nın getirdiği dine iman eder. Ancak Antakyalılar elçileri hoş karşılamaz ve onları hapse atarlar. İsa peygamber, bunun üzerine Barbanaşı şehre üçüncü elçi olarak gönderir. Elçilerin tüm çabalarına rağmen halk Hz. İsa'nın dinine inanmaz ve onları öldürmeyi planlar. Bunu öğrenen Habib-i Neccar, şehre giderek Antakyalılara "Sizden hiçbir ücret talep etmeden Hak dinini anlatan bu elçilerin söylediklerine uyun" diye seslenir. Hz. İsa'nın elçileri de, Habib-i Neccar da işkence altında şehit olurlar. Bu olay Kuran-ı Kerim'in Yasin Suresi'nde anlatılmaktadır.

Habib Neccar Camii ve Türbesi

Hz. İsa'nın havarilerine ilk inanan ve bu uğurda şehit olan Habib Neccar'ın adına Osmanlı döneminde yapılmıştır. Caminin kuzeydoğu köşesinde 4 m. derinde Habib Neccar türbesi vardır.

*Neccar: Marangoz

Saint Pierre Kilisesi, Antakya

Saint Pierre (Senpiyer) Kilisesi

Antakya-Reyhanlı karayolu üzerinde şehir merkezine 2 km mesafededir. Hıristiyanlığın ilk mabetlerinden biri sayılır. Önü duvarla kapatılmış bir doğal mağaradır. Kilisenin cephesini oluşturan bu duvar Haçlılar döneminden kalmadır. Hz. İsa'nın ölümünden sonra MS 29 yılında Antakya'ya gelen Sen Piyer burada vaazlar vermiştir.

Kilisenin içindeki Günahkârlar Hamamı, Antiochus I. tarafından M.Ö. 3. yüzyılda yaptırılmıştır. Ayrıca içeride, bir baskın anında kaçabilmeleri için Hıristiyanlar tarafından açılmış bir tünel bulunmaktadır. Hıristiyan alemi için, Kudüs ve Roma gibi kutsal bir yer olması nedeniyle Papa VI. Paul tarafından 1963 yılında hac yeri olarak ilan edilmiştir.

Saint Simon Stylite Manastırı

Antakya-Samandağ karayolu üzerinde Aknehir beldesine 15 km uzaklıktadır. Asi vadisine hakim 479 m yükseklikte bir tepe üzerinde M.S. 6. yüzyılda yapıldığı sanılan bir manastırdır. Antakyalı St. Simon'un buradaki bir sütunun üzerinde 40 yıl yaşadığı bilinmektedir.

GAZİANTEP

Hanları, çarşıları, camileri, tarihi evleri, geleneksel el sanatları, müzeleri, Zeugma, Yesemek gibi dünyaca ünlü ören yerleri ve aşağıdaki inanç turizmi değerleri ile Gaziantep önemli bir turizm şehridir.

Yuşa Peygamber ve Pirsefa Hazretleri Türbesi

Yuşa Peygamber (A.S.) İsrailoğullarından olup, Hz. Musa'nın yeğenidir. Gaziantep'te Boyacı mahallesinde, Pirsefa mevkindeki bir bina içinde bulunan iki türbeden birinin Yuşa Peygamber'e, diğerinin Yuşa Peygamber'in türbedarı Pirsefa Hazretlerine ait olduğu rivayet edilmektedir. Diğer bir rivayete göre Pirsefa, Medinelidir ve Ensar'dandır. Gaziantep'in müslümanlar tarafından fethi sırasında buraya gelmiş, bir kılıç darbesiyle gövdesi ikiye bölünmek suretiyle şehit olmuştur. Bunun üzerine Hz. Ömer onu Yuşa Peygamber'in yanına defnederek "Kendisini Peygamber-i Zışanla komşu ettim" demiştir.

Rumkale (Hromgla) ve Havari Yuhanna

Rumkale, Gaziantep'in Yavuzeli İlçesine bağlı Kasaba Köyünde, Fırat Nehri ile Merziman Çayının birleştiği Fıratın batı sahilinde yüksek ve sarp kayalarla örtülü müstahkem bir tepe üzerindedir. Günümüzde Birecik Baraj Gölü kenarında yer almış olması kaleye eşsiz

bir tabiat güzelliği kazandırmıştır. Hz. İsa'nın havarilerinden olan Yuhanna'nın Rumkaléyi merkez yaparak Hıristiyanlığı Rumkale ve civarlarında yaymaya çalıştığı ve ayrıca kayadan oyma bir odada "Yuhanna İncili" olarak bilinen İncil'i yazarak sakladığı rivayet edilmektedir. Ayrıca Yuhanna'nın mezarının Rumkaléde olduğuna inanılmaktadır.

Aziz Nerses Kilisesi

12. Yüzyılın sonlarında Rumkaléde ölen Aziz-Şair Nerses Şnorhali tarafından veya onun anısına inşa edildiği tahmin edilmektedir. Bu Aziz, Urfanın İmadeddin Zengi tarafından ele geçirilmesi üzerine yazdığı Manzum Mersiyesi

ile tanınır. Aziz Nerses, 1166–1173 arasında Rumkale Ermeni Katalikosluğu görevinde bulunmuştur. Sur içinde, kalenin güneyinde yer alan kilise, 1292'ye kadar Ermeniler tarafından Katolikoslük makamı olarak kullanılmıştır. Rumkale Türkler tarafından 17. yüzyılda ele geçirilince kilise, camiye çevrilmiştir. Yapı günümüzde doğu cephesinin yamaca yaslanan bölümü dışında yıkık bir durumdadır.

Barşavma Manastırı

Rumkale içinde kuzeyde yer alır. 13. yüzyılda Yakubi Azizi Barşavma tarafından kendi adına inşa ettirilmiştir. Birbirine bitişik iki yapıdan bazı bölümler ayakta kalmıştır.

ŞANLIURFA

Urfa; ilkel dinler, çok tanrılı dinler ve tek tanrılı (Semavi) dinlere kadar tarihte bir çok inanca ev sahipliği yapmış olması yönü ile İnanç Turizmi bakımından hem dünyada hem de ülkemizde çok önemli bir konuma sahiptir.

Şehir merkezindeki cami, kilise, han, hamam, kapalı çarşı ve yüzlerce tarihi evden oluşan mimari doku turistlerin hayranlığını çekmektedir.

İlkel dinlere ait dünyanın en eski tapınak kalıntılarının bulunduğu Nevalı Çori, Göbeklitepe, Karahantepe, Sefertepe gibi Neolitik Çağ yerleşmeleri ile Assur ve Babil dönemlerinde gök cisimlerinin tanrı sayıldığı Pagan dininin tapınaklarının yer aldığı Harran ve Soğmatar antik yerleşmeleri, Urfa il sınırları içersindedir.

Ayrıca Urfa, üç semavi din tarafından Peygamber olarak kabul edilen Hz. İbrahim'in doğduğu şehir olarak kabul edilmektedir. İbrahim Peygamber'in eşi Sara ile Akçakale ilçesi yakınlarındaki Ayn el-Arus* denilen su kaynağında evlendiği söylenir. İbrahim Peygamber'in, kardeşi Haran'ın oğlu Lut Peygamber ile birlikte Urfâda hayvancılıkla uğraştığına, her ikisinin çobanları arasında kavga çıkması üzerine Hz. Lut'un Urfâdan ayrılarak Sodom'a gittiğine inanılır.

Yakup Peygamber'in Harran'da Dayısı Laban'ın yanına geldiğine ve dayısı kızları Lea ve Rahel ile burada evlendiği kabul edilir. Harran'daki bir kuyu Yakup Kuyusu olarak ziyaret edilmektedir.

Eyyüp Peygamber'in hastalık çektiği mağara ve suyu ile ykana-

rak sağlığına kavuştuğu kuyu Urfa şehir merkezindedir. Ayrıca Eyyüp Peygamber'in, hanımı Rahime Hatun'un ve Elyesa' Peygamber'in mezarları Urfânın Eyyüp Nebi Köyündedir. Yine Eyyüp Peygamber'in oğlu Hz. Havmel'in mezarı Eyyüp Nebi Köyü yakınındaki Telgoran Köyünde bulunmaktadır.

Musa Peygamber'in Soğmatar'da Şuayb Peygamber ile buluştuğuna ve ondan sihirli asasını aldığına, Soğmatar' daki bir kuyunun bu ası ile Hz.Musa tarafından açıldığına inanılmaktadır. Ayrıca Şuayb Şehri harabelerindeki bir mağara Şuayb Peygamber'in makamı olarak ziyaret edilmektedir.

Hz. İsa'nın Urfayı kutsadığına dair bir mektubunu ve yüzünü silindiği mendile çıkan mucizevi portresini** havarilerinden Addai ile birlikte Urfa Kralı Abgar Ukkama'ya gönderdiğine, kralın bu mendili yüzüne silerek sağlığına kavuştuğuna ve Hıristiyanlığın resmi devlet dini olarak ilk defa Urfâda kabul gördüğüne inanılmaktadır.

İşte; bazıları kaynaklara, bazıları da söylencelere dayanan tüm bu özelliklerinden dolayı Şanlıurfa "Peygamberler Şehri", "İnançlar Diyarı" ve "Kutsanan Şehir" adlarıyla tanınmaktadır.

639 yılında İslam hakimiyetine giren Urfâda İslam evliya ve alimlerine ait çok sayıda türbe ve makam bulunmaktadır. İmam Bakır, Cabir el-Ensar, Abdurrahman bin Avf, Hayat el-Harrani, Bediüzzaman Ahmet el-Hemadani, Şeyh Meşud türbeleri bunlardan başlıcalarıdır.

Hz. İbrahim'in doğduğu mağara, Şanlıurfa

*Ayn el-Arus: Düşün Gözü-Düşün Pımarı

**Mucizevi portre: Hagion Mandiylion

DİYARBAKIR

Surları, camileri, kiliseleri, medreseleri, hanları ve geleneksel evleriyle Diyarbakır adeta müze şehir görünümündedir.

Diyarbakır'da 8 peygamber mezarı, 3 peygamber makamı ve 541 sahabe kabrinin bulunduğu inanılmış olması şehri inanç turizmi bakımından önemli bir merkez konumuna getirmiştir.

Buna göre Diyarbakır'da Hz. Zülküf, Hz. Elyesa, Hz. Asaf bin Behriya, Hz. Enüş, Hz. Melak, Hz. Rüveym, Hz. Harut ve Hz. Danyal peygamberlerinin kabirleri, Hz. Zülküf, Hz. Yunus ve Hz. İlyas peygamberlerinin de makamları yer alır.

Eğilde isimleri Kur'an-ı Kerim'de geçen Hz. Zülküf, Hz. Elyesa, Hz. Süleyman'ın kâtibi Harun'u Asefi, Nebi Zennun'un (Yunus Peygamber) yattığına inanılmaktadır. Hz. Danyal ile ilgili güçlü veriler vardır. Ergani Otluca (Kızılca) Köyünde Hz. Şit'in oğlu Hz. Adem'in altıncı göbek torunu Hz. Enuş'un yattığı söylenilir. Fis Kayasında Yunus Peygamber'in makamı, Erganide Zülküf Peygamber'in makamı bulunmaktadır.

Lice Yencülüs Dağındaki mağaralar Ashab-ı Kehf mağaraları olarak ziyaret edilmektedir.

Ayrıca Diyarbakır'da 30'unun mezarı belli 541 sahabe ve tâbiin türbesinden başlıcaları Şehid Sahabiler (Hz. Süleyman Camii Haziresinde), Sultan Şüca, Şeyh Yusuf el-Hemedani, Şeyh Abdülcelil, Lala Bey, Sarı Saltuk, Zincirkıran, Mir Seyyaf, Fatih Paşa ve İskender Paşa türbeleridir.

Diyarbakır cami ve kilise mimarisi bakımından da önemli bir yere sahiptir.

Ulu Cami, Hz. Süleyman Camii, Nebi Camii, İskender Paşa Camii, Fatih Paşa Camii, Behram Paşa Camii, Hüsrev Paşa Camii, Melek Ahmet Paşa Cami Diyarbakır'daki camilerin bazılarıdır.

Mor Yakup Kilisesi, Surp Gragos Kilisesi, Saint George Kilisesi, Surp Sargis Kilisesi, Mar Petyun Kilisesi ve Meryem Ana Kilisesi, Diyarbakır'daki kiliselerin başlıcalarıdır.

öneri

İNANÇ YOLU TURİZM ALT YAPISI MALİ DESTEK PROGRAMI

Antakya'dan başlayan, Gaziantep, Şanlıurfa, Mardin ve Diyarbakır illerini de içine alan "İnanç Yolu" üzerinde İnanç Turizmi bakımından çok önemli değerler yer almaktadır. Bu yol üzerindeki şehirleri kapsamlarına alan Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı'nın (Antakya), İpekyolu Kalkınma Ajansı'nın (Gaziantep), Karacadağ Kalkınma Ajansı'nın (Şanlıurfa-Diyarbakır) ve Dicle Kalkınma Ajansı'nın (Mardin) Turizm Alt Yapısı Mali Destek Programı çerçevesinde; sadece bu inanç merkezlerine yönelik yolların yapılması, türbe ve makamların restorasyonu, turistlerin ihtiyaçlarını karşılayacak restoran-kafe gibi sosyal tesislerin oluşturulması, ören yerlerinde arkeolojik kazı ve çevre düzenlemesi yapılması projelerine destek sağlanması son derece yararlı olacaktır.

Bu projelerin tamamlanması halinde, bölge inanç turizmine hazır duruma gelecektir. Sonraki aşamada güzergahın basılı ve görsel yayınlarla, internet portallarıyla tanıtılması yapılacak, bunun sonucunda canlanacak turizm vasıtasıyla bölgenin ekonomisi gelişecek ve binlerce insana istihdam sağlanmış olacaktır.

Ulu Camii, Diyarbakır

MARDİN

Kentte bulunan Artuklu, Karakoyunlu, Akkoyunlu ve Osmanlı dönemlerine ait medreseler, camiler, türbeler ile Süryanilere ait kilise ve manastırlar Mardin'i dört bir yönden kuşatarak adeta açık müzeye çevirmiş durumdadır. Birer saray güzelliğindeki geleneksel Mardin evleri zengin taş süslemeleri ile Güneydoğu Anadolu mimarisi içinde özel bir yere sahiptir. Türk, Süryani, Yezidi, Kürt, Arap ve Ermeni gibi farklı dil, din ve kültürden oluşan vatandaşların yaşadığı Mardin bu özelliği ile "Hoşgörü Şehri" olarak da tanınmakta ve İnanç Turizmi'nin önemli bir merkezi sayılmaktadır.

Mardin'deki**Camii - Medrese ve Külliye**

Şeyh Çabuk Camii, Hamit Camii,

Şeyh Mahmut Türki Camii, Pamuk Camii, Reyhaniye Camii, Arap (Azap Camii), Zairi (Şeyh Muhammed Ezzar Camii, Hacı Ömer (Halife) Camii, Ulu Cami, Abdüllatif (Latifiye) Camii, Melik Mahmut Camii, Şehidiye Camii ve Medresesi, Kızıltepe Ulu Camii, Eminüddin Külliyesi, Şeyh Kasım Halveti Türbe ve Mescidi, Zinciriye Medresesi, Şah Sultan Hatun Medresesi, Sıttı Radviyye (Hatuniye) Medresesi, Melik Mansur Medresesi, Altunboğa Medresesi, Kasımiye Medresesi.

Mardin ve çevresinde**Kiliseler - Manastırlar**

Meryemana Kilisesi ve Patrikhanesi, Mor Mihayel Kilisesi ve Burç Manastırı, Mor Behnam (Kırklar) Kilisesi, Mor

Petrus ve Pavlus Kilisesi, Mor İliyo Kilisesi, Mor Yusuf Kilisesi (Sarp Hovsep), Hammara Manastırı, İzozel Kilisesi (Midyatın Altıntaş (Keferze) köyünde), Mor Stefanos Kilisesi (Midyatın Güngören (Keferbe) köyünde), Mor Dimet Manastırı (Savur ilçesi, Dereçi köyünde), Deyrülzeferan Manastırı (Mardin'in 3 km. doğusunda), Mor Evgin Manastırı (Girmeli bucağının 7 km. kuzeyinde), Meryem Ana Manastırı (Midyat ilçesinin Anıtlı (Hah) köyünde), Mor Cırcıs Manastırı (Derik ilçe merkezinde), Mor Yakup Manastırı (Nusaybin ilçe merkezinde), Deyrulumur (Mor Gabriel) Manastırı (Midyat ilçesinin 18 km. doğusunda). ■

Deyrülzeferan Manastırı, Mardin

ADİYAMAN'DA KALKINMA VE TURİZM

Osman SERT | İpekyolu Kalkınma Ajansı Adıyaman Yatırım Destek Ofisi Koordinatörü
Mustafa EKİNCİ | Adıyaman İl Kültür ve Turizm Müdürü

Nemrut'un zirvesinde göğün kızıla büründüğü görkemli gün batımında Kral I. Antiochus'un sözleri hala yankılanmaktadır:

"Ata hükümdarlığımı devraldığım zaman tahtıma bağlı krallığı, tüm tanrıların ortak yurdu yaptım. Onları, şekli temsilini kendi soyunun talihli köklerinin geldiği Pers ve Helenlerin eski usullerine göre çeşitli biçimlerde yapmak suretiyle, kurbanlar keserek ve şölenler düzenleyerek, eskiden beri insanlar arasında ortak bir adet olduğu üzere onurlandırdım. Zamanın tarihine dirençli bu tapınaksal mezarın temellerini göksel tahtların yakınında atmaya karar verdiğimde, bu kutsal mekan, sadece ileri yaşına rağmen hala sıhhat ve selamet içinde olan bedenimi saran kılıfa, tanrının sevdiği ruhum Zeus-Oromasdes'in göksel tahtlarına yolcu olduktan sonra, ebedi bir istirahatgah olsun istemedim; buranın aynı zamanda bütün tanrıların ortak tahtları olmasını da kararlaştırdım..."

Ülkemizde, bölgesel eşitsizliklerin giderilmesi ve bölgelerarası gelişmişlik farklarının azaltılması her zaman önemli olmuş ve kalkınma planlarının, hükümet politikalarının öncelik verdiği konular arasında yer almıştır. Dönemsel olarak farklı yaklaşımlar öngörülmesiyle beraber, konunun esas sorumlusu kuruluş sıfatıyla eski adıyla Devlet Planlama Teşkilatı yeni adıyla Kalkınma Bakanlığı koordinasyonunda hazırlanan kalkınma planları ülkemizin bölgesel gelişme politikalarının ve yaklaşımlarının ana hatlarını çizen temel doküman olmuştur.

Devlet Planlama Teşkilatı tarafından günümüze kadar çeşitli bölge planları yapılmış veya yaptırılmıştır. Bu planlar genel yaklaşım itibarıyla bölgelerin ekonomik ve sosyal kalkınmasını bütün boyutlarıyla ele alan kapsamlı analizler ve çözüm önerilerine haiz orta ölçekli kalkınma planları şeklinde hazırlanmıştır. Bölge planları ülkenin ekonomik gelişmesinin artırılması, bölgesel eşitsizliklerin azaltılması, ekonomik sistemin oluşmasında ve altyapı kararlarında ekonomik kalkınma planları ile uyumun sağlanması gibi hedeflere yönelmiş olduğu görülmektedir.

21. Yüzyılın bir kentleşme çağı olduğu fikrinden yola çıkarak, kentleşmeden kalkınma amacıyla yararlanmaya

çalışan ülkelerin sayısı her geçen gün artmaktadır. Ekonomik ve toplumsal gelişmelerine planlar yardımıyla yön vermek isteyen ülkeler, bölgesel gelişme politikalarına daha fazla yer ayırmakta ve kalkınma amacına dönük olarak hazırlanan planlarda bu amaç daha fazla vurgulanmaktadır. Bu anlamda bölgesel gelişme için çeşitli kalkınma araçları kullanılmakta ve kalkınmada öncelikli sektörler belirlenmektedir. Bu minvalde Adıyaman ilini de kapsayan TRC1 Bölgesinde kurulan İpekyolu Kalkınma Ajansı, bölgesel eşitsizliklerin ortadan kaldırılarak, Adıyamanın var olan turizm potansiyelinin geliştirilmesi ve bir turizm destinasyonu haline gelmesi için çeşitli uğraşlar vermektedir. Bu çalışmada kalkınma kavramı turizmle ilişkilendirilecek ve Adıyamanın sahip olduğu değerler penceresinde ihtiyaç duyulan ve de uygulandığında gerçekten Adıyamanın turizm potansiyelinin geliştirilmesini sağlayacak öneriler ortaya konacaktır.

Kalkınma ve Kalkınma Ajansları

Kalkınma olgusu, normatif bir terim olmasının yanında, tanımlanması oldukça güç kavramlardan biri olarak kabul edilmektedir. Buna neden olarak, her ülkenin iktisadi, sosyal ve siyasi yapıları, doğal kaynakları, eğitim düzeyi,

çevre koşulları ve geçmiş yaşantılarının farklı olması gösterilmektedir. Dolayısıyla, iktisadi kalkınmayı de-ğişmez bir ölçüye dayandırmak ve bütün ülkeleri aynı biçimde farzetmek oldukça güç olmaktadır. (ÖZ-GÜVEN, 1998:99)

Bölge, kendine has yapısı ve büyüme mekanizması olan iktisadi bir gerçektir. Ülke ekonomisinin dengeli ve devamlı büyümesinin, bu ekonomiyi meydana getiren bölge ekonomilerinin gelişmesine bağlı olduğu söylenebilir. Bölgesel ekonomik gelişmeyi sağlamak amacıyla, Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu Koordinasyon ve Görevlerine Dair 5449 sayılı Kanun 25 Ocak 2006 tarihinde kabul edilerek 8 Şubat 2006 tarihli resmi gazetede yayınlanmak suretiyle yürürlüğe girmiştir. Bunun yanı sıra, İpekyolu Kalkınma Ajansı (İKA) ise 25 Ocak 2006 tarihinde kabul edilen 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun'un Bakanlar Kuruluna verdiği yetkiye dayanarak 22 Kasım 2008 tarih ve 27062 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan kararname ile kurulmuştur. Bölgesel kalkınmanın gerçekleştirilmesini amaçlayan İpekyolu Kalkınma Ajansı, kurulduğu tarihten itibaren sorumlu olduğu bölgede gelir ve istidamin artırılmasında önemli bir misyon üstlenmeye çalışmaktadır. İpekyolu Kalkınma Ajansı, 5449 sayılı kanunun genel gerekçesinde de belirtildiği üzere ; ulusal kalkınma planı ve programlarında öngörülen ilke ve politikalarla uyumlu olarak bölgesel gelişmeyi hızlandırmak; bölgesel kalkınmanın gerçekleştirilmesi adına bölgedeki tüm mekanizmaları en iyi şekilde değerlendirip planlamak; bölgenin dinamiklerini katılımcı bir yaklaşımla harekete geçirebilmek ve yerel özgünlükleri ulu-

sal, uluslararası pazarlarda ekonomik, sosyal ve kültürel anlamda birer değer haline dönüştürmek; kaynakların yerinde ve etkin kullanımını sağlamak; kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğini geliştirmek; başta girişimciler olmak üzere bütün kesimlerde bir kalkınma bilinci ve ivmesi oluşturmak; hem ulusal hem de yerel düzeyde ekonomik ve sosyal göstergeleri iyileştirmek; bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik farklarının azaltılmasına ve dolayısıyla ülkenin genel refah ve istikrarına olumlu katkılar sağlamak amacıyla faaliyetlerini planlamaktadır. Bölgesel gelişme, bir yandan milli ölçekte bir bölgesel politika tespitini, diğer yandan bölge ölçeğinde bölgesel gelişme planlarının hazırlanmasını gerektirmektedir. (DİNLER, 2011: 99) Bu anlamda 2008 yılında kurulan Kalkınma Ajanslarının bölgesel ölçekte kalkınmanın sağlanması amacıyla bölge planları yapmıştır. TRC1 Bölge Planı (2010-2013)'nin turizmle ilgili amacı turizmde destinasyon merkezi olmak olup, bu amaç için birkaç temel hedef belirlemiş ve bunları şöyle sıralamıştır: (TRC1 BÖLGE PLANI,2010-2013) "Bölgede yer alan kültürel, tarihi ve doğal varlıkların turizme kazandırılması, Bölgede geceleme sayısının artırılması, Bölge tanıtım faaliyetlerinin geliştirilmesi ve Alternatif turizm çeşitlerinin geliştirilmesi".

Adıyaman ve Turizm

16 değişik medeniyete ev sahipliği yapmış olan Adıyaman kuzeyde Malatya, batıda Kahramanmaraş, güneybatıda Gaziantep, güneydoğuda Şanlıurfa ve doğuda Diyarbakır ile komşudur. Adıyamanın Yüzölçümü 7.614 km² olup kentin nüfusu 590.933'tür.

Ortadoğu ülkelerinin merkezinde yer alan Güneydoğu Torosların güneyinde, Zagros Dağlarının batısında, Basra Körfezinin kuzeyinde, binlerce yıldır Bereketli Hilal olarak bilinen top-

rakların üst sınırını oluşturur. Kommagene Uygarlığı'nın insanlığa armağanı ihtişamlı tanrı ve kral heykelleri ile tüm dünyanın ilgi odağı olan Nemrut Dağı, her yıl ağırladığı konukları ile ülke turizmine renk katmaktadır. 1987 yılında UNESCO tarafından "Dünya Kültür Mirası" listesine alınan Nemrut Dağı'nın görkemli mezar tepesi ve çevresi, Anadolu topraklarında söz konusu listeye dahil edilen 9 eserden biridir. 1988 yılında Milli Park ilan edilen bölge, 2004 yılında Uluslararası Turizm Yazarları ve Gazetecileri Federasyonu FİJET tarafından Turizm Oscarı olarak kabul edilen "Altın Elma Ödülü"ne layık görülmüştür. Tarihsel zenginliği ve doğal güzelliğiyle Adıyaman, ülke ekonomisine turizmin yanısıra enerji, petrol ve yetiştirdiği tarım ürünleri ile katkıda bulunmaktadır. Yurt genelinde çıkarılan ham petrolün yaklaşık % 25'i il genelindeki petrol kuyularından elde edilmektedir. Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri arasında köprü vazifesi üstlenen kent Akdeniz Bölgesi'nin özelliklerini de kısmen taşımaktadır. Bu yönü

ile hem doğuya hem de batıya açılan bir kapı konumunda olan Adıyaman, iklimi ve bitki örtüsünün çeşitliliğinde de bu üç bölgenin özelliklerini yansıtmaktadır. Emniyet ve jandarma suç istatistiklerine göre Türkiye'de en az suç işleme oranıyla ikinci sırada yer almaktadır.

İli boydan boya kuşatan Fırat Nehri, irili ufaklı pek çok akarsu ve derinliklerde kaynayan şifalı suları Adıyaman su bakımından zengin bir şehir yapmaktadır. İl topraklarının Fırat Nehri ile sınır oluşturulan büyük bölümü, dünyanın sayılı barajları arasında yer alan Atatürk Barajı'nın suları altındadır. Başkent Samosata'yı suları altında tutan Atatürk Baraj Gölü, kent sosyal yaşamına farklı bir renk katmaktadır. Bir tatil kasabası görünümü sergileyen yöre, çeşitli su sporlarının yanısıra her yıl organize edilen yelken yarışlarına da sahne olmaktadır.

Kültür turizminden, sağlık turizmine, spor turizminden av turizmine kadar bir çok alanda zengin kaynaklara sahip olan il, 1800 yıllık Roma döneminden kalan Cendere Köprüsü, Kommagene

döneminde ticaret merkezi olarak kullanılmış olan Perre Antik Kenti, Kommagene Yazlık Yönetim Merkezi olarak kullanılmış olan Arsemia, Kommagene döneminde yapılmış ancak, Roma Bizans Memlûkler tarafından da kullanılmış olan Eski Kahta Kalesi, Prenseslerin anıt mezarı olarak kullanılmış olan Karakuş Tümülüsü, gibi bir çok şahesere ev sahipliği yapmaktadır.

Son yıllarda yaygınlaşmaya başlayan, Türkiye'nin en büyük tatlı su rezervine sahip olan Atatürk Barajı üzerinde gerçekleştirilen su sporları sayesinde Adıyaman'a yeni yatırımların gelmesini hızlandıran bir faktör olmuştur. Eşsiz doğal ve kültürel zenginliği ile yeni bir cazibe ve yatırım merkezi olma yolunda dev adımlarla ilerlemektedir.

Kalkınma ve Turizm Bağıntısı

Birçok ülkede olduğu gibi, Türkiye'de de bölgelerarası dengesizlikler mevcuttur. Gelişimin bütün olanaklarından her ülkenin aynı oranda yararlanamadı-

ğı ise bilinen bir gerçektir. Her ülke veya bölge, gelişme seviyesine bağlı olarak, bu imkânlarını o bölgede yaşayanlara götürebilmektedir. Söz konusu gelişmelerden bir bölge halkının yararlanabilmesi ise, ancak o bölgenin kalkınma seviyesine bağlı olmaktadır. (ŞANLI,1995:2)

Öte yandan, uzun yıllardan beri, az gelişmişlikten gelişmişliğe ulaşmada, büyüme ve gelişmeye en müsait sektör olarak “sanayi” sektörü kabul edilmiş; bu durum ise, iktisadi kalkınma ile sanayileşmenin eş anlamda kullanılmasına neden olmuştur. Ancak, bir ülkede sanayileşmenin önemini ve sanayileşmenin getirdiği dinamizmi inkâr etmeden, bölgesel potansiyeller dikkate alınarak hizmetler sektörünün ön plana çıkarılması ve gelişmede sürükleyici sektör olabilmesi de mümkündür. Bu sektörlerin başında ise ‘turizm sektörü’ gelmektedir. (ŞAHİN,1990:18)

İktisadi kalkınma ve sosyal gelişme politikaları, bölgelerarası gelişme farklılıklarını en aza indirme amacı taşımaktadır. Bölgelerarası dengesizliğin

giderilmesinde ise turizm sektörünün önemli bir rolü bulunmaktadır. Öyle ki, dünyada kalkınmaya yönelik yaklaşımlara paralel olarak, 1970’li yıllardan itibaren, turizmin algılanmasında da önemli değişimler olmuştur.(GEZİCİ,1998:53) Turizmin, bölgelerarası dengesizliği gidermedeki rolü, onu kalkınmış ülkelerde önemli bir sektör haline getirirken; özellikle kalkınmakta olan ülkelerde turistik potansiyeli olan yörelerin geliştirilmesinde turizm sektörü gibi yardımcı sektörlerin kalkınmaya hız verici ve tamamlayıcı etkileri artık daha iyi anlaşılır olmuştur. (ERKAL,1990:234)

Bir ülkenin ya da bölgenin doğal güzellikleri, kültürü, folkloru, iklimi ve tarihi gibi faktörler, o ülkenin ya da bölgenin turizm potansiyelinin en önemli belirleyicileri arasında yer almaktadır. Ancak, bu varlıkların ülke ya da bölge ekonomisine katkısının sağlanabilmesi için, potansiyelinin ortaya çıkarılması ve değerlendirilmesi gerekmektedir. Ekonomik açıdan hiçbir değeri olmayan bu kavramlar, ancak turizm sayesinde an-

lam kazanmakta ve bölge ekonomisine katkıda bulunmaktadır.

Ne Yapılmalı ?

Turizmde büyük önem arzeden şey hikaye anlatımının gücüdür. Bölgenizi veya şehrinizin, anıtların, binaların hikayelerini ilgi çekici bir şekilde anlatabilmek, tanıtım ve insan çekme açısından çok önemlidir. Bütün bu hikayelerin ve oluşturulan stratejilerin yayılmasında hızla yaygınlaşan trip advisor, digi guide, google goggles gibi mobil uygulamalardan faydalanılabilir. Yapılan araştırmalar insanların gezecek yer ve kalacak otel seçerken en çok güvendiği kaynağın tüketici tavsiyeleri ve çevrimiçi yayınlanan tüketici yorumları olduğu görülmüştür. Tanıtımı yapılan bölgelerde turist bilgilendirme merkezlerinin bulunması da çok büyük önem arz etmektedir. Londra’daki gezici bisikletli bilgilendirme merkezleri bu konuda yapılabilecek yaratıcı çalışmalara bir örnek oluşturabilir.

Sektörde aynı zamanda potansiyel pazarını ve rakiplerini tanımak gerekli-

dir. Rakiplerinizin kim olduğu, turizmi geliştirmek için ne yaptıkları ve ne gibi standard ve fiyat uygulamaları kullandıklarını bilmeniz gerekir. Sonrasında doğru turizm ürün ve hizmetleri geliştirmeniz ve rekabette ayrılmak, farklılaşmak adına ne sunabileceğinizi tespit etmeniz aynı zamanda da göze çarpan ve otantik deneyimler sunmanız gereklidir. Mutlaka görülmesi, yaşanması gereken şeylere odaklanılması önemlidir. Bölgenizdeki bazı değerler turisti bölgeye çekmekte etkili olmayabilir fakat bölgeye geldikten sonra daha uzun ve daha keyifli zaman geçirmelerini sağlar. Bölgeye turist çeken ve gelen turisti bölgede tutan değerleri iyi ayırtmak gereklidir.

Bölgenin turizm potansiyelini artırmak için tecrübe temelli temalar oluşturmak önemlidir. Bunlar aşağıdaki başlıklarda yapılabilir.

1. İkon tanımlamak: Genellikle özgür ruhlular için bir yöntemdir, heliskiing; helikopter kayağı, Swarovski'nin kristal kaplı spa oteller. Yapılması gereken bir ikon yaratmak ve o ikonu

dünyaca tanınır ve görülmek istenir hale getirmektir.

2. Yerel lezzetleri zenginleştirmek: Yerel organik üretim yapılan ve yereldeki bütün restoranlara günlük organik sebze ve meyve taşınan ve bu özelliğiyle ünlü olup turist çeken yerler.

3. Kişisel ufukları genişletmek

4. Hikayeyi gözler önüne sermek: Bölgenin tarihine dair kayıtlar alınıp turistlere görsel sunumlar yapmak. Ör: Hintli yerli kabile şefleri ile yapıp kaydedilen röportajlar turistlere görsel olarak sunuluyor, kendisi o röportajı yapma şansını yakalayamayacak olanlar bu hikayeyi kayıtlar aracılığıyla öğrenebiliyor.

5. Otantiklik yaratmak: Bir günlük kovboy olma ve ona göre şartlarda yaşama şansı.

Sonuç

Turizm, hammadde ve teknoloji bakımından dışa bağımlı olmayan bir sektördür. Büyük ölçüde hizmet sektörüne dayalı olduğundan; işsizliğin yoğun olduğu ülke veya bölgelerde büyük önem taşır. Gelişmekte olan ülkelerde

ve bölgelerde turizm; ekonomik yönden büyüme, döviz kazandırma, yatırım, istihdam ve gelir getirme yönünden temel bir kaynak olarak görülebilir. Sanayi veya teknoloji dışında bu ülke veya bölgelerde rekabet gücü sağlayacak bir sektör olarak düşünülebilir. Çünkü turistik hareketi ve ilgiyi sağlayacak kaynakların bir kısmı doğal kaynaklar olarak bu bölgede mevcuttur. Turizmin meydana getirmiş olduğu ekonomik gelişme, toplumlar üzerinde, hiçbir sektörün meydana getiremeyeceği kadar geniş bir etkide bulunmaktadır. Ülkenin ekonomik kalkınma ve sosyal yönden gelişmesi, bölgelerarası gelişme farklılıklarını da en aza indirebilecek bir araç özelliği sergilemektedir. Böylece; bölgenin kendine ait olan doğal ve kültürel mirasını harekete geçirmesi, girişimciliğin teşvik edilmesi, bölgenin gelir ve istihdamını artırması, yaşamsal standartların iyileştirilmesi bakımından bölgesel kalkınmanın odak noktasıdır denilebilir. Sosyal, ekonomik ve fiziki açılardan gerçekleştirilecek etkili bir planlamayla ve yerel önceliklerin de ayrıntılı bir şekilde analiz edilmesiyle turizm, bölgelerarası dengesizliğin giderilmesinde ve

bölge kalkınmasında yararlı bir sektör durumuna gelebilir.

Turizmde sürdürülebilir kalkınma ile kültürel, doğal ve sosyal yapıyı koruyup, gelecekteki gelişmeleri de göz önüne alarak planlar yapılmalıdır. Bir ülkenin veya bölgenin tarihi değerlerini, folklorünü, el sanatlarını, dinlenmeye yönelik potansiyelini, coğrafi avantajlarını, dini kurumlarını tanıtmaya ve bu yolla bölge kalkınmasına katkı sağlayan sektör; turizmdir. Turizmin dengeli bölgesel kalkınmaya katkısı için devletin rolü; denge unsurlarını gözeterek fiziki, iktisadi ve mali teşvikleri sağlamak ve yapısal düzenlemeler yapmak noktalarında yoğunlaşmaktadır. Devlet, turizmin üretim ve hizmet yatırımlarını ve dağılımını en iyi şekilde gerçekleştirecek alt yapıyı sağlamak durumundadır. Turizmi teşvik etmek iktisadi ve mali tedbirlerle geliştirmek ve iktisaden daha az gelişmiş bölgeleri ayrıcalıklı hükümlerle desteklemek zorundadır.

Bütün bu değerler çerçevesinde konu ele alındığında; Türkiye'ye toplam üç milyon yabancı turistin geldiği dönemlerde Adıyama'na yüz bin civarında yabancı turistin geldiği görülmüştür. Oysa, 2009'da Türkiye'ye yaklaşık 27 milyon turist gelmesine rağmen, Adıyama'na sadece yirmi dört bin kişinin geldiği görülmüştür. Türkiye'deki turist artışına paralel olarak bir yükselme yaşanmış olsaydı, bu gün bir milyon civarında yabancı turistin Adıyama'na gelmesi gerekirdi.

Elbette bu konunun ciddi bir şekilde irdelenerek sebepler üzerinde durulması gerekir. Bu sebeplere baktığımızda;

hiçbir şekli ile Adıyama'na bulaşmamış olan terör, ilimizi çok ciddi bir şekilde olumsuz yönde etkilemiştir. Bırakın yurt dışından gelen konukları, kendi vatanlarımız dahi Adıyama'ni terör bölgesi olarak bilmektedir. Hâlbuki Adıyaman Türkiye'deki en güvenli ilk on il arasında bulunmaktadır.

Adıyama'na gelen yerli ve yabancı ziyaretçiler genellikle paket turlarla gelmektedir. Bu turlar GAP Turu veya Doğu Turu gibi isimlerle anılmaktadır. Yani Adıyama'na gelmeyi düşünen biri, teröre bulaşmış olan diğer illere de gitmek zorunda kalmaktadır. Çevre ve yakın illerde herhangi bir olumsuzluğun yaşanmasından en fazla Adıyaman etkilenmektedir. Kapadokya'dan başlayıp, Hatay, Gaziantep, Şanlı Urfa, Adıyaman gibi can ve mal emniyeti açısından güvenli olan bir destinasyonun mutlaka mevcutların yerine ikame edilmesi gerekmektedir.

Rakamlardaki geriliğin ana sebeplerinden biri de mevcut yatak kapasitesinin çok düşük olmasıdır. Zira, belgeli ve belgesiz konaklama tesislerinde toplam 1300 civarında yatak kapasitesine sahip olan ilimiz çok yüksek konaklama taleplerini karşılayamadığı gibi, gelecek olan misafirlerini komşu illere yönlendirmektedir. Bu konuda ilimizde yeni yatırımların yapılması gerekmektedir.

Adıyaman, sahip olduğu kültür, inanç, sağlık ve doğa turizmi değerleriyle çevre illerin lokomotif gücü olabilecek durumdadır. Yeter ki kalkınma ajansının desteğiyle turizm potansiyeli doğru politikalarla değerlendirilsin. ■

Kaynakça

- DINLER, Z. (2001), "Bölgesel İktisat", Bursa: Ekin Kitabevi. / ERKAL, M. E. (1990) "Bölge Açısından Azgelişmişlik", İstanbul: Der Yayınları. / GEZİCİ, F. (1998), "Sürdürülebilir Bölgesel Kalkınma Amacında Turizm Eylemlerinin Etkisi: Türkiye Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma", Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. / ÖZGÜVEN, A. (1998), "İktisadi Büyüme İktisadi Kalkınma ve Japon Kalkınması", İstanbul: Filiz Kitabevi. / ŞAHİN, A. (1990), "İktisadi Kalkınmadaki Önemi Bakımından Türkiye'de Turizm Sektöründeki Gelişmelerin Değerlendirilmesi", Ankara: Sevinç Matbaası, TOBB Yayın No: 149. / ŞANLI, C. (1995), "Bölgelerarası Dengesizliğe İktisadi Gelişme Teorileri Açısından Bir Yaklaşım", Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. / TRC1 Bölge Planı, 2010-2013.

GAP BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI'NIN KÜLTÜR VE TURİZME YAKLAŞIMI VE ÇALIŞMALARI

Sadrettin KARAHOCAGİL
GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanı

Güneydoğu Anadolu Projesi ile suyun yüzyıllardır taşıdığı bereket, zenginlik ve refahtan payını almaya baş-

lamış olan GAP Bölgesi, tarih boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Bilindiği üzere, "Bereketli Topraklar" ve "Yukarı Mezopotamya" olarak bilinen GAP Bölgesi, tarih boyunca uygarlıkların yükselişine tanıklık etmiş, Anadolu ve Mezopotamya arasında bir köprü görevi görmüştür. GAP Bölgesi, tarih öncesi çağlardan başlamak üzere birçok uygarlığın bıraktığı kültür varlıklarıyla, özgün yapısıyla ve turizm potansiyeliyle sadece Türkiye'de değil, dünya çapında da ayrı bir önem taşımaktadır.

İnsan odaklı bir proje olan Güneydoğu Anadolu Projesi kapsamında, kültürel mirası korumak ve turizme yönelik koruma-kullanma dengesi içerisinde kullanımını sağlamak, GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı'nın öncelikli amaçlarından birini oluşturmaktadır. Sürdürülebilir kalkınma kapsamında, kültürel mirası gelecek nesillere aktarmayı sağlayacak "kültürel

süreklilik" te Başkanlığımızın önemle üzerinde durduğu diğer bir olgudur.

GAP İdaresi, kültürel mirasın ve doğal kaynakların korunup değerlendirilmesi, gerekli altyapının oluşturulması, el sanatlarının canlandırılması, ekonomik kalkınma ve istihdam yaratmada en önemli faktörlerden biri olan turizmin Bölge yararına kullanılmasını hedeflemektedir.

Bu kapsamda Başkanlığımız, GAP'tan etkilenmekte olan arkeolojik alanlarda sürdürülen kazı ve kurtarma çalışmalarını desteklemekte, ilgili kurum, kuruluş üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ile birlikte belgeleme, restorasyon, araştırma ve yayın çalışmalarını yürütmektedir. 2011 yılında Başkanlığımız tarafından katılımcı bir yaklaşımla hazırlanan "GAP Bölgesi Turizm Master Planı", Bölgenin turizmine ivme kazandıracak hacimli bir çalışma olmuştur.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin Kültür, Turizm ve Rekreasyon Potansiyelinin Genel Değerlendirmesi

Fırat ve Dicle nehirleri tarafından sulanan bereketli topraklara sahip, tarihin ilk uygarlıklarına tanık olmuş Yukarı Mezopotamya yani bugünkü Güneydoğu Anadolu Bölgesi, doğal, tarihsel ve arkeolojik turizm potansiyelinin zenginliğiyle önem taşımaktadır. Bu tarihsel ve kültürel zenginlik, yöreye özgü efsaneler, el sanatları ve zengin yöre mutfağı Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin modern zaman seyyahlarına sunacağı şeylerden yalnızca bazılarıdır.

GAP turizm potansiyelinin temelini Bölgede yer alan tarihi ve arkeolojik eser-

ler oluşturmaktadır. Bölgenin insanlık tarihinin en eski yerleşim merkezlerinden biri olması farklı kültür, din ve medeniyetlerin günümüze zengin bir miras bırakmasına sebep olmuştur. Genel olarak yakın geçmişin izleri kentler içinde, uzak geçmişin izleri ise kırsal alanda yer almaktadır.

Bölgenin uzun yerleşim geçmişi, ulusal ve uluslararası ilgi açısından önemli çekiciliği olan zengin kültürel değerler bırakmıştır. İllerdeki somut ve somut olmayan kültürel miras, arkeolojik bulgulardan, çeşitli folklorik varlıklara kadar

değişen geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır. Bu bakımdan, Bölgenin kültür turizminin gelişmesini sağlayacak yüksek bir potansiyele sahip olduğu görülmektedir.

Kültür turizminin yanı sıra, bölgenin birden fazla dine hitap eden kaynakları da inanç turizminin gelişimi için zengin potansiyeldir. Bölge illerinden Şanlıurfa, Mardin, Siirt dini açıdan öne çıkan merkezlerin başında gelmektedir.

Bölgede mevcut olan Karaali ve Çermik gibi kaplıcaların geliştirilmeleri ve standartlara uygun hale getirilmeleri durumunda da sağlık turizmi açısından

önemli bir kaynak oluşturacaktır.

Tarih boyunca Dicle ve Fırat Nehirleri kıyısında bir "Su Kültürü" nün yaşandığı GAP Bölgesi, kıyı kesimlerde değişik medeniyetlere ait birçok kültür varlığını

bünyesinde barındırmaktadır. Su kültürünü yansıtan bu eserler ve doğal zenginlikler Bölge için önemli bir rekreasyon alanı oluşturmaktadır. Aynı zamanda GAP kapsamında yapılması öngörülen

barajlar da Bölgenin diğer önemli rekreasyon odaklı çekim merkezlerini oluşturmaktadır.

GAP İdaresi Başkanlığı'nın Kültürel Mirasa Yönelik Yaklaşımı ve Bu Kapsamda Yürüttüğü Çalışmaları

GAP İdaresi, Bölgenin kültürel mirasını sadece, restorasyon, kentsel tasarım, kazı ve kurtarma çalışmaları olarak değerlendirmemekte olup, bölgenin sosyal, kültürel, eğitim, ekonomik ve istihdam boyutuyla topyekûn kalkınmasını sağlayacak planlama yaklaşımı ile ele almaktadır.

GAP, bir "Bölgesel Kalkınma Projesi"dir. Bu bağlamda GAP İdaresi, kültürel mirası bölgesel kalkınmanın ana unsurlarından biri olarak görmektedir. Bu doğrultuda İdareimiz, Bölge için önemli olan cazibe merkezleri, kalkınma projesinden etkilenen alanlar konusundaki projeleri, ilgili Bakanlık, kurum ve kuruluşlar, üniversiteler, yerel idareler, sivil toplum örgütleri ve yerel halkla işbirliği içinde yürütmeyi hedeflemekte ve bu çerçevede; koordinasyonu sağlamakta, etüd projelerini hazırladığı çalışmalarını

izlemekte ve ödenek yetersizliği nedeniyle faaliyete geçirilemeyen projeler için Devlet Yatırım Programında yer aldığı ve bütçe imkanları el verdiği ölçüde ödenek yardımıyla bulunmaktadır.

GAP İdaresi, söz konusu projelerin faaliyete geçirilebilmesi için sadece devlet yatırım kaynaklarına bağlı kalmayıp, uluslararası kurum, kuruluşlar ve sivil toplum örgütlerinden kültür varlıklarına yönelik çalışmalar için gerekli olan finansmanın büyük bir kısmını hibe olarak sağlamak üzere girişimlerde bulunmaktadır. Bu amaç doğrultusunda, AB Kültürel Miras Bileşeni, "Zeugma Kazı-Kurtarma" ve "Mardin Katılımcı Kentsel Rehabilitasyon Projesi"nde olduğu gibi hibe yoluyla projelerin faaliyete geçirilmesini sağlamaktadır.

Bu kapsamda GAP İdaresi Başkanlığı'nın gerçekleştirdiği çalışmalar

aşağıda yer almaktadır:

GAP Bölgesi'nde Kültür Varlıklarının Korunması, Yaşatılması ve Tanıtılması Sempozyumu

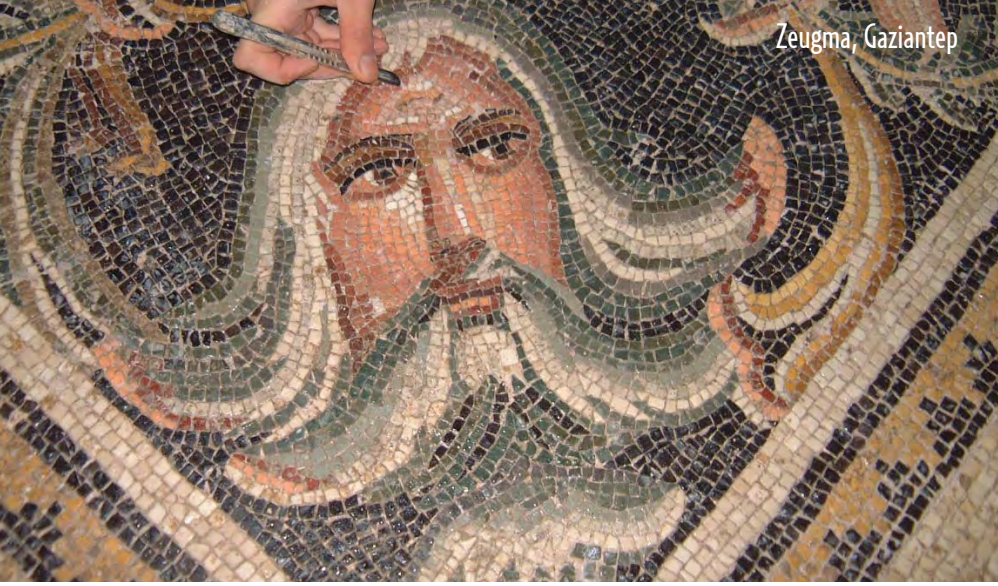
Başkanlığımızca 02-05 Haziran 1998 tarihleri arasında Şanlıurfa'da uluslararası katılımı "GAP Bölgesinde Kültür Varlıklarının Korunması, Yaşatılması ve Tanıtılması" Sempozyumu düzenlenmiştir. Sempozyum kitabı Nisan 2000 tarihinde yayınlanmıştır.

Birecik Halfeti, Suruç İlçelerinin Taşınmaz Kültür Varlıklarının Belgeleneşi

GAP İdaresi'nin koordinasyonunda, Hacettepe Üniversitesi tarafından gerçekleştirilen proje, adı geçen ilçelerde taşınmaz kültür varlıklarının tespit ve belgeleme çalışmalarının yapılması ama-

Harran, Şanlıurfa

cıyla gerçekleştirilmiştir. Sonuçlar GAP İdaresi tarafından Türkçe ve İngilizce olarak yayınlanmıştır.

Acırlı (Mardin-Midyat) Sit Alanı Çevre Düzenleme Projesi

Mardin-Midyat ilçesine bağlı Acırlı Arkeolojik sit alanında bulunan doğal ve kültürel değerlerin korunarak turizmin geliştirilmesine yönelik değerlendirilmesi amacıyla 1997 yılında başlatılan Proje, GAP İdaresi ile Kültür ve Turizm Bakanlığınca ortaklaşa yürütülmüş olup, Nisan 1998'de tamamlanarak ve Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından onaylanmıştır.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi Arkeolojik Yerleşmelerin Taranması Projesi

GAP'ın getirdiği hızlı değişimin kültür varlıkları üzerindeki etkisinin saptanması, kültürel erozyona karşı kültürel sürekliliğin sağlanması ve belgelenmesi amacıyla, Haziran 2001 tarihinde çalışma başlatılmıştır.

Mardin'de Katılımcı Kentsel Rehabilitasyon Projesi

Proje, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) tarafından desteklenen ve halen devam eden "GAP Bölgesindeki Eşitsizliklerin Azaltılması ve

Bölgesel Kalkınmanın Güçlendirilmesi" adlı Şemsiye Programının bir faaliyetini oluşturmuştur. Mardin ilinin tarihi ve kültürel zenginliklerinin değerlendirilmesi, Mardin halkı için gelir getirici fırsatların oluşturulması ve şehir merkezi kentsel rehabilitasyon planı için bir kılavuz ve uygulama stratejisinin geliştirilmesi amacıyla planlanan Proje, GAP İdaresi, BMKP ve İTÜ arasında imzalanan bir protokolle, Şubat 2001 tarihinde başlatılmıştır.

Söz konusu Proje ile; analizler, tespitler, politika ve tavsiyelerin oluşturulması; eğitim, yayın çalışmaları, Siphahler Çarşısının restorasyonu, Mardin Kent Konseyi'nin kurulması çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, kentin uluslararası düzeyde tanıtımı sağlanarak turizm yönünden canlılık kazandırılmış, katılımcılık sağlanmış, elde edilen verilerle diğer projeler ve Mardin'in UNESCO Dünya Kültür Mirası Listesine adaylığına yönelik önemli bir altyapı oluşturulmuştur.

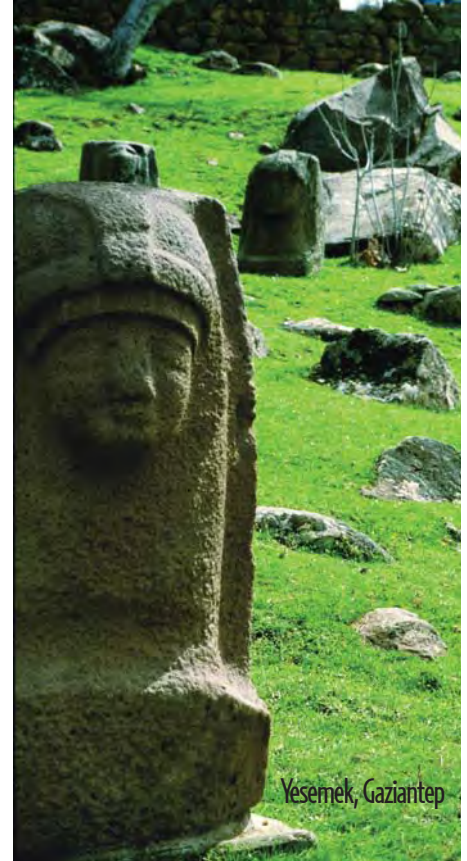
Zeugma Antik Kenti Acil Kazı ve Kurtarma Çalışmaları

GAP İdaresi Fırat Nehri üzerinde yapımı öngörülen Birecik Barajı'nın inşaatının başlaması nedeniyle, Zeugma ile ilgili olarak Kültür ve Turizm Bakan-

lığınca sürdürülen çalışmaları desteklemek amacıyla kazılara kaynak arama çabasına girmiştir. Packard Humanities Institute (PHI) ile bu alandaki arkeolojik kazı, kurtarma ve restorasyon çalışmalarının devamını sağlamaya yönelik bir mutabakat zaptını, 8 Haziran 2000 tarihinde imzalamıştır. Bu mutabakat çerçevesinde GAP İdaresi, koordinasyon, kazı evinin oluşturulması, prefabrik jandarma karakol binası ile Gaziantep Müzesi Müdürlüğü bahçesine iki adet laboratuvar yaptırılması ve kazı alanında lojistik desteğin sağlanması görevlerini yürütmüştür. Ayrıca, kazılarla ilgili kitap Başkanlığımız tarafından Türkçe ve İngilizce olarak yayınlanmıştır.

Hasankeyf Tarihi ve Arkeolojik Sit Alanı Araştırma, Kazı ve Kurtarma Çalışması

Hasankeyf'in, Ilısu Barajı Göl Aynası altında kalacağını belirlenmesinden sonra, Kültür ve Turizm Bakanlığınca sürdürülen çalışmaları desteklemek

amacıyla, 1991 yılında, ilgili taraflar arasında bir protokol imzalanmıştır.

Hasankeyf sit alanındaki toprak üstünde görülebilen mimari veya küçük buluntu türündeki bütün kültür varlıklarının tespiti, rölövelerinin yapılması, taşınabilir eserlerin taşınması ve açık hava müzesinin oluşturulması, yeraltında kalan kültür katmanlarındaki kültür varlıklarının arkeolojik kazılarla yer üstüne çıkarılması, belgelenmesi, yayınlanarak gelecek nesillere aktarılması amacıyla söz konusu protokolle başlatılan “Hasankeyf Tarihi ve Arkeolojik Sit Alanı Araştırma, Kazı ve Kurtarma Çalışması”na GAP İdaresi 1991 yılından beri ödenek yardımıyla bulunmaktadır.

AB-GAP Kültürel Mirasın Geliştirilmesi Projesi

Avrupa Komisyonu ile GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı tarafından ortaklaşa yürütülen ve Güneydoğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma Programının 3 bileşeninden biri olan “Kültürel Mirası Geliştirme Projesi”

kapsamında; Bölgeden farklı ilgi gruplarından 250 kişiye Avrupa Komisyonu standartlarına uygun yeni projeler üretilebilmek amacıyla eğitimler verilmiş, Entegre Stratejik Eylem Planı hazırlanmış ve Bölge için katma değer/istihdam yaratan kültürel miras ve kültürel turizmin katkı sağlayan, restorasyon, renevasyon, çevre düzenleme, eğitim, tanıtım ve el sanatlarını geliştirmeye yönelik projeler desteklenmiştir.

GAP Bölgesi Rekabet Gündemi

Başkanlığımız tarafından hazırlanmış olan “GAP Bölgesi Rekabet Gündemi”nde yer alan üç ana sektörden birini turizm oluşturmaktadır.

GAP Eylem Planı

2008 yılında hazırlanmış olan GAP Eylem Planının “Ekonomik Kalkınmanın Gerçekleştirilmesi” stratejik gelişme ekseninde, kültür ve turizmle ilgili üç eylem yer almaktadır.

Turizm Master Planı

GAP Bölgesi turizmine yönelik yapılmış olan Plan çalışmalarının genel değerlendirilmesinin yapılarak, yeni turizm politikalarına göre güncelleştirilmesi, Bölgenin kültür ve turizm potansiyelinin tek tek ele alınmasından

çok bunların birbiriyle entegrasyonu sayesinde daha cazip ve güçlü alternatif varış noktaları ve güzergahların oluşturulması, bütüncül bir yaklaşımla turizm açısından zayıf kalan illerin de güçlendirilmesi amacıyla GAP İdaresi Başkanlığı tarafından “GAP Bölgesi Turizm Master Planı” çalışması başlatılmıştır.

Söz konusu Master Planı'nın amacı;

- Kültür ve Turizm Bakanlığı, GAP İdaresi ve diğer kurum ve kuruluşların turizme yönelik yaptığı/yaptıracağı planların, turizm sektörünü etkileyecek her türlü veri tabanı değişiklikleri çerçevesinde yeniden değerlendirilerek gerekli revizyonların yapılması ve güncelleştirilmesi,
- GAP Bölgesi'nin sahip olduğu doğal ve kültürel değerlerin korunma-kullanma dengesi gözetilerek belirli bir plan dahilinde sürdürülebilirliğinin sağlanması, yönetimi ve kullanımının sağlanması, doğal, kültürel zenginliklerin turizm amaçlı kullanımına yönelik olarak; cazibe merkezleri, yeni turizm merkezleri, yeni turizm türleri ve turizm gelişme bölgeleri/koridorlarının belirlenmesi,

Ulu Camii, Mardin

- Bölgenin kültürel geçmişi ve potansiyelinin tüm bölge ve çevresinde (komşu iller ve ülkeler) ciddi bir turizm hareketini besleyecek nitelikte olmasından dolayı, hayata geçirilecek proje ve uygulamaların kent, havza, bölge, ülke ve komşu ülkeler kapsamında ele alınarak turizme önemli bir ivme kazandırılması,
- Bölgenin mevcut turizm türlerine ilave olarak yeni turizm türlerinin sürdürülebilir olmak kaydı ile araştırılması ve bu türlerin gerçekleşmesine ilişkin kavramsal bazda ön etüd projelerinin hazırlanması,
- Plan sonucunda ortaya çıkacak olan ön etüd projelerinin uygulanmasına ve sürdürülebilirliğinin sağlanmasına yönelik olarak kurumsal sorumluluk ve yönetim planının ortaya konması oluşturmaktadır.

Turizm Master Planı; “Genel Değerlendirme”, “Mevcut Durum”, “Sentez ve Taslak Plan” ve “Kesin Plan ve Onay” olmak üzere dört etapta gerçekleştirilmiştir.

Genel Değerlendirme Etabı, daha önce turizme yönelik hazırlanmış planların arazide değerlendirilmesi ve pla-

nın yapımına ilişkin yöntem geliştirilmesi doğrultusunda hazırlanmıştır. Bu kapsamda bölgedeki turizm planlama çalışmaları derlenmiş, sektöre ilişkin istatistikî veri tabanı oluşturulmuş, planlama kararlarının uygulamaları noktasal olarak tespit edilmiş, uygulama birimleri ile yerinde görülmüştür. Bulgular raporla sentezlenerek çalışmanın bundan sonraki aşamalarında teknik şartnamede belirtilen iş tanımlarına ilişkin yorumlar getirilmiştir.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi Turizm Master Planı çalışmasının son safhasında, mevcut durum değerlendirmelerinin bir sonucu olarak bölge ölçeğinde turizm sektörünün güçlenmesini sağlayacak kararlara yer verilmiştir.

Master Plan prensip olarak, bölgede halen yürütülmekte olan turizme yönelik tüm projelerin devamını desteklemekte ve bunlara ek olarak aşağıda özetlenen yeni turizm türlerini önermektedir:

1. Birecik Baraj Gölü'nün Zeugma, Halfeti ve Rumkalenin turizm potansiyelinden yararlanılarak göl turizmine açılması, gölde konaklama ve yemek imkanları sunan tekneler çalıştırılması, proje kapsamında Şanlıurfa ve

Gaziantep'e ortak hizmet verebilecek su sporları ve rekreasyon alanlarının geliştirilmesi,

2. Midyat ve Mardin'in ortaklaşa düzenleyecekleri, geleneksel olacak “Türabdin Haftası” kültür şenliklerinin düzenlenmesi ve bu kapsamda yurt dışında yaşayan Bölgeyi terk etmiş Süryani kökenli vatandaşlarımızın Bölgeyi ziyaret imkanının sağlanması,
3. Kozluk Taşlıdere (Holi) termal su bölgesinin turizm merkezi ilan edilmesi ve planlanması,
4. Bölge içi rekreasyon yatırımlarının öncelikli olarak ele alınarak tamamlanması ve özellikle Diyarbakır Dicle kıyısı düzenlenmesinin gereği olan iki adet regulatörün tamamlanması.

Yukarıda belirtilen temel yatırımların yanı sıra Master Plan'ın getirmiş olduğu belki de en önemli karar bölgenin gerçekçi ve doğru bir şekilde tanıtılması ve pazarlanabilmesi için Şanlıurfa'da özel bir ofisin kurulması kararı olmuştur. Bu ofis adı geçen hizmetlerle beraber Bölgede yürütülen çalışmalara teknik destek sağlayabilecek elemanları da istihdam edebilecektir. ■

Malabadi Köprüsü, Diyarbakır

YATIRIMCILARIN TALEPLERİNİ KARŞILAMAYA HAZIR

Abdullah ERİN

Dicle Kalkınma Ajansı Genel Sekreteri

Dicle Kalkınma Ajansı, Mardin (merkez), Batman, Siirt ve Şırnak illerini kapsayan TRC3 İstatistikî Bölgesi'nin kalkınmasına yönelik olarak 10 Kasım 2008'de kurulmuş, tüzel kişiliği haiz ve kuruluş kanununda düzenlenmemiş bütün işlemlerinde özel hukuk hükümlerine tabi bir kuruluştur. Ajans, Kalkınma Bakanlığı koordinasyonunda faaliyetlerini yürütmektedir. İdari olarak ise dört ilin Valileri, Belediye Başkanları, İl Genel Meclis Başkanları ile Ticaret ve Sanayi Odası başkanlarından oluşan Yönetim Kuruluna bağlıdır. Kamu ve sivil toplum temsilcilerinden seçilmiş 100 kişi Ajansın danışma organı olan Kalkınma Kurulunu oluşturmaktadır. Ajansın icra

organı Genel Sekreterliktir. Genel Sekreterlik; Genel Sekreter, bağlı 5 birim ve 4 ilde bulunan yatırım destek ofislerinden oluşmaktadır. Ajans, bir Genel Sekreter, bir İç Denetçi, 5 Birim Başkanı, 4 Yatırım Destek Ofisi Koordinatörü, 30 uzman ve 6 destek personeli olmak üzere toplam 47 personel ile faaliyetlerini sürdürmektedir.

Bölgedeki sorunları analiz eden 30'un üzerinde rapor hazırlandı

2009 yılının sonunda 2010 yılı çalışmalarına rehberlik eden Ön Bölgesel Gelişme Planı hazırlanmış ve bu plan doğrultusunda 2010 yılı mali destek programları hazırlanarak Nisan 2010 yılında ilk mali destek programına çıkmıştır. Başvuru süreci sonunda, iki mali destek programından KOBİ Mali Destek Programı için 269 başvuru gerçekleştirilmiştir. Bu projelerden 73 tanesi 65 ve üstü puan almış ve başarı sıralamasına göre 46 tanesi, bu programa ayrılmış olan 10.657.894 TL'lik destekten yararlanmıştır.

Küçük Altyapı Mali Destek Programına ise 69 proje başvurusu alınmış, bu projelerden 65 puan alan 22 tanesi 7.316.735 TL'lik bütçeden yararlanmıştır. Ajansımız tarafından sağlanan Teknik Destek Programlarından 40, Doğrudan Faaliyet Desteği Programlarından 19 kurum ve yaklaşık 3 bin 500 kişi Teknik Destek kapsamında verilen eğitimlerden faydalanmıştır.

2010 yılı boyunca bölgemiz ille-

ri Mardin, Batman, Siirt ve Şırnak'ın mevcut durum tespitinden başlayarak, ulusal ve yerel tüm paydaşlarımızla birlikte 2011-2013 yıllarının stratejilerini gösteren, mali destek programlarımızda ve diğer bütün çalışmalarımızda bizlere, bölgedeki paydaşlarımıza ve bölgemizle ilgili ulusal politikalara yön verecek dokümanımız olan Bölgesel Gelişme Planı hazırlanmıştır. Bölgedeki temel sorunları analiz eden 30'un üzerinde rapor hazırlanıp kamuoyu ile paylaşılmıştır. DİKA ayrıca kuruluşundan bugüne ulusal ve uluslararası işbirliğine büyük önem vermiştir. Yurtdışına düzenlenen çalışma ziyaretleri ile sınır ötesi işbirliği çalışmalarına ve tecrübe paylaşımlarına da devam edilmektedir.

2010 yılında uygulanan Mali ve Teknik Destek Programları ile 34 Milyon TL'lik yatırıma öncülük edilmiştir. Üretim tesisleri açılmış, hali hazırda var olanların kapasiteleri artırılmış, çeşitli turizm faaliyetleri desteklenerek yenilenme ve geliştirme çalışmaları yapılmıştır. İl ve ilçelerimizde altyapı ve çevre düzenlemesi projeleri desteklenerek; bölgemizin daha yaşanılabilir, yatırımcıların daha çok ilgisini çeken bir yapıya kavuşması için çalışmalar sürdürülmektedir.

Bu çalışmalar hız kesmeden, dahası gün geçtikçe artarak devam etmektedir. 4 ilde kurulmuş olan yatırım destek ofisleri ile vatandaşlarımıza DİKA'nın sunduğu destekler dışında, proje hazırlama konusunda teknik destekler verilmektedir. Yatırım destek ofislerimiz, sorumluluk alanlarımıza giren illerde faaliyet göste-

ren kurum veya işletmelerimize, ulusal ve uluslararası destek, teşvik veya kredi konusunda güncel bilgilendirmelerin yanı sıra bu kaynaklardan nasıl faydalanabilecekleri konusunda destek vermektedirler. Ayrıca bu ofislerdeki uzmanlar illerimizi tanıtmak üzere fuarlara katılım sağlamaktadırlar.

Ajans çalışma programları doğrultusunda yönetim kurulu üyeleri ve uzmanlardan oluşan heyetlerle bugüne kadar İspanya, Birleşik Arap Emirlikleri, Irak, Suriye, Federal Almanya ve İsveç Krallığı'na çalışma gezileri düzenlenmiş, benzer fonksiyonu icra eden ajanslar, devlet kurumları ve STK'ları ziyaret edilerek tecrübe paylaşımında bulunulmuştur. Gezi sonrası izlenimler ve muhtemel işbirliği imkanları hazırlanan 'Ülke Raporları' ile kayıt altına alınmıştır.

34 Milyon TL'lik Yatırım

2010 yılı mali destek programları kapsamında 17 milyon TL civarında tutar sözleşmeye bağlanmış ve ödemeler devam etmektedir. Bu programlar

çerçevesinde toplamda yaklaşık 34 milyon TL'lik yatırımın hayata geçmesi planlanmaktadır. Bugün itibarıyla Ajans tarafından yapılan ödemelerdeki fiili gerçekleşme 8 milyon dolaylarında olup, gerçekleştirilen toplam yatırım tutarı ise yaklaşık 20 milyon TL'dir.

Dicle Kalkınma Ajansı'na 2010 yılında çeşitli programlar için toplam 525 proje başvurusu yapılmış ve bu başvurulardan 108 proje desteğe hak kazanmıştır.

TRC3 Bölgesi'nin Öne Çıkan Özellikleri

TRC3 Bölgesi; Dünya üzerindeki ilk medeniyetlerin kurulduğu Yukarı Mezopotamya'da yer alan, tarihi ve arkeolojik bakımdan barındırdığı miras sayesinde turizmin çeşitlendirilmesine uygun imkânlarla (doğa, tarih, kültür, inanç) sahip olan, Türkiye'de en yüksek doğurganlık hızına, en yüksek ikinci genç nüfus oranına sahip bölge.

Kriz döneminde işsizliğin azaldığı tek Düzey 2 Bölgesidir. 4 OSB ve 8 Küçük Sanayi Sitesi (KSS) ile yatırımcıların ve girişimcilerin yer taleplerine hazır,

Türkiye'nin en işlek sınır kapısı Habur ile Irak'a ve modernize edilen Nusaybin sınır kapısı ile Suriye üzerinden tüm Ortadoğu pazarlarına açılan, 2002 yılında 45,5 milyon dolar olan ihracat değerini 2010 yılında 1 milyar 228 milyon dolara çıkararak ihracatını yaklaşık 26 kat arttıran bir bölgedir.

Bölge, tarla tarımı, bağ ve bahçecilik, seracılık, organik tarım, gelişen hayvancılık faaliyetleri ile zengin tarımsal potansiyel, zengin yeraltı kaynaklarının (fosfat, petrol, doğalgaz, asfaltit, bakır, bazalt, kil vb.) bulunduğu, gelişen sanayisi, eğitim, sağlık hizmetleri ve altyapı imkânları ile geleceğe umutla bakmaktadır.

TRC3 Bölgesi için bölgesel gelişmenin sağlanması, ekonomik alanda bölgenin öncelikle iş ve yatırım yapılabilir hale gelmesini sağlayacak finansman, teknik destek, altyapı, pazarlama ve işgücü gibi birden fazla sektörü yatay kesen alanlarda tedbirlerin alınması, bunun paralelinde bölgenin coğrafi konumuna ve içsel potansiyeline dayalı rekabet avantajına ve istihdam yaratma kapasitesine sahip

turizm, inşaat, yenilenebilir enerji, tarım, madencilik gibi sektörlerin geliştirilmesi-ne ve sanayi üretiminin ihracata dayalı, istihdam yoğun, katma değeri yüksek ürünler ve yan sanayi ürünleriyle çeşitlendirilmesine yönelik özel stratejiler uygulanarak bu sektörlerin rekabet gücünün ve yarattığı istihdamın artırılması üzerine kuruludur.

Ekonomik alandaki tüm bu gelişmelerin ise beşeri gelişme ve sosyal içermenin sağlanması; kentsel çevrenin iyileştirilmesi ve sürdürülebilir şehirleşmenin sağlanması; kurumsal kapasite ve yönetişimin geliştirilmesi alanındaki ilerlemelerle desteklenerek sosyal kalkınmanın ve sürdürülebilirliğin sağlanması gerekmektedir.

Bölgedeki OSB'ler

Mardin'de mevcut OSB'nin % 99 doluluk oranına ulaşmış ve bekleyen birçok yatırım talebi olması nedeniyle 412 dönümlük bir genişleme planlanmıştır. Fakat bu genişlemenin de talebe ancak kısa bir süre için cevap verebileceği düşünülerek yeni bir OSB kurulmasına karar verilmiştir. DİKA, kurulması planlanan bu OSB için arazi taraması yaparak uygun alan tespiti çalışmalarını gerçekleştirmiştir. Bu çalışmalar kapsamında Mardin ve ilçelerinde Tapu ve Kadastro Müdürlükleri ve Milli Emlak Müdürlükleri ile gö-

rüşmeler yapılmıştır. Şartlara uygun iki arazi tespit edilerek Mardin Valiliği'ne bir rapor olarak sunulmuştur. Valilik tarafından seçilen arazide OSB kurulması için OSB Bilgilendirme Raporu hazırlanarak Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının ilgili müdürlüğüne başvuruda bulunulmuştur. Bakanlık ile irtibat sürdürülerek başvurunun hangi aşamada olduğu da Ajans tarafından takip edilmektedir. Batman OSB'nin genişletilmesi amacı ile arazi ilave edilmesi hususunda Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca yapılmış oldukları başvurunun, Ajans Yönetim Kurulu Üyesi ve Batman Valisi Sayın Ahmet Turhan'ın yönetiminde Batman Yatırım Destek Ofisimiz tarafından takip edilerek işlemlerin hızlandırılması çalışmaları yürütülmüştür. Mevcut OSB arazisine 49 hektar yeni arazi ilave edilmesi için Yer Seçim Raporu sonucu beklenmektedir. İşlemlerin tamamlanması ile birlikte kısa vadede ihtiyaç duyulan yatırım arazisi sorununun giderilmesi sağlanacaktır. Orta ve uzun vadede yatırım arazisi sorununun çözülmesi amacı Batman Yatırım Destek Ofisimiz 2. OSB Yer Seçim Raporu hazırlıkları devam etmektedir. DİKA tarafından yürütülen mali destek programları aracılığıyla da OSB'lerin geliştirilmesi ve iyileştirilmesine yönelik alt yapı faaliyetlerine destek sağlanmaktadır.

Kentsel yaşanabilirlik ve sanayi altyapısının iyileştirilmesine yönelik olarak yürütülen ve toplam bütçesi 8.000.000TL olan "2010 Yılı Küçük Ölçekli Altyapı Projeleri Mali Destek Programı" kapsamında Mardin OSB, "Mardin OSB Enerji Nakil Hattı" ve "Mardin OSB İçme Suyu Şebeke Sisteminin Yenilenmesi" başlıklı iki proje sunmuştur. Sunulan her iki başvuru da destek almaya hak kazanmış olup, mevcut durumda her iki proje de büyük ölçüde tamamlanmış bulunmaktadır. 2011 Yılı Mali Destek Programları kapsamında ise, müşterek sanayi ve ticaret alanları ile ihtisas bölgelerinin fiziki ve teknik altyapılarının geliştirilmesine yönelik olarak "Müşterek Sanayi ve Ticaret Alanlarının İyileştirilmesi" başlıklı bir mali destek programına çıkmıştır. Organize Sanayi Bölgelerinin doğrudan uygun başvuru sahibi olduğu ve toplam 3.000.000 TL'lik bütçeye sahip olan program kapsamında proje başvuruları devam etmektedir.

DİKA tarafından şu ana kadar yapılmış çalışmalar; Mardin ve Batman illerinde mevcut OSB'lerde parsel yetersizliği yaşandığı, bu illerde yeni karma OSB'lere ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Ayrıca, Siirt OSB altyapı sorunları nedeniyle yatırımcı çekememektedir. Bu sorunların giderilmesi durumunda

ÖZEL DOSYA

yeni bir karma OSB'ye ihtiyaç duyulmamacaktır. Şırnak OSB ise ulaşımı zor ve ticaret yollarına uzak engebeli bir arazide kurulmuş olduğu için boş kalmıştır. Hâlihazırda bu eksikliği kapatılmak için Cizre'de yeni bir OSB'nin yapımı devam etmektedir. Cizre OSB'nin tamamlanmasıyla Cizre, İdil, Silopi ve Şırnak yatırımcıları bu karma OSB'den faydalanabilecektir. İhtisas OSB konusunda ise Bölgenin en önemli ihtiyacı Organize Hayvancılık Bölgesi kurulmasıdır. Özellikle Siirt ve Şırnak illeri açısından bu büyük önem arz etmektedir. Bölgede geçmiş yıllarda yaşanan zorunlu göçlerden dolayı temel geçim kaynağı hayvancılık olan birçok köy boşaltılmış, buradan şehre göç eden insanlar hayvancılık faaliyetlerini şehirde yapmak zorunda kalmışlardır. Meraların güvenlik sorunları nedeniyle halka kapatılması sonucu da bölgenin hayvancılık potansiyeli giderek değerlendirilemez hale gelmiştir. Hayvancılık faaliyetlerinin OSB'de yapılması, şehirlerde dağınık halde yapılan faaliyetin bir sahada yapılarak bölgenin hayvancılık alanında yeniden iyi duruma gelmesini sağlayacaktır.

Bölgede imalat sanayinin mevcut durumu hakkında güncel bilgi eksikliği bu konuda gerçekçi yorum ve tespitlerin yapılmasını engellemektedir. Bu soruna yönelik olarak Bölgede Bilim, Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlükleri ve Ticaret ve Sanayi Odaları işbirliğinde bir "Sanayi Envanteri" çalışması yapılması planlanmaktadır. Aynı zamanda bölgenin güncel sosyal profilinin ortaya konmasını sağlamayı amaçlayan "Sosyal Haritalama" çalışmasının da yine bu yıl içerisinde yapılması planlanmaktadır. Ajans tarafından Kalkınma Bakanlığı koordinasyonunda hazırlanan TRC3 2011 - 2013 Bölge Planı doğrultusunda bölgede gerçekleşen sektörel, kurumsal ve sosyal gelişmeler takip edilecek ve yorumlanacaktır. 2012 yılında uygulanması planlanan GÜdümlü Proje Destegi, Ajans öncülüğünde bölgedeki paydaşlarla birlikte bölgede sektörel ihtisaslaşmayı geliştirebilecek kilit bir yatırımın gerçekleşmesini mümkün kılacaktır. Bu destek kapsamında uygun yatırım alanlarının araştırılması çalışmalarına başlanmıştır. 2010 yılı içerisinde 2011 - 2013 yıllarını kapsayan TRC3

Bölge Planını hazırlayan Ajans, 2011 yılı içerisinde kurumsallaşma çalışmalarına hız vermiştir. Ajans, bu yıl içerisinde hazırlayacağı 5 yıllık Stratejik Eylem Planı ile kurumsal hedef, misyon ve vizyonuna uygun olarak gerçekleştireceği eylemleri tanımlayacaktır. ■

"BÖLGEDE TURİST OLMAK GEZİSİ" SONUÇLARININ ERZURUM ÖRNEĞİNDE İNCELENMESİ

Dr. Süleyman TOY | Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı Uzmanı
 Dr. Mehmet Ali ÇAKAL | Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı Uzmanı
 Emine Bilgen EYMİRLİ | Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı Uzmanı
 Mehmet YÜCEL | Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı Uzmanı
 Müzeyyen İNCİ | Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı Uzmanı
 İffet Gözde BOZDOĞAN | Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı Uzmanı
 Güvenç GÜRBÜZ | Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı Uzmanı

Avrupa Komisyonu'na göre turizm, çeşitli amaçlarla insanların sürekli yaşadıkları alanlardan bir yıldan fazla olmamak kaydıyla herhangi bir yere seyahat etmeleri ve bu esnada gerçekleştirdikleri aktivitelerin bütünüdür (E.C. 2003). 1950'li yıllardan başlayarak hızla

gelişen turizm sektörü, 11 farklı başlıkta yapılan harcamalarla 21 farklı sektörü etkilemekte ve yapılan bu harcamalar nihai yararlanıcılar açısından 47 farklı iş koluna dağılmaktadır (YILDIZ, 2011). Türkiye Otelciler Federasyonu (TÜROFED) için hazırlanan turizm raporunda ise turizmin kendisi ile birlikte 54 sektör-

le mal ve hizmet alışverişinde bulunduğu belirtilmiştir (TÜROFED 2010).

Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı'nın (KUDAKA) sorumluluk bölgesi olan TRA1 Düzey 2 Bölgesi (Erzurum – Erzincan – Bayburt);

- 4000 yıla varan tarihi geçmişi ile kültür turizmine,

- İklimi ve coğrafi yapısı ile kış turizmine,
- Türkiye'nin en zengin su kaynaklarının başlangıç noktasında bulunması nedeniyle doğa ve su sporları turizmine,
- Zengin termal su kaynakları ve gelişmiş sağlık altyapısı ile termal ve sağlık turizmine,
- Yüksek rakım nedeniyle de sporcu kampı turizmine yönelik çok zengin bir potansiyele sahiptir.

Erzurum'da gerçekleştirilen UNIVERSIAD 2011 oyunlarının ardından uluslararası platformda da tanınmaya başlayan bölgenin turizm potansiyelini harekete geçirmek ve insanlara istihdam ve geçim imkânı sunabilen lokomotif bir sektör haline getirmek için Ajans aktif olarak çalışmaya başladığı günden beri çok önemli faaliyetler gerçekleştirmiştir. Bu faaliyetlerden biri; 30 Mart 2011 tarihinde başlatılan ve bölgede var olan potansiyelin harekete geçirilmesi için bir yol haritası görevi görecek olan "İnovasyona Dayalı Bölgesel Turizm Stratejisi ve Eylem Planı" geliştirme faaliyetidir.

Technopolis Türkiye Direktörlüğü'nün teknik danışmanlığında yürütülen faaliyette Ekim 2011 sonuna kadar; Vizyon, SWOT – PESTEL ve Senaryo çalışmaları (5 adet), Turizmde İnovasyon ve Paylaşım Konferansları (biri uluslararası katılımlı olmak üzere 2 adet), katılımcılığı ve kümelenmeyi sağlamak amaçlı il çalışma grupları toplantıları (turizm destek sağlayan 12 alt sektörde kamu, özel sektör, üniversite ve STK iş birliğinde her ilde) yapılmıştır. Bu kapsamda iletişime geçilen ve katkıları alınan bölge içi ve bölge dışı katılımcı sayısı bin 300'ü aşmıştır. Faaliyet kapsamında, bölge ile ilgili 157 adet yazılı ve dijital literatür ve 70 adet proje veri tabanına aktarılmış; bölge turizmini uygun biçimde tanımlayan ve bütün çalışmalarda standart bir sembol olacak bir logo tespit edilmiştir. Bölge ile yurt içinden tespit edilen alanların top-

lam 13 alt basamakta kıyaslandığı ulusal rekabet analizi ile uluslararası rekabet analizi tamamlanmıştır. Bölgenin turizm açısından potansiyelini ortaya koyan, toplam 14 başlıkta listelenen bin 290 adet turistik değerler yer aldığı oldukça geniş bir turizm değerler envanteri oluşturulmuş ve ilgili tarafların görüş ve onayına sunulmuştur. Turizmin alt sektörleri arasındaki ilişkileri ve sektörün bölgedeki durumunu belirlemeyi amaçlayan "Değer Zinciri, Sosyal Ağ Analizi; Sektörel İnovasyon Arz ve Talebi ve İhtiyaç" anketleri, "Kamu ve Özel Sektör Konaklama Tesislerinin Karşılaştırılması" anketi ve son olarak da "Ziyaretçi Memnuniyet Anketi" bölge içinde uygulanmış ve sonuçları danışman firmaya iletilmiştir.

Çalışmanın pilot etkinlikleri arasında yer alan Turizmde İnovasyon Yarışması sonuçlandırılmıştır. Turizmde yenilikçi uygulamaların teşvik edilmesi amacıyla kamu, STK ve özel sektör kuruluşlarından turizm konusunda aktif ve yenilikçi bir biçimde çalışanlar tespit edilmiş ve ödülleri verilmiştir. Yine pilot etkinliklerden biri olan "Sektör İçin İnovatif Girişimci Yetiştirme Programı" ve "İş Planı Yarışması" ile yeni turizm işletmeleri kurulması amaçlanmıştır. Bu kapsamda iş fikirleri ile Ajansa başvuran beş yeni girişimci adayına eğitimler verilerek şirketleşmelerine katkı sağlanmıştır.

Son olarak bölgede üç ilde yaşayan bir grup katılımcıya kent merkezleri ve yakın çevresi gezdirilmiş ve izlenimleri anket formlarına aktararak veriler elde edilmiştir. "Bölgede Turist Olmak" adlı bu çalışmanın sonuçları bölge genelinden katılımın sağlandığı Bölgesel Paylaşım Konferansında taraflarla paylaşılmıştır.

Bu makalenin amacı KUDAKA tarafından yürütülen İnovasyona Dayalı Bölgesel Turizm Stratejisi ve Eylem Planı Geliştirme faaliyeti hakkında özet bilgiler vererek faaliyet kapsamındaki pilot etkinliklerden biri olan "Bölgede Turist

Olmak" çalışmasının Erzurum bölümünden elde edilen sonuçların değerlendirilmesini yapmaktır.

Materyal ve Yöntem

Çalışma, Erzurum, Erzincan ve Bayburt kent merkezlerinde ve yakın çevrelerinde bulunan turistik alanlarda 10 Eylül 2011 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Her ili diğer iki ilden gelen katılımcıların gezmesi ve görüş bildirmesi amacıyla yapılan çalışmada, katılımcılardan gezi sonunda önceden hazırlanmış anket formlarını doldurmaları istenmiştir.

Katılımcıların seçilmesinde; il çalışma gruplarında aktif olarak çalışmış, faaliyeti bilen ve turizmle ilgisi olan kişilerin olması kriteri gözetilmiştir. Bir gün süren çalışmada gönüllü katılımcılara, bireysel olarak şehrin genel havasını görmeleri için öğle yemeğine kadar serbest zaman verilmiş ve daha sonra toplu ziyaretler yapılmıştır.

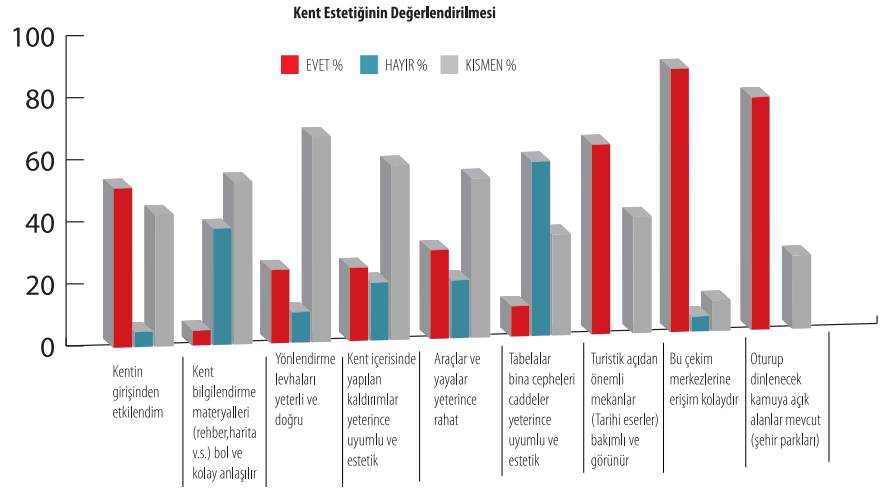
Ziyaretler sonrasında katılımcılara dağıtılan anket formunda katılımcıların demografik bilgileri ve gezilen alanın özelliklerini sorgulayan iki bölüm yer almıştır. Yaş, yaşanan yer ve eğitim durumuna ilişkin bilgileri sorgulayan sorular birinci bölümde yer alırken; kent estetiği, halkın ve esnafın turiste karşı tutumu, hizmet sunum kalitesi, turistik perakende hizmetleri, yeme/içme hizmetleri (restoran, lokanta, cafe, vb.), konaklama imkanları (oteller vs.) turizm girişimciliğinin durumu, turizmin genel durumu, diğer konular ve öneriler ise ikinci bölümde yer almıştır.

Sonuçlar

Erzurum kent merkezi ve turistik alanlar Bayburt ve Erzincan'dan gelen toplam 21 (Erzincan'dan 12, Bayburt'tan 9) kişi tarafından gezilmiştir. Katılımcıların yaşları 21 ile 54 arasındadır. Eğitim durumları ise lise (5 kişi) ve üniversite düzeyindedir. Katılımcıların cevapladığı anket sorularına ilişkin değerlendirmeler aşağıda verilmiştir:

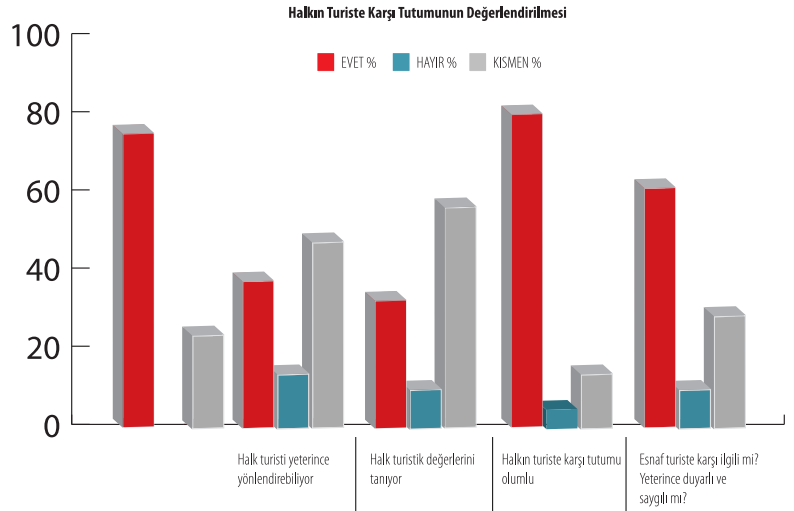
Kent estetiği

Kent estetiğinin değerlendirilmesi başlığı altında; katılımcılara kent girişi, kent bilgilendirme materyalleri ve yönlendirme levhaları, kent içerisinde yapı ve sokakların estetiği, kent içi ulaşım, turistik mekânlar ve dinlenme alanları ile ilgili sorular yöneltilmiştir. Katılımcıların % 52'si Erzurum kent girişinden etkilenmiş, % 57'si kent içi bilgilendirme materyallerinin kısmen yeterli olduğunu belirtmiş, % 67'si yönlendirme levhalarının kısmen yeterli olduğunu dile getirmiş, % 57'si kent içi uyumun kısmen yeterli olduğunu, % 52'si araç ve yayaaların kısmen rahat olduğunu, % 62'si tarihi eserlerin bakımlı ve görünür olduğunu, % 86'sı bu mekânlara erişimin kolay olduğunu, % 76'sı oturma alanlarının mevcut olduğunu ve % 57'si ise tabelalar ve bina cephelerinin uyumlu olmadığını belirtmişlerdir (Şekil 1).

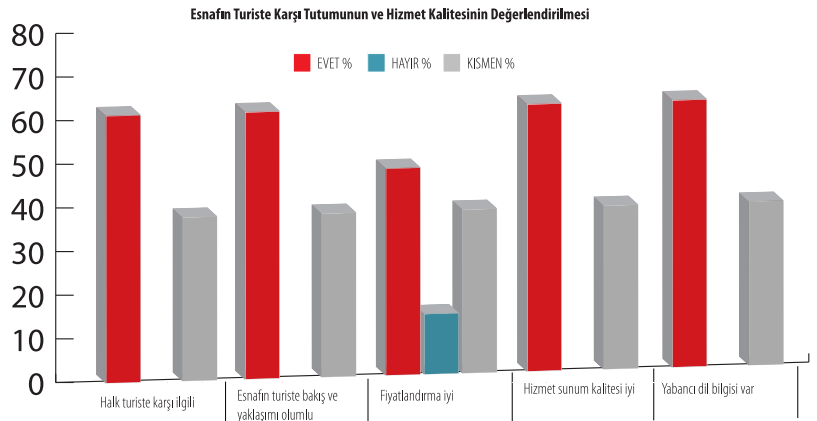
Halkın turiste karşı tutumu

Erzurum halkının turiste karşı tutumuna yönelik olarak katılımcıların % 76'sı halkın turiste karşı ilgili, % 48'i halkın turisti kısmen yönlendirebildiğini, % 57'si halkın turistik değerleri kısmen tanıdığını, % 81'i halkın turiste karşı tutumunun olumlu olduğunu belirtmiştir (Şekil 2).

Esnafın turiste karşı tutumu ve hizmet kalitesi

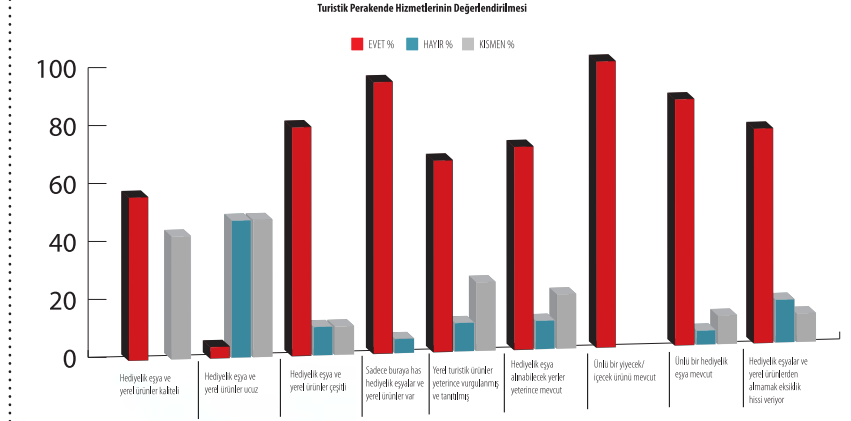
Esnafın turiste karşı tutumunu ve hizmet kalitesini değerlendiren gezi katılımcılarının % 62'si esnafın turiste karşı ilgili ve bakışının olumlu olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların % 48'lik bir bölümü hizmet kalitesini ve fiyatlandırmayı iyi olarak nitelendirirken, % 62'lik bir kesimi hizmet sunum kalitesini beğenmiştir (Şekil 3).

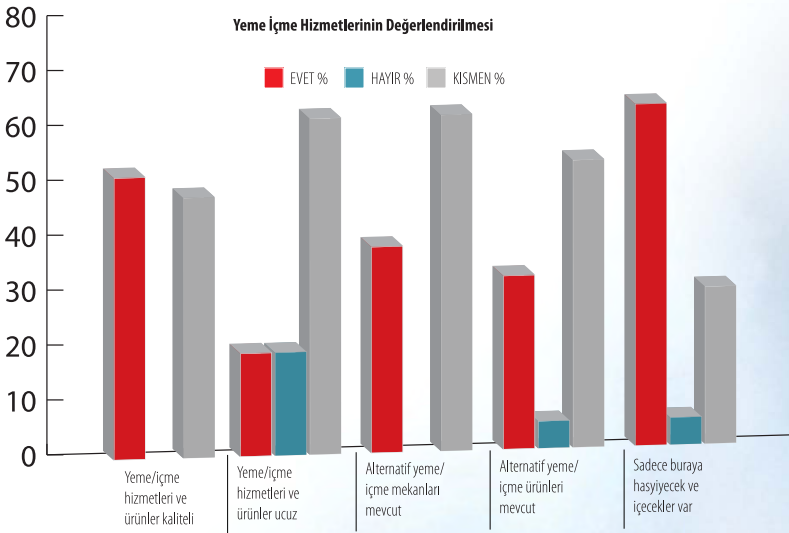
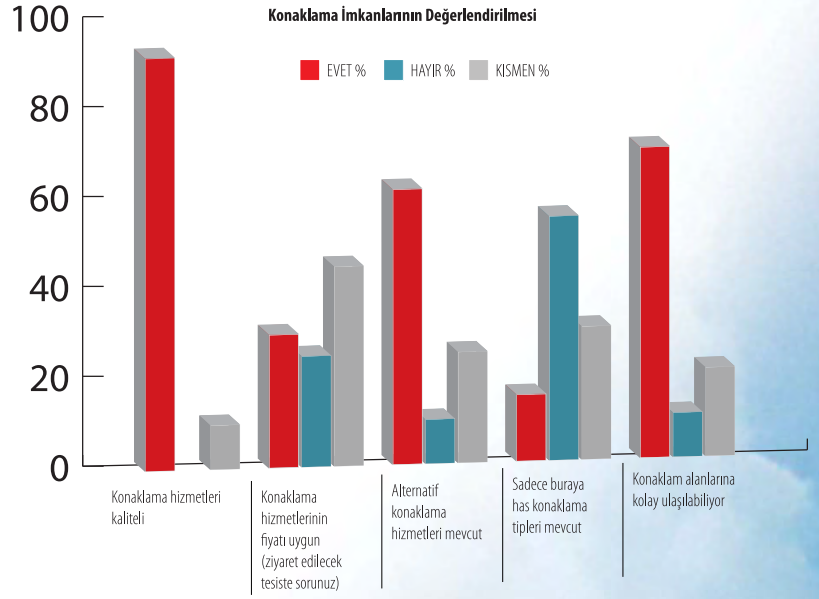
Turistik perakende hizmetleri (hediyelik eşya, yerel ürünler, el sanatları)

Hediyelik eşya, yerel ürünler ve el sanatları alanında sunulan perakende hizmetlerini değerlendiren katılımcıların tamamı Erzurum'a ait ünlü bir yiyecek-ışecek ürünün, % 95'i ise ünlü bir hediyelik eşyanın mevcut olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların % 57'lik bir bölümü hediyelik eşyaların ve yerel ürünlerin kaliteli olduğunu düşünmektedir. Yerel ve turistik ürünlerin tanıtımının yapıldığını ve hediyelik eşya alınabilecek uygun mekanların var olduğunu düşünenler, katılımcıların % 67'sini ve 71'ini oluşturmaktadır (Şekil 4).

Konaklama imkânları

Konaklama imkânları bakımından kenti değerlendiren katılımcıların % 90'ı konaklama hizmetlerinin kaliteli olduğunu, % 62'si alternatif konaklama hizmetlerinin mevcut olduğunu, % 55'i sadece buraya has konaklama tiplerinin mevcut olduğunu, % 45'i konaklama hizmetlerinin fiyatlarının kısmen uygun olduğunu ve % 70'i Erzurum'da konaklama alanlarına ulaşımın kolay olduğunu belirtmişlerdir (Şekil 6).

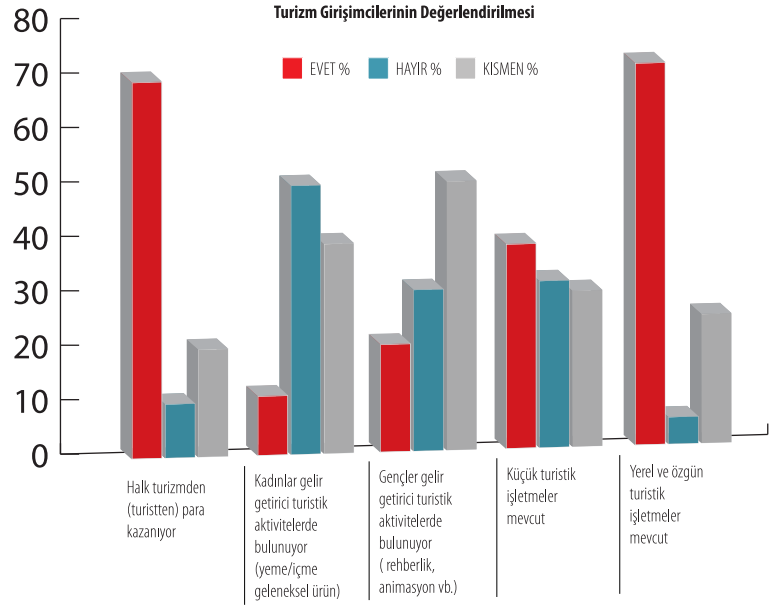

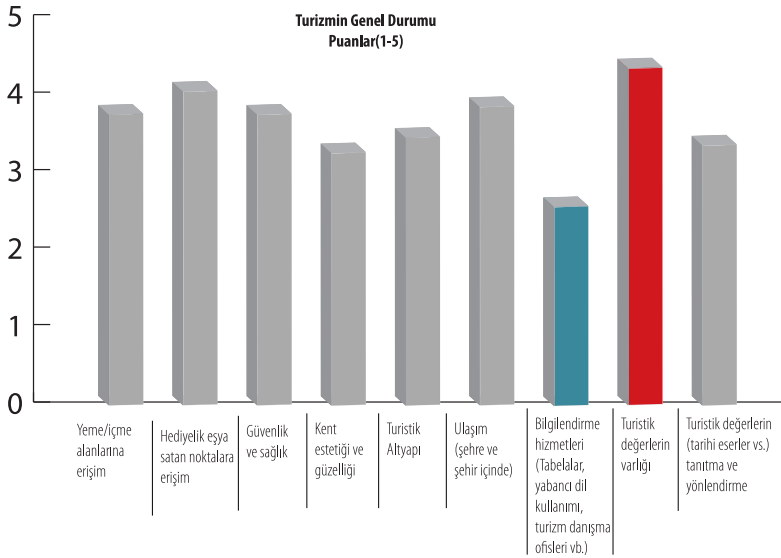
Yeme-içme hizmetleri (restoran, pastane, cafe, vb.)

Yeme-içme hizmetleri açısından kenti değerlendiren katılımcıların % 52'si hizmetlerin ve sunulan ürünlerin kaliteli olduğunu düşünmektedir. Alternatif yeme-içme ürünlerinin ve bu ürünleri sunan mekanların yeterli sayıda var olduğunu düşünenler katılımcıların % 32'sini oluşturmaktadır (Şekil 5).

Turizm girişimciliği

Kentte turizm girişimciliğini değerlendiren katılımcıların % 70'i halkın turizmden para kazandığını, % 71'i ise yerel ve özgün turistik işletmelerin mevcut olduğunu düşünmektedir. Katılımcıların % 50'si kadınların turistik faaliyetlere katılmadığını, % 50'si de gençlerin gelir getirici turistik faaliyetlere kısmen katıldığını belirtmişlerdir (Şekil 7).

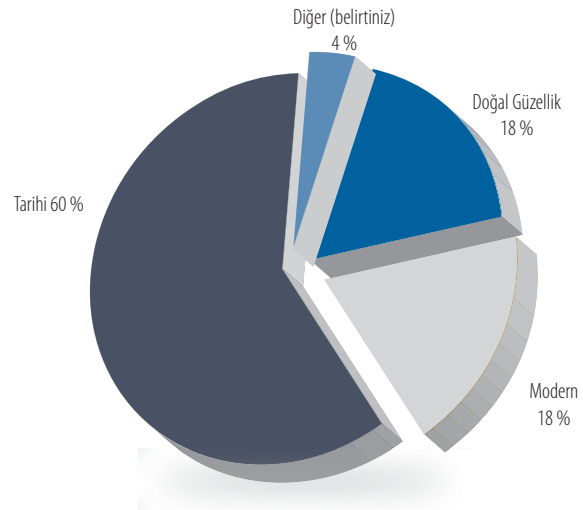
İlde turizmin genel durumu

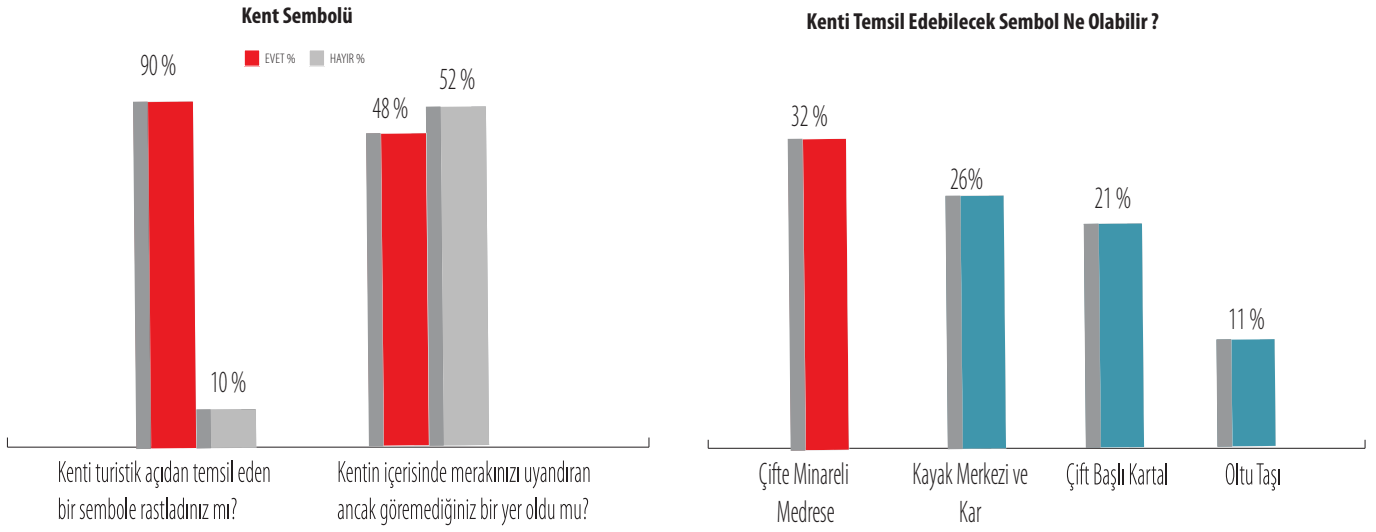
Turizm açısından Erzurum ilinin genel durumunu değerlendiren katılımcılar, şehir ulaşım, şehir içinde ulaşım ve yeme-içme alanlarına erişim imkanlarının yüksek olduğunu düşünmektedirler. Güvenlik ve sağlık hizmetlerinin yeterli bulunduğu kentte; turistik altyapı, turistik değerlerin tanıtımı ve bilgilendirme konuları yetersiz bulunmuştur. Bu konuda katılımcılar, şehrin turistik değerlerinin ön plana çıkarılarak, tanıtımının yapılması gerektiğini belirtmişlerdir (Şekil 8).

Kentin Çağrıştırdığı İmaj

Diğer konular

Katılımcıların % 60'ı kentin imajını tarihi olarak nitelendirmiştir. Diğer katılımcılar ise modern ve doğal güzel olarak bulmuşlardır (Şekil 9). Katılımcıların % 90'ı kenti turistik açıdan temsil edebilecek bir sembole rastladıklarını belirtirken (Şekil 10); kenti temsil edecek sembolün % 32 oranında Çifte Minareli Medrese olabileceği belirtilmiştir (Şekil 11).

Görüş ve öneriler

Gezi katılımcılarının anket başlıkları dışında kent ile ilgili olumlu buldukları yönler; yeme – içme hizmetlerinin kalitesi, ulaşımın kolaylığı, kentin temiz havası, tarihi eserlerin bakımlı olması, tarihi mekanların birbirine yakın ve erişimin kolay olması, halkın yerli turiste ilgisi ve yardım etme isteği şeklindedir.

Anket sorularında belirtilen konular dışında katılımcıların kent ile ilgili belirttikleri olumsuzluklar ise; yönlendirme ve bilgilendirme eksikliği, tarihi mekânların tanıtım levhalarının yetersizliği, tarihi bir kimliğin oturtulamamış olması, yeni yapılan binaların modern görüntüsü, şehirde çarpık kentleşmenin olması, şehir trafiğinin karmaşıklığı, turizm danışma ofislerinin olmaması, tabyaların vurgulanmaması, temizliğin yetersizliği, kaldırımların bozukluğu, ana

caddenin uygunsuzluğu, hediyelik eşyaların pahalı oluşu, Palandöken dağında bulunan otellere ulaşımın sorunlu oluşu ve binaların dış cephe renklerinin uyumsuz oluşu şeklindedir.

Bölgemizde turizm faaliyetinin geliştirilmesine yönelik olarak katılımcıların önerileri ise, turizm sektöründe daha nitelikli ve aksanlı konuşmayan elemanların istihdamı, restorasyon yaparken tarihi eserlerin aslına sadık kalınması, tarihi eserlerin anlatımı ve yazılı tanıtımının yapılması, Taş Mağazaların daha otantik hale getirilmesi, öncelikle çabuk ulaşılabilir ve kendini ortaya çıkaran yabancıların ulaşabileceği turizm broşürleri ve danışma bürolarının olması, tanıtımın daha iyi yapılması ve halkın kış turizmi ve UNIVERSIADE tesislerine ulaşımının kolaylaştırılması şeklindedir.

Değerlendirmeler

Sektörel stratejilerin oluşturulmasında yerel halkın katılımı ve görüşlerinin aktarılması son derece önemlidir. KUDAKA'nın sürdürmekte olduğu turizm stratejisi hazırlık çalışmaları kapsamında katılımı artırılmaya yönelik olarak yukarıda anlatılan türden birçok pilot etkinlik uygulanmıştır.

Bölgede Turist Olmak çalışması sonucunda Erzurum kent merkezinde yapılması gerekenler çok net bir biçimde ortaya çıkmıştır. Elde edilen veriler ışığında stratejiye çok somut ve doğru verilerin girilmesi sağlanmış ve uygulanması gereken projelere dair fikirler elde edilmiştir. Bu tür katılımcı çalışmaların sadece stratejilerin geliştirilmesi sırasında değil plan ve programların hazırlık ve uygulama aşamalarında da yapılması ajanslara büyük kolaylıklar sağlayacaktır. ■

Kaynakça

- EUROPEAN COMMISSION (2003). "Structure, performance and competitiveness of European tourism and its enterprises" Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities. 53 pp. (<http://ec.europa.eu/enterprise/tourism/docs/studies/structureperformancecompetitiveness/pwcien.pdf>) / YILDIZ, Z. (2011). "Turizm Sektörünün Gelişimi ve İstihdam Üzerindeki Etkisi". Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi, 3 (5): 54-71. / TÜROFED (2010). "Turizm Raporu", Sayı:1, Haziran. [http://www.turofed.org.tr/webfolders/istatistik/TURIZM_RAPORU\(1\).pdf](http://www.turofed.org.tr/webfolders/istatistik/TURIZM_RAPORU(1).pdf).

TÜRKİYE TURİZM STRATEJİSİ 2023 VE EYLEM PLANI 2007-2013 KAPSAMINDA TERMAL TURİZM

Ceren AKSU | Güney Ege Kalkınma Ajansı Uzmanı

Türkiye, kıyı turizminin yanı sıra termal, sağlık, doğa, kış sporları gibi alternatif turizm türleri açısından oldukça zengin bir potansiyele sahiptir. 2010 yılında turizm gelirlerinin GSYH içindeki payı % 2,6 olarak belirlenirken turizm alanında çalışanların ülke istihdamı içindeki payının % 5,21 olduğu ifade edilmektedir. İthalat ihtiyacından doğan sanayide dışa bağımlılık oranlarına kıyasla turizm yatırımlarında ihtiyaç duyulan teçhizat dışa bağımlılık oranı düşük olup % 10'un altında olduğu belirtilmektedir. Yüksek döviz girdisinin de etkisiyle ülke dış ticaret açığını kapatma oranı % 34,4'tür. Yalnızca bu rakamlar bile sektörün ülke için önemini ifade etmeye yeterlidir.

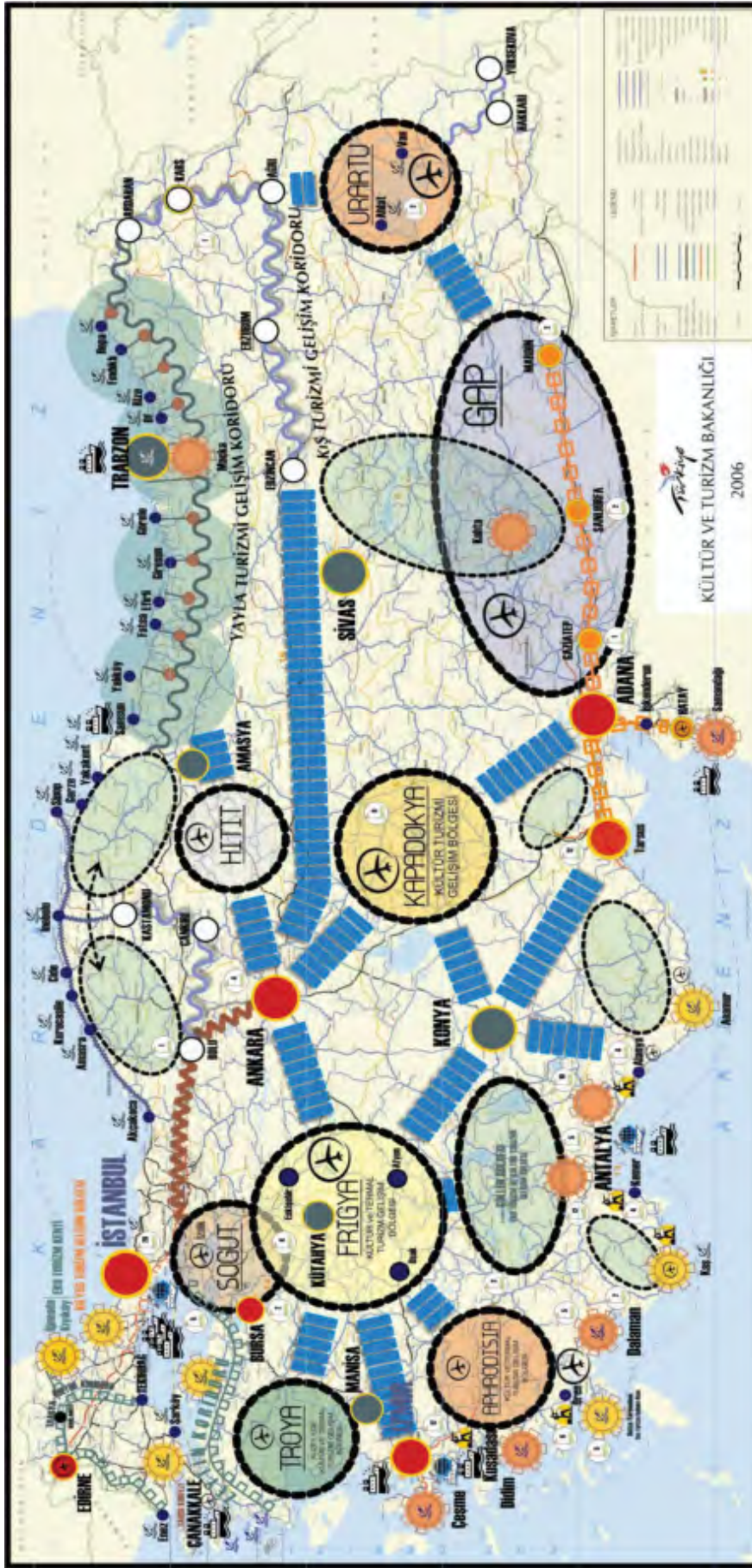
Yüzyıllardır gerçekleştirilen bir turizm çeşidi olan termal turizmin ise Avrupa ve Amerika'da 30 milyar dolara yakın bir gelir sağladığı, tüm dünyada yaklaşık 100 milyar dolarlık bir pazarı

olduğu düşünülmektedir. Ülkemizde ise Anadolu'nun en eski turizm çeşidi olarak bilinen kaplıcalardan farklı şehirlerden gelen halk sağlık ve spor amacıyla faydalanmıştır. Termal turizm, dört mevsime yayılmış olması ve bu sebeple tesislerdeki doluluk oranı, yüksek istihdam oluşturması, diğer turizm türleri ile entegrasyonunun kolay oluşu, kür merkezi olan (tedavi) entegrasyonuna sahip tesislerin kendini kısa sürede amorti edebilmesi gibi avantajlara sahiptir. Nitekim ülkemizde de sıcaklıkları 20oC ile 110oC arasında değişen 1.300 termal (jeotermal) kaynak mevcuttur. Başta Ege Bölgesi olmak üzere 46 ilde 190 civarında kaplıca bulunmaktadır. Bunların yanında yerel idareler tarafından belgelendirilmiş 160'a yakın tesis termal turizm alanında hizmet vermektedir (KTB, <http://www.ktbyatirimisletmeler.gov.tr/ana-sayfa/1-35579/20110701.html>, 2011).

Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Kapsamında Termal Turizm

“Sürdürülebilir turizm yaklaşımı benimsenerek istihdamın artırılmasında ve bölgesel gelişmede turizmin öncü bir sektör konumuna ulaştırılması ve Türkiye'nin 2023 yılına kadar, uluslararası pazarda turist sayısı ve turizm geliri bakımından ilk beş ülke arasında önemli bir varış noktası ve uluslararası bir marka haline getirilmesinin sağlanması” vizyonunu ışığında hazırlanan Türkiye Turizm Stratejisi 2023'te; ülkenin doğal, tarihi ve kültürel değerlerini koruma - kullanma dengesinin gözetilerek kullanılması ve turizm payının artırılması hedeflenmektedir. Bu doğrultuda planlamadan yatırıma, örgütlenmeden Ar-Ge'ye, altyapıdan turizmin çeşitlendirilmesine kadar çok sayıda uzun vadeli strateji belirlenmiştir. Turizmin çeşitlendirilmesi noktasında farklı turizm türlerinin sorun ve ihtiyaçlarına ilişkin stratejiler tespit edil-

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
2006

GÖSTERİM (şematiktir)

GELİŞİM ODAKLARI / ALANLARI	BAĞLANTI TİPLERİ / GELİŞİM AKSLARI	DİĞER GÖSTERİMLER
Meydan Turizm Kümesi	İçerik Yolu	Yılı Lisen
Çeşitli Turizm Kurumları	Akçe Turizmi Akçe	Havayolları
Yayı Turizm	Deniz Ulaştırma Bağlantıları	Kuzeygölü Linyen
Kent Turizm	Deniz Ulaştırma Bağlantıları	Mega Yılı Linyen
Turizm Gelişim Odağı	Deniz Ulaştırma Bağlantıları	Golf Alanları / Golf Sana Serya
Kent Turizm Odağı	Deniz Ulaştırma Bağlantıları	İnci ve Aralık Çalıpınalı İle Turizm Potansiyeli Açıkta Yarıpınalı Alanlar
Kent Turizm Odağı	Deniz Ulaştırma Bağlantıları	Yılı Lisen
Turizm Gelişim Odağı	Deniz Ulaştırma Bağlantıları	Yılı Kabul Edilmemiş Gıda İle İlgili Edilmemiş Bölge
Kent Turizm Odağı	Deniz Ulaştırma Bağlantıları	Yılı Lisen

Şekil.1 Türkiye Turizm Stratejisi Kavramsal Eylem Planı (KTB, <http://www.saglikturizmi.org.tr/sunum/1.kongre/2.G%C3%9CN/%C3%96C4%9ELEDEN%20%C3%96NCE/%C3%96KHA%20%C3%96ZOK.pdf>, 2011).

miştir. Sağlık ve termal turizme ilişkin belirlenen hedefler ise şu şekildedir;

- Troya, Frigya ve Aphrodisia bölgelerinin her biri termal ve kültür temalı bölgesel varış noktası olarak geliştirilecek, termal ve kültür turizmi kapasitesinin alternatif turizm türleri ile bütünleşmesi sağlanarak yakın çevredeki diğer kültürel ve doğal değerlerle de ilişkilendirilecektir,
- Jeotermal kaynakların bulunduğu bölgeler dikkate alınarak etaplamalar şeklinde tüm kaynakların değerlendirilmesine yönelik çalışmalar sürdürülecektir,
- Kültür ve Turizm Bakanlığınca bugüne kadar ilan edilen termal turizm merkezlerine ilişkin imar planlama çalışmaları tamamlanacaktır,
- Ülkemizin Avrupada termal turizm konusunda birinci varış noktası olması sağlanacaktır.

Görüş ve öneriler

Türkiye Turizm Stratejisi Eylem Planı 2007-2013 turizme ilişkin bir ülke vizyonu kazandırmaya yönelik hazırlanmış olan ve uzun vadeli hedefleri olan Türkiye Turizm Stratejisi 2023'ün bir bileşeni niteliğindedir. 6 yıllık bir dönemi kapsayan eylem planı içerisinde kısa ve orta vadede turizmin çeşitlendirilerek tüm yıla yayılması ve öncelikli turizm türlerinin geliştirilmesine yönelik tedbirlerin alınması, bu noktada da ilgili/sorumlu kurum ve kuruluşlar ile bunların rollerinin belir-

- Jeotermal suyun etkin bir şekilde dağıtımı maçıyla belirlenen pilot bölgelerde mahalli idareler birliği ve dağıtım şirketleri kurulması yönünde çalışmalar yapılacaktır,
- Jeotermal kaynak odaklı "Turizm Merkezi" ve/veya "Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi" ilan edilebilecek alanlar belirlenerek fiziki planlarının tamamlanmasında sonra turizm yatırımcılarına tahsis kısa bir sürede gerçekleştirilecektir (KTB, <http://www.kultur.gov.tr/TR/belge/1-61449/turizm-stratejisi-2023.html>, 2011).

Bu hedeflerden de görüleceği üzere termal turizme ilişkin altyapı çalışmalarının yanı sıra diğer turizm çeşitleri ile entegrasyonuna odaklanılmıştır. Bunun yanında hizmet kalitesinin artırılması, tanıtım ve pazarlama yapısının güçlendirilmesi, çeşitli teşvikler vb. ile Türkiye'nin

Avrupada termal turizm konusunda ilk destinasyon olması hedeflenmektedir.

Strateji dâhilinde birden fazla ili kapsayacak nitelikte turizm gelişim bölgelerinin oluşturulması, bu bölgelerin yerel ve bölgesel kalkınmada güçlü bir araç olması stratejisi kapsamında dokuz tematik bölge önerilmektedir. Bahsi geçen dokuz tematik bölgeden üçü, kültür ve termal turizm gelişim bölgesi olarak belirlenmiştir (Şekil.1). Bu bölgeler aşağıdaki gibidir;

- Eskişehir, Afyonkarahisar, Kütahya ve Uşak illerini kapsayan bölgede Frigya Kültür ve Termal Turizm Gelişim Bölgesi,
- Çanakkale ve Balıkesir illerini kapsayan bölgede Troya Kültür ve Termal Turizm Gelişim Bölgesi
- Aydın ve Denizli illerini kapsayan bölgede Aphrodisia Kültür ve Termal Turizm Bölgesi.

lenen zaman diliminde açıklığa kavuşturulması hedeflenmektedir. Turizmin çeşitlendirilmesi dâhilinde, eylem planı çerçevesinde termal turizme dair hedefler, kurum/kuruluşlar, başlangıç tarihi ve süre Tablo.1'de gösterilmektedir.

Bu anlamda 6 yıllık bir süreci kapsayan eylem planında öncelikli dört bölge için termal turizm master planlarının hazırlanması, termal projeler için fizibilite çalışmaları ve tesislerin mimari yönlerinin güçlendirilmesi, ulusal ve uluslararası alanlarda tanıtım, teşvikler

ve başta pilot bölgeler olmak üzere alt yapıya ilişkin desteklerin yoğunlaştırılması faaliyetleri ile bu konulara ilişkin sorumlu ve ilgili kuruluşlar ve süre ifade edilmektedir.

Eylemlere yönelik faaliyetlerin açıklandığı ve sürecin açıkça ifade edildiği bu eylem planına ilişkin en önemli nokta, planda bahsi geçen ilgili ve sorumlu kurum/kuruluşlar arasındaki yönetişimin etkinliğini sağlamaktır. Nitekim yönetişim, planların hayata geçirilmesindeki kilit unsurdur.

Eylem	Açıklama	Sorumlu (S) ve İlgili (İ) Kuruluşlar	Başlangıç Tarihi	Süre
Termal turizm master planının hazırlanması	Öncelikli olarak 4 bölge için termal turizm master planları hazırlanacak: Güney Marmara: Balıkesir, Çanakkale, Yalova Güney Ege: Aydın, Denizli, Manisa, İzmir Frigya: Afyonkarahisar, Uşak, Ankara, Eskişehir, Kütahya Orta Anadolu: Aksaray, Niğde, Kırşehir, Nevşehir, Yozgat Bu bölgelerde termal turizm merkezleri belirlenecek ve termal turizmin altyapısı ve üstyapısının geliştirilmesine yönelik stratejiler hayata geçirilecektir.	Kültür ve Turizm Bak. (S) Sağlık Bak. (İ) Özel sektör (İ) Yerel yönetimler (İ)	2007	6 yıl
Termal projeler için fizibilite çalışmaları	Termal turizm yatırımlarının fayda - maliyet analizi yapılarak gerçekleştirilmesi için gerekli fizibilite etütleri uzman kuruluşlara yaptırılacaktır.	Kültür ve Turizm Bak. (S) Enerji ve Tabii Kaynaklar Bak. (İ) Yerel yönetimler (İ)	2007	6 yıl
Termal tesislerin mimari niteliklerinin güçlendirilmesi	Termal tesislerde geleneksel, tarihsel, kültürel ve yerel mimari özelliklerin kullanımı özendirilecektir.	Kültür ve Turizm Bak. (S) Yerel yönetimler (S)	2007	6 yıl
Termal turizmin tanıtımı	Bir destinasyon olarak termal turizm merkezlerini ve su kaynaklarının özelliklerini tanıtmak amacıyla broşürler hazırlanacak ve uluslararası fuarlara katılım sağlanacaktır.	Kültür ve Turizm Bak. (S) TÜROFED (S) TYD (İ), TURSAB (İ) Hizmet Birlikleri (İ) Üniversitelerin ilgili bölümleri (İ) STK'lar (İ)	2007	2 yıl
Pilot bölgeler	Altyapı (sondaj, yol, içme ve kullanma suyu, kanalizasyon vb.) ve çevre turizmi için sağlanan mali yardımlar öncelikle pilot bölgelerde yoğunlaştırılacaktır.	Kültür ve Turizm Bak. (S) Enerji ve Tabii Kaynaklar Bak. (S) Sağlık Bak.(S) MTA (S) Yerel yönetimler (S)	2007	3yıl
Turizm teşvikleri	Finans kredisi, ithalat kolaylığı, KDV iadesi gibi özel sektör teşvikleri artırılacak, termal turizm öncelikli teşvikler içerisinde ele alınacaktır.	Kültür ve Turizm Bak. (S) Hazine ve Dış Ticaret Müst. (İ) Kalkınma Bankası (S)	2007	6 yıl
Ulusal ve uluslararası tanıtım	Termal kaynakların ulusal düzeyde ve uluslararası tanıtımı için seminer, bilgilendirme programı uygulanacaktır.	Kültür ve Turizm Bak. (S) TÜROFED (S) TYD (İ), TURSAB (İ) Hizmet Birlikleri (İ) Üniversitelerin ilgili bölümleri (İ) STK'lar (İ)	2007	6 yıl

Tablo.1 Eylem Planı 2007-2013 kapsamında sağlık ve termal turizme ilişkin hedefler (KTB, <http://www.kultur.gov.tr/TR/belge/1-61449/turizm-stratejisi-2023.html>, 2011)

Sonuç

Küreselleşme, ekonomik krizler, bölgesel çatışmalar gibi çok sayıda etmenin gölgesinde şekillenen dünya ekonomisinde turizm sektörü gelişimini sürdürmeye devam etmekte, bu gelişme süreci kısa süreli gezme - görme faaliyetlerinin ötesine geçerek ülkelerin dış ticaret açıklarının kapatılmasında rol oynayan bir yapıya kavuşmaktadır. Türkiye'de bu pastada pay sahibidir. Ülke, kriz döneminde dahi fiyat rekabetçiliğinin etkisiyle markette yerini almayı başarmıştır. Zengin kaynakların da etkisiyle Türkiye'de uzun yıllardır sürdürülen ve dünyanın en eski turizm türlerinden biri olan termal turizmin ise gerek bölgesel anlamda gerekse ülke ekonomisindeki payı yadsınamaz.

Turizm sektöründe, paydaşları yönetim ilkesi çerçevesinde bir araya getirerek üretim, yönetim ve uygulama süreçlerinde sektöre bir "yol haritası" oluşturmak amacıyla hazırlanan Türkiye Turizm Stratejisi 2023 ve Eylem Planı 2007-2013 kapsamında, kıyı turizmi ile termal turizmin de dâhil olduğu alternatif turizm türlerinin geliştirilerek ülkemizin turizmden alacağı payın artırılması hedeflenmiştir. Termal turizm özelinde değerlendirildiğinde ülke genelinde benzer sorunlar gözlenmektedir. Bu noktada altyapıdan turizmin çeşitlendirilmesine, eğitimden teşviklere kadar çeşitli alanlarda hedefler belirlenmiştir. Turizm Stratejisi dâhilinde belirlenen dokuz tematik bölgeden üçü (Frigya, Troya, Aphrodisia) kültür ve termal turizm gelişim bölgesidir.

Oldukça kapsayıcı nitelikte hazırlanmış olan turizm stratejisi ve eylem planı, rekabetçiliğin hızını yitirmeden devam ettiği ve sektörel anlamda yalnızca "ayakta kalmanın" çok daha ötesine geçilmesi gerektiği günümüz koşullarında sektörün geleceğine ışık tutan çalışmalardır. Ancak unutulmaması gereken nokta, eylemlerin uygulanmasında ilgili ve sorumlu kurum/kuruluşların ortak hedefler doğrultusunda koordineli şekilde yol alması ve iyi bir yönetim modelinin uygulanmasıdır. ■

Kaynakça

- KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI (KTB) (2011). Türkiye Turizm Stratejisi 2023, Eylem Planı 2007-2013. <http://www.kultur.gov.tr/TR/belge/1-61449/turizm-stratejisi-2023.html>. 05.09.2011. / KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI (KTB) YATIRIM VE İŞLETMELER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TERMAL TURİZM ŞUBESİ, Türkiye'de Termal Turizmi Geliştirme Çalışmaları, 1. Uluslararası Sağlık Turizmi Kongresi, Antalya. <http://www.saglikturizmi.org.tr/sunum/1.kongre/2.G%C3%9CN/%C3%96%C4%9ELEDEN%20%C3%96NCE/G%C3%96KHAN%20%C3%96ZOK.pdf>. 06.09.2011. / KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI (KTB) YATIRIM VE İŞLETMELER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ, <http://www.ktyatirimisletmeler.gov.tr/ana-sayfa/1-35579/20110701.html>. 05.09.2011.

TURİZMDE SOSYAL YAKLAŞIM: YOKSUL YANLISI TURİZM

Aysegül ÖZBEK | Karacadağ Kalkınma Ajansı Uzmanı

Geçen son 50 yılda turizm sektörü dünya genelinde oldukça hızlı bir yükseliş trendi izlemiş ve istihdam yaratma, döviz elde etme anlamında önemli sektörlerden biri haline gelmiştir. 2010 yılında dünya genelinde 935 milyon kişi turist olarak seyahat etmiştir. Bu turist sayısı 2009 yılına göre % 6,7 oranında bir artışa işaret etmektedir (UNDP, 2011). Turizmde yaşanan bu yükselişin gelecek yıllarda da devam edeceğini tahmin

eden Dünya Turizm Örgütü, turist sayısının 2020 yılında 1,6 milyar kişiyi bulacağını öngörmektedir.

Her ne kadar hala gelişmiş ülkeler, önemli turizm destinasyonları ile turizmden çok daha fazla gelir elde ediyor olsalar da, sektörde yaşanan gelişmelere paralel olarak turizm destinasyonları da çeşitlenmeye başlamış, pek çok gelişmekte olan ve az gelişmiş ülke değişen turizm yaklaşımları sonucu turizmden daha yüksek oranlarda gelir elde etmeye

başlamışlardır. 1990 ile 2009 yılları arasında az gelişmiş ülkelere seyahat eden turist sayısında % 11 artış yaşanmıştır (UNDP, 2011). Deniz-kum-güneş anlayışının yanı sıra kültür turizminin de giderek önem kazanması, az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler için önemli bir fırsat yaratmıştır. Yoksul kesimlerin yoğun olarak yaşadığı bu ülkeler için turizm fırsat içeren bir sektör haline gelmiştir. Hem uluslararası kuruluşlar hem de hükümetler turizmin gelişmekte olan

ve az gelişmiş ülkeler ve bölgeler için önemli bir sosyo-ekonomik kalkınma potansiyeli içerdiğini görmeye başlamış ve bu fırsatı değerlendirmek için tedbirler olarak çeşitli projeleri hayata geçirmişlerdir (UNDP, 2011). Dolayısıyla turizm sektörü hem gelişmekte olan hem de az gelişmiş ülkeler için önemli bir kalkınma aracı haline gelmiştir.

Yoksul Yanlısı Turizm

Uzun yıllar boyunca turizm daha ziyade büyük işletmelerin yüksek gelirli insanlara sundukları lüks bir tüketim hizmeti olarak algılanmıştır. Bu nedenle özellikle yoksul ülkeler için eşitsizlikleri ve yoksulluğu arttıran bir sektör olarak değerlendirilmiştir. Oysa günümüzde turizm, her kesime hitap eden, farklı sosyo-ekonomik grupların farklı turizm yaklaşımlarına göre şekillenen hizmet anlayışı ile sadece büyük işletmelerin hakim olduğu bir sektörden ziyade çeşitli toplum kesimleri için olanaklar yaratan bir sektöre dönüşmüştür. Bunun sonucu olarak turizm, özellikle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler için kalkınmada öncelikli sektörlerden biri haline gelmenin yanı sıra, yoksullukla mücadele için de önemli bir araç olmaya başlamıştır. Bu yaklaşım değişimi ile “Yoksul Yanlısı Turizm (Pro-Poor Tourism)” kavramı ortaya çıkmıştır.

Yoksul Yanlısı Turizm ile turizme dayalı kalkınma çalışmalarının yoksulların ihtiyaçlarını gidermeye ve yaşam koşullarını iyileştirmeye yönelik planlanması kastedilmektedir (SCHEYVENS, 2001). Yoksul Yanlısı Turizm bir yaklaşımdır, amacı yoksulları da karar alma süreçlerine dahil etmek, ekonomik gelişimden pay almalarını sağlamak, bu vesileyle yaşam koşullarını iyileştirmek; öte yandan yaşanacak ekonomik gelişmeden yoksul kesimlerin olumsuz etkilenmesini önlemeye yönelik tedbirler almaktır (ASHLEY, ROE and GOODWIN, 2001). Yoksul yanlısı turizm anlayışı, ekonomik büyümeden tüm kesimlerin faydalanacağı argümanına alternatif olarak bu büyümeden yoksulların da pay alabilmesi

için bazı tedbirlerin alınması gerektiği yaklaşımını savunmaktadır (JAMIESON, GOODWIN and EDMUNDS, 2004).

Birleşmiş Milletler Binyıl Kalkınma Hedeflerinden en önemlisi yoksul olarak tanımlanan 1 doların altında gelirle yaşayan kişi sayısının 2015 yılına kadar yarı yarıya azaltılmasıdır. Bunun için pek çok strateji geliştirilmiş ve programlar oluşturulmuştur. Ancak şu bir gerçektir ki, yoksulluğun azalması için yapılabilecek önemli çalışmalardan biri de yoksul yanlısı bir ekonomik büyüme hedefinin ortaya konmasıdır (ASHLEY, ROE and GOODWIN, 2001). Bu noktada turizm sektörü de yoksul yanlısı ekonomik büyümenin yaratılabileceği öncelikli sektörlerden biridir. 1998 yılından itibaren “Yoksul Yanlısı Turizm Ortaklığı” kurulmuş ve bu tarih itibarıyla turizmin yoksullukla mücadele için kullanılacak önemli bir sektör olduğu vurgulanmıştır (International Tourism Partnership and Responsible Tourism, <http://www.propoortourism.org.uk>). Bu süreci takiben, Dünya Turizm Örgütü, 2002 yılında Johannesburg’da gerçekleştirilen Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesinde “Turizm ve Yoksullukla Mücadele Raporu”nu sunmuştur.

Turizm sektörü yoksulların ihtiyaçlarını karşılama ve bu kişilerin ekonomik hayatın bir parçası haline gelmeleri noktasında pek çok olanak sunmaktadır. Emek yoğun bir sektör olarak niteliksiz işçiye de istihdam yaratmaktadır. Kadın ve genç istihdamının yoğun yaşandığı, dolayısıyla dezavantajlı olarak tanımlanan bu grupların ekonomik hayata katılmalarını, güçlenmelerini ve toplumun bir parçası haline gelmelerini sağlayan bir sektördür. Eğitim seviyesinin düşük olduğu, nitelikli işçi sayısının sınırlı kaldığı gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkeler ve bölgeler için önemli bir istihdam alanı yaratmaktadır. Sanayi sektöründen farklı olarak turizm sektörü, küçük girişimcinin hatta zaman zaman yoksulların dahi yatırım fırsatı elde edebileceği seçenekler

sunmaktadır (UNDP, 2011). Benzer şekilde turizm sektörü diğer sektörlerle göre daha az sermaye ve altyapı yatırımına gereksinim duymaktadır. Ülke ve bölge için ekonomik kalkınma fırsatı yaratırken kültürel ve doğal değerlerin korunmasına da vesile olmaktadır. Bu yönü ile sürdürülebilir kalkınma yaklaşımının hayata geçirilebileceği sektörlerden biridir.

Yoksullukla Mücadele ve Turizm

Yoksulluk tanımı zaman içerisinde değişmiş ve sadece maddi imkansızlıkları tanımlayan bir kavram olmaktan çıkmıştır. Yoksulluk kavramı, sosyal hizmete ve kaynaklara erişim noktasında dezavantajlı konumda olmayı, yani yoksunluğu ve sosyal dışlanmayı da içeren yeni bir kavrama dönüşmüştür. Dolayısıyla yoksul tanımı sadece geliri düşük olan insanları değil, aynı zamanda karar alma mekanizmalarına erişmekte zorlanan, sosyal hizmetlerden yeterince

yararlanamayan, kültürel ve sosyal hayata yeterince katılmayan insanları ifade etmektedir. Bu nedenle herhangi bir sektörde yaşanacak ekonomik gelişmeden yoksul kesimlerin de yararlanabilmesi için ilgili kamu kurumları başta olmak üzere hem özel sektörün hem de sivil toplum örgütlerinin yoksulların karar alma süreçlerine katılımını ve istihdam edilmelerini destekleyici mekanizmaları geliştirmeleri gerekmektedir. Yaşanacak ekonomik büyümeden yoksulların kendi başlarına pay almalarını beklemek yerine, bunu destekleyici mekanizmaların tanımlanmasına ve çalışmaların yürütülmesine ihtiyaç vardır. Dolayısıyla turizm sektörünün yoksullukla mücadele aracı olabilmesi için;

- Turizmdeki küresel eğilimlerin takip edilmesi, küresel talepler doğrultusunda yerel düzeyde planlamalar yapılması, projeler geliştirilmesi, altyapı ve yatırım çalışmalarının tamamlanması,
- Turizme dayalı kalkınmanın yoksullukla mücadele noktasında nasıl

kullanılabileceğinin analiz edilmesi ve buna yönelik bir yol haritasının oluşturulması,

- Yoksul yanlısı turizm yaklaşımının kamu kurumları tarafından içselleştirilerek plan ve programlara yansıtılması,
- Kadınların yoksul yanlısı turizm yaklaşımında önemli bir aktör olarak ele alınması ve cinsiyete dayalı eşitsizlikleri gidermek için kadını öncelikleyen çalışmaların planlanması,
- Kişisel ve mesleki gelişimi destekleyici eğitimlerle yoksul kesimin istihdam edilebilirliğinin artırılması,
- Yoksul kesimler için girişimci veya küçük işletmeci olmaları yönünde destekler sağlanması,
- Yerel halkın karar alma süreçlerine katılımının planlama boyutundan başlanarak proje uygulama süreçleri boyunca devam ettirilmesi,
- Turizm yatırımları ile oluşacak sosyal, kültürel ve çevresel değişimlerden yoksulların nasıl etkilene-

ceğinin hesaplanması ve olumsuz etkilere yönelik tedbirler alınması,

- Özel sektör ile yoksullar arasında iletişimi ve işbirliğini güçlendirecek mekanizmaların oluşturulması,
- Turizm altyapısını iyileştirmeye yönelik çalışmalardan yoksul kesimlerin yararlanmasının sağlanması,
- Kültürel zenginliklerin ve doğal güzelliklerin önemi dikkate alınarak bunları koruyucu ve kollayıcı tedbirlerin yerel halkla birlikte alınması gerekmektedir (ASHLEY, ROE and GOODWIN, 2001; UNDP, 2011).

Sonuç

Sonuç olarak turizm sektörü emek yoğun olması, başta kadınlar ve gençler olmak üzere dezavantajlı gruplara, niteliksiz kişilere istihdam olanakları yaratması ve daha az yatırımla ekonomik gelişme sağlaması açısından yoksullukla mücadelede önemli bir araç olarak değerlendirilebilir. Ancak turizmin gerçekten yoksul yanlısı bir strateji ile hayata geçirilmesi için öncelikle kamu

kurumlarının ve yerel yönetimlerin yoksul kesimlerin ekonomik büyümeden pay almalarını sağlayıcı tedbirleri alması, bu amaçla gerekli düzenlemeleri yapması, kalkınma planlarını bu doğrultuda hayata geçirmesi ve özel sektörü de bu yönde teşvik ederek bu amaca hizmet edecek yatırımlar yapılmasını sağlaması gerekmektedir.

Bu noktadan hareketle bölgemizdeki duruma baktığımızda, son yıllarda gerek ulusal kurumlar gerekse yerel kurumlar hem Şanlıurfa hem de Diyarbakır için turizmi öncü sektörlerden biri olarak belirlemişlerdir. Yapılan ulusal ve bölgesel plan çalışmalarında bölgemizin turizm potansiyelleri vurgulanarak önemli program ve projeler hayata geçirilmeye başlanmıştır. Dolayısıyla her iki il için turizme dayalı bir kalkınma stratejisinin belirlenmiş olduğu ve bu hususta ulusal ve yerel düzeyde bir mutabakat sağlanmış olduğu görülmektedir. Öte yandan her iki ilimizde de hala yoksulluk en önemli sosyal sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle; hem turizm potansiyeli bu kadar yüksek olan hem de yoksulluğun yoğun oranlar-

da yaşandığı bölgemizde bu iki hususun bir arada değerlendirilerek "yoksul yanlısı turizm" anlayışı ile ele alınması durumunda, ekonomik büyümeyi sağ-

lamanın yanı sıra uzun vadede işsizlik ve yoksulluk başta olmak üzere pek çok sosyal soruna da çözüm üretme fırsatı elde edileceği kolaylıkla öngörülebilir. ■

Pro Poor Tourism

Nabji Tourism Trail

The underprivileged should get a share in (mass) tourism

Capacity Development Illustrated

When Sonam Lhamo heard about a plan to develop a tourism trail through her village, Korphu, she did not really know what to expect. Still, the 22 year old, grade 7 drop-out and mother of a baby girl, volunteered to use her limited knowledge of arithmetics to learn more about bookkeeping.

Kaynakça

- ASHLEY, C., ROE, D. and GOODWIN, H. (2001). "Pro-Poor Tourism Strategies: Expanding Opportunities for the Poor", Pro-Poor Tourism Briefing, No 1: April, http://haroldgoodwin.info/resources/ppt_briefing.pdf, 13.01.2012. / INTERNATIONAL TOURISM PARTNERSHIP and RESPONSIBLE TOURISM (2011). "Tourism and Local Economic Development", [http://www.propoortourism.org.uk/Publications by partnership/Tourism and Local Development.pdf](http://www.propoortourism.org.uk/Publications%20by%20partnership/Tourism%20and%20Local%20Development.pdf), 12.12.2011. / JAMIESON, W., GOODWIN, H. and EDMUNDS, C. (2004). "Contribution of Tourism to Poverty Alleviation: Pro-Poor Tourism and The Challenge of Measuring Impacts", <http://haroldgoodwin.info/resources/povertyalleviation.pdf>, 20.12.2011. / OVERSEAS DEVELOPMENT INSTITUTE (2007). "Can Tourism Offer Pro-Poor Pathways to Prosperity? Examining Evidence on the Impact of Tourism on Poverty" Briefing Paper 22: June, <http://www.odi.org.uk/resources/docs/110.pdf>, 13.01.2012. / SCHEYVENS, R. (2001). "Poverty Tourism", Development Bulletin 55, pp. 18-21, <http://devnet.anu.edu.au/online%20versions%20pdfs/55/6Schevvens55.pdf>, 13.01.2012. / UNDP (2011). Tourism and Poverty Reduction Strategies in the Integrated Framework for Least Developed Countries (Discussion Paper), April, http://portal.unesco.org/en/files/48503/13045122901Tourism_Poverty_Reduction_LDCs_web.pdf/Tourism_Poverty_Reduction_LDCs_web.pdf, 13.01.2012. / WORLD BANK (2004). "Sustainable Tourism and Poverty Alleviation", presentation by Mr. Eugenio Yunis, World Tourism Organization-ABCDE Conference: Brussels, http://www.tanzaniagateway.org/docs/sustainable_tourism_and_poverty_alleviation.pdf, 13.01.2012.

DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE TURİZM

Armağan TANRIKULU | Karacadağ Kalkınma Ajansı Uzmanı

Günümüzde turizm, birçok ülkede ekonomik büyümenin ve gelişmenin en önemli kaynaklarından biri olarak görülmektedir. Turistik hareketlerin döviz arzını artırarak ödemeler bilançosu açıklarının azaltılması, milli paraya değer kazandırılması, turizm gelirlerinin tekrar dağılım yoluyla ekonominin canlanması, turistik talep artışlarına paralel olarak yatırımların hızlanması, ayrıca istihdam ve bölgesel kalkınma gibi konularda sağladığı katkılarla turizm, ülke ekonomilerinde önemli bir yere sahiptir. Bu nedenle, hemen hemen tüm ülkeler dünya turizm gelirlerinden elde ettikleri payı daha da büyütme için çalışmalar yapmaktadır. Ülkelerine yönelik turizm hareketlerini artırmak, turistlerin ülkelerinde kalış sürelerini uzatmak, turizmi tüm yıla yaymak ve alternatif turizm çeşitleri kazandırmak için de çeşitli programlar geliştirmektedir.

Sınırlar ortadan kalktıkça dünya daha da küçülmeye başlamış ve insanlar daha uzak mesafelere seyahat etme eğilimine girmiştir. Harcanabilir kişisel gelirden turizme ve tatile ayrılan payın artması, ulaşım ve iletişim teknolojisindeki hızlı gelişme ve insanların yeni yerleri merak etme ve ziyaret etme isteği bunun en önemli nedenlerindedir.

Uluslar arası turizm talebi 1999-2009 döneminde % 33,8 oranında artış göstermiş, aynı dönemde turizm gelirleri % 88,8 oranında artmıştır (DPT, 2011). 2009 yılındaki küresel krizi izleyen ekonomik gerilemeye rağmen, 2010 yılında uluslararası turist sayısı bir önceki yıla göre % 6,6 oranında büyüyerek 940 milyon, turizm gelirleri ise 919 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. 2010 yılında dünya turizm hareketleri içinde gelen turist sayısı açısından Avrupanın aldığı

pay 481 milyon kişi, gelirler ise 413 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Turist girişlerinde Avrupada en çok turist çeken ülkelerin başında 76,8 milyon kişi ile Fransa, 52,7 milyon kişi ile İspanya ve 43,6 milyon kişiyle İtalya gelmektedir (UNWTO, 2011).

Dünya Turizm Örgütü verilerine göre, 2011 yılında uluslararası turist sayısı % 4,4 oranında büyüyerek 980 milyon kişi olarak gerçekleşmiştir. Bu sayının 523 milyonu gelişmiş ülkelere, 457 milyonu ise gelişmekte olan ülkelere aittir. Avrupa, yaşadığı krize rağmen 2011 yılında 503 milyon turisti ağırlayarak dünya turizm pastasından % 51 oranında bir paya sahip olmuştur. 2011 yılında Amerika'yı 156 milyon, Afrika'yı 50 milyon, Ortadoğu'yu 55 milyon, Asya ve Pasifik'i ise 216 milyon turist ziyaret etmiştir (UNWTO, 2012a).

Dünya Turizm Örgütü tarafından hazırlanan "Turizm 2020 Yılı Vizyonu" raporunda; 2020 yılında dünyadaki turist sayısının 1,5 milyar kişiye, toplam turizm gelirlerinin ise 2 trilyon dolara ulaşacağı öngörülmektedir. Raporda, dünya turizminin % 4,1 oranında büyüyeceği tahmin edilmektedir. Rapora göre, 2020 yılında Avrupa turizminin payının düşeceği, ancak yine de

Tablo 1: 2011 Yılı Uluslararası Turizm Hareketleri

	Gelen Turist Sayısı (milyon)	Aldığı Pay (%)	Artış/Azalış (%)
Asya ve Pasifik	216	22	-8
Amerika	156	16	4,2
Afrika	50	5	0
Ortadoğu	55	6	-8
Avrupa	503	51	6

Kaynak: UNWTO, 2012a.

en fazla turist kabul eden bölge olarak kalacağı, Çin'in de yer aldığı Doğu Asya/Pasifik Bölgesinin pazar payını yükselteceği tahmin edilmiştir (UNWTO, 2012b).

Tablo 2: 2010 Yılı Gelen Yabancı Turist Sayıları (Milyon Kişi)

1	Fransa	76,8
2	ABD	59,7
3	İspanya	52,7
4	Çin	55,7
5	İtalya	43,6
6	İngiltere	28,1
7	Türkiye	27,0
8	Almanya	26,9
9	Malezya	24,6
10	Meksika	22,4

Kaynak: UNWTO, 2011.

Tablo 3: 2010 Yılı Turizm Gelirleri (Milyar Dolar)

1	ABD	103,5
2	İspanya	52,5
3	Fransa	46,3
4	Çin	45,8
5	İtalya	38,8
6	Almanya	34,7
7	İngiltere	30,4
8	Avustralya	30,1
9	Hong Kong	23,0
10	Türkiye	20,8

Kaynak: UNWTO, 2011.

2010 yılında gelen yabancı turist sayısına baktığımızda Türkiye, 27 milyon turist sayısı ile dünyada en çok turist çeken 7. ülke konumundadır. 2011 yılı sonu itibariyle de, 31,4 milyon turist ile İngiltere'yi de geride bırakarak 6. sıraya yükselmiştir.

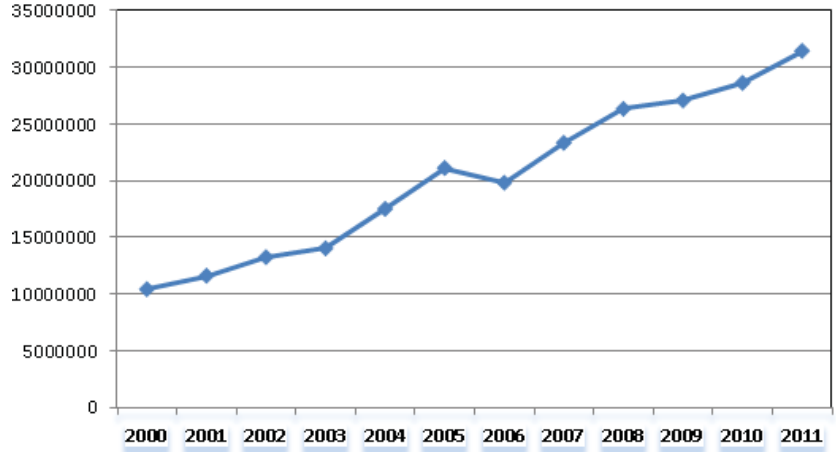
2010 yılı verilerine göre, Türkiye 20,8 milyar dolarla, dünyada en çok turizm geliri elde eden ülkeler arasında 10. sırada yer almaktadır. Türkiye'nin dünyada en çok turist çeken 7. ülke konumundayken, turizm geliri açısından 10. sırada yer alması, üst gelir grubunun yanında orta ve alt gelire sahip turistler tarafından tercih edilmesiyle açıklanabilir.

Dünya turizm örgütü verilerine göre 2002-2010 yılları arasında turist sayısı bakımından dünyada % 34,6'lık bir büyüme yaşanırken, Türkiye bu oranın üzerinde bir artış sergilemiştir. Türkiye'de 2002 yılında 13,2 milyon kişi olan ziyaretçi sayısı, 2011 yılında % 137,3 oranında artarak 31,4 milyon kişi olarak gerçekleşmiştir (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2012a).

2011 yılında Türkiye'ye gelen turist sayısına göre ülkeleri değerlendirdiğimizde ilk 3 sıranın geçen seneye göre değişmediğini görmekteyiz. Almanya 4.826.315 kişiyle 1. sırada yer alırken, 3.468.214 kişiyle Rusya Federasyonu 2. sırada yer almıştır. İngiltere 2.582.054 kişiyle 3. sırada bulunmaktadır (Türkiye Turizm Yatırımcıları Derneği, 2012).

İhracat ağırlıklı büyüme ve dünya ekonomisiyle bütünleşme çabalarında potansiyeli yüksek olan ülkemiz turizm sektörü, uluslararası pazarlarda rekabet gücünü kanıtlamış ve son 20-25 yıl içinde dünya ortalamasının üzerinde büyüme performansı göstermiştir. Özellikle turizm sektörünün değerinin anlaşılacak önem verilmeye

Grafik 1: Yıllar itibariyle gelen yabancı ziyaretçi sayısı

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2012a.

Tablo 4: Turizmin Gayri Safi Yurtiçi Hâsıla İçindeki Payı

YILLAR	GAYRİSAFİ YURTIÇİ HASILA		GELİR	TURİZM GELİRLERİNİN GSYH İÇİNDEKİ PAYI (%)
	Milyon YTL	Milyon \$	Milyon \$	
2001	240 224,0	196 736,0	10 066,5	5,1
2002	350 476,0	230 494,0	11 900,9	5,2
2003	454 781,0	304 901,0	13 203,1	4,3
2004	559 033,0	390 387,0	15 887,7	4,1
2005	648 932,0	481 497,0	18 153,5	3,8
2006	758 391,0	526 429,0	16 850,8	3,2
2007	843 178,4	648 754,0	18 487,0	2,8
2008	950 144,3	741 792,0	21 950,9	3,0
2009	953 974,0	617 611,0	21 249,3	3,4
2010	1 103 750,0	734 929,0	20 806,7	3,0
2011*	957 326,0	589 072,0	23 020,3	

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2012b.

başlandı ve bu çerçevede yasal ve kurumsal düzenlemelerin yoğun bir biçimde yapıldığı 1980'li yıllardan itibaren ülkemizde turizm gelirlerinde büyük bir artış olmuştur.

1998 yılından itibaren sürekli bir artış eğiliminde olan turizm gelirleri, 2010 yılına göre 2011 yılında % 10,6 oranında artış göstererek 23 milyar dolara ulaşmıştır. Turizm gelirlerinin

* 2011 yılı ilk 9 aylık verilerdir. 2011 yılı 4. çeyrek verileri 02.04.2012 tarihinde yayınlanacaktır.

Tablo 5: Turizm Gelirlerinin İhracat İçindeki Payı ve Turizm Giderlerinin İthalat İçindeki Payı

YILLAR	İHRACAT	TURİZM GELİRLERİ	TURİZM GELİRLERİNİN İHRACAT GELİRLERİNE ORANI (%)	İTHALAT	TURİZM GİDERLERİ	TURİZM GİDERLERİNİN İTHALAT GİDERLERİNE ORANI (%)
1980	2 910,1	326,7	11,2	7 909,4	114,7	1,5
1981	4 702,9	381,3	8,1	8 933,4	103,3	1,2
1982	5 746,0	370,3	6,4	8 842,7	108,9	1,2
1983	5 727,8	411,1	7,2	9 235,0	127,3	1,4
1984	7 133,6	840,0	11,8	10 756,9	276,8	2,6
1985	7 958,0	1 482,0	18,6	11 343,4	323,6	2,9
1986	7 456,7	1 215,0	16,3	11 104,8	313,6	2,8
1987	10 190,0	1 721,1	16,9	14 158,0	447,7	3,2
1988	11 662,0	2 355,3	20,2	14 335,4	358,0	2,5
1989	11 624,7	2 556,5	22,0	15 792,1	565,0	3,6
1990	12 959,3	3 225,0	24,9	22 302,1	520,0	2,3
1991	13 593,5	2 654,0	19,5	21 047,0	592,0	2,8
1992	14 714,6	3 639,0	24,7	22 871,1	776,0	3,4
1993	15 345,1	3 959,0	25,8	29 428,4	934,0	3,2
1994	18 105,9	4 321,0	23,9	23 270,0	866,0	3,7
1995	21 637,0	4 957,0	22,9	35 709,0	912,0	2,6
1996	23 225,5	5 962,1	25,7	43 626,6	1 265,0	2,9
1997	26 261,1	8 088,5	30,8	48 558,7	1 716,0	3,5
1998	26 974,0	7 808,9	28,9	45 921,4	1 753,9	3,8
1999	26 587,2	5 203,0	19,6	40 671,3	1 471,0	3,6
2000	27 774,9	7 636,0	27,5	54 502,8	1 711,0	3,1
2001	31 334,2	10 066,5	32,1	41 399,1	1 738,0	4,1
2002	35 081,1	11 900,9	33,9	51 553,8	1 880,0	3,7
2003	46 877,6	13 203,1	28,2	69 339,7	2 113,3	3,1
2004	63 167,0	15 887,7	25,1	97 539,8	2 524,0	2,6
2005	73 476,4	18 153,5	24,7	116 774,2	2 870,4	2,5
2006	85 534,7	16 850,8	19,7	139 576,2	2 742,3	2,0
2007	107 271,8	18 487,0	17,2	170 062,3	3 259,6	2,0
2008	132 000,3	21 950,9	16,6	201 823,3	3 506,4	1,7
2009	102 138,5	21 249,3	20,8	140 869,0	4 145,7	2,9
2010	113 979,5	20 806,7	18,3	185 541,0	4 825,2	2,6
2011*	134 971,5	23 020,3	17,0	240 834,3	4 976,1	2,0

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2012b

Gayri Safi Milli Hâsıla içindeki payı 2010 yılında % 2,8 düzeyine gelmiştir. Bu oran, genellikle artış şeklinde bir gelişim gösterirken, bazı yıllarda önemli sayılabilecek düşüşler yaşanmıştır. Söz konusu dalgalanma, turizm gelirlerindeki değişimden ve milli gelir düzeyindeki iniş-çıkışlardan kaynaklanmaktadır. Genel olarak değerlendirdiğimizde turizm gelirleri, yıllar itibarıyla artan bir seyir göstermiştir. Ancak, dünyada 2008 yılı sonunda çıkan ekonomik krizin etkilerinin Türkiye'de 2009 ve 2010 yıllarında hissedildiği turizm gelirlerindeki düşüşten anlaşılmaktadır. 2011 yılında ise, tüm dünyada yaşanan durgunluğa rağmen, Türkiye'ye gelen turist sayısında ve turizm gelirlerinde artış yaşanmıştır.

Turizm gelirlerinin ihracat gelirine oranı, turizm gelirlerinin ihracat kaynaklı gelirlerin ne kadarlık bir kısmına karşılık geldiğinin nispi bir ifadesidir. Yukarıdaki tablodan da görülebileceği gibi, turizm gelirinin ihracat içindeki payı sürekli bir artış trendi içerisindedir. Aynı artış turizm giderlerinde de yaşanmıştır. 1980 yılında turizmden elde edilen döviz gelirleri, ihracattan elde edilen döviz gelirlerinin % 11,2'si düzeyindeyken, 2011 yılı verilerine göre % 17 seviyesinde olduğu görülmektedir. Bu oran, turizm gelirlerindeki dalgalanmalara ve Türkiye'nin dış ticaret gelirlerindeki iniş ve çıkışlara bağlı olarak değişen bir seyir izlemektedir. Örneğin 1982 yılında % 6,4 seviyesine düşen bu oran, 2002 yılında zirve yaparak % 33,9 seviyesine yükselmiştir.

Turizm giderlerini ithalat gelirleri içindeki payı açısından değerlendirdiğimizde, turizm giderlerinin ortalama % 3 gibi düşük bir düzeyde seyrettiği görülmektedir. Oranın düşük değer almasının Türk vatandaşlarına uygulanan vize sınırlamaları, düşük ücret-yüksek kur politikasının yurtdışı gezilerini maliyetli hale getirmesi, ithalatta liberasyon politikasının ithalat hacmini genişletmesi ve yurt dışına çıkışlarda alınan fonların caydırıcılığı gibi nedenlerden kaynaklandığı söylenebilir.

* 2011 yılı verileri http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?tb_id=12&ust_id=4 adresinden alınmıştır.

Ülkemizde turizm sektörünün belkemiğini oluşturan turistlerin barınma, beslenme ve eğlenme gibi ihtiyaçlarını karşılayan konaklama tesisleridir. 2011 yılı verilerine göre Türkiye’de 2.822 adet işletme belgeli tesis bulunduğu ve bunların 323.771 adet oda; 680.323 adet yatak kapasitesine sahip olduğu tespit edilmiştir.

1980 yılından itibaren değerlendirildiğinde, 56.044 adet olan yatak sayısının 680.323 adede çıkması, turizm sektöründe üst yapı konusunda büyük bir ilerleme olduğunu göstermektedir. Bu sayılar sadece Kültür ve Turizm Bakanlığında Turizm İşletme Belgeli Tesislere aittir. Sadece belediye ruhsatı ile faaliyet gösteren tesislere ait sağlıklı rakamlar elde bulunmamakla birlikte 8.000 adet tesis ve bu tesislerin 400.000 civarında yatak kapasitesine sahip olduğu tahmin edilmektedir. Turizm yatırım belgeli tesislerin toplam yatak sayısı ise 264.725 adettir (Turizm Analiz, 2012). 1990 yılından itibaren turizm yatırım belgeli tesis sayısı kademeli olarak azalmasına karşılık, turizm işletme belgeli tesis sayısı kademeli olarak artmaktadır. Buna bağlı olarak, oda ve yatak sayıları da belge miktarıyla uyumlu bir seyir göstermektedir. Özellikle ekonomik krizlerin yaşandığı 1994, 2000 ve 2001

Tablo 6: Yıllara Göre Turizm Belgeli Konaklama Tesislerinin Sayısı

YILLAR	Turizm İşletme Belgeli Tesisler			Turizm Yatırım Belgeli Tesisler		
	TESİS	ODA	YATAK	TESİS	ODA	YATAK
1990	1260	83953	173227	1921	156702	325515
1991	1404	97260	200678	1987	158372	331711
1992	1498	105476	219940	1938	148017	309139
1993	1581	113995	235238	1788	132395	276037
1994	1729	128065	265136	1578	114913	240392
1995	1793	135436	286463	1334	96517	202483
1996	1866	145493	301524	1309	96592	202631
1997	1933	151055	313298	1402	110866	236632
1998	1954	151397	314215	1365	116286	249125
1999	1907	153749	319313	1311	114840	245543
2000	1824	156367	325168	1300	113452	243794
2001	1980	175499	364779	1240	107262	230248
2002	2124	190327	396148	1138	102972	222876
2003	2240	202339	420697	1130	111894	242603
2004	2357	217664	454290	1151	118883	259424
2005	2412	231123	483330	1039	128005	278255
2006	2475	241702	508632	869	123326	274687
2007	2514	251987	532262	776	112541	254191
2008	2566	268633	567470	772	113487	258287
2009	2625	289383	608765	754	103119	231456
2010	2647	209621	629465	877	114771	252984

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2012c.

yıllarında yaşanan düşüşlerin ardından, sektörde dönem dönem canlanmalar görülmektedir.

Sonuç olarak, yirminci yüzyılın ikinci yarısından itibaren gelişmekte olan ülkelerin ekonomileri için önemli bir gelir kaynağı oluşturan turizm, bir ülkeden diğer bir ülkeye çeşitli amaçlarla giden insanların sayısındaki

hızlı artış, gidilen ülkelerde yarattığı kültürel, ekonomik ve sosyal etkiler sebebiyle ilgi odağı haline gelmiştir. Bu bağlamda turizm, gelişmekte olan ülkelerin ekonomik kalkınmalarını gerçekleştirebilmek ve sürdürülebilir büyümeyi sağlamak için gerekli olan döviz girdisini sağlama, böylelikle cari işlemler dengesi açıklarını minimize

etme, yeni gelir yaratma, yatırımları canlandırma ve özellikle gelişmekte olan ülkelerde istihdam olanaklarını artırma özelliği ile birçok ülkede öncelikli sektörlerden biri olmuştur. Bunun bilincinde olan ülkeler, ekonomik faaliyetler arasında turizmi de geliştirmek üzere çalışmaktadırlar. ■

Kaynakça

Kültür ve Turizm Bakanlığı (2012a). "Türkiye'de Kültür ve Turizm Verileri", <http://basin.kultur.gov.tr/basinodasi-edergi/2002-2011/index.html>, 03.03.2012. / Kültür ve Turizm Bakanlığı (2012b). "Turizm Geliri ve Gideri, GSMH ve GSYİH, İhracat ve İthalat ile Ortalama Harcamalar", <http://www.ktyatirimisletmeler.gov.tr/belge/1-74210/turizm-geliri-ve-gideri-gsmh-ve-gsyih-ihracat-ve-ithala-.html>, 03.03.2012. / Kültür ve Turizm Bakanlığı (2012c). "Turizm Belgeli Tesisler", <http://www.ktyatirimisletmeler.gov.tr/belge/1-63779/turizm-belgeli-tesisler.html>, 03.03.2012. / DPT (2011). 2011 Yılı Programı, <http://www.dpt.gov.tr/PortalDesign/PortalControls/WebCerikGosterim.aspx?Enc=83D5A6FF03C7B4FCE0A44A73DF34E052>, 14 Ekim 2011. / "Turizm Analiz", Turizm Bülteni, Yıl: 1 Sayı: 2, Ocak 2012, http://issuu.com/turizmanaliz/docs/ocak2012_v2?mode=window&backgroundColor=%23222222, 01.03.2012. / TÜİK (2011). Haber Bülteni, 12 Aralık 2011, Sayı: 252, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=8651>, 03.03.2012. / TÜİK (2012). "Yıllara Göre Dış Ticaret", http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?tb_id=12&rust_id=4, 03.03.2012. / Türkiye Turizm Yatırımcıları Derneği (2012). "Turizm İstatistikleri", www.ttyd.org.tr/turizm-istatistikleri.html, 05.03.2012. / UNWTO (2011). Tourism Highlights, 2011 Edition, <http://mkt.unwto.org/sites/all/files/docpdf/unwtohighlights11enlr.pdf>, 01.03.2012. / UNWTO (2012a). "International tourism to reach one billion in 2012" (Press Release), <http://media.unwto.org/en/press-release/2012-01-16/international-tourism-reach-one-billion-2012>, 05.03.2012. / UNWTO (2012b). "Overview", <http://www.world-tourism.org/facts/menu.html>, 05.03.2012.

KALKINMA AJANSLARI SADECE HİBE DAĞITAN KURULUŞLAR DEĞİLDİR

Oğuz ALİBEKİROĞLU | Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı Uzmanı

Dünyada son yıllarda önemi giderek artan “yönetişim” ilkesinin bir modeli olarak yönetim sistemimize giren Kalkınma Ajansları, faaliyet bölgelerinde yaygın olarak bilinen “hibe kuruluşu” niteliğinden öte hem sahip olduğu teşkilat yapısı ve insan kaynakları potansiyeli hem de hibe mekanizmasının yanı sıra ilgili mevzuatında bulunan diğer destek mekanizmaları ve fonksiyonlarıyla, faaliyet bölgesinin ekonomik ve sosyal kalkınmasında önemli dönüşümlere katkı sağlayabilecek bir niteliğe sahiptir. Kalkınma Ajanslarının bu fonksiyonlarının faaliyet bölgelerine istenilen düzeyde katkı sağlaması, Ajans yöneticileri ile çalışanlarının faaliyetlerle ilgili alacakları karar ve yürütecekleri çalışmalar kadar, bölgedeki paydaşların bu bilinç ile Ajansların bu fonksiyonlarını değerlendirebilmesine de bağlıdır.

Türk yönetim sistemimize 2006 yılında çıkarılan 5449 sayılı “Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun” ile giren ve ülkemizdeki pilot uygulamaları aynı yıl içerisinde İzmir iline hizmet veren İzmir Kalkınma Ajansı ile Adana ve Mersin illerine hizmet veren Çukurova Kalkınma Ajansının kurulması ile başlatılan Kalkınma Ajansları, günümüzde özellikle Avrupa Birliği ülkeleri başta olmak üzere dünyanın birçok bölgesinde birbirinden farklı teşkilat yapısında fakat temel olarak ekonomik ve sosyal kalkınma etrafından birleşmiş bir hedef ile faaliyetlerini sürdürmektedir.

İzmir ve Çukurova Kalkınma Ajans-

larının faaliyetlerine başlamasının ardından 5449 sayılı Kanun ile ilgili olarak Anayasa Mahkemesine yapılan iptal başvurusu, bu iki Ajansın faaliyetlerini kesintiye uğrattığı gibi diğer bölgelerde de Kalkınma Ajanslarının kurulması sürecinin başlamasını geciktirmiştir. Nihayet, Anayasa Mahkemesinin iptal başvurusunu reddetmesinin ardından önce 2008 yılında 8 Düzey 2 Bölgesinde ve sonra da 16 Düzey 2 Bölgesinde Kalkınma Ajanslarının kurulması birlikte tüm Türkiye genelinde Kalkınma Ajanslarının kurulum süreci tamamlanmış ve toplam 26 Kalkınma Ajansı ülke genelinde faaliyetlerine başlamıştır.

5449 sayılı Kanununun 1.maddesinde belirtildiği üzere, Kalkınma Ajansları; kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğini geliştirmek, kaynakların yerinde ve etkin kullanımını sağlamak ve yerel potansiyeli harekete geçirmek suretiyle, ulusal kalkınma planı ve programlarda öngörülen ilke ve politikalarla uyumlu olarak bölgesel gelişmeyi hızlandırmak, sürdürülebilirliğini sağlamak, bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmak amacıyla kurulmuş ve bu amaca yönelik olarak ilgili Kanun ve bu Kanuna bağlı yönetmelik v.s. gibi alt düzenlemelerle Kalkınma Ajanslarına çeşitli görev ve yetkiler verilmiştir.

Bu görev ve yetkilerden kamuoyunda en yaygın olarak bilineni ya da bilineni, Kalkınma Ajanslarının proje ve faaliyetlere yönelik mali destek sağlamasıdır. Kalkınma Ajansları, faaliyet bölgelerinde belirledikleri öncelikler

doğrultusunda uyguladıkları mali destek programları ilgili ilgisiz kamuoyunun her kesiminde büyük bir ilgi ile karşılaşmakta ve Kalkınma Ajansları, faaliyet bölgelerinde “para dağıtan” kuruluş olarak tanımlanmaktadır.

Halbuki, Kalkınma Ajansları tarafından uygulanmakta olan Mali Destek Programları, bir planlama faaliyetinin sonucu olarak Bölge Planı öncelikleri doğrultusunda gerçekleştirilmektedir. Bu yönüyle Ajansların planlama fonksiyonlarının daha ön plana çıkması beklenmelidir. Diğer taraftan, Ajanslar tarafından hazırlanan Bölge Planlarının oluşturulması sürecinde, faaliyet bölgesinde yer alan kamu kurum ve kuruluşları ve özel sektör ile sivil toplum kuruluşlarının katkıları göz önüne alındığında, Ajans destek programlarına esas olan Bölge Planı ve dolayısıyla planlama faaliyet bölgesinde yer alan tüm paydaşlar için daha öncelikli bir husus olarak değerlendirilmelidir.

Diğer taraftan Bölge Planları, Ajanslar için destek programlarına dayanak teşkil eden bir metnin ötesinde sadece Kalkınma Ajansları için değil bölgedeki tüm kurum ve kuruluşlar için stratejik

belge niteliğindedir. Her ne kadar ilk uygulamalar itibariyle gerek Bölge Planlarının hazırlık süreci gerekse onaylanan Bölge Planlarının uygulama süreci, bölgesel düzeyde yeterli etkiyi sağlayamamış olsa da 2014 yılı ile birlikte başlayacak yeni ulusal ve bölgesel planlama döneminde bu etkinin bugün olduğundan çok ileri düzeyde olacağı belirtilebilir. Bu bakımdan, Kalkınma Ajansları tarafından bölgesel bazda oldukça geniş bir paydaş katılımı ile hazırlanan ve amacı ekonomik ve sosyal kalkınma olan Ajans faaliyetlerine esas teşkil eden Bölge Planları, Kalkınma Ajanslarının faaliyet bölgelerine kazandırdıkları en önemli çıktıdır.

Kalkınma Ajansları teşkilat yapısı ve çalışma usul ve esasları itibariyle de önemli bir fonksiyonu yerine getirmektedir. Faaliyet bölgesindeki il valilileri, büyükşehir ya da merkez ilçe belediye başkanları, il genel meclisi başkanları ile ticaret ve/veya sanayi odası temsilcilerinden oluşan Yönetim Kurulu yapısı, bu bölgelerde başka hiçbir kurum ya da kuruluşta bulunmamaktadır. Atanmışlar ile seçilmişlerin en üst düzeyde yer aldığı Ajans yönetimi, faaliyet bölgesinde toplumun her kesimini temsil edecek niteliktedir. Yerelde, ekonomik ve sosyal kalkınmaya yönelik kararların alındığı ve sorunlara yönelik çözüm önerilerinin tartışıldığı, bu denli geniş ölçekte bir temsil kabiliyeti olan başka bir kurum bulunmamaktadır. Bu noktada, Kalkınma Ajanslarının karar alma ve uygulama etkinliği ile temsil kabiliyeti göz önünde

Kalkınma Ajansları tarafından bölgesel bazda oldukça geniş bir paydaş katılımı ile hazırlanan ve amacı ekonomik ve sosyal kalkınma olan Ajans faaliyetlerine esas teşkil eden Bölge Planları, Kalkınma Ajanslarının faaliyet bölgelerine kazandırdıkları en önemli çıktıdır.

bulundurulması gereken bir diğer özelliğidir.

Ajansların teşkilat yapısında göze çarpan en önemli hususlardan birisi de, ülkemizin büyük bir kısmında, yerel düzeyde insan kaynağı bakımından en çok öne çıkan kuruluşlar olmasıdır. Kalkınma Ajanslarının uyguladığı insan kaynakları politikası doğrultusunda, ülkemizin önde gelen üniversitelerinden mezun olmuş, mesleki bilgi ve tecrübe bakımından üst düzeyde, iyi derecede en az bir yabancı dil bilgisine sahip ve Kamu Personeli Seçme Sınavında en iyi dereceleri almış kişilerin bu Ajanslarda görev yaptığı görülmektedir. Ülkemizin görece az gelişmiş bölgelerinde bulunan Kalkınma Ajanslarında görev yapan uzmanların bu özellikleri göz önüne alındığında, faaliyet bölgeleri için önemli bir insan kaynağı potansiyeli taşıdıkları görülmektedir.

Konuyu Ajanslar tarafından uygulanan destek programları açısından da ele alacak olursak; Kalkınma Ajanslarının ilgili mevzuatlarında, mali destek programlarının yanı sıra faaliyet bölgesine uzman transferi sağlayabileceği Teknik Destek ve yine faaliyet bölgesinde önemli ekonomik ve sosyal dönüşümlere temel olabilecek araştırma ve planlama çalışmalarına yönelik Doğrudan Faaliyet Desteği programları yer almaktadır.

Kalkınma Ajanslarının faaliyet bölgelerine kazandırdığı önemli programlardan biri Teknik Destek Programıdır. Ülkemizde Kalkınma Ajansları ile birlikte ilk kez uygulanmakta olan bu program kapsamında, kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşlarına, faaliyet alanları ile ilgili konularda teknik uzmanlık desteği sağlanmaktadır. Bu programın ülkemizdeki ilk uygulaması 2010 yılında Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı (DOĞAKA) tarafından gerçekleştirilmiş ve Ajans tarafından desteklenen 87 proje kapsamında; insan kaynakları yönetimi, iş planlama, tarımsal üretim teknikleri, kalite yönetimi, stratejik planlama ve markalaşma gibi konularda uzmanlık desteği sağlanarak kısa dönemli de olsa adeta bir beyin göçü gerçekleştirilmiştir.

DOĞAKA faaliyet bölgesinde yer alan Hatay, Kahramanmaraş ve Osmaniye illerinde, Teknik Destek Programı kapsamında uygulanan 87 proje ile toplam 105 uzman ve 757 adam/gün eğitim ile 3.167 kişiye uzmanlık desteği sağlanmıştır. DOĞAKA, bu program uygulamasında ihtiyaç duyulan uzmanların büyük bir çoğunluğunu bölge dışından görevlendirmiş ve faaliyet bölgesindeki kurum ve kuruluşların ihtiyaç duydukları alanlarda, diğer bölgelerdeki iyi uygulamaları bölgesine kazandırmayı hedeflemiştir.

Bu programın bir somut çıktısı olarak; program kapsamında 144 Bin TL maliyet ile "proje hazırlama ve uygulama eğitimi" alan 24 adet kurum/kuruluştan 12 adedi hibe programlarına başvuru

yapmış ve bunlardan 10 adedinin projesi başarılı bulunarak bölgeye 2 Milyon 432 TL. kaynak sağlamışlardır. Bu örnekte de görüldüğü üzere özellikle insan kaynağına yapılan yatırımlar, maliyeti ile kıyaslanmayacak bir şekilde geri kazanım sağlamaktadır. Bu bakımdan, Ajanslar tarafından sağlanan teknik uzmanlık desteği sadece orta ve uzun vadede değil kısa vadede dahi mali destek programlarının sağlayacağı etkiyi geride bırakabilecek niteliktedir.

Kalkınma Ajansları destek programlarından bir diğeri ise bölgesel kalkınmaya katkı sağlayacak stratejik araştırma, planlama ve fizibilite çalışmalarının desteklediği Doğrudan Faaliyet Desteğidir. Bu destek programı kapsamında çeşitli alanlarda yatırım fırsatlarının ortaya çıkarılması ve/veya değerlendirilmesi, bölgesel kalkınmaya yönelik gelişen fırsatların kullanılmasına yönelik acil alınması gereken tedbirlere ilişkin faaliyetler, bölgesel kalkınma önünde oluşabilecek tehditlerin bertarafı için alınması gereken önlemlere yönelik faaliyetler, bölgenin yenilikçilik ve girişimcilik kapasitesini artırmaya yönelik araştırma faaliyetleri ve fizibilite çalışmaları ve sektörel planlama çalışmaları gibi ekonomik ev sosyal kal-

kınmada dönüşüm sağlayabilecek faaliyetler desteklenmektedir.

Bu özellikleri ile Doğrudan Faaliyet Desteği, Ajansların faaliyet bölgelerindeki kaynakların ekonomiye kazandırılmasında ve mevcut sektörlerin geliştirilmesinde önemli çalışmaların yapılabileceği ve sonuçlarının, mali destek programlarına göre daha etkin ve kalıcı olabileceği bir destek programıdır. Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı, bu program çerçevesinde 2010 yılında 15 adet proje destek sağlamış ve bu kapsamda Tarım ve Kırsal Kalkınma Master Planı, Turizm Master Planı, Lojistik Master Planı, Ayakkabıcılık ev Mobilyacılık Sektör Araştırması, Kahramanmaraş Kuyumcukent Fizibilite Çalışması gibi bölgenin ekonomik anlamda sıçrama yapabileceği alanlarda araştırma ve planlama çalışmaları yürütmüştür.

Bir sektörde faaliyet gösteren ancak belirli sayıda firmaya destek sağlayan mali destek programları ile aynı sektörde faaliyet gösteren tüm firmalarda ürün ve kapasite geliştirilmesine yönelik bir araştırma projesinin bölgesel kalkınma anlamında aynı sonuçları vermeyeceği açıktır.

Sonuç olarak; kamuoyunda yaygın olarak bilinen ve ilgi gösterilen yönüyle bir hibe kuruluşu olarak tanımlanan Kalkınma Ajansları, gerek teşkilat yapısı ve insan kaynakları potansiyeli gerekse mali destek programlarının yanı sıra bölgesel kalkınma anlamında daha önemli işlevleri olan Teknik Destek ve Doğrudan Faaliyet Desteği programlarıyla, salt "para dağıtan" bir kuruluş olarak değil faaliyet bölgesinde topyekün ekonomik ve sosyal kalkınmaya önemli katkılara sağlayabilecek nitelikte kuruluşlardır. Kalkınma Ajanslarının sahip oldukları bu özellikleri ile bölgesel kalkınmaya istenilen ölçüde katkı sağlaması, Ajansların yönetimi kadar faaliyet bölgesindeki paydaşlar tarafından da söz konusu fonksiyonlarının bilinmesi ve Ajansların bu fonksiyonları ile değerlendirilmesine bağlıdır. ■

LAVLARIN VE KÜLLERİN TURİZME ARMAĞANI: KAPADOKYA

Mustafa BALTACI | Karacadağ Kalkınma Ajansı Uzmanı

Turizmin bir bölgede geliştirilebilmesi için bölgenin turizm açısından önem taşıyan potansiyellere sahip olması gerekmektedir. Kapadokya Bölgesi kültür, doğa, termal sağlık, balon ve kongre turizmi açısından potansiyele sahip olan dünyadaki önemli bölgelerden biridir. Roma İmparatoru Augustus zamanında Antik Dönem yazarlarından Strabon, Kapadokya Bölgesi'nin sınırlarını güneyde Toros Dağları, batıda Aksaray, doğuda Malatya ve kuzeyde Doğu Karadeniz kıyılarına kadar uzanan geniş bir bölge olarak belirtmiştir.

Bölge, 60 milyon yıl önce; Erciyes, Ha-

sandağı ve Güllüdağın püskürttüğü lav ve küllerin oluşturduğu yumuşak tabakaların milyonlarca yıl boyunca yağmur ve rüzgâr tarafından aşındırılmasıyla ortaya çıkmıştır.

İnsan yerleşimi Paleolitik döneme kadar uzanmaktadır. Hititler'in yaşadığı topraklar daha sonraki dönemlerde Hıristiyanlığın en önemli merkezlerinden biri olmuştur. Kayalara oyulan evler ve kiliseler, bölgeyi Roma İmparatorluğu'nun baskısından kaçan Hıristiyanlar için devasa bir sığınak haline getirmiştir.

Kapadokya bölgesi, başta Nevşehir olmak üzere Kırşehir, Niğde, Aksaray ve

Kayseri illerine yayılmış bir bölgedir.

Kapadokya bölgesi, doğa ve tarihin bütünleştiği bir yerdir. Coğrafi olaylar Peribacalarını oluştururken, tarihi süreçte, insanlar da bu peribacalarının içlerine ev, kilise oymuş, bunları fresklerle süsleyerek, binlerce yıllık medeniyetlerin izlerini günümüze taşımıştır. İnsan yerleşiminin Paleolitik döneme kadar uzandığı Kapadokya'nın yazılı tarihi Hititlerle başlamıştır. Tarih boyunca ticaret kolonilerini barındıran ve ülkeler arasında ticari ve sosyal bir köprü kuran Kapadokya, İpek Yolu'nun da önemli kavşaklarından biridir.

M.Ö. 12. yüzyılda Hitit İmparatorluğu'nun çöküşüyle bölgede karanlık bir dönem başlamıştır. Bu dönemde Asur ve Frigya etkileri taşıyan geç Hitit Kralları bölgeye egemen olmuştur. Bu Krallıklar M.Ö. 6. yüzyıldaki Pers işgaline kadar sürmüştür. Bugün kullanılan Kapadokya adı, Pers dilinde "Güzel Atlar Ülkesi" anlamına gelmektedir. M.Ö. 332 yılında Büyük İskender Persleri yenilgiye uğratmıştır, ama Kapadokya'da büyük bir dirençle karşılaşmıştır. Bu dönemde Kapadokya Krallığı kuruldu. M.Ö. 3. yüzyıl sonlarına doğru Romalıların gücü bölgede hissedilmeye başlamıştır. M.Ö. 1. yüzyıl ortalarında Kapadokya Kralları, Romalı generallerin gücüyle atanmakta ve tahttan indirilmektedir. M.S. 17 yılında son Kapadokya kralı ölünce bölge Roma'nın bir eyaleti olmuştur.

M.S. 3. yüzyılda Kapadokya'ya Hıristiyanlar gelmiştir ve bölge onlar için bir eğitim ve düşünce merkezi olmuştur. 303-308 yılları arasında Hıristiyanlara uygulanan baskılar iyice artmıştır. Fakat Kapadokya, baskılardan korunmak ve Hıristiyan öğretiyi yaymak için ideal bir yer haline gelmiştir. Derin vadiler ve volkanik yumuşak kayalardan oyulan sığınaklar Romalı askerlere karşı güvenli bir alan oluşturmuştur.

4. yüzyıl, daha sonra "Kapadokya'nın Babaları" olarak adlandırılan insanların dönemi olmuştur. Fakat bölgenin önemi, III. Leon'un ikonları yasaklamasıyla doruk

noktasına ulaşmıştır. Bu durum karşısında, ikon yanlısı bazı kişiler bölgeye sığınmaya başlamıştır. İkonoklazm hareketi yüz yıldan fazla sürmüştür (726-843). Bu dönemde birkaç Kapadokya kilisesi İkonoklazm etkisinde kaldıysa da, ikondan yana olanlar burada rahatlıkla ibadetlerini sürdürmüşlerdir. Kapadokya manastırları bu devirde oldukça gelişmiştir.

11. ve 12. yüzyıllarda Kapadokya Selçukluların eline geçmiştir. Bunu takip eden Osmanlı Döneminde bölge sorunsuz bir dönem geçirmiştir. Bölgedeki son Hıristiyanlar 1924-26 yıllarında yapılan mübadeleyle, arkalarında güzel mimari örnekler bırakarak Kapadokya'yı terk etmişlerdir.

Kapadokya, Nevşehir Şehrini, Acıgöl, Derinkuyu, Ürgüp, Avanos, Kozaklı, Hacıbektaş ve Gülşehir ilçelerini kapsamaktadır. Birçok ziyaretçi için Kapadokya ismi Uçhisar, Göreme, Avanos, Ürgüp, Derinkuyu, Kaymaklı ve İhlara bölgelerini ve çevresini kapsamaktadır

1960'lerden önce, çok az sayıda konaklama olanağı olması ve endüstrinin gelişimi için yapılmış bir şiminin yışı

Kapadokya'da turizm neredeyse bilinmemekteydi. 1970'lerde, doğal coğrafi oluşumları, mağaraları ve bölgedeki tarihi alanları görmek isteyen sırt çantalı bağımsız ziyaretçi akını başlamıştır ve birçok kişi de, yerel olarak "hippi dönemi" olarak adlandırılan bir akımı başlatarak, bölgeye gelmeye başlamıştır. Bu ziyaretçiler genel anlamda işletmelerin ve turizm aktivitelerinin arttırılmasını teşvik etmişlerdir. Endüstri, 1980'lerin sonlarına kadar istikrarlı bir şekilde büyümüş ve zirve noktasına ulaşmıştır. Uluslararası tur operatörleri, muhtemelen konaklama olanakları da mevcut hale gelince, hizmetler sunmaya başlamışlardır. Uluslararası tur operatörleri, tam kapsamlı tur paketleri geliştirmişlerdir. Bu paketlerde, belirlenmiş tur aktivitelerinin sınırlarının dışına tek başlarına çıkma macerasına kalkışmayacak müşteriler için oteller tur tarafından seçilmektedir.

Yakın ülkelerde ve Türkiye içerisindeki siyasi istikrarsızlıklar, Kapadokya'dan uzak yerlerde bile olsalar, yerel endüstri üzerinde doğrudan bir etkiye sahiptir. Türkiye siyasi olarak istikrarlı bir ülke olsa da, yabancı turistler ülkeyi Asya'nın bir parçası olarak algılamaktalar ve bu nedenle de hassas çevre bölgeye Avrupa'dan daha yakın olduğunu düşünmektedirler.

Türkiye 2010 yılı Turizm İşletme Belgesi ve Belediye Belgesi Konaklama Tesisleri toplam ge-

Turizm İşletme Belgeli Konaklama Tesisleri Geliş ve Geceleme Sayıları

2010	Tesis Geliş Sayısı			Geceleme		
	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam
İller						
Kayseri	14 332	140 667	154 999	26 203	195 657	221 860
Kırşehir	21	13 074	13 095	163	17 331	17 494
Nevşehir	571 650	204 985	776 635	1 094 462	349 852	1 444 314
Niğde	1 275	13 996	15 271	2 461	23 069	25 530
Aksaray	21 337	66 452	87 789	26 907	84 392	111 299
Toplam	608 615	439 174	1 047 789	1 150 196	670 301	1 820 497

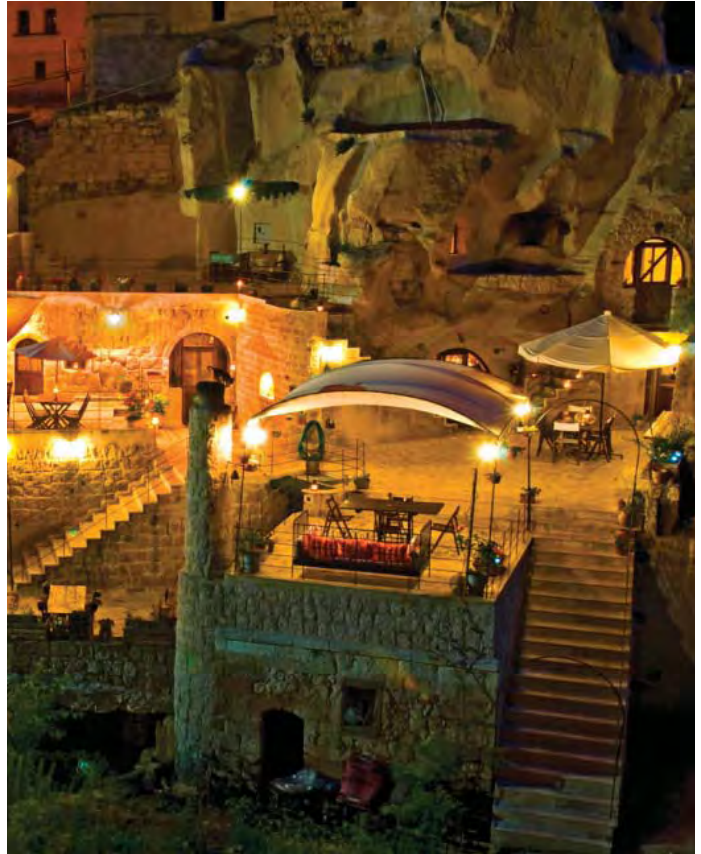
Belediye Belgeli Konaklama Tesisleri Geliş ve Geceleme Sayıları

2010	Tesis Geliş Sayısı			Geceleme		
	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam
İller						
Kayseri	5 290	112 257	117 547	7 421	131 442	138 863
Kırşehir	262	27 232	27 494	305	57 844	58 149
Nevşehir	652 230	443 912	1 096 142	777 696	536 779	1 314 475
Niğde	321	10 369	10 690	511	12 513	13 024
Aksaray	4 557	32 616	37 173	5 435	33 228	38 663
Toplam	662 660	626 386	1 289 046	791 368	771 806	1 563 174
Genel Toplam	1 271 275	1 065 560	2 336 835	1 941 564	1 442 107	3 383 671

celeme sayısı 149.186.942'dir. Yukarıdaki tablodaki illeri ihtiva eden Kapadokya Bölgesi 2010 yılı toplam geceleme sayısı ise 3.383.671'dir. 2010 yılında Kapadokya Bölgesi Türkiye geneli geceleme sayısı toplamının % 2,27'sini oluşturuyorken bu rakam 2009 yılı için % 2,04 civarında gerçekleşmiştir. Türkiye geneli 2009/2010 sezonu toplam geceleme sayısında % 19,94'lük bir artış meydana gelirken Kapadokya Bölgesi toplam geceleme sayısında % 33,24'lük bir artış gerçekleşmiştir. 2009 yılında Nevşehir'e gelen turistlerin geceleme sayısı toplamı tüm Kapadokya Bölgesi geceleme toplamının % 80'83'üne tekabül ederken, bu rakam 2010 yılı için % 81,53 olarak gerçekleşmiştir. ■

Kaynakça

AHİLER KALKINMA AJANSI (2010). "TR71 Bölgesi Turizm Potansiyelleri ve Öncelikleri", http://www.ahi-ka.org.tr/upload/pdf/turizm_potansiyeli.pdf, 15.11.2011. / VİKİPEDI (2011). "Kapadokya", <http://tr.wikipedia.org/wiki/Kapadokya>, 15.11.2011. / WILLIAMS, A.E. / ÖZ, Ö / GÜLENSOY, A. (2009). "Kayseri - Kapadokya Turizm Kümelenmesi Nihai Rapor", http://www.abigem.net/reports/PROJECT_OUTPUTS/Lot1/Cluster_Development/Kayseri_Kapadokya_FINAL.pdf, 15.11.2011. / KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI (2011). "İstatistikler", <http://www.kulturturizm.gov.tr/TR/belge/1-90748/istatistikler.html>, 18.11.2011.

"BİR KENTİN KİLERİ; HEVSEL" DİYARBAKIR'IN GİZEMLİ YÜZÜNÜ ANLATIYOR

Birçok şaire ve ozana ilham kaynağı olan Diyarbakır'ı tanımak ve yeniden hatırlamak isteyenler için hazırlanan "Bir kentin kileri: Hevsel" kitabı, Diyarbakır'ın bilinmeyenlerinin fotoğraf gerçekliğinde anlatıldığı belgesel tadında bir eser niteliği taşıyor.

Diyarbakır Valiliği Kültür Sanat Yayınları Serisi içinde yayınlanan Kitaba, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ve Denizbank katkı sağladı. Kitabın Editörlüğünü Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Eğitim Yayın ve Yayınlar Daire Başkanı Recep Tezgel yaparken fotoğrafları Kerem Yücel ve Selim Kaya çekti.

Kitap, Diyarbakır Surlarının hemen yanında saklı bulunan bir yeryüzü cennetini "Hevsel"i gün yüzüne çıkarıyor. Tarihsel süreç içerisinde Hevsel'i eserlerinde anlatan Evliya Çelebi, Şemsedin Sami, Sezai Karakoç ve Yaşar Kemal'in yanı sıra yabancı birçok seyyahın eserlerinden alıntılar kitapta okuyucuyla buluşuyor. "Hevsel ve surlar", "Hevsel'in Kuşları", "Hevsel'in gülleri", "Hevsel ve Dicle" "Hoşgörü Kenti" gibi başlıklar altında onlarca karede kadim şehrin gizemli bakışı yansıtıyor. Hevsel Bahçeleri üzerinden Diyarbakır tarihinin anlatıldığı kitapta çok ilginç ayrıntılara da yer veriliyor.

Diyarbakır, kentsel tarihi, kitabe ve yazıtlarla surlara işlenen ender kentler-

den biri olma özelliğine sahip. Taş işleme ustalığının en güzel örneklerinin yer aldığı bu kabartmalardan biri olan ve çok fazla bilinmeyen "Akrep tutan adam" figürü kitapta yer alan ilginç fotoğraflardan biri. Yabani kuşların kent merkezine yakın yaşadığı ender bölgelerden olan Hevsel bahçeleri, 180 kuş türüne ev sahipliği yaparken, nesli tükenmekte olan pek çok kuş türü için son yuva görevini de yerine getirmektedir. Aralarında Türkiye ve dünyada nadir olarak rastlanan ve son olarak Hevselde görülen 'Akkuyruklu Kızkuşun' da bulunduğu birçok kuş kitap için fotoğraflandı.

Kitapta dikkat çeken diğer bir ayrıntı

ise Diyarbakır'ın aslında bir gül diyarı oluşunun vurgulanması. Osmanlı döneminde Gülistan payesi verilen ve kent salnamelerinde 24 türünden söz edilen güllerden oluşan renkli kareler kitabın sayfalarını süslemekte. Son zamanlarda gösterilmek istendiğinin aksine Diyarbakır'ın bir hoşgörü kenti olduğuna dikkat çekilen kitapta şehrin her din ve etnik gruptan insana yüzyıllardır barış içinde ev sahipliği yaptığı fotoğraflar eşliğinde anlatılmakta. ■

KİTAP TANITIMI

TURİSTİN NOT DEFTERİ

Seçim AYDIN. Ankara: Ekin Fuar A.Ş., 2011. 276 s.

Bir süredir Hürriyet Gazetesinin Ankara basısında tatilci/tüketicilerin en sık sordukları sorulardan yola çıkılarak hazırlanan "Turistin Not Defteri" köşesinde sorulara sektör temsilcisi gözüyle yanıt veren yazar, yazılarını aynı adı taşıyan kitabında birleştirmiştir.

276 sayfalık kitapta, tatilci haklarından gastronomiye, tanıtımdan müzelere farklı konulara değinilmektedir.

Yazar kitabı için "Kitapta yer alan değerlendirmeler ve bilimsel veriler, turizm sektörünün ve turizm camiasının dikkatlerini turizmin bakir alanlarına çevirdiği zaman, emek vererek bu eserin ortaya çıkmasına katkı sağlayan herkes, emeklerinin karşılığını almış olacak ve turizm sektörünün parlak geleceğine hizmet etmiş olmanın mutluluğunu yaşacaktır" demiştir.

SİVİL TOPLUM GÖZÜYLE TÜRKİYE KÜLTÜR POLİTİKASI RAPORU

Seyhan ADA, Osman KAVALA. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları: 356, 2011. 145 s.

Türkiye 2007 yılında Avrupa Konseyinin Ulusal Kültür Politikası Gözden Geçirme Programına katılmayı taahhüt etti. Bu çerçevede başlatılan Kültür Politikası Ulusal Raporunu hazırlama çalışmaları halen sürüyor. Türkiye'de bu sürece dâhil olma imkânı bulamayan kültür ve sanat kurumları, sivil toplum örgütleri, sanatçılar ve uzmanlardan oluşan 184 kişi şimdiye kadar denenmemiş bir yolu deneyerek kolektif bir çalışmayla bir kültür politikası hazırladılar. Bu kitapta yer alan özet rapor, Avrupa Konseyi Programı çerçevesinde bir ilk olma özelliğine sahip. Rapor, sivil kesimin kamusal konularda inisiyatif ve sorumluluk alması bakımından da önemli bir örnek. Kitapta 25-26 Mart 2011 tarihlerinde İstanbul Bilgi Üniversitesinde gerçekleştirilen, rapor taslağının tartışıldığı toplantıda ulusal ve uluslararası kurumların yöneticilerinin kültür politikası ve bu çalışmaya ilişkin konuşmalarına da yer veriliyor.

MİKRO BÖLGE KALKINMA MODELİ İÇİN BİR ARAŞTIRMA

(Karacadağ Kırsal Alanında Sektörel Gelişim Planı)/ Kalkınma Merkezi Derneği. Diyarbakır, 2011. 190 s.

Bu çalışma, T.C. Kalkınma Bakanlığının genel koordinasyonu altında Karacadağ Kalkınma Ajansı tarafından "2010 Yılı Doğrudan Faaliyet Destek Programı" kapsamında finanse edilmiş ve Kalkınma Merkezi Derneği tarafından uygulanmıştır. Çalışma ile Karacadağ alt bölgesinin mevcut durumunun tespiti ile bundan sonra bölgeye yönelik atılacak adımlar için bir altlık oluşturulması amaçlanmıştır.

KUZEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ (ERZURUM-ERZİNCAN-BAYBURT) 2012-2023 İNOVASYONA DAYALI TURİZM STRATEJİSİ VE EYLEM PLANI

Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı (KUDAKA) tarafında hazırlanan bu çalışma; 4000 yılı aşkın bir tarihi geçmişi olan, özgün iklim ve coğrafi yapısı, zengin su kaynakları ve termal suları ile farklı turizm tipleri için büyük bir potansiyele sahip Erzurum-Erzincan-Bayburt Bölgesinde var olan bu potansiyelin harekete geçirilerek yönlendirilmesi amacıyla bir yol haritası belirlenmesi için yaklaşık 9 ay süren bir projenin çıktısıdır.

Katılımcı bir yaklaşımla hazırlanan bu çalışma ile UNIVERSLADE 2011 oyunlarının ardından uluslararası platformda da tanınmaya başlayan bölgede, zengin potansiyele dayanan turizm sektörünü inovasyona dayalı olarak geliştirerek yeni istihdam olanakları oluşturan ve diğer sektörlerin de bölgede gelişmesini destekleyen lokomotif bir sektör haline getirilmesi hedeflenmektedir.

Çalışmada; bölgenin turizm performansı ve mevcut durumunun ortaya konulmasından sonra, turizm gelişim stratejileri ile stratejik yönelimler, uygulamaya yönelik yapılanma, izleme ve değerlendirme çerçevesi ile eylem planına yer verilmektedir.

TARİHİNİ TURİZMİN HİZMETİNE SUNAN ÜLKE: İSPANYA

Yunus ÇOLAK | Karacadağ Kalkınma Ajansı Uzmanı
Hikmet DENİZ | Karacadağ Kalkınma Ajansı Uzmanı

Resmi adı	: İspanya Krallığı (Reino de España)
Nüfus	: 46,1 milyon (2010)
Yüzölçümü	: 504.030 km ²
Başkent	: Madrid
GSYİH	: 1.468 milyar \$ (2009)
Kişi başına GSYİH	: 32.089 \$ (2009)
İhracat	: 224 milyar \$
İthalat	: 287 milyar \$
İşgücü	: 23 milyon
İşsizlik oranı	: % 20,3 (2010)

İspanya, Avrupa kıtasının güneybatısında, İber Yarımadasında yer almaktadır. Ayrıca Atlantik Okyanusundaki Kanarya Adaları, Akdenizdeki Balear Adaları, Afrika'nın kuzeyindeki Ceuta ve Melilla şehirleri de İspanya ulusal sınırları içerisinde bulunmaktadır. Kuzeyde Fransa ve Andorra, batıda Portekiz, güneyde İngiltere'ye bağlı Cebelitank ile komşudur.

İspanya'da, 1975 yılında General Franco'nun ölümüyle biten diktatör rejimin ardından ilk demokratik seçim, 1977 yılında gerçekleştirilmiştir. Anayasal Parlamenter Monarşi ile yönetilen ülkede meclis 264 senatör ve 350 milletvekilinden oluşmaktadır ve her dört yılda bir seçim yapılmaktadır. Ülke idari yapısında 2 özerk şehir (Ceuta ve Melilla) ve 17 özerk bölge (Endülüs, Aragon, Asturya, Kastilya-La Mancha, Valensiya, Extremadura, Galiçya, Rioja, Madrid, Murcia,

Navarra, Balear Adaları, Bask Ülkesi, Kanarya Adaları, Kantabriya, Kastilya ve Leon ve Katalunya) bulunmaktadır. Her özerk bölgenin kendi yasaları mevcuttur. İspanya 1986 yılında Portekiz ile beraber Avrupa Birliği'ne (o zamanki adıyla AT) üye olmuştur ve 2002 yılından itibaren para birimi olarak Euro'yu kullanmaktadır.

Ülkenin başkenti Madrid olup, Barcelona, Seville, Zaragoza, Malaga, Valensiya diğer önemli şehirleridir. 504.030 km² yüzölçümü ile İspanya, Avrupa'nın Fransadan sonra en geniş ikinci ülkesidir. Nüfus yoğunluğu düşük (91,46 kişi/km²) olup nüfus genellikle kıyı şeridinde ve büyük şehirlerde yoğunlaşmıştır. 46,1 milyon nüfusu ile Avrupa'nın dördüncü büyük nüfusuna sahip İspanya'da, nüfusun % 15,5'ini 0-15 yaş grubu, % 43,3'ünü 16-44 yaş grubu, % 24,5'ini 45-64 yaş grubu ve % 16,7'sini 65 yaş ve üstü oluşturmaktadır.

2009 Yılı Dünya Turizmde İlk 10

Gelen Yabancı Turist Sayısı			Turizm Geliri		
Sıra	Ülke	Milyon Kişi	Sıra	Ülke	Milyar \$
1	Fransa	74,2	1	A.B.D	94,2
2	A.B.D	54,9	2	İspanya	53,2
3	İspanya	52,2	3	Fransa	48,7
4	Çin	50,9	4	İtalya	40,2
5	İtalya	43,2	5	Çin	39,7
6	İngiltere	28	6	Almanya	34,7
7	Türkiye	25,5	7	İngiltere	30,1
8	Almanya	24,9	8	Avustralya	25,6
9	Malezya	22,1	9	Türkiye	21,3
10	Meksika	21,5	10	Avusturya	-

Kaynak: UNWTO, 2011.

Ülkenin coğrafyası ve iklimi oldukça değişken bir yapı sergilemektedir. İsviçre'den sonra Avrupa'nın en dağlık ikinci ülkesi olan İspanya, aynı zamanda % 30 ekilebilir alanı ile Avrupa'nın önemli tarım merkezlerindedir. Kuzey Atlantik etkisiyle ülkenin kuzeybatısında iklim ılıman, yağışlar bol iken, Akdeniz sahillerinde kışlar ılık ve yağışsız, yazlar sıcak geçmektedir. Coğrafya ve iklimdeki bu değişkenlikler ile ülke Avrupa'nın doğal ve yaban hayatının en çeşitli olduğu ülkelerden biri konumundadır. İklim ve doğal güzellik bilhassa Akdeniz kıyılarında ve adalarda turizm sektörüne dinamizm katmaktadır.

İspanya GSYİH bakımından dünyanın dokuzuncu büyük ekonomisine sahiptir. Ülke ekonomisinin temelini hizmet sektörü oluşturmakta olup sektörün 2010 yılı GSYİH içindeki payı % 71,2'dir. Sonrasında % 25,6'lık payla sanayi sektörü ve % 3,1'lik payla tarım sektörü gelmektedir. Hizmet sektörü içinde de turizm, perakendecilik, bankacılık ve iletişim faaliyetleri öne çıkmaktadır.

Son yıllardaki global ekonomik krizden İspanya da ciddi anlamda etkilenmiş olup 2007 yılında % 8,3 olan işsizlik oranı 2010 yılında % 20,3'e kadar yükselmiştir. İstihdamın % 73'ü hizmetler sektöründe, % 14'ü sanayide, % 9'u inşaat sektöründe

ve % 4'ü tarım sektöründedir (ESEN, 2011).

Turizm

Hizmetler sektörüne dayalı bir ekonomiye sahip İspanya'da turizmin önemli bir yeri vardır. Ancak dünya genelinde 2009 yılında turizmde yaşanan düşüş İspanya'yı da etkilemiştir. 2009 yılında dünya genelinde uluslararası turist gelişleri 2008 yılına göre % 4,3, turizm gelirleri ise % 9,6 azalma göstermiştir. Bunun etkisiyle İspanya'da da 2009 yılında gelen yabancı turist sayısı önceki yıla göre yaklaşık % 9 azalarak 52,2 milyon kişiye düşmüş ve buna paralel olarak elde edilen turizm geliri de % 13,6 azalarak 53,2 milyar \$ olmuştur. Buna rağmen İspanya önceki yılda olduğu gibi gelen ziyaretçi bakımından dünya sıralamasında Fransa ve ABD'den sonra dünya üçüncüsü, turizm geliri bakımından ise ABD'den sonra dünya ikincisi konumundadır.

İspanya'da turizm sektörünün gelişmesi çok erken yıllarda başlamış, 1951 yılında Enformasyon ve Turizm Bakanlığının kurulması ile bu sektörün ekonomideki yeri oluşturulmaya başlanmıştır. 1960'larda 6 milyon civarında

olan turist sayısı, 1970'li yıllarda 30 milyonu aşmıştır. Bu yıllarda özellikle Akdeniz kıyılarını, yaz ve deniz turizmini öne çıkaran bir tanıtım politikası izlenmiştir. Bu politikaların sonucu olarak gelen turist sayısı ve turizm geliri yüksek bir düzeye ulaşarak turizm sektörü bu yönde gelişmiş, ancak hizmet kalitesinin düşüklüğü, kıyı bölgelerinde aşırı yığılma, çevre tahribatı gibi bir takım sorunları da beraberinde getirmiştir. Sonraki yıllarda İspanya, deniz turizmi ile sınırlı imajını değiştirmek için turizm hizmet sunu - munda çeşitliliği artı - rarak bunları öne çıkaran

tanıtım kampanyalarına önem vermiştir. Flamenko dansı, boğa güreşleri, giyim tarzı gibi İspanya'ya ait kültürel öğeleri öne çıkararak ülkesel kimlik oluşturmaya çalışılmıştır. Deniz turizminin yanı sıra kültür, şehir, fuar, kongre turizmi gibi farklı turizm türleri öne çıkarılmış, Mallorca, İbiza gibi turistik bölgelerle yeni destinasyonların tanıtım faaliyetleri yürütülmüştür. İspanya günümüzde de kültürel ve tarihsel değerlerini kullanarak turizmini çeşitlendirmeye, müşteri memnuniyeti temelinde turistik marka olmaya ve değişen hedef kitleye göre algı yönetimi oluşturmaya yönelik çalışmalarına devam etmektedir (ERDOĞAN, 2009).

Deniz turizminde dünyada sayılı ülkeler arasında bulunan İspanya'da mavi bayrağa sahip 523 plaj bulunmaktadır ve bu alanda dünya birincisi konumundadır. Türkiye 127 plajı ile bu alanda dördüncü sırada yer almaktadır. Marina sayısında İspanya 84 marina ile dünyada ikinci sırada iken Türkiye 14 marina ile dokuzuncu sırada yer almaktadır (KTB, 2011).

İspanya zengin doğal güzellikleri ve tarihi zenginlikleri ile dünya turizminde önemli bir yere sahiptir. 38'i kültürel, 3'ü doğal sit alanı, 2'si hem doğal hem kültürel sit alanı olmak üzere toplam 43 adet kültürel ve doğal varlığı Dünya Kültür Mirası Listesinde yer almaktadır. İtalya'dan sonra Dünya Kültür Mirası Listesinde en fazla eseri bulunan ülke konumundadır. Elhamra Sarayı, Granada, Antoni Gaudi Eserleri, Herkül Kulesi, Burgos Katedrali, El Escorial Manastırı ve Çevresi, Altamira Mağarası ve Paleolitik Mağara Sanatı, Salamanca, Toledo, Cordoba Tarihi Şehirleri bunlardan birkaçıdır. Türkiye'den sadece 10 eser bu listede yer bulabilmiştir (UNESCO, 2011).

İspanya turizminin gelişmesinde sahip olduğu doğal ve kültürel varlıklar kadar sahip olduğu geniş ulaşım ağı da etkili olmuştur. Başta Barcelona ve Madrid'deki havalimanları olmak üzere 33 adet uluslararası havalimanıyla bütün dünyayla etkin ulaşım ağı sağlamaktadır. Yaklaşık 14.000 km uzunluğundaki otopanı dünyadaki en uzun otopan ağlarından biridir. Ayrıca ülke genelinde birçok noktaya ulaşabilen demir yolu ve hızlı tren hizmetleri, şehir merkezlerinde geniş metro ağları ulaşımı çok kolaylaştırmaktadır.

İspanya'da Kalkınma Ajansları

1980'li yıllarda özel bir yasa ile kurulan bölgesel kalkınma ajansları genel olarak kamu kuruluşu ya da kamu şirketi statüsündedirler. Şu an İspanya'da EURAD'Aya üye 16 adet kalkınma ajansı bulunmaktadır. Endülüs Kalkınma ve İnovasyon Ajansı (IDEA), Sanayinin Dönüşümü ve Tanıtımı Topluluğu (SPRI), Galisya Ekonomik Gelişme Enstitüsü (IGAPE), Bilgi ve Girişimcilik Geliştirme Merkezi (CIDEM), Barcelona Activa Ajansı, Katalan Kalkınma İşbirliği Ajansı bunlardan başlıcalarıdır. ■

ŞANLIURFA'NIN YOK OLAN TARİHİ DEĞERLERİ KURTARILYOR

Diyadin İNAN | Karacadağ Kalkınma Ajansı Uzmanı

Güneydoğu Anadolu Bölgesinin en güzel sivil mimari örneklerinden biri olan tarihi Şanlıurfa evleri son zamanlarda yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalmaktadır. Ajansımızın tarihi kültürel mirası turizme açma temasıyla uyguladığı Turizm Altyapısı Mali Destek programı kapsamında 2010 yılında Şanlıurfa İli Kültür Eğitim Sanat ve Araştırma Vakfı (ŞURKAV) tarafından başvurusu yapılan Geleneksel Tarihi Urfa Evi Restorasyonu Projesi destek almaya hak kazanmıştır. Proje kapsamında metruk olan tarihi Urfa Evi geleneksel Urfa Taşı ve malzemeleri kullanılarak projeye uygun olarak restore edilmiştir. Yapı, Restorasyon sonrası Geleneksel El sanatları Sergi Merkezi olarak işlevlendirilmiştir.

Destek Programı	Turizm Altyapısı Mali Destek Programı
Yararlanıcı	Şanlıurfa İli Kültür Eğitim Sanat ve Araştırma Vakfı (ŞURKAV)
Proje Adı	Geleneksel Tarihi Urfa Evi Restorasyonu ve Mahalli Yemek Kültürünün Yaşatılması ve Tanıtılması Projesi
Proje Süresi	10 Ay
Proje Toplam Bütçesi	332 Bin TL
Ajanstan Sağlanan Destek	216 Bin TL
Proje Sahibinin Katkısı	116 Bin TL

TARİHİ ERGANİ HÜKÜMET KONAĞI TURİZME KAZANDIRILİYOR

Diyadin İNAN | Karacadağ Kalkınma Ajansı Uzmanı

Ergani Kaymakamlığı Köylere Hizmet Götürme Birliği, 1891 yılında yapılan ve 1990 yılına kadar Hükümet Konağı olarak kullanılan yapının restorasyonu için 2010 Yılı Turizm Altyapısı Mali Destek Programı kapsamında destek almaya hak kazanmıştır. Projede temel amaç, tarihi yapının restore edilerek gelecek kuşaklara aktarılmasının yanı sıra Ergani'nin turizm destinasyonuna kazandırılmasıdır. Ergani, Çayönü Höyüğü, Hilar Mağaraları, Zülküf Peygamber Makamı ve Enuş Peygamber Türbesi gibi pek çok tarihi değere sahip olmasına rağmen İlçeye gelen turistlerin konaklayacakları mekan bulunmamaktadır. Bu amaçla Proje kapsamında tarihi konağın yanında konaklama yerleri de yapılarak gelen turistlerin İlçede daha fazla vakit geçirebilmesine olanak sağlanacaktır. Tarihi konak onarıldıktan sonra konukevi, hediyelik eşya ve el sanatları tanıtım mekânı olarak kullanılacaktır.

Destek Programı	Turizm Altyapısı Mali Destek Programı
Yararlanıcı	Ergani Kaymakamlığı Köylere Hizmet Götürme Birliği
Proje Adı	Ergani Tarihi Hükümet Konağının Restorasyonu ve Turizm Amaçlı Kullanılması Projesi
Proje Süresi	18 Ay
Proje Toplam Bütçesi	763 Bin TL
Ajanstan Sağlanan Destek	495 Bin TL
Proje Sahibinin Katkısı	170 Bin TL
Proje Ortağı Ergani Belediyesi Katkısı	98 Bin TL
Proje Ortakları	Ergani Belediyesi, Diyarbakır Müze Müdürlüğü, Diyarbakır İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü

Proje sonrası Ergani Hükümet Konağı

Proje öncesi Ergani Hükümet Konağı

Proje sonrası Ergani Hükümet Konağı

60 ÜLKEYİ BULUŞTURAN EMITT'TE DİYARBAKIR İLE ŞANLIURFA'YA YOĞUN İLĞİ

Doğu Akdeniz Uluslararası Turizm ve Seyahat Fuarı (EMITT), Kültür ve Turizm Bakanı Ertuğrul Günay tarafından açıldı. Bu yıl 16'sı TÜYAP Fuar ve Kongre Merkezi'nde düzenlenen fuara "önursal ülke" sıfatıyla Arjantin Turizm Bakanı Carlos Enrique Meyer başta olmak üzere pek çok ülke bakanı katıldı. 9-12 Şubat 2012 tarihleri arasında gerçekleştirilen EMITT Fuarı'na 60 ülkeden 4 bin 500 katılımcı yer aldı. 150 bin kişinin ziyaret ettiği tahmin edilen fuar kapsamında Şanlıurfa ve Diyarbakır, hazırladıkları yöresel dokuya uygun stantları ile boy gösterdi. Diyarbakır mimarisini yansıtan kemerlerle çevrili, içinde bir burç ve ortasında şadırvan bulunan dört tarafı açık 153 metre karelik stantta Diyarbakır'ın tanıtımı yapıldı. Diyarbakır Valisi Mustafa Toprak, Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanı Osman Baydemir, Vali Yardımcısı Mustafa Can, Diyarbakır Ticaret Odası

Başkanı Remzi Can, Sur Belediye Başkanı Abdullah Demirbaş, Karacadağ Kalkınma Ajansı Genel Sekreteri Dr. İlhan Karakoyun, Kültür ve Turizm İl Müdürü Mehmet Tefik Arıtürk, DESOB, Diyarbakır Ticaret Borsası, Diyarbakır Kültür ve Turizm Tanıtma Derneği temsilcileri, Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Turizm Daire Başkanı stantta konukları ağırladı. Yoğun ilgi gören Diyarbakır standında Sur Kaymakamlığı kurduğu tezgahta el dokuması ipek puşeleri tanıttı. Diyarbakır'da bakır imalatı yapan tek kuruluş olan Tanrıkulu Bakırcılık bakır ürünlerini sergilerken, Nujen Çinicilik'in tasarımları göz doldu. Ayrıca Mustafanın Kahvaltı Dünyası ziyaretçilere birbirinden lezzetli özgün Diyarbakır kahvaltısı sunarken, Diyarbakır Ekmek Fırınında imal edilen ünlü Diyarbakır çöreği, Diyarbakır kadayıfı, içliköfte ve dolma yemeği ziyaretçilere ikram edildi.

Şanlıurfa EMITT'ten Ödül İle Döndü
Şanlıurfa Valiliğinin başkanlığında Şanlıurfa Belediyesi, Karacadağ Kalkınma Ajansı, ŞURKAV ve ŞUTSO'nun katkıları ile oluşturulan Şanlıurfa Standı bu yıl da "Yöresini En İyi Tanıtan İl Ödülü" aldı. Sıra gecesi etkinliği, çiğköfte, mırza, Urfa lokumu ve Urfa çöreği ikramlarının yanı sıra bu yıl ilk kez sergilenen Göbeklitepe imitasyonu, çamurdan yapılan Harran Kubbe Evleri ile Şanlıurfa standı katılımcılardan yoğun ilgi gördü. Çok sayıda televizyon kanalının ana haber bülteninde yer alan Şanlıurfa standında Türkçe, İngilizce ve Almanca Göbeklitepe katalog ve broşürleri, Türkçe ve İngilizce Urfa tanıtım CD'leri, gezi rehberi, Sıra Gecesi ve Urfa Türküleri CD'leri dağıtıldı. Şanlıurfa standını pek çok siyasetçi ve vali ziyaret etti.

Dicle Üniversitesi Halk Oyunları Ekibi dört gün boyunca stantta folklor gösterisi gerçekleştirdi

KARACADAĞ KALKINMA AJANSI'NIN "ORTAK AKIL PLATFORMU" KALKINMA KURULU TOPLANDI

Karacadağ Kalkınma Ajansı'nın "Ortak Akıl Platformu" olarak işlev gören Kalkınma Kurulu, bu yılın ikinci toplantısını Ajansın Diyarbakır'daki Hizmet Binasında gerçekleştirdi. Diyarbakır ve Şanlıurfa illerindeki kamu kuruluşları, meslek örgütleri, üniversiteler, yerel yönetimler ve STK temsilcilerinin yer aldığı 100 kişilik Kalkınma Kurulu, Ajansın 2011 çalışmaları ile 2012'e ilişkin hedeflerini ele aldı. Toplantıda konuşan Karacadağ Kalkınma Ajansı Genel Sekreteri Dr. İlhan Karakoyun, Kalkınma Kurulunun Ajansın ayrılmaz bir parçası ol-

duğunu, bölgenin gelişmesine önemli katkı sağladığını söyledi. Toplantıda konuşan İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Öğretim Görevlisi Prof. Dr. Gülden Erkut, "Artık çok sesli ve çok aktörlü kalkınma çalışmaları etkin olmaya başladı. AB süreci ile birlikte Türkiye'de de bölgesel ve yerel kalkınma girişimleri hızlandı. Bunun sonucu olarak Türkiye genelinde 26 kalkınma ajansı kuruldu. Ajanslar sadece sahada çalışan, hibe destekleri veren kurumlar değil. Hazırladıkları raporlar sayesinde çok önemli bilgi kaynağı konumdadılar" dedi.

HİBE ALMAYA HAK KAZANANLARA "PROJE UYGULAMA EĞİTİMİ"

Karacadağ Kalkınma Ajansı'nın 2011 Mali Destek Programları kapsamında hibe desteği alacak firma ve kurumlar ile Proje Başlangıç Toplantısı gerçekleştirildi. Ajansın Diyarbakır'daki hizmet binasında düzenlenen toplantıya Diyarbakır'da faaliyet gösterip Ekonomik Mali Gelişme Destek Programı kapsamında sözleşme imzalayan 28 KOBİ ile Turizm Altyapısı Mali Destek Programı çerçevesinden hibe desteği alacak 7 kurumdan yaklaşık 45 kişi katıldı. Toplantıda konuşan Karacadağ Kalkınma Ajansı Genel Sekreteri Dr. İlhan

Karakoyun, Ajans olarak firmalarımızın projelerini gerçekleştirirken "sıfır sorunlu" süreci tamamlamalarını arzu ettiklerini söyledi. Karakoyun şunları söyledi: "Ajansımız bütün projelerden sorumlu birer uz-

man arkadaşımızı görevlendiriyor. Bizden kaynaklanan bir sorunu şuna kadar yaşamadık. Yeter ki firmalarımız proje boyunca çalışmalarını belirlenen usullere uygun gerçekleştirsinler."

DIYARBAKIR İŞ DÜNYASINA 'KADIN ELİ' DEĞİYOR!

Diyarbakır İş Kadınları Derneği (DİKAD), Karacadağ Kalkınma Ajansı'ndan aldığı destekle Diyarbakır'daki kadın iş dünyasının 'röntgenini çekiyor'. Ajansın Doğrudan Faaliyet Desteği kapsamında gerçekleştirilen Diyarbakır'da İş Kadını ve Kadın Eliyle İş Durumu Proje ile iş kadınlarının ve çalışanların profili, potansiyeli, mali kaynaklara erişimi, sorunlarının tespit edilmesi amaçlanıyor. Diyarbakır kadın iş dünyasına yönelik 'sondağ

çalışmasının sonuçları Karacadağ Kalkınma Ajansı'nın Diyarbakır'daki Hizmet Binasında düzenlenen çalıştayda ele alındı. Toplantıda konuşan DİKAD Başkan Yardımcısı Esra Aksu, "Amacımız Diyarbakır iş dünyasına kadın gözü ile ışık tutmak. Ajans'tan aldığımız destekle yürüttüğümüz projeye sorunlarımızı ve çözümlerimizi ortaya koyacağız. Bilimsel veriler ışığında oluşturduğumuz çözüm önerilerini kamuoyu ile paylaşacağız" dedi.

VALİ GÜVENÇ: AJANSIMIZ İKİ YILDA 85 MİLYON TL'LİK YATIRIMA ÖNCÜLÜK ETTİ

Karacadağ Kalkınma Ajansı Yönetim Kurulu Başkanı ve Şanlıurfa Valisi Celalettin Güvenç, Karacadağ Kalkınma Ajansı'nın TRC2 Bölgesi'nde yürüttüğü çalışmaları ile yeni bir soluk ve vizyon getirdiğini söyledi. Karacadağ Kalkınma Ajansı'nın 2011 çalışmaları, Şanlıurfada yapılan yılın son yönetim kurulu toplantısında ele alındı. Toplantı Karacadağ Kalkınma Ajansı Yönetim Kurulu Başkanı ve Şanlıurfa Valisi Celalettin Güvenç ile Diyarbakır Valisi Mustafa Toprakın katılımıyla Şanlıurfada gerçekleştirildi.

Toplantıda konuşan Vali Güvenç, "Ajans olarak 2010 yılında yaklaşık 25 milyon TL ve 2011 yılında da yaklaşık 21 milyon TL hibe desteği verdik. Proje sahiplerinin 39 milyon TL'lik eş finansman kaynağı ile birlikte iki yılda yaklaşık 85 milyon TL'lik bir kaynağın bölgede yatırıma dönüşmesini sağladık. Desteklerimizle KOBİ'lerin üretim ve istihdam kapasitelerinin artırılmasını ve ihracata yönlendirilmesini hedefliyoruz. Yaptığımız çalışmalar yürüttüğümüz projeler, girişimcilerin önünü açmakta, onlara cesaret vermektedir" dedi.

ŞANLIURFA, SORUNLARINI ELBİRLİĞİYLE ÇÖZÜYOR!

Şanlıurfa, sorunlarını "ortak akıl" ile çözmek için harekete geçti. Şanlıurfanın rekabet gücünün artırılmasına yönelik Entegre Sınai Kalkınma Planı (ESKP) kapsamında temel vizyon ve stratejileri planla-

mak, uygulamak, koordine etmek ve izlemek amacıyla oluşturulan Şanlıurfa Yerel Rekabet Gücünün Geliştirilmesi Platformu (ŞUYERGEP) toplandı. Sekreteryası Ajansımız Şanlıurfa Yatırım Destek Ofisi tarafın-

dan yürütülen Platformun 10. Planlama ve Koordinasyon Toplantısı, Şanlıurfa Valisi Celalettin Güvenç başkanlığında ve Karacadağ Kalkınma Ajansı ev sahipliğinde Dedeaman Otelinde gerçekleştirildi. Toplantıya Şanlıurfa Belediye Başkanı A. Eşref Fakıbaşa, Harran Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. İ. Halil Mutlu, Şanlıurfa Ticaret ve Sanayi Odası (ŞUTSO) Başkanı E. Sabri Ertekin, GAP BKİ Bölge Müdürü Mehmet Açıkgöz, Karacadağ Kalkınma Ajansı Genel Sekreteri Dr. İlhan Karakoyun, Şanlıurfa Ticaret Borsası Başkanı Mehmet Kaya katıldı.

AJANS'TAN KADIN STK'LARA "PROJE HAZIRLAYIN" ÇAĞRISI

Karacadağ Kalkınma Ajansı, toplumun tüm kesimlerine yönelik bilgilendirme çalışmalarını hız kesmeden sürdürüyor. GAP İdaresi tarafından yürütülen "Kadın ve Kadın STK'ların Güçlendirilmesi Projesi" kapsamında Karacadağ Kalkınma Ajansı Şanlıurfa Yatırım Destek Ofisi'nde 20'ye yakın kadın girişimciye sunum yapıldı. Gerçekleştirilen su-

numa Anneler Çocuklar Ağlasın Derneği, ÇATOM, Türkiye Yardım Sevenler Derneği, KAMER, Yağmur Eğitim ve Kültür Derneği, Elbirliği Derneği ve Yaşamevi Kadın Dayanışma Derneği temsilcileri katıldı. Ajans tarafından destek alan proje örneklerinin tanıtıldığı toplantıda muhtemel proje konuları üzerinde fikir alışverişinde bulunuldu.

AJANSIMIZ AB FONLARINI DİYARBAKIR VE ŞANLIURFA'YA ÇEKMEKTE KARARLI

Sağladığı hibe kaynakları ile verdiği hizmetler sayesinde Diyarbakır ve Şanlıurfanın kalkınmasına katkı sağlayan Karacadağ Kalkınma Ajansı, AB fonlarını bölgeye çekme için girişimlerine hız verdi. Ajansımız, AB'ye sunulması gündeme gelen projelerin başarılı bir şekilde sonuçlanması amacıyla 12 uzman personeline "AB Proje Fişi Geliştirme Eğitimi" aldırdı. Katılım Öncesi Mali Yardım Programı (IPA) çerçevesinde yürütülen Bölgesel Rekabet Edebilirlik Operasyonel Programı kapsamında Karacadağ Kalkınma Ajansı sorumluluk alanındaki Diyarbakır

ve Şanlıurfanın gelişimi için kendi bünyesinde toplam 32 milyon Euro'luk 6 proje, Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı (DOĞAKA), İpekyolu Kalkınma Ajansı (İKA) ve Dicle Kalkınma Ajansı (DİKA) ile 10 milyon Euro'luk ortaklaşa turizm projesi hazırlayarak başvuruda bulundu. Ajans uzmanlarımız, projelerin ilgili prosedürlere uygun şekilde hazırlanması amacıyla AB Fonları ve Proje Teknikleri alanında uzmanlığını kanıtlamış olan ECORYS Türkiye Temsilciliği Ofisinden "AB Proje Fişi Geliştirme Eğitimi" aldı.

AJANS RAPOR HAZIRLADI, BÖLGE SANAYİCİSİ DAHA UCUZ ELEKTRİK KULLANMAYA BAŞLADI

Karacadağ Kalkınma Ajansı, TRC2 Bölgesi'ndeki sanayicinin sorunlarına çözüm bulmaya devam ediyor. Gerçekleştirdiği çalışmalar ile Şanlıurfa OSB'ye doğalgaz bağlanmasına katkı yapan Ajansımız, Şanlıurfalı sanayicini düşük fiyattan elektrik kullanmasını sağladı. Böylece Şanlıurfa, çevresindeki Gaziantep, Adıyaman ve Kahramanmaraş ile yaşadığı haksız rekabetten kurtulmuş ve Şanlıurfaya yeni yatırımların gelmesinin yolu açılmış oldu. Şanlıurfa OSB'de faaliyet gösteren firmalar Ekim 2011'den itibaren daha önceki tarife oranla 0,813 kr/kWh daha ucuz elektrik kullanmaya başladı. Şanlıurfalı sanayicilerin yüksek elektrik

fiyatlarını sürekli gündeme getirmesi ile birlikte Şanlıurfa Valiliği, Karacadağ Kalkınma Ajansı Şanlıurfa Yatırım Destek Ofisi (YDO), Şanlıurfa TSO ve Şanlıurfa OSB Müdürlüğü ilgili kurum ve kuruluşlar nezdinde girişimlerde bulundu. Şanlıurfa YDO tarafından hazırlanan Şanlıurfa OSB Tarife Raporu, ilgili kurumlara sunuldu. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Faruk Çelik'in yakın takibiyle konuyu değerlendiren Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, gerekli düzenlemelerin yapılmasına karar verdi ve TEDAŞ'ın Ekim 2011'de yayınladığı tarifeler ile Şanlıurfalı sanayicinin aleyhindeki durum ortadan kaldırılmış oldu.

TRT, AJANSIN DESTEĞİ İLE GÖBEKLİ TEPE'Yİ DÜNYAYA TANITACAK

Karacadağ Kalkınma Ajansı, dünyanın ilk tapınağı olan Şanlıurfadaki Göbekli Tepe için TRT'ye tanıtım filmi hazırlıyor. Turizm Altyapısı Mali Destek Programları sayesinde Diyarbakır ve Şanlıurfanın tarihi mekânlarını sektöre kazandıran Ajansımız, Göbekli Tepe için harekete geçti. Ajansımız Şanlıurfa Yatırım Destek Ofisi (YDO), Göbekli Tepenin dünya genelinde tanıtımı için Tanıtım Seti hazırlıyor. Türkçe, İngilizce ve Almanca düzenlenecek

Göbekli Tepe Tanıtım Katalogu ve broşürleri ile çeşitli promosyon ürünlerini hazırlayan Şanlıurfa YDO set içerisinde olması planlanan tanıtım filmi için TRT ile işbirliği protokolü imzaladı. Protokol ardından kazı alanında çekimler yapan TRT ekibi, kazı başkanı Prof. Dr. Klaus Schmidt ile röportaj gerçekleştirdi. Özel kurgu ve animasyonlar ile hazırlanacak Göbekli Tepe tanıtım filminin bu yıl tamamlanarak çeşitli platformlarda gösterilmesi planlanıyor.

DİVAN GRUBU'NDAN DİYARBAKIR'A '5 YILDIZLI YATIRIM'

Divan Grubu, yeni otelini Diyarbakır'da açmaya hazırlanıyor. Yatırımcı Diyarbakırlı iş adamı Baki Mercan'ın sahibi olduğu Mercan İnşaat ile imzalanan anlaşma doğrultusunda, Diyarbakır'da beş Yıldızlı bir iş otelinin hizmete girmesi hedefleniyor.

Son yıllarda modern seracılık, inşaat yapı malzemeleri ticareti, özel konut inşaatları ve yenilenebilir enerji gibi iş alanlarında faaliyet gösteren firma, zincirine son halka olarak otel yatırımcılığını eklemiştir. Firma sahiplerinden Baki Mercan, Diyarbakır'da planladıkları bu yatırım ile bölgede istih-

dam olanağı yaratmanın ve bölgenin kalkınmasında pay sahibi olmanın heyecanını taşımakta.

2014 yılının ikinci yarısında açılması planlanan Divan Diyarbakır'ın, 150 odalı ve beş Yıldızlı bir iş oteli olması hedefleniyor. Yeni yatırımlar ve projeler ile gün geçtikçe değer kazanan Kayapınar ilçesinde inşa edilecek olan otel, Şanlıurfa Bulvarı üzerinde; toplam 18.000 m2 inşaat alanına sahip olacak ve şehir merkezine 7 km, havaalanına 4 km, otobüs terminaline ise 3 km uzaklıkta konumlanacak.

ERGANİ ÇİMENTO'DAN 10 MİLYON DOLARLIK FİLTREASYON YATIRIMI

Ergani Çimento Fabrikasında 10 milyon dolara mal olan filtrasyon sistemi törenle devreye girdi. Limak Holding Yönetim Kurulu Başkanı Nihat Özde-

mir, sistemin devreye girmesi nedeniyle düzenlenen törende, 2011 yılında 6, 5 milyon ton çimento satışı ve 780 milyon lira ciroyla Türkiye'nin üçüncü büyük

çimento üreticisi olmayı hedeflediklerini söyledi. Özdemir, Limak Şirketler grubu olarak Doğu ve Güneydoğu'ya en fazla yatırım yapan gruptan biri olmak bize her zaman gurur verdiğini sözlerine ekledi.

Limak Çimento Genel Koordinatörü Gültekin Aksüyek ise çevre ve insana verdikleri önemin gereği olarak Ergani Çimento Fabrikasındaki faal durumda bulunan filtrenin yerine yaklaşık 10 milyon dolarlık bir yatırım yaparak dünyada kullanılan en son teknoloji olan 'Torbali filtre sistemini' kurduklarını söyledi.

GÜNEYDOĞU ZENGİNLEŞTİ: YOKSULLUK 2,2 PUAN AZALDI

Yoksulluk oranı, Güneydoğu Anadolu Bölgesinde 2010 yılı itibarıyla yıllık bazda 2,2 puan azaldı ve yüzde 11,5 olarak belirlendi. Söz konusu dönemde Doğu Karadeniz Bölgesindeki yoksulların sayısı ise 61 bin kişi artarak, 336 bin kişiye yükseldi.

Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) "Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması"na göre, Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yine bu bölge için 2010 yılında belirlenen eşdeğer

hanehalkı geliri, bölge için belirlenen medyan değerın yüzde 50'sinin altında yıllık kazanca sahip kişi sayısı 863 bin kişi oldu. Bu rakam 2009 yılında 999 bin kişi idi. Böylece Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki yoksulluk oranı 2009 yılında yüzde 13,7 iken 2010 yılına gelindiğinde yüzde 11,5'e geriledi. Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki yoksulluk oranında kaydedilen bu azalış, büyük ölçüde bu bölgeye yapılan sosyal transferlerden kaynaklandı.

RASA ENERJİ'DEN ŞANLIURFA'YA 200 MİLYON DOLARLIK YATIRIM

AKSA Enerji Bünyesinde faaliyet gösteren Rasa Enerji Elektrik Üretim AŞ, Şanlıurfada 200 milyon dolarlık dev yatırım gerçekleştiriyor. Şirket doğalgazı elektrik enerjisine çevirecek. Yatırım kapsamında yıllık 2 milyon 400 bin MW elektrik enerjisi üretilmesi hedefleniyor. Projede üretilen elektriğin tümü Şanlıurfanın elektrik enerjisini karşılayacak kapasitede olacak. Şanlıurfada Karacadağ Kalkınma Ajansı Destek Ofisi sivil toplum kuruluşlarının desteği ile Organize Sanayi Bölgesine (OSB) kurulan doğalgaz sisteminden sonra bölgeye dev yatırımlar gelmeye başladı. Şantiye halinde 200 kişiye istihdam sağlayan yatırım, faaliyete geçesi durumunda yaklaşık 45

kişiye iş imkânı sunacak. Şanlıurfayı heyecanlandıran bu enerji yatırımının ardından enerji alanında yeni yatırımların yapılması bekleniyor. Ayrıca talep olması durumunda şirket OSBdeki özellikle tekstil ve gıda işletmelerine sıcak su ve buhar sağlama olanağı sağlanacak. Bu yatırımın en avantajlıları ise OSBdeki işletmeler olacak. Sık sık elektrik kesintisi ile karşılaşan OSBdeki fabrikalar talep etmeleri durumunda AKSA ile anlaşarak enerjilerini oradan alma şansını bulacak. Bu arada

yatırımcı üreteceği elektrik enerjisi devlet tarafından alınacak. Kalkınma Ajansı Destek Ofisi Koordinatörü Emin Uğur Divitçi ise yatırımın şehirde heyecan yarattığını söyledi. Şimdiye kadar Urfaya yapılan en büyük yatırım olduğunu vurgulayan Divitçi, dikkat çeken bir yatırım olduğunu ifade etti.

ALMAN METECNO, ŞANLIURFA'DA YATIRIMA HAZIRLANIYOR

Dünyanın en önemli sandviç panel üretici firmalarından olan Alman Metecno yerli bir firma ile Şanlıurfada yatırım yapmak için fizibilite çalışmalarına başladı. Karacadağ Kalkınma Ajansı'nın girişimleriyle geldiği Şanlıurfada, Ticaret ve Sanayi Odası (ŞUTSO) Başkanı Sabri Ertekin'e bir ziyaret gerçekleştiren firma yetkilileri, Şanlıurfada yatırım yapmak için görüşmelerde bulundular. Firma yetkilileri, GAPSO Soğutma Sanayi Sistemi Şirketi ile ortaklık yapmayı düşündüklerini ifade etti.

Metecno firmasının Yatırımdan So-

rumlu Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Vivek Chandler, Türkiye ve Ortadoğu pazarı için yatırım yapmak üzere bölgede fizibilite çalışmalarının sürdüğünü dile getirdi. Vivek Chandler, "Yatırım için sürekli araştırma yapmaktayız, endüstriyel potansiyeli olan, yeni pazarlara uygunluk arz eden yerlere yatırımlar düşünüyoruz. Batı Avrupa, Latin Amerika, Afrika dışındaki yatırım imkânları için araştırma halindeyiz" dedi. Şanlıurfanın ekonomik ve ticari potansiyeli hakkında bilgi veren Şanlıurfa Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı Sabri

Ertekin ise yatırımın yapılması durumunda birçok yabancı ülkeye ihracatın gerçekleşeceğini kaydetti.

GAP'IN MERKEZİ ŞANLIURFA'DA ENERJİ ÜSSÜ KURULACAK

GAP'ın kalbi konumundaki Şanlıurfa, yenilenebilir enerji yatırımları için çekim merkezi olmaya başladı. Şanlıurfada 3'ü Organize Sanayi Bölgesi olmak üzere toplam 5 adet enerji yatırım kararı alınırken bu yatırımların 3'ü biokütleden enerji elde edilmesine yönelik yatırımları içeriyor. Harran Üniversitesi (HRÜ) Mühendislik Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Bülent Yeşilata, Uluslararası Yenilenebilir Enerji ve Enerji Verimliliği (GAP-YENEV) Merkezinin üniversite bünyesinde kurulduğunu söyledi. Temiz enerji sektörünü oluşturan güneş, rüzgar, je-

otermal, biokütle gibi yenilenebilir enerji kaynaklarının artık dünya ülkelerinin ekonomileri için ciddi bir lokomotif haline geldiğini belirten Prof. Dr. Yeşilata, sektörün en fazla tarım ve hayvancılığa dayalı kırsal alanlar olduğunu kaydetti. GAPYENEV ile Danish Technological Institute arasında mart ayında yapılacak işbirliği antlaşmasıyla GAPYENEV uluslararası ağa dâhil olacak.

KÜRESEL EKONOMİK VERİLER

		2007	2008	2009	2010	2011
BÜYÜME(%)	Dünya	5,4	2,8	-0,7	5,1	-
	ABD	1,9	-0,3	-3,5	3,0	2,5 (2011 3. Çeyrek)
	Euro Bölgesi	3,0	0,4	-4,3	1,8	1,6 (2011 2. Çeyrek)
	Japonya	2,4	-1,2	-6,3	4,0	-0,5 (2011 2. Çeyrek)
	Türkiye	4,7	0,7	-4,8	9,0	8,8 (2011 2. Çeyrek)

		2007	2008	2009	2010	2011
GSYİH (Milyar \$)	Dünya	55.680	61.191	57.722	62.911	-
	ABD	14.029	14.292	13.939	14.527	15.199 (2011 3. Çeyrek)
	Euro Bölgesi	12.369	13.602	12.442	12.168	-
	Japonya	4.378	4.880	5.033	5.459	-
	Türkiye	659	742	617	736	-

		2007	2008	2009	2010	2011
KİŞİ BAŞINA DÜŞEN GELİR (\$, Satın Alma Gücü Paritesine Göre)	ABD	46.467	46.901	45.348	46.860	-
	Euro Bölgesi	32.334	33.005	31.829	32.671	-
	Japonya	34.268	38.216	39.459	42.783	-
	Türkiye	13.897	14.962	14.218	15.287	-

		2007	2008	2009	2010	2011
İŞSİZLİK (%)	ABD	4,6	5,8	9,3	9,6	9,1 (Eylül 2011)
	Euro Bölgesi	7,6	7,7	9,6	10,1	10,0 (Ağustos 2011)
	Japonya	3,8	4,0	5,1	5,1	4,3 (Ağustos 2011)
	Türkiye	10,3	11,0	14,0	11,9	9,1 (Temmuz 2011)

		2007	2008	2009	2010	2011
ENFLASYON (%)	Dünya	5,0	4,5	3,0	4,2	-
	ABD	4,1	0,7	1,9	1,7	3,9 (Eylül 2011, Yıllık)
	Euro Bölgesi	3,1	1,6	0,9	2,2	3,0 (Eylül 2011, Yıllık)
	Japonya	0,7	0,4	-1,7	-0,4	0,2 (Ağustos 2011, Yıllık)
	Türkiye	8,4	10,1	6,5	6,4	6,2 (Eylül 2011, Yıllık)

		2007	2008	2009	2010	2011
CARİ İŞLEMLER DENGESİ (Milyar \$)	ABD	-710	-677	-377	-471	-
	Euro Bölgesi	20	-99	13	35	-
	Japonya	211	157	142	196	-
	Türkiye	-38	-42	-14	-48	-75 (Ağustos 2011, Yıllıklandırılmış)

Kaynak: IMF World Economic Outlook Database September 2011, Eurostat, USA Bureau of Economic Analysis, US Bureau of Labor Statistics, Japan Statistics Bureau, Kalkınma Bakanlığı, TÜİK, TCMB.

DIYARBAKIR & ŞANLIURFA'YA
GELMEK İÇİN
ÇOK NEDENİNİZ
VAR!

Diyarbakır Yatırım Destek Ofisi

Selahattin Eyyubi Mah. Urfa Bulvarı No: 15/A
21080 - Bağlar/DIYARBAKIR
Tel: 0412. 237 12 16/17 Faks: 0412. 237 12 14
dbakirydo@karacadag.org.tr info@karacadag.org.tr
www.karacadag.org.tr | www.investdiyarbakir.com

Şanlıurfa Yatırım Destek Ofisi

Şanlıurfa İl Özel İdaresi Binası Paşabağı Mah.
Adalet Cad No:7/A ŞANLIURFA
Tel: 0414. 314 98 03 -04 Faks: 0414. 314 98 05
urfaydo@karacadag.org.tr info@karacadag.org.tr
www.karacadag.org.tr | www.investsanliurfa.org.tr